Na temelju članka 88. Ustava Republike Hrvatske, donosim

ODLUKU

O PROGLAŠENJU ZAKONA O POTVRĐIVANJU SPORAZUMA O FINANCIRANJU IZMEĐU VLADE REPUBLIKE HRVATSKE I KOMISIJE EUROPSKIH ZAJEDNICA KOJI SE ODNOSI NA »IPA – PROGRAM JADRANSKA PREKOGRANIČNA SURADNJA« U OKVIRU INSTRUMENTA PRETPRISTUPNE POMOĆI

Proglašavam Zakon o potvrđivanju Sporazuma o financiranju između Vlade Republike Hrvatske i Komisije Europskih zajednica koji se odnosi na »IPA – program Jadranska prekogranična suradnja« u okviru Instrumenta pretpristupne pomoći, koji je Hrvatski sabor donio na sjednici 2. listopada 2009. godine.

Klasa: 011-01/09-01/179
Urbroj: 71-05-03/1-09-2
Zagreb, 7. listopada 2009.

Predsjednik
Republike Hrvatske
Stjepan Mesić, v. r.

ZAKON

O POTVRĐIVANJU SPORAZUMA O FINANCIRANJU IZMEĐU VLADE REPUBLIKE HRVATSKE I KOMISIJE EUROPSKIH ZAJEDNICA KOJI SE ODNOSI NA »IPA – PROGRAM JADRANSKA PREKOGRANIČNA SURADNJA« U OKVIRU INSTRUMENTA PRETPRISTUPNE POMOĆI

Članak 1.

Potvrđuje se Sporazum o financiranju između Vlade Republike Hrvatske i Komisije Europskih zajednica koji se odnosi na »IPA – program Jadranska prekogranična suradnja« u okviru Instrumenta pretpristupne pomoći, potpisan u Bruxellesu 1. prosinca 2008. i u Zagrebu 1. prosinca 2008., u izvorniku na engleskom jeziku.

Članak 2.

Tekst Sporazuma iz članka 1. ovoga Zakona, u izvorniku na engleskom jeziku i u prijevodu na hrvatski jezik, glasi:

FINANCING AGREEMENT BETWEEN THE GOVERNMENT OF REPUBLIC OF CROATIA AND THE COMMISSION OF THE EUROPEAN COMMUNITIES CONCERNING THE «IPA ADRIATIC CROSS-BORDER COOPERATION PROGRAMME» UNDER THE INSTRUMENT FOR PRE-ACCESSION ASSISTANCE

(Shared Management)

FINANCING AGREEMENT

THE GOVERNMENT OF REPUBLIC OF CROATIA

and

THE COMMISSION OF THE EUROPEAN COMMUNITIES

hereafter jointly referred to as «the Parties», or individually as «the beneficiary country» in the case of the Government of Republic of Croatia, or «the Commission», in the case of the Commission of the European Communities.

Whereas:

(a) On 1 August 2006, the Council of the European Union adopted Regulation (EC) No 1085/2006 establishing an instrument for pre-accession assistance[1] (hereafter: «the IPA Framework Regulation»). With effect from 1 January 2007, this instrument constitutes the single legal basis for the provision of financial assistance to candidate countries and potential candidate countries in their efforts to enhance political, economic and institutional reforms with a view to their eventually becoming members of the European Union.

(b) On 12 June 2007, the Commission adopted Regulation (EC) No 718/2007 implementing the IPA Framework Regulation, detailing applicable management and control provisions[2] (hereafter: «the IPA Implementing Regulation»).

(c) Community assistance under the instrument for pre-accession assistance should continue to support the beneficiary countries in their efforts to strengthen democratic institutions and the rule of law, reform public administration, carry out economic reforms, respect human as well as minority rights, promote gender equality, support the development of civil society and advance regional cooperation as well as reconciliation and reconstruction, and contribute to sustainable development and poverty reduction.

Community assistance for candidate countries should additionally focus on the adoption and implementation of the full *acquis com-*

[1] OJ L 210, 31.7.2006, p. 82.

[2] OJ L 29.6.2007, p. 1.

SPORAZUM O FINANCIRANJU IZMEĐU VLADE REPUBLIKE HRVATSKE I KOMISIJE EUROPSKIH ZAJEDNICA KOJI SE ODNOSI NA »IPA – PROGRAM JADRANSKA PREKOGRANIČNA SURADNJA« U OKVIRU INSTRUMENTA PRETPRISTUPNE POMOĆI

(podijeljeno upravljanje)

SPORAZUM O FINANCIRANJU

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE

i

KOMISIJA EUROPSKIH ZAJEDNICA

dalje u tekstu zajednički kao »stranke« ili pojedinačno kao »država korisnik« u slučaju Vlade Republike Hrvatske, ili »Komisija«, u slučaju Komisije Europskih zajednica.

Budući da:

(a) Dana 1. kolovoza 2006. godine, Vijeće Europske unije usvojilo je Uredbu (EZ-a) br. 1085/2006 kojom se uspostavlja instrument pretpristupne pomoći[1] (dalje u tekstu »IPA Okvirna uredba«). Na snazi od 1. siječnja 2007. godine, ovaj instrument predstavlja jedinstvenu pravnu osnovu za pružanje financijske pomoći državama kandidatkinjama i državama potencijalnim kandidatkinjama u nastojanjima na unapređenju političkih, gospodarskih i institucionalnih reformi na putu do punopravnog članstva u Europskoj uniji.

(b) Dana 12. lipnja 2007., Komisija je usvojila Uredbu (EZ-a) br. 718/2007 kojom se provodi Okvirna uredba o programu IPA, koja sadrži detaljne važeće odredbe o upravljanju i kontroli[2] (dalje u tekstu »IPA Provedbena uredba«).

(c) Pomoć Zajednice u okviru instrumenta pretpristupne pomoći treba nastaviti podupirati zemlje korisnike u nastojanju na jačanju demokratskih institucija i vladavine prava, reformi javne uprave, provedbi gospodarskih reformi, poštivanju ljudskih i prava manjina, promicanju ravnopravnosti spolova, podrški razvoju civilnog društva i unapređenju regionalne suradnje kao i pomirenju i obnovi te pridonijeti održivom razvoju i smanjenju siromaštva.

Pomoć Zajednice za zemlje kandidate treba se dodatno usredotočiti na usvajanje i provedbu pune pravne stečevine Europske

[1] SL L 210, 31. 7. 2006., str. 82.

[2] SL L 29.6.2007. str. 1.

munautaire, and in particular prepare them for the implementation of the Community's agricultural and cohesion policy.

(d) The Parties have concluded on 27 August 2007 a Framework Agreement setting out the general rules for cooperation and implementation of the Community assistance under the Instrument for Pre-accession Assistance (hereafter: «the Framework Agreement»).

(e) The Commission adopted on 25 March 2008 the IPA Adriatic Cross-border Cooperation Programme[3] (hereafter: «the Programme») supporting cross-border co-operation between Greece, Italy, Slovenia, Albania, Bosnia and Herzegovina, Croatia, Montenegro and Serbia (hereafter «the participating countries»). The Programme is to be implemented by shared management, in accordance with the provisions laid down in Article 53b and Title II of part two of Council Regulation (EC, Euratom) No 1605/2002 of 25 June 2002 on the Financial Regulation applicable to the general budget of the European Communities[4] (hereafter: «the Financing Regulation»).

(f) It is necessary for the implementation of the Programme that the Parties conclude a Financing Agreement (hereafter: «this Agreement») to lay down

(i) the provisions by which the beneficiary country accepts the assistance of the Community and agrees to the rules and procedures concerning disbursement related to such assistance; and

(ii) the terms on which the assistance is managed, including the relevant methods and responsibilities for implementing the Programme.

HAVE AGREED ON THE FOLLOWING:

1 THE PROGRAMME

The Commission will contribute, by way of grant, to the financing of the Programme, which is set out in Annex A to this Agreement:

Programme number: CCI 2007CB16IPO001

Title: IPA Adriatic Cross Border Cooperation Programme

2 IMPLEMENTATION OF THE PROGRAMME

(1) The Programme shall be implemented by shared management, in the meaning of Article 53b of the Financial Regulation.

(2) The Programme shall be implemented in accordance with the provisions referred to in Section 2 of Chapter III of the IPA Implementing Regulation (Articles 101 to 138), those of the Framework Agreement, which is set out in Annex B to this Agreement and those of Commission Decision C(2008)1073 of 25 March 2008 approving the «IPA Adriatic Cross border Cooperation Programme».

(3) The participating countries shall endeavour to ensure that all activities and objectives pursued with the implementation of the Programme are consistent with Community legislation and policies in force as may be applicable to the relevant sector and contribute to the progressive alignment with the acquis communautaire.

(4) The participating countries shall ensure adequate coordination, consistency and complementarity of the assistance provided under the Programme with other forms of Community assistance, including but not limited to the other IPA components covered by the IPA Framework Regulation, as well as assistance financed by the European Investment Bank, other international financing institutions and bilateral donors.

3 STRUCTURES AND AUTHORITIES WITH RESPONSIBILITIES

(1) The national IPA co-ordinator as referred to in Article 22 of the IPA Implementing Regulation and as designated in accordance with the Framework Agreement shall be responsible for co-ordinating

[3] Commission Decision C (2008) 1073

[4] OJ L 248, 16.9.2002, p. 1. Regulation as last amended by Council Regulation (EC, Euratom) No 1525/2007, OJ L 343, 27.12.2007, p. 9.

unije, a posebice na njihovu pripremu za provedbu poljoprivredne i kohezijske politike Zajednice.

(d) Ugovorne stranke su 27. kolovoza 2007. sklopile Okvirni sporazum u kojem se određuju opća pravila za suradnju i provedbu pomoći Zajednice u okviru Instrumenta za pretpristupnu pomoć (dalje u tekstu: »Okvirni sporazum«).

(e) Komisija je 25. ožujka 2008. usvojila IPA program Jadranska prekogranična suradnja[3] (dalje u tekstu: »Program«), kojim se podupire prekogranična suradnja između Grčke, Italije, Slovenije, Albanije, Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Crne Gore i Srbije (dalje u tekstu »zemlje sudionice«). Program će se provoditi podijeljenim upravljanjem, u skladu s odredbama iz članka 53. točke b i Glave II. dijela drugog Uredbe Vijeća (EZ-a, Euratom) br. 1605/2002 od 25. lipnja 2002. o Financijskoj uredbi važećoj za opći proračun Europskih zajednica[4] (dalje u tekstu: »Financijska uredba«).

(f) Nužno je za provedbu ovog programa da ugovorne stranke sklope Sporazum o financiranju (dalje u tekstu: »ovaj sporazum«) kako bi se odredile

(i) odredbe kojima zemlja korisnik prihvaća pomoć Zajednice i ugovara pravila i postupke koji se odnose na isplatu povezanu s takvom pomoći; i

(ii) uvjeti prema kojima se upravlja pomoći, uključujući relevantne metode i nadležnosti za provedbu Programa.

SPORAZUMJELE SU SE O SLJEDEĆEM:

1 PROGRAM

Komisija će sudjelovati, bespovratnim sredstvima, u financiranju programa, koji je naveden u Dodatku A ovom Sporazumu:

Broj programa: CCI 2007CB16IPO001

Naziv: IPA program Jadranska prekogranična suradnja

2 PROVEDBA PROGRAMA

(1) Program se provodi podijeljenim upravljanjem, u smislu članka 53. točke b Financijske uredbe.

(2) Program se provodi u skladu s odredbama iz odjeljka 2. Poglavlja III. IPA provedbene uredbe (članci 101. do 138.), odredbama Okvirnog sporazuma, koji je naveden u Dodatku B ovom Sporazumu i odredbama Odluke Komisije C(2008)1073 od 25. ožujka 2008., kojom se odobrava »IPA program Jadranska prekogranična suradnja«.

(3) Zemlje sudionice nastoje osigurati da sve aktivnosti i ciljevi koji se nastoje ostvariti s provedbom programa budu usklađeni sa zakonodavstvom Zajednice i politikama koje su na snazi kako može biti primjenjivo na relevantni sektor i pridonijeti postupnom usklađivanju s pravnom stečevinom Europske unije.

(4) Zemlje sudionice osiguravaju odgovarajuću koordinaciju, usklađenost i komplementarnost pomoći koja se pruža u okviru programa s drugim oblicima pomoći Zajednice, uključujući, ali ne ograničujući se na ostale komponente IPA-e pokrivene IPA okvirnom uredbom, kao i pomoć financiranu od strane Europske investicijske banke, drugih međunarodnih financijskih institucija i bilateralnih donatora.

3 STRUKTURE I TIJELA S NADLEŽNOSTIMA

(1) Nacionalni IPA koordinator, kako je navedeno u članku 22. IPA provedbene uredbe te kako je imenovan u skladu s Okvirnim sporazumom nadležan je za koordinaciju sudjelovanja zemlje

[3] Odluka Komisije C (2008) 1073

[4] SL L 248, 16.9.2002., str. 1. Uredba kako je zadnje izmijenjena Uredbom Vijeća (EZ-a, Euratom) br. 1525/2007, SL L 343, 27.12.2007., str. 9.

the beneficiary country's participation in the relevant cross–border programmes as well as in the transnational, interregional or sea basins programmes under other Community instruments.

(2) The beneficiary country shall set up a control system as described, pursuant to Article 108 of the IPA Implementing Regulation, in Chapter 7 of the Programme.

(3) The participating countries shall set up a joint monitoring committee for the Programme, pursuant to Article 110 of the IPA Implementing Regulation.

(4) The participating countries shall be responsible for the management and control of the Programme in particular through the measures set out in Article 114 of the IPA Implementing Regulation, including the recovery of amounts unduly paid.

(5) The participating countries shall conclude a written agreement concerning the arrangements agreed between them to allow the programme authorities to exercise their duties arising form the IPA Implementing Regulation, pursuant to Article 118 of that Regulation and annexed to the description of the management and control systems referred to in Article 115 of that Regulation. In accordance with Article 121(2) of that Regulation, such written agreement shall also cover the provisions under Point 8 of this Agreement.

4 FUNDING

The total funding for the implementation of the Programme covered by this Agreement shall be as follows:

(a) The Community contribution is fixed at a maximum of €90,441,137, as detailed in Chapter 6 of the Programme. However, payment of the Community contribution by the Commission shall be made within the limits of the funds available.

(b) The cost of the structures and authorities put in place by the beneficiary country for the implementation of the Programme shall be borne by the Beneficiary with the exception of the costs referred to in Article 94(1)(f) of the IPA Implementing Regulation, as detailed in the Programme.

5 AUTOMATIC AND FINAL DECOMMITMENT

According to Article 137 of the IPA Implementing Regulation and Article 166(3) of the Financing Regulation,

(a) any portion of a budget commitment for the Programme shall be automatically decommitted where, by 31 December of the third year following year n being the one in which the budget commitment was made:

(i) it has not been used for the purpose of pre-financing; or

(ii) it has not been used for making intermediate payments; or

(iii) no declaration of expenditure has been presented in relation to it;

(b) that part of budget commitments still open on 31 December 2017 for which a declaration of expenditure has not been made by 31 December 2018 shall be automatically decommitted.

6 TREATMENT OF RECEIPTS

(1) According to Article 35 of the IPA Implementing Regulation, receipts for the purposes of IPA include revenue earned by an operation, during the period of its co-financing, from sales, rentals, service enrolment/fees or other equivalent receipts with the exception of:

(a) receipts generated through the economic lifetime of the co-financed investments in the case of investments in firms;

(b) receipts generated within the framework of a financial engineering measure, including venture capital and loan funds, guarantee funds, leasing;

(c) where applicable, contributions from the private sector to the co-financing of operations, which shall be shown alongside public contribution in the financing tables of the Programme.

(2) Receipts as defined in paragraph 1 above represent income which shall be deducted from the amount of eligible expenditure for the operation concerned. No later than the closure of the

korisnika u relevantnim prekograničnim programima kao i u transnacionalnim, međuregionalnim ili programima morskih slivova u okviru drugih instrumenata Zajednice.

(2) Zemlja korisnik uspostavlja sustav kontrole kako je opisano, prema članku 108. IPA provedbene uredbe, u Poglavlju 7. programa.

(3) Zemlje sudionice uspostavljaju zajednički nadzorni odbor za program, prema članku 110. IPA provedbene uredbe.

(4) Zemlje sudionice odgovorne su za upravljanje i kontrolu programa posebice kroz mjere iz članka 114. IPA provedbene uredbe, uključujući i povrat nepropisno isplaćenih iznosa.

(5) Zemlje sudionice zaključuju pisani sporazum koji se odnosi na strukture dogovorene između njih kako bi se programskim tijelima omogućilo izvršavanje njihovih dužnosti koje proizlaze iz IPA provedbene uredbe, prema članku 118. te Uredbe i koje se nalaze u dodatku opisa sustava upravljanja i kontrole iz članka 115. te Uredbe. U skladu sa člankom 121. stavkom 2. te Uredbe, takav pisani sporazum pokriva i odredbe pod točkom 8. ovoga Sporazuma.

4 FINANCIRANJE

Ukupno financiranje za provedbu programa koje pokriva ovaj Sporazum je kako slijedi:

(a) Doprinos Zajednice utvrđen je na najviše 90.441.137 €, kako je opisano u poglavlju 6. programa. No plaćanje doprinosa Zajednice od strane Komisije izvršava se unutar ograničenja dostupnih sredstava.

(b) Trošak struktura i tijela uspostavljenih od strane zemlje korisnika za provedbu programa snosi korisnik uz izuzetak troškova iz članka 94. stavka 1. točke (f) IPA provedbene uredbe, kako je opisano u programu.

5 AUTOMATSKI I KONAČNI POVRAT SREDSTAVA

Sukladno članku 137. IPA provedbene uredbe i članku 166. stavku 3. Financijske uredbe,

(a) svaki dio proračunskog izdvajanja za program automatski se vraća u slučaju da, do 31. prosinca treće godine koja slijedi nakon godine *n* u kojoj je izvršeno izdvajanje iz proračuna:

(i) nije iskorišten u svrhu pretfinanciranja; ili

(ii) nije iskorišten za međuplaćanja; ili

(iii) nije dostavljena izjava o izdacima u vezi s njim;

(b) onaj dio proračunskih izdvajanja koji je još otvoren 31. prosinca 2017. za koji nije dana izjava o izdacima do 31. prosinca 2018. automatski se vraća.

6 POSTUPANJE S PRIMICIMA

(1) Sukladno članku 35. IPA provedbene uredbe, primici u svrhe IPA-e uključuju prihod ostvaren nekom aktivnosti, tijekom razdoblja njenog sufinanciranja, od prodaje, najmova, upisa/naknada za usluge ili drugih jednakovrijednih primitaka osim:

(a) primitaka ostvarenih tijekom ekonomskog vijeka sufinanciranih investicija u slučaju investicija u tvrtke;

(b) primitaka ostvarenih unutar okvira mjere financijskog inženjeringa, uključujući poduzetnički kapital i kreditne fondove, garancijske fondove i leasing;

(c) gdje je primjenjivo, sudjelovanje privatnog sektora u sufinanciranju aktivnosti, što se u financijskim tablicama programa iskazuje zajedno s javnim sudjelovanjem.

(2) Primici kako su određeni u prethodnom stavku 1. predstavljaju dohodak koji se oduzima od iznosa prihvatljivih izdataka za odnosnu aktivnost. Najkasnije do zatvaranja programa, takvi

Programme, such receipts shall be deducted from the relevant operation's eligibility expenditure in their entirety or pro-rata, depending on whether they were generated entirely or only in part by the co-financed operation.

7 ELIGIBILITY OF EXPENDITURE

(1) Expenditure under the Programme shall be eligible for Community contribution if it has actually been incurred after the signature of this Agreement.

(2) According to Article 34(3) and Article 89(2) of the IPA Implementing Regulation, the following expenditure shall not be eligible for Community contribution under the Programme:

(a) taxes, including value added taxes;
(b) customs and import duties, or any other charges;
(c) purchase, rent or leasing of land and existing buildings;
(d) fines, financial penalties and expenses of litigation;
(e) operating costs;
(f) second hand equipment;
(g) bank charges, costs of guarantees and similar charges;
(h) conversion costs, charges and exchange losses associated with any of the component specific euro accounts, as well as other purely financial expenses;
(i) contributions in kind;
(j) interest on debt.

(3) By way of derogation from paragraph 2 above and in accordance with Article 89(3) of the IPA Implementing Regulation, the following expenditure shall be eligible:

(a) value added taxes, if the following conditions are fulfilled:
(i) they are not recoverable by any means,
(ii) it is established that they are borne by the final beneficiary, and
(iii) they are clearly identified in the project proposal.
(b) charges for transnational financial transactions;
(c) where the implementation of an operation requires a separate account or accounts to be opened, the bank charges for opening and administering the accounts;
(d) legal consultancy fees, notarial fees, costs of technical or financial experts, and accountancy or audit costs, if they are directly linked to the co-financed operation and are necessary for its preparation or implementation;
(e) the cost of guarantees provided by a bank or other financial institutions, to the extent that the guarantees are required by national or Community legislation;
(f) overheads, provided they are based on real costs attributable to the implementation of the operation concerned. Flat-rates based on average costs may not exceed 25% of those direct costs of an operation that can affect the level of overheads. The calculation shall be properly documented and periodically reviewed;
(g) the purchase of land for an amount not exceeding 10% of the eligible expenditure of the operation concerned.

(4) In addition to the technical assistance for the Programme referred to in Article 94 and in accordance with Article 89(4) of the IPA Implementing Regulation, the following expenditure paid by public authorities in the preparation or implementation of an operation shall be eligible:

(a) the costs of professional services provided by a public authority other than the final beneficiary in the preparation or implementation of an operation;
(b) the costs of the provision of services relating to the preparation and implementation of an operation provided by a public authority that is itself the final beneficiary and which is executing an operation for its own account without recourse to other outside service providers if they are additional costs and relate either to expenditure actually and directly paid for the co-financed operation.

primici se oduzimaju od prihvatljivih izdataka relevantne aktivnosti u cijelosti ili pro rata, ovisno o tome jesu li ostvareni u cijelosti ili samo djelomično sufinanciranjem aktivnosti.

7 PRIHVATLJIVOST IZDATAKA

(1) Izdaci u okviru programa prihvatljivi su za sudjelovanje Zajednice ukoliko su stvarno nastali nakon potpisivanja ovog Sporazuma.

(2) Sukladno članku 34. stavku 3. i članku 89. stavku 2. IPA provedbene uredbe, sljedeći izdaci nisu prihvatljivi za sufinanciranje Zajednice u okviru programa:

(a) porezi, uključujući poreze na dodanu vrijednost;
(b) carinske i uvozne pristojbe, ili drugi troškovi;
(c) kupnja, najam ili zakup zemljišta i postojećih zgrada;
(d) novčane kazne, financijske kazne i troškovi sporova;
(e) operativni troškovi;
(f) rabljena oprema;
(g) bankovni troškovi, troškovi garancija i slični troškovi;
(h) troškovi konverzije, troškovi tečajnih naknada i razlika povezani s bilo kojim od sastavnih pojedinačnih euro računa, kao i drugi čisto financijski izdaci;
(i) nefinancijski izdaci;
(j) kamata na dug.

(3) Iznimno od odredbe prethodnog stavka 2. i u skladu sa člankom 89. stavkom 3. IPA Provedbene uredbe, sljedeći izdaci bit će prihvatljivi:

(a) porezi na dodanu vrijednost, ako su ispunjeni sljedeći uvjeti:
(i) ne mogu se vratiti na bilo koji način,
(ii) utvrđeno je da ih snosi krajnji korisnik, i
(iii) jasno su utvrđeni u projektnom prijedlogu.
(b) troškovi za transnacionalne financijske transakcije;
(c) u slučaju da provedba neke aktivnosti zahtijeva otvaranje zasebnog računa ili više njih, bankovni troškovi za otvaranje i vođenje tih računa;
(d) naknade za pravne savjete, javnobilježničke naknade, troškovi tehničkih ili financijskih stručnjaka i računovodstveni ili revizijski troškovi, ako su izravno povezani sa sufinanciranom aktivnosti i potrebni za njenu pripremu ili provedbu;
(e) trošak garancija koje daje banka ili druge financijske institucije, do one mjere do koje garancije zahtijeva nacionalno zakonodavstvo ili zakonodavstvo Zajednice;
(f) opći troškovi, pod uvjetom da su utemeljeni na stvarnim troškovima koji se mogu pripisati provedbi odnosne aktivnosti. Jedinstvene stope na osnovi prosječnih troškova ne smiju prijeći 25% onih izravnih troškova neke aktivnosti koji mogu utjecati na razinu općih troškova. Obračun se uredno dokumentira i periodički pregledava;
(g) kupnja zemljišta za iznos veći od 10% prihvatljivih izdataka odnosne aktivnosti.

(4) Osim tehničke pomoći za program iz članka 94. i u skladu sa člankom 89. točkom 4. IPA provedbene uredbe, prihvatljivi su sljedeći izdaci koje plaćaju javna tijela u pripremi ili provedbi neke aktivnosti:

(a) troškovi stručnih usluga koje pruža javno tijelo, koje nije krajnji korisnik, u pripremi ili provedbi neke aktivnosti;
(b) troškovi pružanja usluga povezanih s pripremom i provedbom neke aktivnosti koje pruža javno tijelo koje je ujedno i krajnji korisnik i koje izvodi neku aktivnost za svoj vlastiti račun bez uključivanja drugih vanjskih pružatelja usluga ako su to dodatni troškovi i ako se odnose bilo na stvarno i izravno plaćene izdatke za sufinanciranu aktivnost.

The public authority concerned shall either invoice the costs referred to in point (a) of this paragraph to the final beneficiary or certify those costs on the basis of documents of equivalent probative value which permit the identification of real costs paid by that authority for that operation.

The costs referred to in point (b) of this paragraph must be certified by means of documents which permit the identification of real costs paid by the public authority concerned for that operation.

(5) Without prejudice to the provisions of paragraphs 1 to 4, further rules on eligibility of expenditure may be laid down by the participating countries in the Programme.

8 PUBLIC PROCUREMENT RULES

In accordance with Article 121(1) of the IPA Implementing Regulation, procurement procedures in the whole area of the cross-border programme, both in the Member States and in the beneficiary countries, shall follow the provisions of Chapter 3 of Part 2, Title IV of the Financial Regulation and Chapter 3 of Part 2, Title III, of Commission Regulation (EC, Euratom) No 2342/2002 of 23 December 2002 laying down detailed rules for the implementation of Council Regulation (EC, Euratom) No 1605/2002[5], as well as Commission Decision C(2007)2034 on the 'Rules and procedures for services, supply and works contracts financed from the general budget of the European Communities for the purposes of cooperation with third countries'. However Section II.8.2 of Commission Decision C(2007) 2034 shall not apply to public administration bodies of Greece, Italy and Slovenia.

9 RETENTION OF DOCUMENTS

(1) In accordance with Article 134 of the IPA Implementing Regulation, all documents relating to the Programme shall be kept available for a period of at least three years following the closure of the Programme as defined in Article 133(5) of that Regulation.

This period shall be interrupted either in the case of legal proceedings or at the duly motivated request from the Commission.

(2) The documents and records shall be kept in accordance with the detailed provisions laid down in Article 134, paragraphs 2 to 7 of that Regulation.

10 INTERPRETATION

(1) Subject to any express provision to the contrary in this Agreement, the terms used in this Agreement shall bear the same meaning as attributed to them in the IPA Framework Regulation and the IPA Implementing Regulation.

(2) Subject to any express provision to the contrary in this Agreement, references to this Agreement are references to such Agreement as amended, supplemented or replaced from time to time.

(3) Any references to Council or Commission Regulations are made to the version of those regulations as indicated. If required, modifications of these regulations shall be transposed into this Agreement by means of amendments.

(4) Headings in this Agreement have no legal significance and do not affect its interpretation.

11 PARTIAL INVALIDITY AND UNINTENTIONAL GAPS

(1) If a provision of this Agreement is or becomes invalid or if this Agreement contains unintentional gaps, this will not affect the validity of the other provisions of this Agreement. The Parties will replace any invalid provision by a valid provision which comes as close as possible to the purpose of and intent of the invalid provision.

[5] OJ L 31.12.2002, p. 1. Regulation as last amended by Commission Regulation (EC, Euratom) No 478/2007 of 23 April 2007, OJ L 111, 28.4.2007, p. 13.

Odnosno javno tijelo ili fakturira troškove iz točke (a) ovog stavka krajnjem korisniku ili potvrđuje te troškove na osnovi dokumenata jednake dokazne vrijednosti koji dopuštaju utvrđivanje stvarnih troškova koje je to tijelo platilo za tu aktivnost.

Troškovi iz točke (b) ovog stavka moraju se potvrditi pomoću dokumenata koji dopuštaju utvrđivanje stvarnih troškova koje je odnosno javno tijelo platilo za tu aktivnost.

(5) Ne dovodeći u pitanje odredbe stavaka 1. do 4., dodatna pravila o prihvatljivosti izdataka zemlje sudionice mogu odrediti u programu.

8 PRAVILA JAVNE NABAVE

Sukladno članku 121. stavku 1. IPA provedbene uredbe, postupci nabave na cijelom području prekograničnog programa, kako u državama članicama tako i u zemljama korisnicima, slijede odredbe poglavlja 3. dijela 2., odjeljak IV. Financijske uredbe i poglavlja 3. dijela 2., odjeljak III. Uredbe Komisije (EZ-a, Euratom) br. 2342/2002 od 23. prosinca 2002. s detaljnim pravilima za provedbu Uredbe Vijeća (EZ-a, Euratom) br. 1605/2002[5], kao i Odluke Komisije C(2007)2034 o »Pravilima i postupcima sklapanja ugovora za nabavu usluga, robe i radova koji se financiraju iz općeg proračuna Europskih zajednica u sklopu suradnje s trećim zemljama». No Odjeljak II. 8.2 Odluke Komisije C(2007) 2034 ne primjenjuje se na tijela javne uprave Grčke, Italije i Slovenije.

9 ČUVANJE DOKUMENATA

(1) U skladu sa člankom 134. IPA provedbene uredbe, svi dokumenti povezani s programom čuvaju se u razdoblju od najmanje tri godine nakon zatvaranja programa, kako je određeno u članku 133. stavku 5. te Uredbe.

Ovo razdoblje se prekida bilo u slučaju pravnog postupka ili na opravdan zahtjev Komisije.

(2) Dokumenti i evidencija čuva se u skladu s odredbama iz članka 134., stavcima 2. do 7. te Uredbe.

10 TUMAČENJE

(1) Ako nema izričite odredbe suprotne ovom Sporazumu, pojmovi koji se koriste u ovom Sporazumu nose isto značenje kao ono koje im je pripisano u Okvirnoj uredbi o programu IPA i IPA provedbenoj uredbi.

(2) Ako nema izričite odredbe suprotne ovom Sporazumu, spominjanje ovog Sporazuma spominjanje je takvog Sporazuma kako je povremeno izmijenjen, dopunjen ili zamijenjen.

(3) Svako pozivanje na uredbe Vijeća ili Komisije odnosi se na onu verziju tih uredbi kako je naznačeno. Ukoliko je potrebno, izmjene tih uredbi prenose se u ovaj Sporazum pomoću izmjena i dopuna.

(4) Naslovi u ovom Sporazumu nemaju pravno značenje i ne utječu na njegovo tumačenje.

11 DJELOMIČNA NIŠTAVOST I NENAMJERNE PRAZNINE

(1) Ukoliko neka odredba ovog Sporazuma je ili postane ništava ili ako ovaj Sporazum sadrži nenamjerne praznine, to neće utjecati na valjanost ostalih odredbi ovog Sporazuma. Ugovorne stranke će zamijeniti ništavu odredbu valjanom odredbom koja će biti što je moguće bliža svrsi i namjeri ništave odredbe.

[5] SL L 31.12.2002., str. 1. Uredba kako je zadnje izmijenjena Uredbom Komisije (EZ-a, Euratom) br. 478/2007 od 23. travnja 2007., SL L 111, 28.4.2007., str. 13.

(2) The Parties will fill any unintentional gap by a provision which best suits the purpose and intent of this Agreement, in compliance with the IPA Framework Regulation and the IPA Implementing Regulation.

12 REVIEW AND AMENDMENT

(1) The implementation of this Agreement will be subject to periodic reviews at times arranged between the Parties.

(2) Any amendment agreed to by the Parties will be in writing and will form part of this Agreement. Such amendment shall come into effect on the date determined by the Parties.

13 TERMINATION

(1) Without prejudice to paragraph 2, this Agreement shall terminate three years after the date of closure of the Programme as defined in Article 133(5) of the IPA Implementing Regulation. This termination shall not preclude the possibility for the Commission making financial corrections in accordance with Article 56 of that Regulation.

(2) This Agreement may be terminated by either Party by giving written notice to the other Party. Such termination shall take effect six calendar months from the date of the written notice.

14 SETTLEMENT OF DIFFERENCES

(1) Differences arising out of the interpretation, operation and implementation of this Agreement, at any and all levels of participation, will be settled amicably through consultation between the Parties.

(2) In default of amicable settlement, either Party may refer the matter to arbitration in accordance with the Permanent Court of Arbitration Optional Rules for Arbitration Involving International Organisations and States in force at the date of this Agreement.

(3) The language to be used in the arbitration proceedings shall be English. The appointing authority shall be the Secretary General of the Permanent Court of Arbitration following a written request submitted by either Party. The Arbitrator's decision shall be binding on all Parties and there shall be no appeal.

15 NOTICES

(1) Any communication in connection with this Agreement shall be made in writing and in the English language. Each communication must be signed and must be supplied as an original document or by fax.

(2) Any communication in connection with this Agreement must be sent to the following addresses:

For the Commission:

European Commission

Directorate-General for Regional Policy

B-1049 Brussels

Belgium

Faks: +322 206 3290

For the Beneficiary Country:

Central Office for Development Strategy and Co-ordination of EU Funds

Radnička cesta 80

10 000 Zagreb

Croatia

Faks: + 385 1/ 6303 216

16 NUMBER OF ORIGINALS

This Agreement is drawn up in duplicate in the English language.

(2) Ugovorne stranke će popuniti sve nenamjerne praznine odredbom koja najbolje odgovara svrsi i namjeri ovog Sporazuma u skladu s Okvirnom uredbom o programu IPA i IPA provedbenom uredbom.

12 PREISPITIVANJE I IZMJENA I DOPUNA

(1) Provedba ovog Sporazuma predmet je periodičnih preispitivanja u vrijeme koje ugovorne stranke međusobno dogovaraju.

(2) Svaka izmjena i dopuna dogovorena između ugovornih stranaka bit će u pisanom obliku i bit će dio ovog Sporazuma. Takva izmjena i dopuna stupaju na snagu na datum koji odrede ugovorne stranke.

13 PRESTANAK

(1) Ne dovodeći u pitanje stavak 2., ovaj Sporazum prestaje tri godine nakon datuma zatvaranje programa kako je određeno u članku 133. stavku 5. IPA provedbene uredbe. Prestanak ovog Sporazuma ne isključuje mogućnost za Komisiju da izvrši financijske ispravke u skladu sa člankom 56. te Uredbe.

(2) Ovaj Sporazum može okončati bilo koja ugovorna stranka uz pisanu obavijest drugoj stranci. Takav prestanak stupa na snagu šest kalendarskih mjeseci od datuma pisane obavijesti.

14 RJEŠAVANJE RAZLIKA

(1) Razlike nastale uslijed tumačenja, upravljanja i provedbe ovog Sporazuma, na bilo kojoj i svim razinama sudjelovanja, rješavat će se mirnim putem konzultacijama između ugovornih stranaka.

(2) U slučaju da se ne uspije riješiti mirnim putem, svaka ugovorna stranka može pitanje podnijeti na arbitražu u skladu s Izbornim pravilima o arbitraži između međunarodnih organizacija i država pri Stalnom arbitražnom sudištu na snazi na datum potpisivanja ovog Sporazuma.

(3) Jezik koji će se koristiti u arbitražnom postupku je engleski jezik. Tijelo za imenovanje bit će glavni tajnik Stalnog arbitražnog sudišta na pisani zahtjev koji podnosi neka od stranaka. Pravorijek arbitra je obvezujući za sve ugovorne stranke i bez prava na žalbu.

15 OBAVIJESTI

(1) Svaka obavijest u vezi s ovim Sporazumom bit će u pisanom obliku i na engleskom jeziku. Svaka obavijest mora biti potpisana i dostavljena kao izvorni dokument ili putem faksa.

(2) Svaka obavijest u vezi s ovim Sporazumom mora se slati na sljedeće adrese:

Za Komisiju:

Europska komisija

Opća uprava za regionalnu politiku

B-1049 Bruxelles

Belgija

Faks: +322 206 3290

Za zemlju korisnika:

Središnji državni ured za razvojnu strategiju i koordinaciju fondova EU

Radnička cesta 80

10 000 Zagreb

Hrvatska

Faks: + 385 1/ 6303 216

16 BROJ IZVORNIKA

Ovaj Sporazum sastavljen je u dva izvornika na engleskom jeziku.

17 ANNEXES

The Annexes A and B shall form an integral part of this Agreement.

18 ENTRY INTO FORCE

This Agreement shall enter into force on the date of signature. Should the Parties sign on different dates, this Agreement shall enter into force on the date of signature by the second of the two Parties.

Signed, for and on behalf of the Commission, by

Mr Dirk Ahner,
Director General
Brussels

Signed, for and on behalf of the Government of the Republic of Croatia, by

Mr Hrvoje Dolenec,
State Secretary
Zagreb,

17 DODACI

Dodaci A i B sastavni su dio ovog Sporazuma.

18 STUPANJE NA SNAGU

Ovaj Sporazum stupa na snagu datumom potpisivanja. Ukoliko stranke potpišu na različite datume, ovaj Sporazum stupa na snagu datumom potpisivanja druge od dviju stranaka.

Potpisano, za i u ime Komisije

gđa Michele Pasca – Raymondo,
zamjenica glavnog direktora g. Dirk Ahner, glavni direktor u odsutnosti g. Dirk Ahner, glavni direktor u odsutnosti

Potpisano, za i u ime Vlade Republike Hrvatske

g. Hrvoje Dolenec,
državni tajnik
Zagreb, 1. prosinca 2008.

ANNEX A

«IPA ADRIATIC CROSS-BORDER COOPERATION PROGRAMME» FOR COMMUNITY ASSISTANCE FROM THE INSTRUMENT FOR PRE-ACCESSION FOR THE CROSS-BORDER COOPERATION COMPONENT BETWEEN GREECE, ITALY, SLOVENIA, ALBANIA, BOSNIA AND HERZEGOVINA, CROATIA, MONTENEGRO AND SERBIA ADOPTED BY COMMISSION DECISION C(2008) 1073

DODATAK A

»IPA PROGRAM JADRANSKA PREKOGRANIČNA SURADNJA« ZA POMOĆ ZAJEDNICE IZ INSTRUMENTA PRETPRISTUPNE POMOĆI ZA KOMPONENTU PREKOGRANIČNA SURADNJA IZMEĐU GRČKE, ITALIJE, SLOVENIJE, ALBANIJE, BOSNE I HERCEGOVINE, HRVATSKE, CRNE GORE I SRBIJE USVOJEN ODLUKOM KOMISIJE C(2008) 1073

LIST OF ACRONYMS

AA	Audit Authority
BiH	Bosnia and Herzegovina
CA	Certifying Authority
CARDS	Community Assistance for Reconstruction, Development and Stabilisation
CBC	Cross-Border Cooperation
CC	Candidate Countries
EC	European Commission
EIS	European Innovation Scoreboard
ER	Environmental Report
ERDF	European Regional Development Fund
EU	European Union
FDI	Foreign Direct Investment
GDP	Gross domestic product
GIS	Geographical Information System
GMES	Global Monitoring for Environment and Security
ICT	Information and Communications Technology
ICZM	Integrated Coastal Zone Management
ILM	International Labour Migration
ILO	International Labour Organization
IPA	Instrument for Pre-accession Assistance
ISPA	Instrument for Structural Policy for pre-Accession
JMC	Joint Monitoring Committee
JSC	Joint Steering Committee
JTS	Joint Technical Secretariat
MA	Managing Authority
MIPD	Multi Annual Indicative Planning Document
MS	Member States
NGO	Non-Governmental Organizations
NUTS	Nomenclature of Territorial Units for Statistics
OECD	Organisation for Economic Cooperation and Development
OFLC	Office of the First Level Control
PCC	Potential Candidate Countries
PHARE	Poland & Hungary Assistance to the Reconstruction of the Economy
R&D	Research and Development
QSN	Quadro Strategico Nazionale (Italian Strategic Framework)
SAPARD	Special Accession Programme for Agricultural and Rural Development
SEA	Strategic Environmental Assessment
SME	Small and Medium-size Enterprise
SWOT	Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats
TA	Technical Assistance
WTO	World Trade Organization

POPIS KRATICA

Kratica	Engleski naziv	Hrvatski naziv
AA	Audit Authority	Revizorsko tijelo
BIH	Bosnia and Herzegovina	Bosna i Hercegovina
CA	Certifying Authority	Certifikacijsko tijelo
CARDS	Community Assistance for Reconstruction, Development and Stabilisation	Pomoć Europske zajednice u obnovi, razvoju i stabilizaciji
CBC	Cross-Border Cooperation	Prekogranična suradnja
CC	Candidate Countries	Države kandidatkinje
EC	European Commission	Europska komisija
ERDF	European Regional Development Fund	Europski fond za regionalni razvoj (EFRR)
EU	European Union	Europska unija
GIS	Geographical Information System	Zemljopisni informacijski sustav (ZIS)
ICT	Information and Communications Technology	Informacijska i komunikacijska tehnologija
ILM	International Labour Migration	Međunarodna migracija radne snage
ILO	International Labour Organization	Međunarodna organizacija rada
IPA	Instrument for Pre-accession Assistance	Instrument za pomoć u pretpristupnom razdoblju
ISPA	Instrument for Structural Policy for pre-Accession	Instrument za strukturne politike u pretpristupnom razdoblju
JMC	Joint Monitoring Committee	Zajednički odbor za praćenje (ZOP)
JTS	Joint Technical Secretariat	Zajedničko tehničko tajništvo (ZTT)
MA	Managing Authority	Upravna direkcija
MIPD	Multi Annual Indicative Planning Document	Višegodišnji indikativni planski dokument (VIPD)
MS	Member States	Države članice (DČ)
NGO	Non-Governmental Organizations	Nevladine organizacije (NVO)
NUTS	Nomenclature of Territorial Units for Statistics	Nomenklatura teritorijalnih statističkih jedinica
OFLC	Office of the First Level Control	Ured za prvu razinu kontrole
PCC	Potential Candidate Countries	Države potencijalne kandidatkinje
PHARE	Poland & Hungary Assistance to the Reconstruction of the Economy	Pomoć Poljskoj i Mađarskoj u rekonstrukciji gospodarstva
QSN	Quadro Strategico Nazionale (Italian Strategic Framework)	Talijanski strateški okvir
SAPARD	Special Accession Programme for Agricultural and Rural Development	Posebna predpristupna pomoć za poljoprivredu i ruralni razvoj
SEA	Strategic Environmental Assessment	Strateška procjena utjecaja na okoliš
SME	Small and Medium-size Enterprise	Mala i srednja poduzeća
SWOT	Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats	Prednosti, slabosti, mogućnosti i prijetnje
TA	Technical Assistance	Tehnička pomoć (TP)
WTO	World Trade Organization	Svjetska trgovinska organizacija

1. INTRODUCTION

The IPA Adriatic Cross-border Cooperation Programme (hereinafter called Programme) is the result of joint programming work carried out by the relevant participating countries and is part of the cooperation process in the Adriatic area. The Programme draws its strength and incisiveness from the wide experience, gained during the previous Programme period producing concrete results from the studies and analysis financed in the past.

Many factors make cooperation in the Adriatic area important today, particularly from a political and economic point of view:

1. Factors connected to the political stability of the area. Following ten years of conflict, the area is now moving towards progressive integration both «vertical» (within European and International institutions) and «horizontal» through the creation of a free trade area;

2. Factors connected to geographic and cultural proximity which make possible the intensification of multilateral relationships among Adriatic coastal regions to support local processes of harmonious growth, sustainable development and unity among peoples.

1-1- SUMMARY OF THE PROGRAMME PREPARATION

The current programme is the result of an intensive and detailed working process, which required a large amount of cooperation, discussion and communication.

1. Coordination between participating countries

A series of meetings in various locations across the Programme area took place between April 2006 and July 2007. The Programme was gradually developed on the basis of these discussions. The process of preparing the Programme finished with its submission to the Commission by the end of August 2007.

The following table summarises the meetings and their principal results.

Tab. 1 – MEETINGS AND RESULTS

Date	Location	Content
13-14 April 2006	L'Aquila (Italy)	A Task Force composed of representatives of national and regional authorities of participating countries is set up to steer the programming process. A Drafting Team for the new Programme is also established and the Abruzzo Region is appointed as Coordinator of the IPA Adriatic Cross-Border Cooperation Programme.
5-7 July 2006	Split (Croatia)	Participants agree to the participation of Greece and Slovenia into the Programme.
24-25 October 2006	L'Aquila (Italy)	Experts are engaged to carry out the *Ex-ante*-Evaluation of the present Programme as well as the Strategic Environmental Assessment (SEA-report) and to facilitate the programming process. Initial discussions on drafting of Programme begin.
22 November 2006	Rome (Italy)	The general and specific objectives of the Programme is the basis for discussion.
25 January 2007	L'Aquila (Italy)	English is agreed as the official language. Working languages are the national languages of participating countries.
15 March 2007	Sarajevo (BiH)	
7-8 May 2007	Brindisi (Italy)	

1. UVOD

IPA–in Program jadranske prekogranične suradnje (dalje u tekstu) je rezultat zajedničkog rada programiranja koje provode povezane države sudionice i dio je procesa suradnje na jadranskom području. Program svoju snagu i odlučnost crpi iz velikog iskustva stečenog tijekom prethodnog Programskog razdoblja te donosi konkretne rezultate iz studija i analiza financiranih u prošlosti.

Danas mnogi čimbenici čine suradnju na jadranskom području važnom, osobito s političkog i gospodarskog stajališta:

1. Čimbenici vezani uz političku stabilnost područja. Nakon deset godina sukoba, područje se sada kreće prema postupnoj integraciji kako »vertikale« (u okviru europskih i međunarodnih institucija) tako i »horizontale«, stvaranjem područja slobodne trgovine;

2. Čimbenici vezani uz zemljopisnu i kulturološku povezanost, koji omogućuju jačanje multilateralnih odnosa među jadranskim primorskim regijama radi podržavanja lokalnih procesa ujednačenog rasta, održivog razvoja i složnosti među narodima.

1-1- SAŽETAK PRIPREME PROGRAMA

Sadašnji program rezultat je intenzivnog i detaljnog radnog procesa koji je zahtijevao veliku količinu suradnje, razgovora i komunikacije.

1. Koordinacija između država sudionica

Niz sastanaka održano je na različitim lokacijama diljem programskog područja, između travnja 2006. i srpnja 2007. Program se postupno razvijao na temelju tih razgovora. Postupak pripreme Programa završava njegovim predočenjem Komisiji do kraja srpnja 2007.

Sljedeća tablica ukratko prikazuje sastanke i njihove najvažnije rezultate.

Tablica 1. – SASTANCI I REZULTATI

Datum	Lokacija	Sadržaj
13. – 14. travnja 2006.	L'Aquila (Italija)	Radna skupina sastavljena od predstavnika državnih i regionalnih vlasti država sudionica, uspostavljena da upravlja postupkom izrade programa. Također je uspostavljen Tim za izradu nacrta novog Programa, a regija Abruzzo određena je za koordinaciju Programa IPA jadranske prekogranične suradnje.
5. – 7. srpnja 2006.	Split (Hrvatska)	Sudionici su odobrili sudjelovanje Grčke i Slovenije u Programu.
24. – 25. listopada 2006.	L'Aquila (Italija)	Stručnjaci su zaduženi za vršenje *ex-ante* evaluacije postojećeg programa, kao i za stratešku procjenu utjecaja na okoliš (Izvješće o procjeni utjecaja na okoliš) i olakšavanje postupka izrade programa. Početak uvodne rasprave o izradi programa.
22. studenog 2006.	Rim (Italija)	Temelj rasprave su opći i konkretni ciljevi programa.
25. siječnja 2007.	L'Aquila (Italija) –	Dogovoreno je da engleski bude službeni jezik. Radni jezici su nacionalni jezici država sudionica.
15. ožujka 2007.	Sarajevo (Bosna i Hercegovina)	
7. – 8. svibnja 2007.	Brindisi (Italija)	

31 May 2007	Bruxelles	Meeting between the Task Force and the European Commission in which the draft programme is discussed and agreement is reached on the approach to the Programme.
09-10 July 2007	Bruxelles	Task Force Meeting. Final discussion on the Programme draft.

2. Involvement of the wider partnership

Italy

During all phases of the programme's drafting Italy involved the wider partnership at regional and national level. This included tourism, health, cultural and environmental regional and national authorities and SME associations. Based on their feedback the draft of the Programme was further developed.

Meetings held in Italy:

Molise 10 October 2006: presentation of the Programme in Campobasso.

Veneto:10 November 2006:presentation of the programme. 2 May 2007: presentation of the Programme's draft to the Potential cross-border partners.

Roma 22 March 2007: presentation of the Programme in the «Gruppo strategico per la cooperazione territoriale«

Friuli Venezia Giulia: 24 April 2007 presentation of the Programme's draft to the Potential cross-border partners.

Puglia: 7 May 2007 presentation of the Programme's draft to the Potential cross-border partners.

Abruzzo: 16 May 2007 presentation of the Programme's draft to the Potential cross-border partners.

Emilia:Romagna 18 May 2007: presentation of the Programme's draft to the Potential cross-border partners

Greece

The Programme and the Instrument for Pre-accession Assistance (IPA) were presented in Thessaloniki on 21 and 22 of September 2006.

Slovenia

During the drafting phase of the Programme, the Government Office for Local Self-Government and Regional Policy of Slovenia, all ministries and the regional actors participated by providing feedback on the draft of the Programme. In addition, project ideas were collected in order to assess the interest in the Programme.

Albania

In Albania, different actors at the central administration level were involved during the process of the programme priorities' definition which has been coordinated by the Ministry of European Integration, MEI, and provided comments on the first drafts of the Programme concerning issues of a technical nature.

On the 19th of June 2007, a meeting of the Italian representatives and representatives of the ministry of European Integration concerning the implementation method of the IPA Adriatic CBC Programme took place in Tirana, which was preceded by internal discussion within the MEI

Bosnia and Herzegovina

On 14th June 2007 a meeting concerning the final phase of the Programme drafting was held in Sarajevo. The meeting concerned the «approach question», namely – «integrated» versus «transitional» approach.

31. svibnja 2007.	Bruxelles	Sastanak između Radne skupine i Europske komisije na kojem se raspravlja o nacrtu programa i donosi sporazum o načinu pristupa programu.
9.-10. srpnja 2007.	Bruxelles	Sastanak Radne skupine. Završna rasprava o nacrtu programa.

2. Uključenost šireg partnerstva

Italija

Tijekom svih faza izrade programa, Italija je uključila šire partnerstvo na regionalnoj i državnoj razini. To je uključivalo turizam, zdravlje, regionalna i državna tijela zadužena za kulturu i ekologiju te udruge malih i srednjih poduzeća. Nacrt Programa dodatno je razvijen na temelju njihovih povratnih informacija.

Sastanci održani u Italiji:

Molise: 10. listopada 2006.: predstavljanje programa u Campobassu.

Veneto: 10. studenog 2006.: predstavljanje programa. 02. svibnja 2007.: predstavljanje nacrta programa vodećim partnerima inicijative INTERREG IIIA.

Roma: 22. ožujka 2007.: predstavljanje programa Strateškoj skupini za teritorijalnu suradnju (tal. »Gruppo strategico po la cooperazione territoriale«)

Friuli Venezia Giulia: 24. travnja 2007. predstavljanje nacrta Programa potencijalnim prekograničnim partnerima.

Puglia: 77. svibnja 2007. predstavljanje nacrta Programa potencijalnim prekograničnim partnerima.

Abruzzo: 16. svibnja 2007. predstavljanje nacrta Programa potencijalnim prekograničnim partnerima.

Emilia Romagna: 18. svibnja 2007.: predstavljanje nacrta programa vodećim partnerima inicijative INTERREG IIIA.

Grčka

Program i instrument za pomoć u pretpristupnom razdoblju (IPA) predstavljeni su u Thessalonikiju 21. i 22. rujna 2006.

Slovenija

Tijekom razdoblja izrade Operativnog programa, Vladin ured Slovenije za lokalnu samoupravu i regionalnu politiku, sva ministarstva i regionalni sudionici sudjelovali su pružajući povratne informacije o nacrtu Operativnog programa. Povrh toga, prikupljale su se projektne ideje u cilju procjene interesa programa.

Albanija

U Albaniji su različiti sudionici na središnjoj upravnoj razini bili uključeni u proces definiranja prioriteta programa koji koordinira Ministarstvo europskih integracija i dali su komentare na prve nacrte Programa vezano uz pitanja tehničke prirode.

19. lipnja 2007. je u Tirani održan sastanak talijanskih predstavnika i predstavnika Ministarstva europskih integracija vezano uz metodu provedbe IPA Programa jadranske prekogranične suradnje, kojem je prethodila interna rasprava unutar Ministarstva europskih integracija.

Bosna i Hercegovina

U Sarajevu je 14. lipnja 2007. održan sastanak vezan uz završnu fazu Operativnog programa. Sastanak se bavio »pitanjem pristupa«, to jest usporedbom »integriranog« i »tranzicijskog« pristupa.

Croatia

In the framework of activities designed at national level to support cooperation on the new, IPA Adriatic Cross Border Cooperation Programme, the Republic of Croatia undertook the following activities.

An inter-ministerial group of representatives of ministries has been established to support work on six IPA Cross-border programmes: Five Bilateral programmes: Croatia-Slovenia, Croatia-Hungary, Croatia-Bosnia and Herzegovina, Croatia-Montenegro, Croatia-Serbia and one multilateral IPA Adriatic Cross-Border Cooperation Programme

The Ministry of Sea, Transport, Tourism and Development has organized two workshops. The first was held on 25 September 2006 in Split (Split-Dalmacia County) and the second was organized on 19 April 2007 in Pula (Istra County). Members of the inter-ministerial group participated as did representatives of the Croatian Adriatic counties participating in the Programme. Attendees took part in the series of consultations, discussing and commenting on the draft of the Programme and especially the section relating to SWOT analysis. Strategic priorities and measures were also discussed by participants. Many comments were accepted and added to the text during Drafting Team meetings.

1-2- THE NEW COOPERATION FRAMEWORK

On the basis of long experience gained from three previous programming cycles, concerning Cross–Border Cooperation between Member States and neighbouring candidate/potential candidate countries, the new EU financial framework 2007-2013 provide for a single instrument approach through the new Instrument for Pre–Accession Assistance (IPA).

Council Regulation (EC) No. 1085/2006 which establishes an instrument of Pre-Accession Assistance – the IPA Regulation – replaces the previously existing legal basis in the pre-Accession area. As such it constitutes a framework regulation.

The IPA instrument seeks to provide targeted assistance to countries which are Candidates or Potential Candidates for membership of the EU rationalizing Pre-Accession Assistance by replacing the various instruments which previously existed for the assistance which the Phare/ISPA/SAPARD/CARDS/Turkey Instruments.

IPA prepares, *inter alia* Candidate for the implementation of Structural and Cohesion Funds and Rural Development on accession, by specifically supporting institution building and introducing procedures as close as possible to the Structural Funds.

The five IPA components are detailed in Art. 3 (a) of the IPA framework Regulation: (I) Transition Assistance and Institution Building, (II) Cross-Border Cooperation, (III) Regional Development, (IV) Human Resources Development, (V) Rural Development.

The first two components apply to all countries. Additionally, Candidate Countries also benefit from components III, IV and V.

Cross–Border Cooperation along borders between Candidate Countries/Potential Candidate Countries and between them and the Member States is supported by the IPA Component II (the CBC component).

Thus, the IPA Adriatic CBC Programme 2007–2013 is supported by IPA component II. It is financed by IPA funds which include an ERDF contribution (Art. 21 of the Structural Funds Regulation 1083/2006) and is governed by the IPA legal structure (IPA Framework Regulation No 1085/2006 and the IPA Implementing Regulation No 718/2007[6]).

[6] Commission Regulation (EC) No 718/2007 of 12/06/2007

Hrvatska

U okviru aktivnosti osmišljenih na državnoj razini u cilju pružanja potpore suradnji na novom Programu IPA jadranske prekogranične suradnje, Republika Hrvatska izvršila je sljedeće zadatke.

Uspostavljena je međuministarska grupa predstavnika ministarstava čiji je zadatak pružanje podrške radu na šest IPA prekograničnih programa: Pet bilateralnih programa: Hrvatska – Slovenija, Hrvatska – Mađarska, Hrvatska – Bosna i Hercegovina, Hrvatska – Crna Gora, Hrvatska – Srbija te jedan multilateralni Program IPA jadranske prekogranične suradnje.

Do sada je Ministarstvo mora, turizma, prometa i razvitka organiziralo dvije radionice. Prva je održana 25. rujna 2006. u Splitu (Splitsko-dalmatinska županija), dok je druga organizirana 19. travnja 2007. u Puli (Istarska županija). Sudjelovali su članovi međuministarskih grupa, kao i predstavnici hrvatskih jadranskih županija koje su sudionice Programa. Sudionici su sudjelovali u nizu savjetovanja i rasprava te su izložili svoje komentare na nacrt programa, a posebice na dio vezan uz SWOT analizu. Također su raspravljali o strateškim prioritetima i mjerama. Na sastancima Tima za izradu nacrta mnogi su komentari usvojeni i dodani tekstu.

1-2- NOVI OKVIR SURADNJE

Na temelju dugotrajnog iskustva iz prethodna tri programska ciklusa, za Prekograničnu suradnju između država članica i susjednih država kandidatkinja/potencijalnih kandidatkinja, novi financijski okvir Europske unije 2007.-2013. omogućuje pristup temeljem jednoga instrumenta, odn. pomoću novoga Instrumenta za pomoć u pretpristupnom razdoblju (IPA).

Uredba vijeća (EZ) br. 1085/2006 kojom se uspostavlja instrument za Pomoć u pretpristupnom razdoblju – Uredba IPA – zamjenjuje prethodnu pravnu osnovu na pretpristupnom području. Kao takva, ona tvori Okvirnu uredbu.

Instrument IPA nastoji pružiti ciljanu pomoć državama kandidatkinjama ili potencijalnim kandidatkinjama za članstvo u Europskoj uniji, racionalizirajući Pomoć u pretpristupnom razdoblju tako što zamjenjuje razne instrumente koji su prethodno postojali za pomoć koju pružaju Instrumenti PHARE/ISPA/SAPARD/CARDS/Turske.

IPA, između ostaloga, priprema za pristup države koje su kandidatkinje za provedbu strukturalnih i kohezijskih fondova i ruralnog razvoja, tako što posebice podržava jačanje institucija i uvođenje postupaka što je moguće bliskijih strukturnim fondovima.

Pet komponenti IPA detaljno je opisano u čl. 3. Okvirne uredbe IPA: (I) Pomoć u tranziciji i jačanje institucija, (II) Prekogranična suradnja, (III) Regionalni razvoj, (IV) Razvoj ljudskih potencijala, (V) Ruralni razvoj.

Prve se dvije komponente primjenjuju na sve države. K tome, države kandidatkinje također imaju korist od komponenti III, IV i V.

Prekograničnu suradnju duž granica među državama članicama i državama kandidatkinjama/potencijalnim kandidatkinjama podržava Komponenta II IPA (komponenta prekogranične suradnje).

Prema tome, Program jadranske prekogranične suradnje 2007. – 2013. podržan je Komponentom II IPA. Financira se iz Fondova IPA koji uključuju dio sredstava ERDF-a (čl. 21. Uredbe o strukturnim fondovima 1083/2006), a uređen je pravnom strukturom IPA (Okvirna uredba IPA br. 1085/2006 i Provedbena uredba IPA br. 718/2007[6]).

[6] Uredba komisije (EZ) br. 718/2007 od 12/06/2007.

1-3- PROGRAMME AREA

Eligible areas for Cross-Border Cooperation at EU external borders are identified in accordance with Article 88 (1) of the IPA Implementing Regulation:

(a) NUTS level 3 regions or, in the absence of NUTS classification, equivalent areas along land borders between the Community and the beneficiary countries;

(b) NUTS level 3 regions or, in the absence of NUTS classification, equivalent areas along maritime borders between the Community and the beneficiary countries separated, as a general rule, by a maximum of 150 kilometres, taking into account potential adjustments where needed to ensure the coherence and continuity of the cooperation action.

Territorial derogation in accordance with Article 97 of the IPA Implementing Regulation applies in Italy, Slovenia, Croatia, Bosnia and Herzegovina, Montenegro).

Three EU Member States (Italy, Slovenia and Greece), one Candidate Country (Croatia) and three Potential Candidates Countries (Bosnia and Herzegovina, Montenegro and Albania) are participating in the Programme. Additionally, a phasing out participation by Serbia is envisaged for joint projects in the field of institutional co–operation.

As far as concerns Italy, NUTS level III eligible areas are the provinces of Pescara, Teramo, Chieti (Abruzzo), Ferrara, Forlì-Cesena, Rimini, Ravenna (Emilia Romagna), Trieste, Gorizia, Udine (Friuli Venezia Giulia), Pesaro-Urbino, Ancona, Macerata, Ascoli Piceno (Marche), Campobasso (Molise), Foggia, Bari, Brindisi, Lecce (Puglia), Venezia, Rovigo, Padova (Veneto).

Territorial derogation applies in Italy to the provinces of L'Aquila, Pordenone, Isernia and Taranto.

Slovenia's eligible territory is the Obalno-kraška regija.

Territorial derogation applies in Slovenia to the regions of Notranjsko-kraška and Goriška.

Greece's eligible territory is the Prefectures of Kerkyra and Thesprotia.

Croatia's eligible territory consist of seven equivalent NUTS III eligible areas (counties): Dubrovnik-Neretva, Istra;Lika-Senj; Primorje-Gorski kotar; Šibenik-Knin; Split-Dalmatia and Zadar

Territorial derogation applies in Croatia to the County of Karlovac.

Bosnia and Herzegovina's eligible territory includes 3 cantons from the Federation of BiH and southern part of the Republika Srpska with the following 23 Municipalities: Bileća, Čapljina, Čitluk, Gacko, Grude, Jablanica, Konjic, Kupres, Livno, Ljubinje, Ljubuški, Mostar, Neum, Nevesinje, Posušje, Prozor/Rama, Ravno, Široki Brijeg, Stolac, Berkovići, Tomislavgrad, Trebinje and Istočni Mostar.

Territorial derogation applies in Bosnia and Herzegovina to Sarajevo Economic Region, North-West Economic Region, and Central BiH Economic Region.

The eligible territory of Montenegro consist of ten Municipalities: Bar, Budva, Cetinje, Danilovgrad, Herceg Novi, Kotor, Nikšić, Podgorica, Tivat and Ulcinj.

Territorial derogation applies in Montenegro to the municipalities of Pljevlja, Bijelo Polje, Berane, Rožaje, Plav, Andrijevica, Kolašin, Mojkovac, Šavnik, Žabljak and Plužine.

The eligible territory of Albania consists of six Prefectures: Fier, Durrës, Lezhë, Shkodër, Tiranë and Vlorë.

1-3- PROGRAMSKO PODRUČJE

Prihvatljiva područja prekogranične suradnje na vanjskim granicama EU utvrđena su u skladu s člankom 88.(1) Provedbene uredbe IPA:

(a) Regije na razini NUTS 3 ili, u nedostatku klasifikacije razina NUTS, odgovarajuća područja duž kopnenih granica Zajednice i država korisnica;

(b) Regije na razini NUTS 3 ili, u nedostatku klasifikacije razina NUTS, odgovarajuća područja duž morskih granica Zajednice i država korisnica koje su, prema općem pravilu, razdvojene područjem od najviše 150 kilometara, uzimajući u obzir potencijalne prilagodbe u slučaju potrebe za osiguravanjem cjelovite i neprekinute suradnje.

Teritorijalno odstupanje u skladu s člankom 97. IPA-ine Regulative o provedbi se primjenjuje u Italiji, Sloveniji, Hrvatskoj, Bosni i Hercegovini i Crnoj Gori.

U Programu sudjeluju tri države članice EU-a (Italija, Slovenija i Grčka), jedna država kandidatkinja (Hrvatska) i tri države potencijalne kandidatkinje (Bosna i Hercegovina, Crna Gora i Albanija). Nadalje, predviđeno je da se Srbija uključi u izlaznu fazu (tzv. phasing out, tj. ukidanje potpune potpore državi uslijed njezina razvoja i napretka) na zajedničkim projektima u području institucionalne suradnje.

Što se tiče Italije, prihvatljiva područja na razini NUTS III su provincije Pescara, Teramo, Chieti (Abruzzo), Ferrara, Forli-Cesena, Rimini, Ravenna (Emilia Romagna), Trst, Gorizia, Udine (Friuli Venezia Giulia), Pesaro-Urbino, Ancona, Macerata, Ascoli Piceno (Marche), Campobasso (Molise), Foggia, Bari, Brindisi, Lecce (Puglia), Venezia, Rovigo, Padova (Veneto).

Teritorijalna odstupanja u Italiji vrijede za provincije L'Aquila, Pordenone, Isernia i Taranto.

Prihvatljivo područje Slovenije je Obalno-kraška regija.

Teritorijalno odstupanje u Sloveniji vrijedi za regije Notranjsko-kraška i Goriška.

Prihvatljivo područje Grčke su prefekture Krf i Thesprotia.

Prihvatljivo područje Hrvatske sastoji se od sedam prihvatljivih regija (županija) na razini NUTS III: Dubrovačko-neretvanska županija; Istarska županija; Ličko-senjska županija; Primorsko-goranska županija; Šibensko-kninska županija; Splitsko-dalmatinska županija i Zadarska županija.

Teritorijalno se odstupanje u Hrvatskoj primjenjuje na Karlovačku županiju.

Prihvatljivo područje Bosne i Hercegovine čini grupa općina okupljenih oko Regionalne razvojne agencije za Hercegovinu (REDAH) smještene u Mostaru, a uključuje 3 kantona iz Federacije BiH te južni dio Republike Srpske sa sljedeće 23 općine: Bileća, Čapljina, Čitluk, Gacko, Grude, Jablanica, Konjic, Kupres, Livno, Ljubinje, Ljubuški, Mostar, Neum, Nevesinje, Posušje, Rama/Prozor, Ravno, Široki Brijeg, Stolac, Berkovići, Tomislavgrad, Trebinje i Istočni Mostar.

Teritorijalno odstupanje u Bosni i Hercegovini vrijedi za Sarajevsku gospodarsku regiju, Sjeverozapadnu gospodarsku regiju te gospodarsku regiju Središnje BiH.

Prihvatljivo područje Crne Gore sastoji se od deset općina: Bar, Budva, Cetinje, Danilovgrad, Herceg Novi, Kotor, Nikšić, Podgorica, Tivat i Ulcinj.

Teritorijalno odstupanje u Crnoj se Gori primjenjuje na općine Pljevlja, Bijelo Polje, Berane, Rožaje, Plav, Andrijevica, Kolašin, Mojkovac, Savnik, Žabljak i Plužine.

Although not being territorially eligible for the Programme (lack of costal area), but taking into account its previous eligibility in the 2004–06 Italy–Adriatic Programme, Serbia has been granted a phasing out participation in the IPA Adriatic Cross-Border Cooperation Programme until 2012 included.. This transitional and specific support will allow participation of Serbian partners in institutional co–operation activities between universities, cultural institutions, research institutes, etc.

Tab. 2: ELIGIBLE PROGRAMME AREA

Italy	Nuts 3	Pescara, Teramo, Chieti, Ferrara, Forlì-Cesena, Rimini,Ravenna, Trieste, Gorizia, Udine, Pesaro-Urbino, Ancona, Macerata, Ascoli Piceno, Campobasso, Foggia, Bari, Brindisi, Lecce, Venezia, Rovigo, Padova
Slovenia	Nuts 3	Obalno-kraška
Greece	Nuts 3	Kerkyra, Thesprotia
Croatia	Equivalent Nuts 3 areas	Dubrovnik-Neretva, Istra;Lika-Senj; Primorje-Gorski kotar; Šibenik-Knin; Split-Dalmatia and Zadar
Bosnia and Herzegovina	Equivalent Nuts 3 areas	Bileća, Čapljina, Čitluk, Gacko, Grude, Jablanica, Konjic, Kupres, Livno, Ljubinje, Ljubuški, Mostar, Neum, Nevesinje, Posušje, Prozor/ Rama, Ravno, Široki Brijeg, Stolac, Berkovići, Tomislavgrad, Trebinje and Istočni Mostar
Montenegro	Equivalent Nuts 3 areas	Bar, Budva, Cetinje, Danilovgrad, Herceg Novi, Kotor, Nikšić, Podgorica, Tivat, Ulcinj
Albania	Equivalent Nuts 3 areas	Fier, Durrës, Lezhë, Shkodër, Tiranë, Vlorë
Serbia	Whole territory (phasing out)	

Furthermore, the abovementioned territories are closely linked to some adjacent areas, which both often constitute a single social, labour and economic system with homogeneous development patterns. The involvement of these bordering areas can surely bring an important added value to the Programme

The following table synthesises the justification for extending the eligible areas.

Tab. 3: TERRITORIAL DEROGATION

Italy	Nuts 3	L'Aquila, Pordenone, Isernia, Taranto	Isernia and L'Aquila • territorial contiguity • continuity of the Adriatic co-operation actions Pordenone • territorial contiguity • geographic position of the Province • strong economic relations with the Programme area Taranto • presence of relevant infrastructures, and scientific and cultural centres to the programme area • strong economic relations with the Programme area
Slovenia	Nuts 3	Notranjsko-kraška regija, Goriška regija	• territorial contiguity
Croatia	Equivalent Nuts 3 areas	Karlovac County	• territorial contiguity • one of the most underdeveloped counties in Croatia • continuity of the Adriatic co-operation actions

Prihvatljivo područje Albanije uključuje šest prefektura: Fier, Durrës, Lezhë, Shkodër, Tiranë i Vlorë.

Iako teritorijalno nije prihvatljiva za uključivanje u program (nedostatak obalnog područja), ali uzimajući u obzir njezinu prethodnu prihvatljivost u Programu za Italiju i Jadran 2004.-2006., Srbiji je odobrena izlazna faza sudjelovanja u Programu IPA jadranske prekogranične suradnje do 2012. godine, uključujući i 2012. Ova tranzicijska i specifična podrška omogućit će sudjelovanje srbijanskih partnera u institucionalnoj suradnji sveučilišta, kulturnih ustanova, znanstveno-istraživačkih instituta, itd.

Tablica 2. – PRIHVATLJIVA PODRUČJA PROGRAMA

Italija	Razina NUTS 3	Pescara, Teramo, Chieti, Ferrara, Forlì-Cesena, Rimini,Ravenna, Trst, Gorizia, Udine, Pesaro-Urbino, Ancona, Macerata, Ascoli Piceno, Campobasso, Foggia, Bari, Brindisi, Lecce, Venezia, Rovigo, Padova
Slovenija	Razina NUTS 3	Obalno-kraška regija
Grčka	Razina NUTS 3	Corfù, Thesprotia
Hrvatska	Razina NUTS 3	Dubrovačko-neretvanska županija; Istarska županija; Ličko-senjska županija; Primorsko-goranska županija; Šibensko-kninska županija; Splitsko-dalmatinska županija; Zadarska županija
Bosna i Hercegovina	Ekvivalentna razina NUTS 3	Bileća, Čapljina, Čitluk, Gacko, Grude, Jablanica, Konjic, Kupres, Livno, Ljubinje, Ljubuški, Mostar, Neum, Nevesinje, Posušje, Rama/Prozor, Ravno, Siroki Brijeg, Stolac, Berkovići, Tomislavgrad, Trebinje i Istočni Mostar.
Crna Gora	Ekvivalentna razina NUTS 3	Bar, Budva, Cetinje, Danilovgrad, Herceg Novi, Kotor, Nikšić, Podgorica, Tivat, Ulcinj
Albanija	Ekvivalentna razina NUTS 3	Fier, Durrës, Lezhë, Shkodër, Tiranë, Vlorë
Srbija		Cijeli teritorij (phasing out)

Nadalje, gore navedeni teritoriji su blisko povezani s nekim susjednim područjima, koja oba često čine jedan društveni, radni i gospodarski sustav s homogenim uzorkom razvoja. Uključivanje tih graničnih područja može zasigurno donijeti važnu dodanu vrijednost Programu.

Sljedeća tablica sažeto prikazuje opravdanost proširenja prihvatljivih područja.

Tablica 3 – TERITORIJALNO ODSTUPANJE

Italija	Nuts 3	L'Aquila, Pordenone, Isernia, Taranto	Isernia and L'Aquila • teritorijalna blizina • kontinuitet aktivnosti Jadranske suradnje Pordenone • teritorijalna blizina • zemljopisni položaj provincije • snažni gospodarski odnosi s područjem obuhvaćenim Programom Taranto • prisutnost važnih infrastruktura, te znanstvenih i kulturnih centara za područje Programa • snažni gospodarski odnosi s područjem obuhvaćenim Programom
Slovenija	Nuts 3	Notranjsko-kraška regija, Goriška regija	• teritorijalna blizina
Hrvatska	Ekvivalent Nuts 3 područja	Karlovačka županija	• teritorijalna blizina • jedno od najnerazvijenijih županija u Hrvatskoj • kontinuitet aktivnosti Jadranske suradnje

Bosnia and Herzegovina	Equivalent Nuts 3 areas	Sarajevo Economic Region, North-West Economic Region, Central Bih Economic Region	• continuity of the Adriatic cooperation actions • the Herzegovina region alone is not able to absorb all available funding
Montenegro	Equivalent Nuts 3 areas	Pljevlja, Bijelo Polje, Berane, Rožaje, Plav, Andrijevica, Kolašin, Mojkovac, Savnik, Žabljak, Plužine	• continuity of the Adriatic cooperation actions • size of the state territory • territorial contiguity

Fig. 1: ELIGIBLE AREA

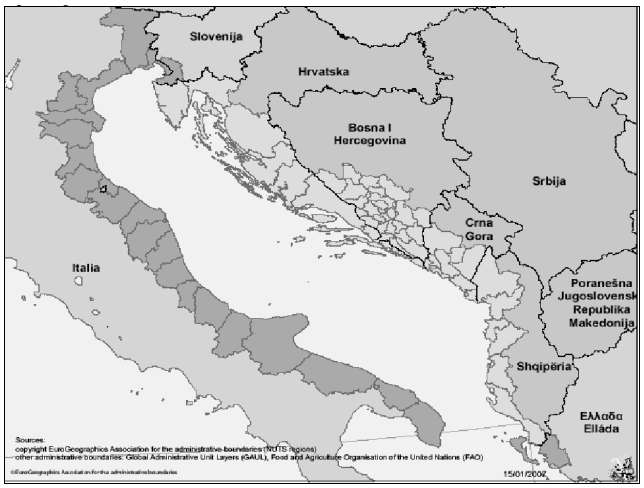

1-4- OFFICIAL LANGUAGE

The official language of the Programme is English. Working languages are the national languages of participating countries.

2- ANALYSIS (TERRITORIAL, SOCIAL AND ECONOMIC CONTEXT OF THE PROGRAMME AREA)

2-1- PREFACE

In light of the goals, strategic priorities and thematic fields set by the IPA Cross Border Programme, an informative overview of the context will be described to give a profile of the territories and sectors in the Programme area. The present context analysis, is related to the whole Programme area (eligible and derogation areas); according to the available statistic data. However, particular relevance has been given to the programme goal area In addition, the analysis will also give some detailed information regarding specific territories participating in the Programme, in particular of the different regional components within the Adriatic basin: the northern, the central and the southern areas.

Analyses carried out with regard to the whole area eligible for the Programme concern in particular, the following aspects:

– Territory;
– Environment;
– Population;
– Migratory flows;
– Economy;
– Labour market;
– Trade;
– Tourism;

Bosna i Hercegovina	Ekvivalent Nuts 3 područja	Gospodarska regija Sarajevo, Sjeverozapadna gospodarska regija, Središnje gospodarsko područje BiH	• kontinuitet aktivnosti Jadranske suradnje • regija Hercegovina ne može sama primiti sva raspoloživa sredstva
Crna Gora	Ekvivalent Nuts 3 područja	Pljevlja, Bijelo Polje, Berane, Rožaje, Plav, Andrijevica, Kolašin, Mojkovac, Savnik, Žabljak, Plužine	• kontinuitet aktivnosti Jadranske suradnje • veličina državnog teritorija • teritorijalna blizina

Slika 1: PRIHVATLJIVO PODRUČJE

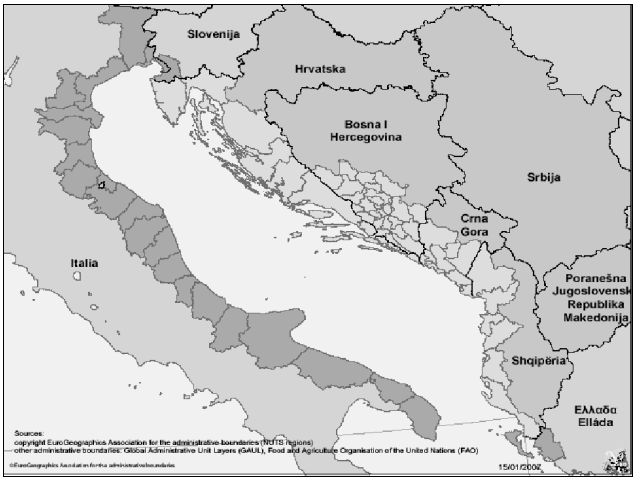

1-4- SLUŽBENI JEZIK

Službeni jezik je engleski. Radni jezici su nacionalni jezici država sudionica.

2- ANALIZA (TERITORIJALNI, DRUŠTVENI I GOSPODARSKI KONTEKST PROGRAMSKOG PODRUČJA)

2-1- PREDGOVOR

Trenutni kontekst analize je povezan sa cjelokupnim područjem Programa (prihvatljiva i odstupna područja); prema dostupnim statističkim podacima. Međutim posebno značenje je dano ciljanom području programa. Pored toga, analiza će ujedno dati neke detaljne podatke vezano uz specifične teritorije koji sudjeluju u Programu, posebice različite regionalne komponente unutar područja Jadranskog bazena: sjeverna, središnja i južna područja.

Analize koje su provedene u pogledu cjelokupnog područja prihvatljivog za pitanja Programa se bave posebice sljedećim aspektima:

– Državno područje;
– Zaštita okoliša;
– Populacija;
– Migracijski tokovi;
– Gospodarstvo;
– Tržište rada;
– Trgovina;
– Turizam;

– Infrastructure and accessibility;

– Research and innovation;

– Governance and capacity building.

The social and economic context has been gained from the most recent statistical information and data available. In this respect it should be stressed that, whereas the information concerning Member States (MS) is relevant to the regional areas actually covered by the Programme, the information available for Candidate Countries (CC) and Potential Candidate Countries (PCC) often refers to the country as a whole and not only the area eligible for the Programme.

Information from the National Statistical Institutes of the different countries has been used for the preparation of this chapter..

2-2- TERRITORIAL, SOCIAL AND ECONOMIC CONTEXT

2-2-1- Territory

The Programme involves eligible areas of three Member States (Italy, Slovenia and Greece) and four eastern Adriatic countries (Croatia, Bosnia –and Herzegovina, Montenegro and Albania). Currently only Croatia has the status of Candidate Country, while the others are Potential Candidate Countries as recognised by the European Council at its meeting in Thessalonica in June 2003. Serbia, with a *phasing out* participation in the Programme, is not considered in the following analysis.

The whole Programme area is 115,714 km² and has a population of 15,074 million; in terms of population and surface area the Italian NUTS III areas are very significant and represent 47% and 69% respectively of the population and surface area of the whole Programme[7].

Albania and Montenegro participate in the Programme with a considerable percentage of their national area and population (surface area: Albania 47%, Montenegro 42%; population: Albania 64,2%, Montenegro 65.5%), while smaller shares of the above indicators are observed for Greece and Slovenia (surface area: Greece 1.6%, Slovenia 5.1%).which participate with less significant national percentages (population: Greece 1.4%, Slovenia 5.3%).

Tab. 5 – SURFACE AND POPULATION IN THE ELIGIBLE AREA /TOTAL SURFACE AND POPULATION IN THE PROGRAMME AREA

Degree (%) per surface and population	Surface	%	Population	%
Albania (pop. 2005)	12.197	10,5%	2.013.186	13,4%
Bosnia and Herzegovina (pop.2001)	14.480	12,5%	470.364	3,1%
Croatia (pop. 2001)	24.723	21,4%	1.427.088	9,5%
Montenegro (pop. 2003)	6.508	5,6%	425.266	2,8%
Greece (pop.2005)	2.095	1,8%	162.772	1,1%
Slovenia (pop.2005)	1.044	0,9%	105.313	0,7%
Italy (pop. 2004)	54.667	47,2%	10.470.528	69,5%
Total Programme	115.714	100,0%	15.074.517	100,0%

The territories involved in the Programme are bordering the Adriatic Sea. Only Serbia has no maritime border.The landscape and environmental differences between the two coasts of the Adriatic basin are important because of their geomorphological characteristics, the high pressure of urban development and demographic differences.

The Italian coast, in fact, is affected by a high level of urbanisation, which has assumed a continuous linear form with peaks around centres of production and areas of intense tourist development. Excessive pressure of productive use, localised demand and

[7] Serbia is only involved in institutional cooperation activities. Excluding Serbia, the overall area of the Programme is about 115,714 km² and the population is about 15.074 million.

– Infrastruktura i pristupačnost;

– Istraživanje i inovacije;

– Upravljanje i izgradnja kapaciteta.

Društveni i gospodarski kontekst dobiven je iz najnovijih raspoloživih statističkih informacija i podataka. U tom smislu treba istaknuti da, iako se informacije vezane uz države članice (MS) odnose na regionalna područja obuhvaćena Programom, raspoložive informacije o državama kandidatkinjama (CC) i državama potencijalnim kandidatkinjama (PCC) često se odnose na državu u cjelini, a ne samo na područja prihvatljiva Programu.

Za pisanje ovoga poglavlja korišteni su podaci statističkog zavoda različitih država. Obrađeni podaci vezani uz MS, PCC i CC mogu se pronaći u Prilogu sa statističkim podacima.

2-2- TERITORIJALNI, DRUŠTVENI I GOSPODARSKI KONTEKST

2-2-1- Državno područje

Program uključuje prihvatljiva područja triju država članica (Italija, Slovenija i Grčka) i četiriju istočnih jadranskih država (Hrvatska, Bosna i Hercegovina, Crna Gora i Albanija). Trenutačno jedino Hrvatska ima status države kandidatkinje, dok su ostale države potencijalne kandidatkinje koje je takvima priznalo Europsko vijeće na svojem sastanku održanom u Thessalonikiju u lipnju 2003. Srbija, koja će u Programu sudjelovati u izlaznoj fazi (eng. *phasing out*), nije razmotrena u sljedećoj analizi.

Čitavo programsko područje zauzima površinu od 115.714 km² i broji 15.074 milijuna stanovnika; s obzirom na stanovništvo i površinu, talijanska područja na razini NUTS III vrlo su značajna i predstavljaju 47%, odnosno 69% stanovništva i površine čitavog Programa[7].

Albanija i Crna Gora sudjeluju u Programu sa znatnim postotkom svojega državnog područja i stanovništva (površina: Albanija 47%, Crna Gora 42%; stanovništvo: Albanija 64,2%, Crna Gora 65,5%), dok Grčka i Slovenija imaju manje udjele spomenutih pokazatelja i sudjeluju s manje značajnim postocima (stanovništvo: Grčka 1,6%, Slovenija 5,1%; površina: Grčka 1,4%, Slovenija 5,3%).

Tablica 5. – POSTOTAK (%) POVRŠINE I STANOVNIŠTVA

Postotak (%) površine i stanovništva	Površina	%	Stanovništvo	%
Albanija (stan. 2005.)	12.197	10,5%	2,013.186	13,4%
Bosna i Hercegovina (stan.2001.)	14.480	12,5%	470.364	3,1%
Hrvatska (stan. 2001.)	24.723	21,4%	1,427.088	9,5%
Crna Gora (stan. 2003.)	6.508	5,6%	425.266	2,8%
Grčka (stan.2005.)	2.095	1,8%	162.772	1,1%
Slovenija (stan.2005.)	1.044	0,9%	105.313	0,7%
Italija (stan. 2004.)	54.667	47,2%	10,470.528	69,5%
Ukupno obuhvaćeno Programom	115.714	100,0%	15,074.517	100,0%

Teritorij koji su uključeni u Program graniče s Jadranskim morem. Samo Srbija nema pomorsku granicu. Krajolik i ekološke razlike između dvije obale Jadranskog bazena su važne zbog svojih geomorfoloških osobina, visokog pritiska urbanog razvoja i demografskih razlika.

Talijanska je obala, zapravo, uvelike pogođena urbanizacijom koja se odvija u neprekinutom linearnom obrascu s najvišim točkama oko centara proizvodnje i područja intenzivnog turističkog

[7] Srbija je uključena samo u »pružanje potpore tranziciji i razvoju institucija«. Isključujući Srbiju, cjelokupno područje Programa obuhvaća otprilike 115.714 km² i oko 15.074 milijuna stanovnika.

the consequent transformations of the coastal habitat have caused widespread congestion and a constant reduction of the natural environment. There are nonetheless, excellent environmental sites such as national and regional protected areas both in the north and the south of the country

The eastern Adriatic extends from the Obalno-kraška region of Slovenia to Greece, including many Croatian islands, and presents a continuity of landscape and environmental heritage, which is, however, now increasingly threatened by development processes and progress in CC/PCC. A lack of sewage and waste disposal systems and constant atmospheric emissions of polluting substances deriving from transport and industrial processes and, in particular, combustible fuels for energy production are frequently detected in these countries.

In the northern part of the Adriatic basin are the Italian regions of Friuli Venezia Giulia, Veneto, Emilia-Romagna, the Slovene region of Obalno-kraška and the north of Croatia, the peninsula of Istra. This area is the most developed of those participating in the Programme having a high level of urbanisation and a well developed infrastructure. The area is crossed by Trans European Corridor number V which connects Lisbon to Kiev and is therefore in a strategic position for access to central-eastern Europe.

The eligible area in Italy consists mainly of the plains, with the exception of the mountainous zones of the pre-Alps and the Apennines. On the plains, despite the presence of large urban centres, there is considerable pressure on agricultural land due to urban sprawl and the continual demand for development land.

The Slovene region of Obalno-kraška is facing on the Gulf of Trieste and the coastline is only a little more than 40 kilometres in length. Some stretches are low and marshy and others are high and rocky. Access to the sea, in particular the port of Koper, allows this region to exploit its considerable potential in all sectors; the most promising activities concern transport, distribution, logistics and tourism.

Finally, the Croatian peninsula of Istra and the Brijuni Islands National Park, are one of the most important tourist destinations in the area. In addition, the port of Rijeka and the ports of Trieste and Koper offer to this area considerable possibilities for developing maritime trade.

The north Italian region of the Adriatic has different urban settlement conditions. The principal infrastructure, i.e. ports, airports, railways and roads, are well developed with some critical points such as road links and railway junctions on north-south and east-west routes. The industrial zones, rural areas, lagoons and the continuous linear urbanisation (coastal resorts) in the south of the region complement the infrastructure system.

There are numerous areas in the territories of the northern Adriatic basin with a high natural and environmental value. There are areas of important biodiversity in Friuli Venezia Giulia, such as the Dolomiti Friulane and Prealpi Giulie Regional Natural Parks, eleven Regional nature reserves, such as Foce dell'Isonzo (Gorizia) and Falesie di Duino (Trieste) and three National Reserves, such as the Miramare Maritime Reserve (Trieste). The natural environments in Veneto, although concentrated mainly in the hilly and mountainous territories, are represented by the Colli Euganei Regional Park (Padova), the Po Delta (Rovigo) and the River Sile (Padova and Venezia), besides various Regional Natural Reserves and, obviously, the Venezia Lagoon. The variety of environments in Emilia-Romagna include numerous protected areas: including the Casentinesi Forest National Park (Forlì-Cesena) and, above all, the Po Delta system.

The territory has a rich cultural heritage with many UNESCO recognised sites: the Aquileia Archaeological Area and Patriarchal Basilica (Friuli Venezia Giulia), Venezia and its Lagoon, the Botanical Garden in Padova (Veneto), Ferrara, city of the Renaissance, the Po Delta, and the Early Christian Monuments of Ravenna (Emilia-Romagna).

razvoja. Pretjerani pritisak koji nameću učinkovito korištenje, lokalizirana potražnja i posljedične preobrazbe obale uzrokovali su sveopću zagušenost i stalno smanjenje prirodnog okoliša. Postoje međutim iznimne ekološke lokacije kao što su nacionalna i regionalna zaštićena područja i na sjeveru i na jugu zemlje.

Istočni se Jadran proteže od Obalno-kraške regije u Sloveniji do Grčke, uključujući brojne hrvatske otoke, te predstavlja neprekinut niz krajolika i ekološke baštine, koja je sada, međutim, sve više ugrožena razvojem i napretkom u državama potencijalnim kandidatkinjama. Nedostatak sustava za kanalizaciju i odlaganje otpada te stalna atmosferska ispuštanja onečišćujućih tvari nastalih industrijskom proizvodnjom, a posebice zapaljiva goriva za proizvodnju energije i za prijevoz, čest su slučaj u ovim državama.

U sjevernom dijelu jadranskog bazena nalaze se talijanske regije Friuli-Venezia Giulia, Veneto, Emilia-Romagna, slovenska regija Obalno-kraška i hrvatski poluotok Istra. Ovo je područje najrazvijenije od svih područja obuhvaćenih Programom, s visokom razinom urbanizacije i dobro razvijenom infrastrukturom. Preko njega prelazi transeuropski Koridor V koji povezuje Lisabon s Kijevom, pa stoga ima strateški položaj za pristup središnjoj i istočnoj Europi.

Prihvatljivo se područje u Italiji sastoji uglavnom od ravnica, uz izuzetak planinskih zona predalpske i apeninske regije. Unatoč postojanju velikih urbanih centara, u ravnicama postoji značajan pritisak na poljoprivredno zemljište zbog urbane raštrkanosti i stalne potrebe za razvojem zemljišta.

Slovenska regija Obalno-kraška okrenuta je prema Tršćanskom zaljevu i obala joj je tek nešto dulja od 40 kilometara. Neka su područja niska i močvarna, dok su druga visoka i krševita. Izlaz na more, a posebice luka Koper, omogućava regiji korištenje svojih značajnih potencijala u svim sektorima; najperspektivnije djelatnosti uključuju prijevoz, distribuciju, logistiku i turizam.

Naposljetku, hrvatski poluotok Istra i Nacionalni park brijunskog otočja jedno su od najvažnijih turističkih odredišta u jadranskom bazenu. Povrh toga, luka Rijeka, zajedno s lukama Trst i Koper, nudi ovome području velike mogućnosti razvoja pomorske trgovine.

Sjeverozapadna jadranska regija pokazuje drugačija obilježja urbanih naselja. Osnovna infrastruktura, tj. luke, zračne luke, željeznice i ceste, dobro su razvijene i sadrže neke ključne točke, poput cestovnih veza i rasputnica na prometnim pravcima sjever-jug i istok-zapad. Industrijske zone, ruralna područja, lagune i neprekinuta linearna urbanizacija (obalna odmarališta) na jugu regije dopunjuju sustav infrastrukture.

Postoje brojna područja na prostorima sjevernog jadranskog bazena s iznimnom prirodnom i ekološkom vrijednošću. Postoje područja važne biološke raznovrsnosti u regiji Friuli-Venenzia Giulia, kao što su furlanski dolomiti i predalpski regionalni parkovi prirode u Julijskoj krajini, 11 regionalnih prirodnih rezervi, na primjer Foce dell' Isonzo (Gorizia) i Falesie di Duino (Trst) te 3 nacionalna rezervata, na primjer morski rezervat Miramare (Trst). Prirodne lokalitete u Venetu, iako uglavnom smještene u brdovitim i planinskim područjima, predstavljaju regionalni park Colli Euganei (Padova), delta rijeke Po (Rovigo) i rijeka Sile (Padova i Venecija), te mnogi regionalni prirodni rezervati i, naravno, Venecijanska laguna. Raznolikost okoliša u regiji Emilia-Romagna uključuje brojna zaštićena područja, uključujući šumski nacionalni park Casentinesi (Forli-Cesena) i, nadasve, deltu rijeke Po. Područje ima bogatu kulturnu baštinu i mnoge lokacije priznate od UNESCO-a: arheološko područje Aquileia i Patrijarhalna bazilika (Friuli-Venezia Giulia), Venecija i njezina Laguna, Botanički vrt u Padovi (Veneto), Ferrara, grad Renesanse, delta rijeke Po i ranokršćanski spomenici u Ravenni (Emilia-Romagna).

The Slovene territory also has many environmental resources. Obalno-kraška presents a patchwork of landscapes: the coast with its thick vegetation, the karstic plateau with the UNESCO World Heritage Park of Škocjanske jame, the terraced hills of the Soča Valley that leads to the mountains and the Triglav National Park. Along the coast there are three protected areas, the natural reserve of the Škocjanski zatok, the Strunjan Cliff which is the highest rocky formation of the Adriatic, and the Salinas of Sečovlje. The coastal area of Slovenia, although without important changes in land use prior to 2000, is subject to littoralisation, high urban development pressure, urban sprawl and traffic congestion. In addition, agriculture has a negative impact on water quality due to the shortage of water treatment plants.

The Croatian peninsula of Istra, has an important natural and cultural heritage. Regarding environmental aspects, a vast section of the territory is subject to numerous environmental conservation policies. There is the Brijuni Islands National Park, composing fourteen islands with significant biodiversity. The cultural heritage, present through the territory includes assets such as the UNESCO World Heritage Euphrasius Basilica in the historical centre of Poreč which is one of the earliest Episcopal Christian monuments.

The central part of the Adriatic basin consists of the Italian regions of Marche, Abruzzo and Molise and Croatia on the eastern coast. The western part of Bosnia and Herzegovina, with very limited access to the Adriatic, is inland from the narrow coastal strip.

The territory on the western coast consists of three principal natural environments: the environmentally valuable Apennines, the prevalently agricultural hill areas and the coastal strip.

There are existing close interconnections in the Apennines area, among an important natural reserve, the fields area, characterized by a complex and fragile hydrographic net and subject to continuous erosion and instability, and the coastal line which constitutes a filter between the hill and marine environments.

The northern part is characterised by a rich settlement network of minor centres, relatively homogeneous and balanced over the whole territory and by linear urbanisation along the coast which is close to capacity along with the port cities. The internal territories include significant natural systems with a high degree of biodiversity which has resulted in the creation of three major National Parks (Abruzzo, Lazio and Molise National Park, Maiella Park and Gran Sasso-Laga National Park) and several other parks and nature reserves. There are several protected areas in Marche, some of which have significant national value such as the Sibillini Mountains National Park (Ascoli Piceno, Macerata), the Gran Sasso-Laga National Park and other important regional parks along the coast such as Conero Park (Ancona).

The southern part is mainly mountainous with narrow valleys characterised by barren soil conditions and a reduced coastline. The population is distributed in small scattered communities with a low housing density. The road network, even though it includes interregional connections for the principal centres, doesn't guarantee adequate accessibility with consequent additional costs for the organisation of services to the population, and in some areas, even to the productive systems. The natural and environmental heritage of this area is significant and includes the part of Molise in the Abruzzo, Lazio and Molise National Park and the Tremiti Islands Marine Reserve. In the province of Campobasso there are a number of villages founded by Croatians and Albanians which still preserve their traditions, culture and languages.

On the opposite coast are all the western counties from Istra to Dubrovnik. The Dalmatian islands with two national parks (Mljet Islands and Kornati) are on one side of the well indented coast with the Dinaric Alps that drop down to the sea in some stretches on the other side. In addition to the two above-mentioned national parks there are five other national parks in the regions covered by the

Područje Slovenije također ima mnoga prirodna bogatstva. Obalno-kraška regija predstavlja šarenilo krajolika: obala s gustom vegetacijom, krševita visoravan sa Škocjanskim jamama kao parkom UNESCO-ove zaštićene svjetske spomeničke baštine, proplanci u dolini Soče koji vode do planina i Nacionalnog parka Triglav. Duž obale postoje tri zaštićena područja, prirodni rezervat Škocjanski zatok, litica Strunjan, koja je najviša stjenovita formacija na Jadranu, te prirodne solane u Sečovlju. Obalno područje Slovenije, iako bez važnih promjena u korištenju zemljišta prije 2000., podložno je litoralizaciji, visokom pritisku nastalom uslijed prostornog razvoja na uski obalni pojas, urbanoj raštrkanosti i prometnoj zakrčenosti. Povrh toga, poljoprivreda ima negativan utjecaj na kakvoću vode zbog nedostatka postrojenja za obradu vode.

Hrvatski poluotok Istra ima važno prirodno i kulturološko nasljeđe. U pogledu aspekata zaštite okoliša je veliki dio teritorija podložan brojnim politikama očuvanja i zaštite okoliša. Tu se nalazi nacionalni park i otočje Brijuni, koje obuhvaća četrnaest otoka s značajnom biološkom raznolikošću. Kulturološko nasljeđe koje je prisutno na teritoriju obuhvaća lokaciju kao što je Eufrazijeva bazilika upisana u UNESCO-ov popis svjetske baštine, koja se nalazi u povijesnom centru Poreča, a koja je jedna od najranijih episkopalnih kršćanskih spomenika.

Središnji dio jadranskog bazena uključuje talijanske regije Marche, Abruzzo i Molise te istočnu obalu Hrvatske. Zapadni dio Bosne i Hercegovine, s vrlo ograničenim pristupom Jadranu, kopneno je područje s uskim obalnim pojasom.

Područje talijanske obale sastoji se od tri osnovna prirodna okoliša: ekološki dragocjeni Apenini, pretežito poljoprivredna brdska područja i obalni pojas.

Postoje bliski međuodnosi u apeninskom području, između ostalog prirodni rezervati, poljoprivredne površine koje se odlikuju kompleksnom i osjetljivom hidrografskom mrežom i koje su izložene stalnoj eroziji i nestabilnosti, te obalni predio koji predstavlja filtar između planinskog i pomorskog okruženja.

Sjeverni dio obilježava bogata mreža manjih centara, relativno homogena i ujednačena na cijelom području, te linearna urbanizacija duž obale koja je bliska kapacitetima lučkih gradova. Unutarnja područja uključuju značajne prirodne sustave s visokim stupnjem biološke raznovrsnosti koja je nastala osnivanjem tri značajna Nacionalna parka (Abruzzo, Lazio i Nacionalni park Molise, Park Maiella i Nacionalni park Gran Sasso-Laga) te nekoliko drugih parkova i prirodnih resursa. Postoji nekoliko zaštićenih područja u regiji Marche, od kojih neka imaju značajnu nacionalnu vrijednost, kao na primjer Nacionalni park Monti Sibillini i drugi važni regionalni parkovi duž obale, primjerice Park Conero (Ancona).

Južni je dio uglavnom planinski s uskim dolinama obilježenima sterilnim pedološkim uvjetima i smanjenim obalnim područjem. Stanovništvo obitava u malim razbacanim zajednicama s raštrkanim kućama. Cestovna mreža, iako uključuje međuregionalne veze s glavnim centrima, ne jamči odgovarajuću pristupačnost i ima za posljedicu dodatne troškove organizacije usluga za stanovništvo, a u nekim područjima čak i za proizvodne sustave. Prirodna i ekološka baština ovog područja je značajna i uključuje dio regije Molise u Abruzzu, Lazio i Nacionalni park Molise te morski rezervat otočja Tremiti.

U provinciji Campobasso postoje brojna sela koja su osnovali Hrvati i Albanci u kojima se još uvijek čuvaju njihova tradicija, kultura i jezici.

Na suprotnoj se obali nalaze sve zapadne hrvatske županije, od Primorsko-goranske do Dubrovačko-neretvanske. Dalmatinski otoci s dva nacionalna parka (Mljet i Kornati) nalaze se na strani dobro usječene obale s dinarskim Alpama koje se u nekim područjima s druge strane spuštaju prema moru. Osim dvaju gorespomenutih nacionalnih parkova postoji još pet drugih nacionalnih parkova u

Programme (Risnjak, Northern Velebit, Paklenica, Krka and Plitvice Lakes). Some areas that are of important value for their biological and landscape diversity are internationally protected, for example, UNESCO has declared the Plitvice Lakes National Park as a World Heritage site. Within the Programme area the Ramsar Convention List of Wetlands of International Importance includes the inferior path of Neretva. Velebit Mountain belongs to the UNESCO biosphere reserves world network.

In addition to the Poreč site, mentioned above there are various cultural heritage sites, included in the UNESCO list:

• The Old City of Dubrovnik, called the «Pearl of the Adriatic», that became an important Mediterranean sea power from the 13th century onwards.

• The ruins of Diocletian's Palace in Split, built between the late 3rd and the early 4th centuries A.D., can be found throughout the city.

• The Episcopal complex of the Euphrasian Basilica in the historic centre of Poreč is an outstanding example of an early Christian episcopal ensemble.

• City of Trogir is a remarkable example of urban continuity. The street plan of this island settlement dates back to the Helenistic period and its beautiful Romanesque churches are complemented by the outstanding Renaissance and Baroque buildings from the Venetian period.

• The Cathedral of the St James in Šibenik bears witness to the considerable exchanges in the field of monumental arts between Northern Italy, Dalmatia and Tuscany in the 15th and 16th centuries as well as of the successful fusion of Gothic and Renaissance art.

Areas of high environmental value are present inland in Bosnia –and Herzegovina: mainly mountainous, overlooked by the Dinaric Alps, endowed with an extraordinary richness of internal waters. Southern Herzegovina includes the river Neretva valley, bleak karst fields, funnel-shape forms, depressions, hills and hillocks. High mountains, deep river valleys and spacious karst fields dominate northern Herzegovina. Due to its orography, natural landscapes dominate the urbanised landscape, nevertheless only a small part of this territory is protected. The protected areas in the south of Herzegovina include the Hutovo Blato Bird Reserve, a marshy area declared a World Heritage site where thousands of birds migrate. Waste is among the main environmental issues as great quantities are still dispersed in the environment.

The southern part of the Adriatic basin consists of Puglia on the western coast and Montenegro and Albania on the eastern coast. The sea delimited by the southernmost part of Puglia and the opposite coastline which includes the small region of Greece which is part of the Programme, connects the Adriatic and Ionic Sea.

Italian territory presents a few homogeneous areas: the north-western area presents structural elements of the landscape and their relation to the historical settlement background. Considerable changes in the landscape and habitation patterns in the southern area present contradictions and competitions in the transformation processes. There are also some large gaps in settlement: the Foggia Tavoliere in the north (an area of cereal farming and high productivity irrigation farming), the Murge plateau in the centre (a sparsely populated internal area with a high identity) and the Brindisi plain in the south (which connects the production areas and the wetland and coastal ecosystems). The regional landscape shows the considerable pressure on, and consequent reduction of, the natural ecosystems and rural areas along the coast, with a change in the

regijama koje su obuhvaćene Programom (Risnjak, sjeverni Velebit, Paklenica, Krka i Plitvička jezera). Neka područja koja imaju veliku vrijednost zbog svoje biološke i krajobrazne raznolikosti zaštićena su na međunarodnoj razini, na primjer, UNESCO je Nacionalni park Plitvička jezera proglasio svjetskom baštinom. U okviru programskog područja, Ramsarska konvencija o popisu močvarnih staništa od međunarodne važnosti uključuje donji tok rijeke Neretve. Planina Velebit pripada UNESCO-ovoj svjetskoj mreži rezervata biosfere.

Pored Poreča koji je naveden ranije u tekstu, postoje brojne lokacije kulturološkog naslijeđa koje su uključene na UNESCO-ov popis:

• Stari grad Dubrovnik, koji se naziva »biserom Jadrana«, postao je važnom mediteranskom pomorskom silom od 13. stoljeća nadalje.

• Ostaci Dioklecijanove palače u Splitu koja je izgrađena između kasnog 3. i početkom 4. stoljeća p. K., koji se protežu širom grada.

• Episkopalni kompleks Eufrazijeve bazilike u povijesnom centru Poreča je poseban primjer ranokršćanske episkopalne gradnje.

• Grad Trogir je pažnje vrijedan primjer urbanog kontinuiteta. Plan grada ovog otočkog naselja datira još iz helenističkog razdoblja i njegove prekrasne romanske crkve su nadopunjene posebnim renesansnim i baroknim zgradama iz mletačkog razdoblja.

• Katedrala Sv. Jakova u Šibeniku je svjedok značajnih promjena u području spomeničke umjetnosti između Sjeverne Italije, Dalmacije i Toskane u 15. i 16. stoljeću, kao i uspješnog spajanja gotičke i renesansne umjetnosti.

Područja važna za zaštitu okoliša su prisutna u unutrašnjosti Bosne i Hercegovine: pretežno planinska područja, iznad kojih se izdižu Dinarske Alpe, u kojima postoji obilje podzemnih voda. Južna Hercegovina obuhvaća dolinu rijeke Neretve, tmurna kraška polja, tunelske oblike, depresije, brežuljke i brdašca. Visoke planine, duboke nizine rijeka i prostrana kraška polja dominiraju sjevernom Hercegovinom. Zbog njene orografije prirodni krajolici dominiraju nad urbanim krajolikom, no samo je manji dio tog teritorija zaštićen. Zaštićena područja na jugu Hercegovine obuhvaćaju rezervat ptica Hutovo Blato, močvarno područje koje proglašeno svjetskim naslijeđem na koje migriraj tisuće ptica. Otpad je jedno od glavnih pitanja zaštite okoliša, budući da se još uvijek odlažu velike količine otpada u okoliš.

Južni dio jadranskog bazena čine Puglia na zapadnoj obali i Crna Gora i Albanija na istočnoj. Najjužniji dio Puglie i suprotna obala koja uključuje malo područje Grčke koje je također dio Programa, spajaju Mediteran i Jonsko more.

Na jugu talijanske regije prepoznata su neka makro-područja: Sjeverozapadno koje pokazuje elemente krajobraza i njihovu povezanost s povijesnim okvirom naselja. Značajne promjene u krajobrazu i strukturi naselja u južnim područjima pokazuju proturječnosti i natjecanje u postupku preobrazbe. Regionalni krajobraz pokazuje značajan pritisak na prirodne ekosustave i ruralne prostore duž obale te njihovo posljedično smanjivanje, s promjenom povijesnih uloga obalnih naselja. Među naseljima također postoje i velike razlike: Foggia Tavoliere na sjeveru (poljoprivredno područje proizvodnje žitarica i vrlo učinkovita poljoprivredna proizvodnja temeljena na navodnjavanju), visoravan Murge u središtu (rijetko naseljeno unutarnje područje s visokom prepoznatljivošću) i ravnica Brindisi na jugu (koja povezuje proizvodna područja s močvarnim i obalnim ekosustavima). Postoji dva nacionalna parka; park Gargano (Foggia) i park Alta Murgia (Bari), četiri regionalna parka i nekoliko prirodnih rezervata, uglavnom staništa u obalnim močvarama. U regiji Puglia također postoje dvije lokacije kojima je UNESCO priznao veliku kulturološku vrijednost: Castel del Monte i Trulli di Alberobello.

historical roles of coastal strip settlements. In this context, there are two national parks; Gargano Park (Foggia) and Alta Murgia Park (Bari), four regional parks and several nature reserves, mostly the particular habitats of the coastal wetlands. In Puglia there are also two UNESCO recognised sites for high cultural value: Castel del Monte and the Trulli of Alberobello.

On the other side of the Adriatic Sea is Montenegro with its long jagged coastline; it is separated from the hinterland by high limestone mountains cut by canyons and gorges. In the north there is the only fjord in the southern basin of the Mediterranean, the Boka Kotorska, part of an area protected by UNESCO because of its exceptional environmental and socio-cultural interest. Montenegro has set up several protected areas including national parks and has already adopted nature protection and resource management legislation.

42.5 % of the territory of Albania is part to the Programme, laying in a valley landscape in the Western Albania, including 6 prefectures, 16 districts, 34 municipalities (urban areas) and 133 communes (rural areas). Albania is mainly a mountainous country (North and Central Albania) with considerable hilly areas (approx. 38% of the whole territory). The average altitude is 708, almost twice as the European average. The highest point in the Albanian eligible area is Jezerca, 2694 meters, in the Region of Shkodra.

Albania has a coast on the Adriatic and the Ionian sea and its coastal line is 316 km. 25% of the territory is composed of the coastal area in the western part of the country, the whole being part of the regions eligible to the programme. The country is part of the sub-tropical zone with an average Mediterranean climate which is very favourable for the development of tourism and agriculture.

The coast, from the Region of Shkodra in the northern part to the Region of Vlora to the southern border, encompasses a series of natural, cultural and historical heritages such as the archaeological sites of Butriniti, part of the UNESCO's World Heritage List, Apolonia, The Blue Eye in Delvina (Region of Vlora), the valleys of the main rivers in Albania, Shkodra Lake (the largest in the Balkan Peninsula) and part of Albanian Alps. There are many protected areas, of which thirteen are national parks. It is rich in hydric resources, thermal waters sites, lagoons and also possesses a rich flora and fauna. It is also rich in natural resources such as oil, gas, coal and iron.

Albania has undergone considerable deforestation in the past, however, despite this process slowing down large scale deforestation, uncontrolled cattle pasture and frequent flooding has increased ground erosion processes. In the growing urban areas, problems concerning air and acoustic pollution, sampling and processing of wastes and transport are increasing. The productive system exerts high pressures: for example, the agriculture sector increased its use of fertilisers by 70% between 1995 and 2002 and the industrial sector includes highly polluting industries such as oil, coal refining, electrical energy and chrome and copper production. The significant environmental problems cannot be solved only by applying appropriate and complete legislation and the process of adaptation to European standards has only recently started. Much remains to be done in the tourism sector as well, especially with regards to infrastructure and services and development of the mountain tourism.

The Programme concerns only a small part of Greece: Kerkyra Prefecture and the Thesprotia prefecture in the Epirus region, with the important harbour of Igoumenitsa. These areas have a high environmental value and are well-known tourist destinations.

S druge strane Jadranskog mora nalazi se Crna Gora sa svojom dugom razvedenom obalom; od zaleđa je razdvaja visoko vapnenačko gorje ispresijecano kanjonima i tjesnacima. Na sjeveru se nalazi jedini fjord u južnom mediteranskom bazenu, Boka Kotorska, dio područja pod UNESCO-ovom zaštitom zbog svojega iznimnoga ekološkog i socio-kulturološkog značaja. Crna Gora je uspostavila nekoliko zaštićenih područja uključujući nacionalne parkove i već je usvojila zakonodavstvo o zaštiti prirode i upravljanju resursima.

42.5 % teritorija Albanije koji je dio programa leži u dolinama zapadne Albanije uključujući 6 županija, 16 okruga, 34 općine (urbana područja) i 133 zajednice (ruralna područja). Albanija je pretežno planinska zemlja (sjeverna i središnja Albanija) sa značajnim udjelom brdovitih područja (otprilike 38% ukupnog teritorija). Prosječna nadmorska visina je 708 metara, gotovo dvostruko više od europskoga prosjeka. Najviša je točka prihvatljivog područja Albanije Jezerca, nadmorske visine 2694 metara, u skadarskoj regiji.

Albanija ima obalu na Jadranskom i Jonskom moru, a obalna linija iznosi 316 km. 25% teritorija sastoji se od obalnog područja na zapadnom dijelu zemlje koje je u cijelosti dio regija prihvatljivih za program. Zemlja je dio suptropske zone s prosječnom mediteranskom klimom koja je vrlo povoljna za razvoj turizma i poljoprivrede.

Obala, od regije Skadar na sjevernom dijelu do regije Vlora i do južne granice, obuhvaća niz prirodnih, kulturnih i povijesnih vrijednosti kao što su arheološka nalazišta Butriniti, koja se nalaze na UNESCO-vom popisu svjetske baštine, Plavo oko u Delvini (regija Vlora), doline glavnih rijeka u Albaniji, Skadarsko jezero (najveće na Balkanskom poloutoku), dio albanskih Alpa. Mnogo je zaštićenih područja, od čega je trinaest nacionalnih parkova. Albanija je bogata vodenim resursima, izvorima termalne vode, uvalama, a također posjeduje i bogatu floru i faunu. Također je bogata i prirodnim resursima kao što su nafta, plin, ugljen i željezo.

Albanija je u prošlosti bila podvrgnuta značajnoj deforestizaciji, međutim, usprkos tome što je process deforestizacije na široj razini usporen, nekontrolirana ispaša i česte poplave povećale su procese erozije tla. U rastućim urbanim područjima povećavaju se problemi vezani uz zagađenje zraka i zagađenje bukom, odvajanje i preradu otpada, te transport. Proizvodni sustav vrši veliki pritisak: proljoprivredni sektor, na primjer, povećao je upotrebu umjetnih gnojiva za 70% između 1995. i 2002., a industrijski sektor uključuje velike industrijske zagađivače kao što su proizvodnja nafte, prerada ugljena, proizvodnja električne energije, kroma i bakra. Značajni ekološki problemi ne mogu se riješiti samo primjenom primjerene i potpune legislative, a process prihvaćanja eruopskih standarda počeo je tek nedavno. Ostaje mnogo toga što bi također trebalo napraviti u sektoru turizma, osobito s obzirom na infrastrukturu, usluge i razvoj planinskog turizma.

Albanska obala, od Vlore do južne granice, jedino je ravničarsko područje (osim riječnih dolina na zapadu) ove pretežito planinske države. Postoje mnoga zaštićena područja među kojima se nalazi i trinaest nacionalnih parkova. Albanija je u prošlosti pretrpjela značajnu sječu šuma, no unatoč usporavanju tog procesa, raširena sječa šuma, nekontrolirana ispaša stoke i česte poplave ubrzale su eroziju tla. Značajni ekološki problemi ne mogu se riješiti samo primjenom odgovarajućeg i potpunog zakonodavstva, a proces prilagodbe europskim normama tek je nedavno počeo. U rastućim urbanim područjima sve su veći i problemi vezani uz kakvoću zraka, uzorkovanje i obradu otpada te prijevoz. Sustav proizvodnje stvara velike pritiske: na primjer, u razdoblju između 1995. i 2002. sektor poljoprivrede povećao je korištenje gnojiva za 70%, a industrijski sektor uključuje izrazito zagađivačku industriju, poput prerade nafte i ugljena, te proizvodnje električne energije, kroma i bakra. Kulturna baština je vrlo bogata i uključuje arheološko nalazište Butrint koje je priznato od UNESCO-a.

Program uključuje tek mali dio Grčke: prefekture Krf i Thesprotiu u regiji Epir, s važnom lukom Igoumenitsa. Ova područja imaju veliku ekološku vrijednost i su dobro su poznata turistička odredišta.

2-2-2 Environment

The Adriatic coastline extension is about 5.867 km.(as measured by the French geographer Braudel).

Geographically, the Adriatic Sea is a part of the Mediterranean Sea, between the Italian peninsula, Slovenia, Croatia, Montenegro and Albania; it is a body of water between the system of the Apennine Mountains and the Dinaric Alps with a maximum length of about 800 km. It has a mean breadth of about 150 km². It connects at the south with the Ionian Sea through the Strait of Otranto (70 km). The west coast is generally quite flat, only interrupted by the delta of the river Po and by the promontories of the Conero Mountain and of the Gargano (that extends to the sea with the Tremiti Isles). The northern coast is interrupted by the lagoons of Venice, Marano and Grado and by the Gulf of Trieste; going on along the Istrian peninsula and the Dalmatian coast, the coast becomes more and more indented and higher and is faced by a myriad of islands among which Krk, Cres, Pag, Isola Lunga, Brač, Hvar, Vis, Korčula, Mljet. The Albanian coast is much flatter and even, divided into the gulfs of Durrës and Vlorë.

The Adriatic is generally not very deep: the northern basin has an average depth of 70-80 m, with a maximum of 270 m between Pescara and Šibenik; the southern one is deeper (1222 m between Bari and the Boka Kotorska). The average salinity is 38‰, less intense in the north because of the greater contribution of fresh water from rivers (Isonzo, Tagliamento, Piave, Brenta, Adige, Po). Further south Tronto, Fortore, and Ofanto on Italian side, Neretva, Drin, Vjosa on the Balkan side flow into the Adriatic. The tide width varies around 30 cm in the southern basin, and rises up to 90-95 in the northern one.

For a number of years the Adriatic has been one of Italian seas that has suffered most from eutrophication.

Generally, the Adriatic Sea represents an extraordinary environmental ecosystem extremely delicate, an enormous «closed sea» where a possible accident with dumping of pollutants would cause a critical scenario and where it is not thinkable to increase the impact of sea traffic.

Today, the northern and central areas of the Adriatic are grappling with an environmental situation that needs particular attention and actions that allows the protection this high quality territory and its marine resource.

In particular, the exploitation of the territorial resources of these Regions has been in the past intense and too often lacking the necessary rationality.

As is shown by:

– The localization along the coasts of highly polluting activities such as the petrochemical industries and the oil refineries;

– Thermal power stations in some of the most valued areas for naturalistic and artistic presence;

– The development of agriculture that strongly uses chemical substances both for fertilisation and for crop protection;

– An excessive concentration of industrial livestock production plants, along the main waterways (starting from the Po, that discharges into the Adriatic 40% of the waste water of the entire Italian territory):

– An exponential increase of the production sites and civilian settlements with serious effects of territory sealing and excessive concentration of the population in the main built up areas;

– An abnormal dilatation of the consumption of natural resources without an adequate, rational and effective capacity to contain the resulting negative effects;

– A spatial-temporal concentration of the holiday and mass tourism industry that poses the problem of a mitigation of the anthropic load in favour of the development of a higher quality level

2-2-2- Zaštita okoliša

Obala Jadranskog mora proteže se na oko 5.867 km (kako je to izmjerio francuski geograf Braudel).

Zemljopisno gledano, Jadransko more je dio Mediteranskog mora, koje se nalazi između talijanskog poluotoka, Slovenije, Hrvatske, Crne Gore i Albanije; riječ je o vodenoj površini između lanca Apeninskih planina i Dinarskih Alpa maksimalne duljine 800 km. Prosječna širina iznosi oko 150 km². Na jugu se spaja s Ionskim morem kroz Otrantska vrata (70 km). Zapadna obala je načelo dosta ravna i prekida ju samo delta rijeke Po i predbržje planina Conero i Gargano (koja se širi prema moru na otočje Tremiti). Sjeverna obala je isprekidana lagunama Venecije, Marana i Grada, te Tršćanskim zaljevom; idući uzduž Istarskog poluotoka i Dalmatinske obale, obala postaje sve razvedenija i viša i gleda u bezbrojne otoke, između ostalih, Krk, Cres, Pag, Dugi Otok, Brač, Hvar, Vis, Korčula, Mljet. Albanska je obala ravnija i ujednačenija, podijeljena zaljevima Durrës i Vlorë.

Jadransko more načelno nije previše duboko: sjeverni bazen je prosječno dubok 70-80 m, s maksimalnom dubinom od 270 m između Pescara i Šibenika; južni je bazen dublji (1222 m između Barija i Boke Kotorske). Prosječni salinitet iznosi 38‰ i slabiji je na sjeveru zbog veće količine svježe vode iz rijeka (Isonzo, Tagliamento, Piave, Brenta, Adige, Po). Dalje na jugu Tronto, Fortore i Ofanto na talijanskoj strani, te Neretva, Drina, Vjosa na balkanskoj strani utječu u Jadransko more. Opseg plime je promjenjiv, oko 30 cm u južnom bazenu i raste do 90-95 u sjevernom.

Godinama je Jadransko more bilo jedno od talijanskih mora koje je trpjelo najveće posljedice eutrofikacije.

Načelno gledano, Jadransko more predstavlja nadprosječni ekološki ekosustav koji je iznimno osjetljiv, ogromno »zatvoreno more« u kojem bi eventualna nesreća s ispuštanjem štetnih tvari izazvala kritičan razvoj događaja i gdje se ne može niti razmisliti o povećavanju utjecaja pomorskog prometa.

Danas se sjeverna i središnja područja Jadranskog mora hvataju u koštac s takvom ekološkom situacijom koja zahtjeva posebnu pažnju i djelovanja koja omogućavaju zaštitu ovog visokokvalitetnog teritorija i njegovih morskih resursa.

Posebice je iskorištavanje područnih resursa tih Regija bilo u prošlosti intenzivno i vrlo često nije bilo racionalno opravdano.

To dokazuje:

– Smještanje aktivnosti koje su veliki zagađivači uzduž obala, kao što su npr. petrokemijske industrije i naftne rafinerije;

– Termoelektrane na područjima koja su na cijeni zbog prirodnih i umjetničkih osobina;

– Razvoj poljoprivrede u kojoj se uvelike koriste kemijske supstance i za gnojenje i zaštitu usjeva;

– Pretjerana koncentracija farmi za uzgoj stoke pored glavnih vodenih putova (počevši od rijeke Po koja u Jadransko more ispušta 40% otpadnih voda sa cjelokupnog talijanskog teritorija):

– Eksponencijalan porast tvornica i naselja što rezultira ozbiljnim zatvaranjem teritorija i iznimno velikom koncentracijom populacije u glavnim izgrađenim područjima;

– Abnormalna dilatacija potrošnje prirodnih resursa bez prikladnog, racionalnog i učinkovitog kapaciteta za zaustavljanje negativnih učinaka koji proizlaze iz nje;

– Prostorno-vremensko koncentriranje praznika i industrija masovnog turizma koja predstavlja problem ublažavanja antropološkog opterećenja u korist razvoja kvalitetnijeg turizma, dakle kao

tourism, also as the condition to have an actual deseasonalisation and better economic results;

– An exponential increase of the fishing effort that has underlined the surfacing of serious problems for the sector.

From the settlement point of view the Adriatic area is characterised by:

– a tendency, along the north-western arch, towards the formation of a single linear uninterrupted city from Aquileia to Brindisi;

– an increase of high-impact environmental tourism;

– the increase of the residential areas along the Croatian, Albanian and Montenegrin coasts, with serious risks of emulating the construction escalation of Italian coasts, unfortunately devastating for the natural heritage.

The on-going tendencies suggest above all taking into serious consideration the potential impact of tourism on the environment, also in order to protect the areas that are still free from urbanization and sealing.

Tourism industry is in fact rapidly expanding, even if the different Countries and Regions are going through different stages of their growth.

2-2-3- Population

The average population density of the Programme area is 165 inhabitants/km² with variations in the different participating countries: average levels for Italian NUTS III areas (192 inhabitants/km²) and Albania (165 inhabitants/km²); lower values for Bosnia and Herzegovina (32.5 inhabitants/km²), Croatia (57.7 inhabitants/km²) and Montenegro (65 inhabitants/km²). However, there are considerable differences in population density within countries: values lower than the eligible area average are noticed in particular in the Municipality of Cetinje in Montenegro (20 inhabitants/km²), in the county of Lika-Senj in Croatia (10 inhabitants/km²), in the Campobasso Province in Molise (79 inhabitants/km²) and in Foggia in Puglia (95 inhabitants/km²).

In terms of demographic trends, an overall population growth has been observed, with most of the areas growing (with the exception of the Croatian and Serbian counties where the population reduced between 1991 and 2001), albeit by significantly different degrees. During the period taken into account there was a significant increase in the Greek prefectures (2001-2005) and in the municipalities of Bosnia and Herzegovina (1996-2001) with lower increases in the territories of the other countries[8].

The reason for the population remaining basically stable over time in Italy is due more to migration flows than fertility rates. A decisive role is played by both inward and outward migration which has compensated for the negative natural growth rate recorded in many of the eligible provinces.

Other causes are behind the gradual repopulation of the eastern Adriatic countries which began when war ended with the return of displaced people and the progressive resolution of the social and economic crisis. However, outward migration continues due to the large number of people moving to the EU countries to look for work.

Internal migration is also significant; principally the considerable exodus from rural areas, a particularly evident phenomenon in Albania.

Certain demographic variations continue to increase; for instance the population is still ageing and the dependence index is increasing, which in turn reduces the absolute size of the workforce and undermines the future productivity potential of local human capital. There are marked differences in demographic structure regar-

[8] The availability of data in the eligible regions (counties, provinces, prefectures, etc.) has conditioned the choice of the interval periods in relation to the different countries. See Note of Table 2.

uvjet za ostvarivanje pravog rasterećenja sezona i boljih gospodarskih rezultata;

– Eksponencijalni porast ribolova koji je istaknuo nastanak ozbiljnih problema u sektoru.

Što se tiče naselja, područje Jadrana se odlikuje:

– tendencijom uzduž sjeverozapadnog luka prema stvaranju jednog linearnog neprekinutog grada od Aquileiae do Brindisija;

– povećanjem turizma koji uvelike utječe na okoliš;

– porast nasljednih područja uzduž hrvatske, albanske i crnogorske obale, što nosi ozbiljne rizike od poticanja bujanja gradnje na talijanskim obalama, što nažalost uništava prirodno nasljeđe

Gore navedene tendencije upućuju prije svega na to da se mora ozbiljno razmotriti potencijalan utjecaj turizma na okoliš, kako bi se dakle zaštitila područja u kojima još nije došlo od urbanizacije i zatvaranja.

Turistička se industrija zapravo brzo širi, bez obzira na to što različite države i regije prolaze kroz različite stupnjeve rasta i razvoja.

2-2-3- Stanovništvo

Prosječna gustoća naseljenosti na Programskom području iznosi 165 stanovnika/km² s varijacijama u različitim državama sudionicama: prosječne vrijednosti na talijanskim (192) i albanskim (165) područjima razine NUTS III; niže vrijednosti za Bosnu i Hercegovinu (32,5), Hrvatsku (57,7) i Crnu Goru (65). Međutim, postoje značajne razlike u gustoći naseljenosti unutar država: vrijednosti niže od prosjeka prihvatljivog područja zamjećuju se posebice u općini Cetinje u Crnoj Gori (20 stanovnika/km²), u županiji Ličo-senjskoj u Hrvatskoj (10 stanovnika/km²), u provinciji Campobasso u Moliseu (79 stanovnika/km²) te u regiji Foggia u Pugliji (95 stanovnika/km²).

S obzirom na demografska kretanja, na većini je područja uočen cjelokupan porast broja stanovništva (s izuzetkom hrvatskih i srbijanskih županija u kojima se stanovništvo smanjilo između 1991. i 2001.), iako na poprilično različitim razinama. Tijekom promatranog razdoblja dogodio se značajan porast broja stanovništva u grčkim prefekturama (2001. – 2005.) i u općinama Bosne i Hercegovine (1996.-2001.), s manjim porastom na područjima drugih država[8].

Razlog temeljne stabilnosti stanovništva u Italiji više su migracijski tokovi nego stope fertiliteta. Presudnu ulogu imaju unutarnja i vanjska migracija koje su nadoknadile negativan prirodni prirast zabilježen u mnogim provincijama prihvatljivog područja.

Drugi razlozi leže u postupnoj repopulaciji istočnih jadranskih zemalja koja je započela završetkom Drugog svjetskog rata povratkom prognanika i naprednim rješavanjem društvene i gospodarske krize. Međutim, vanjska se migracija nastavlja zbog velikog broja ljudi koji se sele u zemlje Europske unije u potrazi za poslom.

Unutarnja je migracija također važna; prvenstveno sve učestalije napuštanje ruralnih prostora, što je osobito izražen fenomen u Albaniji.

Određene demografske varijacije i dalje rastu; na primjer, stanovništvo i dalje stari pa indeks dobne ovisnosti raste, što smanjuje ukupnu količinu radne snage i potkopava buduću produktivnost lokalnog ljudskog kapitala. Postoje značajne razlike u demografskoj strukturi vezane uz pokazatelje starenja, a kreću se od osobito vi-

[8] Dostupnost podataka u prihvatljivim područjima (županije, provincije, prefekture, itd.) utjecala je na izbor intervalnih razdoblja s obzirom na različite države. Vidjeti napomenu za Tablicu 2.

ding the ageing indicator, which ranges from the particularly high values in the Italian provinces (146) and the Obalno-kraška region in Slovenia (142) to the low values in the Albanian prefectures (26). Albania has the youngest population in Europe: according to 2001 data, 34.1% of the population is under 14 years of age and only 8.6% is over 60. This is despite intense migratory flows to Italy and Germany which steadily deprive the country of young and working age people. Low birth rates are balanced by longevity which is 6-7 years higher in the Italian territory and Greece than in Albania and Serbia and Montenegro.

Tab. 6 TERRITORIAL AND DEMOGRAPHIC INDICATORS

	Albania (2001, 2005)	Bosnia and Herzegovina (2001)	Croatia (2001)	Montenegro (2003)	Greece (2005)	Slovenia (2005)	Italia (2004)	Total Programme
Surface (Kmq)	12.197	14.480	24.723	6.508	2.095	1.044	54.667	115.714
Population	2.013.186	470.364	1.427.088	425.266	162.772	105.313	10.470.528	15.074.517
Annual rate of population (%)	0,58%	1,09%	-0,97%	0,61%	1,31%	0,19%	0,78%	
population density	165,1	32,5	57,7	65,4	73,8	100,9	192,0	165,23
Indicator of aging	26,2	-	98,0	61,9	133,3	141,8	145,7	118,13
Indicator of structural reliance	56,5	-	49,5	48,4	49,3	40,7	51,4	50,11
Birthrate - male	71	72	72	71	77	73,4	77,5	
Birthrate - female	77	77	79	76	81	81	83	

Source: our elaboration on the data of the National Statistic Institutes. The data in grey colour refer to the entire national territory; all the other data refer to the only eligible area;

1- * Annual population variation covers the following period intervals: Albania 2001-2005; BiH 1996-2001; Croatia 1991-2001; Montenegro 1991-2003 Greece 2001-2005; Slovenia 1993-2005; Italy 2001-2004

2-2-4- Migratory flows

Recent European political changes, in particular the consolidation of processes arising from the desegregation of Yugoslavia and EU enlargement to include eastern Europe countries, have generated and continue to generate marked impacts on central and south eastern European countries, which have experienced large migratory flows (regular and irregular, internal and towards other, mainly western European countries). An overall view of Europe's demographic assets shows how demographic stability/growth in many countries depends on the net immigration rate. In particular, population growth in Austria, the Czech Republic, Italy, Germany, Greece and Slovenia is a consequence of immigration. Recent studies carried out by the European Commission[9] predict that about 1% of the population of the new Member States is ready to migrate to western European countries; in the next 20 years potential migration could involve about 3-4 million people. However there is currently a decrease in migration in the newly enlarged Europe. In the medium to long term, it is envisaged that the new Member States will not have the demographic resources for migration to western European countries because of population ageing and possible population decrease. Furthermore, the economical stability, which follows EU accession, will not only decrease migratory pressure but will also transform these countries into destination countries for migratory flows. The 2003 official data show a positive migratory balance in the Czech Republic, Slovakia and Slovenia.

The demographic data available for the eligible areas do not refer to the same periods. It has not been possible to calculate Programme area population averages for a given period. However, having studied the situation in the individual countries, it is possible to say that the figures from the early nineties to the early 21st century are more or less stable in the Programme area. Significant differences

[9] Eurobarometer survey (Krieger, 2004) and other studies mentioned in OIM, World Migration 2005- Costs and benefits of international migration - Section 1, Regional overview selected geographic regions

sokih vrijednosti u talijanskim provincijama (146) i Obalno-kraškoj regiji u Sloveniji (142) do nižih vrijednosti u albanskim prefekturama (26). Stanovništvo Albanije najmlađe je u Europi: prema podacima iz 2001., 34,1% stanovništva mlađe je od 14 godina, dok je samo 8,6% starije od 60. Situacija je takva unatoč intenzivnim migracijskim tokovima prema Italiji i Njemačkoj koji nepokolebljivo lišavaju državu mladog i radno sposobnog stanovništva. Niske stope rađanja uravnotežuje dugovječnost koja je u jadranskoj regiji Italije (IAR) i u Grčkoj za 6-7 godina viša nego u Albaniji, Srbiji i Crnoj Gori.

Tablica 6. – TERITORIJALNI I DEMOGRAFSKI POKAZATELJI

	Albanija (2005.)	Bosna i Hercegovina (2001.)	Hrvatska (2001.)	Crna Gora (2003.)	Grčka (2005.)	Slovenija (2005.)	Italija (2004.)	Ukupno za Program
Površina (km^2)	12.197	14.480	24.723	6.508	2.095	1.044	54.667	115.714
Stanovništvo	2,013.186	470.364	1,427.088	425.266	162.772	105.313	10,470.528	15,074.517
Godišnja stopa rasta stanovništva (%)	0,58%	1,09%	-0,97%	0,61%	1,31%	0,19%	0,78%	0,60%
Gustoća stanovništva	165,1	32,5	57,7	65,4	73,8	100,9	192,0	165,23
Pokazatelj starenja	26,2	-	98,0	61,9	133,3	141,8	145,7	118,13
Pokazatelj strukturalne ovisnosti	57	-	39,8	40,9	40,8	32,9	51,4	48,83
Natalitet – dječaci	71	72	72	71	77,0	73,4	77,5	
Natalitet – djevojčice	77	77	79	76	81	81	83	

Izvor: naša razrada podataka državnih zavoda za statistiku. Podaci u sivim kućicama odnose se na cjelokupno područje države; svi se drugi podaci odnose samo na prihvatljivo područje;

* Godišnja varijacija stanovništva obuhvaća sljedeća razdoblja: Albanija 2001.-2005.; BiH 1996.-2001.; Hrvatska 1991.-2001.; Crna Gora 1991.-2003., Grčka 2001.-2005.; Slovenija 1993.-2005.; IAR – Jadranska regija Italije 2001.-2004.

2-2-4- Migracijski tokovi

Nedavne političke promjene u Europi, posebice konsolidacija procesa nastalih desegregacijom Jugoslavije i proširenje Europske unije s ciljem uključivanja država istočne Europe, stvorili su i nastavljaju stvarati zamjetan utjecaj na države središnje i jugoistočne Europe, koje su iskusile velike migracijske tokove (redovite i neredovite, unutarnje i vanjske, uglavnom prema drugim zapadnoeuropskim državama). Opći pogled na europska demografska zbivanja pokazuje da demografska stabilnost i rast u mnogim državama ovise o stopi ukupne imigracije. Posebice, porast broja stanovništva u Austriji, Češkoj, Italiji, Njemačkoj, Grčkoj i Sloveniji posljedica je imigracije. Nedavne studije koje je provela Europska komisija[9] procjenjuju da je oko 1% stanovništva novih država članica spremno preseliti se u zapadnoeuropske države; u sljedećih 20 godina potencijalna bi migracija mogla uključivati oko 3-4 milijuna ljudi. Međutim, sada je došlo do smanjenja migracije u odnedavno povećanoj Europi. U srednjoročnim i dugoročnim prognozama, predviđa se da nove države članice neće imati demografske potencijale za migraciju prema zapadnoeuropskim državama zbog starenja i mogućeg smanjenja stanovništva. Nadalje, gospodarska stabilnost koja dolazi nakon pristupanja EU neće samo smanjiti migracijski pritisak, već će i pretvoriti ove države u odredišta migracijskih tokova. Službeni podaci za 2003. pokazuju pozitivno stanje migracije u Češkoj, Slovačkoj i Sloveniji.

Raspoloživi demografski podaci za prihvatljiva područja ne odnose se na ista razdoblja. Nije bilo moguće izračunati prosjek stanovništva Programskog područja za zadano razdoblje. Međutim, nakon proučavanja situacije u pojedinim državama, može se reći da su podatci iz ranih devedesetih do ranih godina 21. stoljeća više ili

[9] Istraživanje Eurobarometra (Krieger, 2004.) i druge studije spomenute u publikaciji Svjetske organizacije za migracije (OIM), Svjetske migracije 2005. – Cijena i blagodati međunarodnih migracija – Odlomak 1., Regionalni pregled odabranih zemljopisnih regija

are seen in the Croatian counties where population fell by 9.7% in the period from 1991 to 2001 and in the municipalities of Montenegro where on the contrary population rose by 7% in the period from 1991 to 2003. The demographic balance consists of considerable in and out migratory flows.

Tab. 7 – INFLOWS OF [IM]MIGRANTS BY CITIZENSHIP[10]

COUNTRY	YEAR	IMMIGRANTS	MOST IMPORTANT COUNTRIES OF ORIGIN				
Greece	1998	38.200	Russian Fed.	Bulgaria	Albania	Egypt	Romania
			12,6%	7,6%	7,1%	5,8%	5,5%
	2001	-----	----	----	----	----	----
			----	----	----	----	----
Italy	1996	143.151	Morocco	Albania	Romania	Philippines	Tunisia
			15,6%	14,4%	4,7%	4,2%	4,0%
	2000	226.968	Albania	Morocco	Romania	China	Philippines
			14,1%	8,9%	8,5%	4,0%	3,0%
Slovenia	1995	3.688	Ex Yugoslavia	BiH	Croatia	F.Y.R.O.M.	Italy
			31,5%	23,1%	20,3%	9,7%	2,1%
	2001	6.773	BiH	Croatia	F.Y.R.O.M.	Ex Yugoslavia	Ukraine
			34,8%	16,3%	15,5%	13,0%	3,4%
Croatia	1995	42.026	Ex Yugoslavia**	BiH	-----	-----	-----
			99,0%	1,0%	----	----	----
	2001	24.415	BiH	Ex Yugoslavia	F.Y.R.O.M.	Germany	Slovenia
			3,5%	1,8%	0,9%	0,4%	0,4%

Source: Our elaboration on the data of the International Labour Organization (ILO) – International Labour

Migration Data Base (ILM)

*The value is related to migrants returning flows

Tab. 8 – OUTFLOWS OF NATIONALS BY COUNTRY OF DESTINATION[11]

COUNTRY	YEAR	EMIGRANTS	MOST IMPORTANT COUNTRIES OF DESTINATION				
Greece	1998	------	------	------	------	------	------
			------	------	------	------	------
	2001	------	------	------	------	------	------
			------	------	------	------	------
Italy	1996	39.017	Germany	USA	France	Belgium	Argentina
			25,9%	8,2%	7,6%	4,8%	3,4%
	2000	56.601	Germany	USA	U. K.	France	Argentina
			20,2%	7,3%	6,9%	6,0%	4,7%

[10] Eurobarometer survey (Krieger, 2004) and other studies in OIM, World Migration 2005- Costs and benefits of international migration - Section 1, Regional overview selected geographic regions

[11] Some of the ILO (International Labour Organization) data relating to the inflow and outflow have been modified as follows:

Yugoslavia – Ex Yugoslavia

Macedonia – FYROM (The Former Yugoslav Republic of Macedonia)

** Croatia – Ex-Yugoslavia

manje stabilni za Programsko područje. Značajne se razlike naziru u hrvatskim županijama u kojima je broj stanovništva opao za 9,7% u razdoblju od 1991. do 2001. te u općinama u Crnoj Gori gdje je broj stanovništva porastao za 7% u razdoblju od 1991. do 2003.

Demografsko stanje pokazuje velike unutarnje i vanjske migracijske tokove.

Tablica 7. – PRILJEV [I]MIGRANATA PO DRŽAVLJANSTVU[10]

DRŽAVA	GODINA	IMIGRANTI	NAJVAŽNIJE DRŽAVE PORDRIJETLA				
Grčka	1998.	38.200	Ruska Federacija	Bugarska	Albanija	Egipat	Rumunjska
			12,6%	7,6%	7,1%	5,8%	5,5%
	2001.	-					
Italija	1996.	143.151	Maroko	Albanija	Rumunjska	Filipini	Tunis
			15,6%	14,4%	4,7%	4,2%	4,0%
	2000.	226.968	Albanija	Maroko	Rumunjska	Kina	Filipini
			14,1%	8,9%	8,5%	4,0%	3,0%
Slovenija	1995.	3.688	Jugoslavija	BiH	Hrvatska	Makedonija	Italija
			31,5%	23,1%	20,3%	9,7%	2,1%
	2001.	6.773	BiH	Hrvatska	Makedonija	Jugoslavija	Ukrajina
			34,8%	16,3%	15,5%	13,0%	3,4%
Hrvatska	1995.	42.026	Područje bivše Jugoslavije*	BiH	-	-	-
			99,0%	1,0%			
	2001.	24.415	BiH	Jugoslavija	Makedonija	Njemačka	Slovenija
			3,5%	1,8%	0,9%	0,4%	0,4%

Izvor: Naša razrada podataka Međunarodne organizacije rada (ILO) – Baza podataka Međunarodne organizacije za migracije radne snage (ILM)

*Vrijednost je povezana s povratničkim tokovima migranata

Tablica 8. – ODLJEV GRAĐANA PO DRŽAVAMA ODREDIŠTA[11]

DRŽAVA	GODINA	EMIGRANTI	NAJVAŽNIJE DRŽAVE ODREDIŠTA				
Grčka	1998.	-					
	2001.	-					
Italija	1996.	39.017	Njemačka	SAD	Francuska	Belgija	Argentina
			25,9%	8,2%	7,6%	4,8%	3,4%
	2000.	56.601	Njemačka	SAD	Velika Britanija	Francuska	Argentina
			20,2%	7,3%	6,9%	6,0%	4,7%

[10] Istraživanje Eurobarometra (Krieger, 2004.) i druge studije spomenute u publikaciji Svjetske organizacije za migracije (OIM), Svjetske migracije 2005. – Cijena i blagodati međunarodnih migracija – Odlomak 1., Regionalni pregled odabranih zemljopisnih regija

[11] Neki podaci vezani za *Međunarodne organizacije rada (ILO)* promijenjeni su, recimo Jugoslavija u Ex- Jugoslavija, Makedonija u Bivša Jugoslavenska Republika Makedonija

Slovenia	1995	776	Germany	Croatia	Austria	Ex Yugo-slavia	BiH
			25,0%	17,1%	17,0%	8,5%	5,2%
	2001	1.442	Germany	Croatia	Austria	Switzerland	Ex Yugo-slavia
			27,1%	11,7%	9,8%	6,8%	6,7%
Croatia	1995	3.288	Ex Yugo-slavia	BiH	Ger-many	Slovenia	Austria
			33,6%	25,8%	7,6%	2,7%	2,6%
	2001	7.488	BiH	Ger-many	Austria	Ex Yugo-slavia	Slovenia
			17,4%	13,6%	9,9%	7,9%	1,9%

Source: Our elaboration on the data of the International Labour Organization (ILO) – International Labour Migration Data Base (ILM)

Italy is the destination for most migratory flows. During 1996-2000 inward migration grew by 58% with Albanian immigrants representing one of the highest levels of presence. In 2003, the foreign population in Italy exceeded 2 million[12]; almost 36% of which came from southern European countries, compared with the UE 25 average[13] of 28%. In terms of foreign residents, the 2001 ISTAT Census data show the important presence in Italy of eastern European citizens: most are Albanian national residents (13.1%), followed by Moroccan national residents (12.7%) and Romanian national residents (6%). Other eastern European national residents in Italy represent an important presence of 2%-4% and the same presence in Italy is reached by nationals from eight other countries[14]. Meanwhile, Italian emigration, to a variety of destinations, is not considerably directed towards the eastern Adriatic countries, excluding a low flow towards Greece. However, ILO data reveal that Italians are in the top five nationalities migrating to Slovenia (1995). In this context it seems important to underline the movement of Italian citizens to the Eastern Adriatic countries concerned connected to delocalisation and internationalisation of enterprises. The main destination for Italian entrepreneurs in the last few years has been eastern Europe. More than 4,500 Italian enterprises, or enterprises with Italian participation, work in Croatia: Italy is the principal commercial partner of Zagreb, the primary destination market for Croatian exports and the second country of origin of the Foreign Direct Investment (FDI) in Croatia. Serbia is also developing closer important cooperation relationships and programmes, mainly in the agricultural sector.

Although the low availability of homogeneous statistical data limits the complete detailed comparison of migratory flow, it is evident that within the Eastern Adriatic area mobility between the different countries is particularly significant in terms of in and out flows.

35% of the foreign citizens that entered Slovenia in 2001 came from Bosnia and Herzegovina, and 16% from Croatia; Croatia was the destination for 12% of the outflow from Slovenia, an outflow mainly towards Germany (27%).

The most significant immigration into Croatia is from Bosnia and Herzegovina and Serbia and Montenegro; vice versa the same countries are the destination for about 25% of outflow from Croatia.

The data for Greece is not particularly up to date in the databases of the principal organisations dealing with migration but show how in 1998, according to ILO estimates, Greece was a major destination for Albanian citizens (7.1%). However, Greece does not represent an important destination for the majority of the Eastern

[12] Source: Statistical Dossier 2005 Caritas/Migrantes, XV Report

[13] The European Union is mainly the destination of intra-European migration, which represents 60.2% of total migration.

[14] The Philippines (3.9%), China (3.3%), Germany (2.8%), Senegal (2.5%), France (2.3%), Peru (2.3%), Poland (2.2%), India (2.0%).

Slovenija	1995.	776	Njemačka	Hrvat-ska	Austrija	Jugosla-vija	BiH
			25,0%	17,1%	17,0%	8,5%	5,2%
	2001.	1.442	Njemačka	Hrvat-ska	Austrija	Švicarska	Jugosla-vija
			27,1%	11,7%	9,8%	6,8%	6,7%
Hrvatska	1995.	3.288	Jugosla-vija	BiH	Njemačka	Slovenija	Austrija
			33,6%	25,8%	7,6%	2,7%	2,6%
	2001.	7.488	BiH	Nje-mačka	Austrija	Jugosla-vija	Slovenija
			17,4%	13,6%	9,9%	7,9%	1,9%

Izvor: Naša razrada podataka Međunarodne organizacije rada (ILO) – Baza podataka Međunarodne organizacije za migracije radne snage (ILM)

Italija je odredište većine migracijskih tokova. U razdoblju od 1996. do 2000., unutarnja je migracija porasla za 58% s albanskim imigrantima kao jednim od najprisutnijih čimbenika. U 2003., strano je stanovništvo u Italiji premašilo 2 milijuna[12], od kojih je gotovo 36% došlo iz južnih europskih država, u usporedbi s prosjekom EU 25[13] koji iznosi 28%. U smislu stranih rezidenata, podaci talijanskog državnih statističkog zavoda ISTAT iz 2001. prikazuju značajnu prisutnost istočnoeuropskih građana u Italiji: većinu njih čine državljani Albanije (13,1%), a slijede ih državljani Maroka (12,7%) i Rumunjske (6%). Državljani drugih istočnoeuropskih država u Italiji predstavljaju značajnih 2% do 4%, a istu su brojku u Italiji dostigli i državljani osam drugih država[14]. U međuvremenu, emigracija iz Italije prema raznim odredištima nije posebno usmjerena prema istočnim jadranskim zemljama, osim slabog toka prema Grčkoj. Međutim, podaci ILO-a otkrivaju da su Talijani među prvih pet naroda koji migriraju u Sloveniju (1995.). U ovom je kontekstu važno naglasiti da je kretanje talijanskih građana prema predmetnim državama povezano s delokalizacijom i internacionalizacijom poduzeća. Glavno odredište talijanskih poduzetnika posljednjih je godina bila Istočna Europa. U Hrvatskoj djeluje više od 4.500 talijanskih poduzeća, ili poduzeća s talijanskim sudjelovanjem: Italija je glavni trgovački partner Zagreba, primarno tržišno odredište hrvatskog izvoza i druga država po količini inozemnih izravnih ulaganja u Hrvatskoj. Srbija također razvija bliskije odnose i programe suradnje, uglavnom u poljoprivrednom sektoru.

Iako slaba raspoloživost homogenih statističkih podataka ograničava cjelovitu detaljnu usporedbu migracijskih tokova, jasno je da je na području država kandidatkinja i potencijalnih kandidatkinja mobilnost između različitih država osobito značajna u smislu unutarnjih i vanjskih tokova.

35% stranih državljana koji su 2001. ušli u Sloveniju došli su iz Bosne i Hercegovine, dok ih je 16% došlo iz Hrvatske; Hrvatska je bila odredište 12% državljana Slovenije, iz koje se najveći odljev događa uglavnom prema Njemačkoj (27%).

Najznačajniji imigracijski tokovi u Hrvatsku dolaze iz Bosne i Hercegovine te Srbije i Crne Gore; isto tako, te su države odredište za oko 25% odljeva iz Hrvatske.

U bazama podataka vodećih organizacija koje se bave migracijama podaci za Grčku nisu osobito novi, ali pokazuju da je 1998., prema procjenama ILO-a, Grčka bila glavno odredište emigracije albanskih građana (7,1%). Međutim, isključujući albansku komponentu, Grčka ne predstavlja važno odredište za Hrvatsku i države

[12] Izvor: Statistički spis za 2005., Caritas/Migrantes, XV. Izviješće

[13] EU je većinom odredište unutareuropske migracije, koja predstavlja 60,2% ukupne migracije.

[14] Filipini (3,9%), Kina (3,3%), Njemačka (2,8%), Senegal (2,5%), Francuska (2,3%), Peru (2,3%), Poljska (2,2%), Indija (2,0%).

Adriatic Countries, with the exception of Albania. According to national statistics, in 2005 Albanian citizens represent the most important share of the resident foreign population (78%).

Finally, the case of Albania is extremely important and Albanian emigration was undoubtedly one of the most dramatic demographic phenomena in Europe in the last decade of the 20th century. About 700,000 Albanian citizens left their country between 1990 and 2001 with consequences, not only for the overall population and its geographic distribution, but also for the economic capacity of the country given that migration mainly involved the active population.

The migration problem is therefore one of the main aspects in the Adriatic area requiring attention in order to find effective observation and management methods within the regional policy of cooperation which aims to support cohesion, stable relations with neighbouring countries and policies for the development of local economies.

2-2-5- Economy

The Adriatic Region, i.e. the uniform area of the states bordering the Adriatic Sea, is socially and economically diversified, mainly between the different states, but also within various national territories.

Major changes have occurred in the Adriatic area during the last decade. From an economic viewpoint the eastern Adriatic countries are going through a difficult transition to a self-sustainable economy with the aim of reducing their dependence on international aid. On the other hand, various Italian Adriatic regions have experienced economic stagnation since 2001 as the result of a difficult international situation and weak domestic demand.

Using GDP as the main indicator of the Programme context, we can distinguish 4 classes of economic capacity, showing wide disparities: the Italian provinces and the Greek prefectures with respective pro-capita GDP of 19,600 and 16,100 euros, followed by Obalno-kraška with a pro-capita GDP of 11,700 euros, the Croatian counties and Montenegrin municipalities (5,600 and 3,000 euros respectively), and finally Serbia, Bosnia and Herzegovina and Albania with a pro-capita GDP of between 1,900 and 2,400 euros.

Tab. 9 – GDP

	Albania (2004)	Bosnia and Herzegovina (2005)	Croatia (2003)	Montenegro (2003)	Greece (2000)	Slovenia (2004)	Italy (2004)	Total Programme
GDP (million €)	5.915,2	8.052,0	8.071,0	1.290,0	2.625,0	1.237,0	206.449,0	233.639,2
GDP rate (annual) (%)	6,2	7,43	4,3	2,4	10,3	7,6	0,75	1,39
GDP per sector (%)								
Agriculture	25,2	9,8	7,2	18,6	4,2	1,4	3,5	
Industry	19,5	24,5	30,3	36,4	11,9	23,5	23,4	
Services	55,3	65,7	62,5	45,0	83,9	75,1	69,6	

Source: Our elaboration on the data of National Statistic Institutes The data in grey colour refer to the entire national territory; while the other data refer to the only eligible territory.

GDP Variation: Albania, Italy 2003-2004; Bosnia and Herzegovina, Croatia 2004-2005; Montenegro 2002-2003; Greece, Slovenia, Serbia 2003-2004

The column «Total Programme» presents an approximated value based on nation values (highlight in grey)

As far as the Italian provinces are concerned, the macroeconomic indicators highlight some areas which are growing (Friuli Venezia Giulia, Veneto, Emilia-Romagna) and where historical GDP records show steady progress, and others (Marche, Abruzzo and Puglia) where the economic trend seems to have experienced a turnabout since 2001-2002: GDP and investment have reduced, thus exposing the weakness of the production system affecting almost all sectors. The economic system in these areas is still heavily dependant on traditional, low-tech sectors, which negatively influences their capacity for long term growth.

potencijalne kandidatkinje. Prema državnim statistikama, 2005. albanski su državljani predstavljali najvažniju komponentu stranih rezidenata (78%).

Konačno, slučaj Albanije izuzetno je važan jer je albanska emigracija nesumnjivo bila jedan od najdramatičnijih demografskih fenomena u Europi u zadnjem desetljeću 20. stoljeća. Između 1990. i 2001., oko 700.000 albanskih građana napustilo je svoju državu, što je imalo posljedice ne samo za cjelokupno stanovništvo i njegovu zemljopisnu rasprostranjenost, već i za gospodarski kapacitet države, budući da je migracija mahom uključivala radno aktivno stanovništvo.

Problem migracije je stoga jedan od ključnih pitanja na jadranskom području te zahtijeva pažnju radi pronalaženja učinkovitih metoda promatranja i upravljanja u okviru regionalne politike suradnje čiji je cilj poduprijeti povezanost, stabilne odnose sa susjednim zemljama te strategije za razvoj lokalnog gospodarstva.

2-2-5- Gospodarstvo

Jadranska regija, tj. jedinstveno područje država koje graniče s Jadranskim morem, društveno se i gospodarski razlikuje, uglavnom između različitih država, ali i unutar područja država.

Tijekom posljednjeg desetljeća na jadranskom su se području dogodile značajne promjene. S gospodarskog stajališta, istočne jadranske zemlje ostvaruju težak prijelaz na samoodrživo gospodarstvo s ciljem smanjivanja svoje ovisnosti o međunarodnoj pomoći. S druge strane, razne talijanske jadranske regije prolaze kroz gospodarsku stagnaciju koja traje od 2001., a koja je rezultat teške međunarodne situacije i slabe potražnje na domaćem tržištu.

Pomoću BDP-a kao glavnog pokazatelja programskog konteksta, možemo razaznati 4 kategorije gospodarskog kapaciteta: talijanske provincije i grčke prefekture s bruto društvenim proizvodom po stanovniku od 19.600 €, odnosno 16.100 €, nakon čega slijede Obalno-kraška regija s BDP-om po glavi stanovnika 11.700 €, hrvatske županije i crnogorske općine (5.600 €, odnosno 3.000 €), te najzad Srbija, Bosna i Hercegovina i Albanija BDP-om-om po stanovniku između 1.900 € i 2.400 €.

Tablica 9. – BRUTO DOMAĆI PROIZVOD (BDP)

	Albanija (2004)	Bosna i Hercegovina (2005)	Hrvatska (2003)	Crna Gora (2003)	Grčka (2000)	Slovenija (2004)	Italija (2004)	Ukupno za Program
BDP (mil. €)	5.915,2	8.052,0	8.071,0	1.290,0	2.625,0	1.237,0	206.449,0	233.639,2
Godišnja stopa BDP-a (%)	6,2	7,43	4,3	2,4	10,3	7,6	0,75	1,39
BDP po sektorima (%)								
Poljoprivreda	25,2	9,8	7,2	18,6	4,2	1,4	3,5	
Industrija	19,5	24,5	30,3	36,4	11,9	23,5	23,4	
Uslužne djelatnosti	55,3	65,7	62,5	45,0	83,9	75,1	69,6	

Izvor: Naša razrada podataka državnih zavoda za statistiku. Podaci u sivim kućicama odnose se na cjelokupno područje države, dok se ostali podaci odnose samo na prihvatljivo područje.

Razlike u BDP-u: Albanija, IAR – Jadranska regija Italije 2003.-2004.; Bosna i Hercegovina, Hrvatska 2004.-2005.; Crna Gora 2002.-2003.; Grčka, Slovenija, Srbija 2003.-2004.

Što se tiče talijanskih provincija, makroekonomski pokazatelji ističu neka područja koja su u porastu (Friuli, Veneto, Emilia-Romagna) i u kojima povijesni podaci o BDP-u pokazuju stabilan napredak, te druga područja (Marche, Abruzzo i Puglia) u kojima su gospodarski trendovi doživjeli preokret u razdoblju od 2001. – 2002.: BDP i ulaganje su se smanjili, te se tako razotkrila slabost proizvodnog sustava koja utječe na gotovo sve sektore. Gospodarski sustav u ovim područjima još uvijek u znatnoj mjeri ovisi o tradicionalnim, tehnološki jednostavnim sektorima, što negativno utječe na njihove mogućnosti dugoročnog rasta.

The CC and PCC, in spite of the major difficulties and uncertainties in the overall economic context, showed substantial growth in GDP in 2004, ranging from 9.3% in Serbia to 2.4% in Montenegro. In these areas GDP growth is significantly sustained by emigrant remittances from abroad, which have maintained net transfers into CC/PCC.

An analysis of the sector structure of the economy shows very clearly how the relative weight of the different sectors has fundamentally shifted toward the service sector, especially in the territories of the MS, which contributes 70% – 84% to the total added value.

In the CC and PCC the degree to which this shift has occurred is less significant, and the agricultural sector still accounts for quite a large share of the added value. Albania, in particular, has the largest agricultural GDP relative to other sectors of the economy, although this is decreasing (in 2000 it was over 50% of GDP).

Without doubt the industrial sector was most seriously halted during the civil wars and social and economic crises, which resulted in infrastructure destruction and the interruption of the main production activities, particularly in the industrial and mining sectors, causing a shift of production activities to the agricultural sector and trade, also for subsistence reasons. Since 2000 a clear recovery has been recorded in the industrial and construction sectors (Bosnia and Herzegovina and Albania), which are still at the core of the main investment programmes, and in the manufacturing and service sectors (Croatia). Of great significance within the service sector are the tourism and financial services sectors, which have been expanding steadily, especially in Croatia and Albania; in the near future, especially for the Eastern Adriatic areas, tourism is likely to be an important resource for attracting further investment and contributing significantly to economic development. The main problem in the CC/PCC is the need to finalise structural reforms of the production system, essential for increasing productivity in different economic sectors, especially by developing the private sector and implementing finance and infrastructure reforms. Furthermore, it is necessary to specialise as much as possible in high value-added products, to move from products with a low degree of processing to those with a high degree of processing, to emphasise training and life long learning of employees, to develop networking and clusters that would connect manufacturers and enable the development of brands and to adopt international standards.

Considering that economic development and enhancement of attractiveness of the foreign investments could be the main driving forces of the region, environmental protection will be an issue of particular interest. In order to preserve specific ecosystems and natural values, as well as to improve state of environment in urban areas, special attention will be paid to measures to raise environmental awareness, enhance state of environment in general and to reduce possible negative impact of programme activities and interventions in the area.

2-2-6- Labour market

In total the area involved in this Programme shows a level of employment of 52%, while unemployment is almost 12%. This area has a higher concentration of employment in the service sector (55%0 and in industry (27.7%). Agriculture, with 12.3% employment represents an extremely low level when compared to the national average, where the only exception are the Greek and Italian regions.

Data of the labour market within this Programme shows drastic differences between disciplines which in some cases differ substantially from the national average.

The highest level of employment, for the purposes of this Programme, is in the Slovenian territories (61%) followed by the Italian regions at (56.3%). Almost identical, even though substantially lower then the average index of the whole area covered by this

Države kandidatkinje i potencijalne kandidatkinje, usprkos velikim poteškoćama i neizvjesnostima u ukupnom gospodarskom kontekstu, pokazale su značajan rast BDP-a u 2004., koji se kretao od 9,3% u Srbiji do 2,4% u Crnoj Gori. U ovim se područjima rast BDP-a umnogome održao pomoću iseljeničkih doznaka iz inozemstva, koje su održale razinu neto transfera u države potencijalne kandidatkinje.

Analiza strukture sektora gospodarstva vrlo jasno pokazuje da se relativna važnost različitih sektora u osnovi prebacila na uslužni sektor, posebice na Krfu i u Thesprotiji, slovenskim regijama i talijanskim jadranskim regijama, što za 70% – 84% pridonosi ukupnoj dodanoj vrijednosti.

U državama kandidatkinjama i potencijalnim kandidatkinjama stupanj ove promjene je manje značajan, a poljoprivredni sektor još uvijek donosi prilično velik dio dodane vrijednosti. Albanija, posebice, ima najveći poljoprivredni BDP u usporedbi s drugim sektorima gospodarstva, iako se i tamo taj trend smanjuje (u 2000. je iznosio gotovo 50% BDP-a).

Industrijski je sektor nesumnjivo doživio najozbiljniji zastoj tijekom građanskih ratova i društvenih i gospodarskih kriza, što je rezultiralo uništenjem infrastrukture i prekidom glavnih proizvodnih djelatnosti, posebice u industrijskom i rudarskom sektoru, potaknuvši pomak proizvodnih djelatnosti na poljoprivredni sektor i trgovinu, također iz razloga održanja. Od 2000. bilježi se jasan oporavak sektora industrije i građevine (Bosna i Hercegovina i Albanija), koji su još uvijek u središtu glavnih investicijskih programa, te proizvodnog i uslužnog sektora (Hrvatska). Veliku važnost u uslužnom sektoru imaju turizam i financijske usluge, koji se neprekidno šire, naročito u Hrvatskoj i Albaniji; u skoroj budućnosti turizam će vjerojatno biti važno financijsko sredstvo privlačenja dodatnih ulaganja i značajnoga doprinosa gospodarskom razvoju.

Glavni problem država potencijalnih kandidatkinja je potreba za finaliziranjem strukturalnih reformi proizvodnog sustava, koje su ključni element povećanja učinkovitosti u različitim gospodarskim sektorima, naročito razvojem privatnog sektora i provođenjem financijskih i infrastrukturnih reformi. Nadalje, neophodno je što uže se specijalizirati za proizvode s visokom dodanom vrijednošću, prijeći s proizvoda s niskim stupnjem obrade na one s visokim stupnjem obrade, naglasiti važnost obuke i cjeloživotnog učenja kadrova, razviti umrežavanje i klastere koji će povezivati proizvođače te omogućiti razvoj brandova i usvajanje međunarodnih standarda.

Uzimajući u obzir da gospodarski razvoj i poticanje privlačenja stranih investicija mogu postati glavnim pokretačkim silama u regiji, zaštita okoliša će sigurno postati pitanje od posebnog interesa. Da bi se očuvali posebni ekosustavi i prirodne vrijednosti, odnosno poboljšalo stanje okoliša u urbanim područjima, posebna će pozornost biti posvećena mjerama za povećavanje razine svijesti o okolišu, poboljšanje stanja okoliša općenito i smanjivanje potencijalnih negativnih utjecaja programa i intervencija na području.

2-2-6-Tržište rada

Ukupna stopa zaposlenosti područja uključenog u ovaj Program iznosi 52%, dok je stopa nezaposlenosti gotovo 12%. U ovom je području veliki broj ljudi uposlen u uslužnom sektoru (55%) i u industriji (27.7%). Poljoprivreda, s ukupno 12.3% uposlenika predstavlja relativno nisku razinu kada se usporedi s državnim prosjekom, kod kojeg su jedine iznimke grčke i talijanske regije.

Podaci sa tržišta rada unutar ovog Programa ukazuju na drastične razlike među strukama, koje u nekim slučajevima značajno odstupaju od nacionalnih prosjeka.

Najviša razina zaposlenosti, prema potrebama ovog Programa, zabilježena je na slovenskim teritorijima (61%), te ih slijede talijanske regije (56.3%). Gotovo identične, iako značajno niže nego prosječni indeksi cjelokupnog područja obuhvaćenog ovim Programom su razine zabilježene u grčkoj regiji od 46.9% i u Crnoj Gori od

Programme are the levels recorded for the Greek region at 46.9% and Montenegro at 43.3% and finally the municipalities of Bosnia and Herzegovina at a level of 26% which represent a critical point of the labour market.

As far as the unemployment level is concerned, the Italian provinces and the Slovenian region are at a level below the average of the entire territory covered by this Programme. The lowest percentage of unemployment is recorded in Obalno-kraška at 4.9%. More critical are the levels of unemployment of Greece and CC/PCC which are very high. Very uncomfortable levels of unemployment are found in the regions of Croatia and Montenegro at respectively 23% and 32%.

Analysing women's contribution to the labour market the level of unemployment is almost equivalent to the overall index. The women's index of employment is more pronounced. The highest women's participation to the labour market is recorded in the participating Italian provinces with an average increase +12.8% during the period 2003/2005, thus confirming several years of positive trend. More critical statistics are recorded in the Slovenian territories where the percentages of both women's employment and unemployment are substantially different from those of the overall Programme. Almost in line are the unemployment levels recorded in Greece, Montenegro and Albania with a margin concerning the female component between 3% and 3.5%. A more balanced level of women's participation is recorded in the counties of Croatia with a level less than 2% for both indexes.

The trend of the labour market during the period 2000-2005 regarding the eligible participants shows a diminishing level of employment and an ascending level of unemployment in Albania (the whole national territory) and in regions of Bosnia and Herzegovina. The same trend applies to Croatia (the whole national territory). In Greek regions the level of unemployment shows a slight negative trend; the same is true for Croatia (the whole national territory) even though the level of employment is on the rise. In Slovenia we are witnessing a static level of unemployment and finally we see a satisfactory level of employment in the Italian provinces even though there is a measurable level of unemployment.

Employment by category shows that agriculture is the most important, particularly in territory of Albania (the national level) and in the Greek territory.

The highest level of employment, in the service area, is found in the Greek territory with 73% followed at short distance by Montenegro, Croatia and Slovenia. Particularly noticeable in the secondary markets are the levels, well above average compared to the overall participating area, are those for the Italian territory at 32.4%.

Tab. 10 – LABOUR MARKET[15]

	Albania (2005)	Bosnia and Herzegovina (2001)	Croatia (2001)	Montenegro (2003)	Greece (2005;2001)	Slovenia (2005)	Italy (2005)	Total Programme
Activity rate	47,10	65,70	51,70	54,50	53,70	57,40	47,80	*48,90*
Employement rate	45,60	25,90	44,10	43,30	46,90	61,10	56,30	*52,40*
Employement rate: women *	38,80		425,00	35,00	38,80	43,00	47,30	*43,80*
Employed per activity sectors (%)								
Agriculture	58,47		4,90	4,00	16,40	5,30	5,30	*12,30*
Industry	13,52		26,10	22,30	10,50	25,80	32,40	*27,70*
Services	18,24		69,00	69,70	73,10	68,90	62,30	*55,50*
Unemployement rate *	14,10	14,20	23,30	32,90	14,90	4,90	8,70	*11,70*
Unemployement rate: women *	17,20		25,10	36,40	18,40	14,00	10,70	*13,40*

Source: Our elaboration on the National Statistics Institutes'data and the Statistical Annex of the Commission Staff Working Document. The data in grey refer to the entire national territory; while the other data refer only to the eligible territory.
The column «Total Programme» presents an approximated value based on nation values.
*The Greek data refer to year 2001, Source: Statistical Service of Greece, Census 2001

[15] *The following definition are used for the labour indexes:*
Activity rate= working population/ total population> 15 years
Employment rate = total employed/population between 15-65 years
Unemployment rate= Unemployed/working population

43.3%, a na kraju se nalaze općine Bosne i Hercegovine na razini od 26%, što predstavlja kritičnu točku tržišta rada.

Što se tiče nezaposlenosti, talijanske provincije i slovenska regija se nalaze na razini ispod prosjeka čitavog teritorija obuhvaćenog ovim Programom. Najniži postotak nezaposlenosti je zabilježen u Obalno-kraškoj regiji od 4.9%. Kritičnije su stope nezaposlenosti u Grčkoj i državama kandidatima i državama koje su potencijalni kandidati, a koje su vrlo visoke. Vrlo uznemirujuće stope nezaposlenosti su uočljive u regijama Hrvatske i Crne Gore, gdje iznose 23% i 32%.

Analizirajući udjel žena na tržištu rada, stopa nezaposlenosti je gotovo jednaka sveobuhvatnom indeksu. Indeks zaposlenosti žena je naglašeniji. Najviši udjel žena koje sudjeluju na tržištu rada je zabilježen u talijanskim provincijama koje sudjeluju u Programu, gdje se prosječno povećavao za +12.8% tijekom razdoblja 2003./2005., što potvrđuje nekoliko godina pozitivnog trenda. Kritičnije su statistike zabilježene na slovenskim teritorijima, gdje je postotak i zaposlenosti žena i nezaposlenosti značajno drugačiji od postotaka za cjelokupni Program. Gotovo identične su stope nezaposlenosti zabilježene u Grčkoj, Crnoj Gori i Albaniji s razlikom koja se odnosi na ženski udjel između 3% i 3.5%. Ujednačenija razina sudjelovanja žena je zabilježena u hrvatskim županijama gdje je stopa niža od 2% za oba indeksa.

Trendovi tržišta rada tijekom razdoblja 2000.-2005. vezano uz prihvatljive sudionike ukazuje na pad stope zaposlenosti i uzlazne stope nezaposlenosti u Albaniji (cjelokupno državno područje) i u regijama Bosne i Hercegovine. Isti je trend uočen u Hrvatskoj (cjelokupno državno područje). U Grčkoj stope nezaposlenosti imaju blago negativan trend; isto vrijedi za Hrvatsku (cjelokupno državno područje), iako se stopa zaposlenosti povećava. U Sloveniji smo uočili zaustavljenu stopu nezaposlenosti, te na kraju, zadovoljavajuću razinu zaposlenosti u talijanskim provincijama iako je i tamo uočljiva stopa nezaposlenosti.

Prema kategorijama zaposlenja je poljoprivreda najvažnija, posebice na području Albanije (nacionalna razina) i na grčkom teritoriju.

Najvišu razina zaposlenosti, što se uslužnih djelatnosti tiče, nalazimo u Grčkom teritoriju sa 73%, a Grčku slijede blizui Crna Gora, Hrvatska i Slovenija. Pogotovo su primjetni u sekundarnom sektoru natprosječne razine usporedno s ukupnom je talijanski teritorij s 32,4%.

Tablica 10. – TRŽIŠTE RADA[15]

	Albanija (2005.)	Bosna i Hercegovina (2001.)	Hrvatska (2001.)	Crna Gora (2003.)	Grčka (2005., 2001.)	Slovenija (2005.)	Italija (2005.)	Ukupno za Program
Stopa aktivnosti	47, 10	65,70	51,70	54,50	53,70	57,40	47,80	48,90
Stopa zaposlenosti*	45,60	25,90	44,10	43,30	46,90	61,10	56,30	52,40
Stopa zaposlenosti: žene*	38,80		425,00	35,00	38,80	43,00	47,30	43,80
Zaposleni po sektorima djelatnosti (%) *								
Poljoprivreda	58,47	-	4,90	4,00	16,40	5,30	5,30	12,30
Industrija	13,52	-	26,10	22,30	10,50	25,80	32,40	27,70
Uslužne djelatnosti	18,24	-	69,00	69,70	73,10	68,90	62,39	55,50
Stopa nezaposlenosti *	14,10	14,20	23,30	32,90	14,90	4,90	8,70	11,70
Stopa nezaposlenosti: žene*	17,20		25,10	36,40	18,40	14,00	10,70	13,40

Izvor: Naša razrada podataka državnih zavoda za statistiku i Priloga sa statističkim podacima Radnog dokumenta osoblja Komisije (vidjeti Priloge sa statističkim podacima). Podaci u sivim kućicama odnose se na cjelokupno područje države, dok se ostali podaci odnose samo na prihvatljivo područje.
Tablica »ukupno za program»predstavlja procijenjenu vrijednost baziranu na nacionalnoj vrijednosti.
* Grčki podaci odnose se na 2001. godinu. Izvor: Statistička služba Grčke, Census 2001.

[15] *Sljedeće definicije koriste se za tržišni indeks:*
stopa aktivnosti = zaposlena populacija/ukupna populacija > 15 godina
Stopa zaposlenosti = ukupna zaposlenost/populacija od 15 do 65 godina
Stopa nezaposlenosti = nezaposlenost/zaposlena populacija

2-2-7- Trade

It should be noted that there is no information regarding trade in the Programme area on eligible areas other than data relating to Italy and Croatia.

There was a large increase in the trade balance in the Italian provinces in 2004; in fact the eligible provinces reported a 75% profit. The provinces of Chieti, Ferrara, Padova, Pesaro-Urbino and Udine recorded particularly high balances, ranging from 1.1 billion euros for Ferrara and 1.9 billion for Ancona. These figures even out the negative trade balance recorded for the provinces of Venezia, Ravenna and Brindisi.

There has been a huge increase in the flow of Italian investment towards CC and PCC since 2001, being previously rather limited and mainly concentrated in more stable Croatia.

The opening of western central European markets has encouraged the Adriatic region, causing an increase in investment in Bosnia and Herzegovina, with its position on north-south traffic routes, and in Albania and Montenegro, involved in the construction of Corridor VIII connecting eastern neighbours. Investments are aimed both at production, due to decentralisation opportunities in the light industry sector, and the financial sector.

The Italian Adriatic regions are engaged in trade relations with CC and PCC in a different way. The regions of Veneto, Friuli Venezia Giulia, Marche and Puglia have important positions, especially in the mechanics, rubber, chemistry, non-metaliferous mineral, electrical, textile and footwear sectors.

Because of the existing significant structural issues that make the productive system even less competitive, the foreign trade exchanges of CC and PCC show a trade balance deficit. Serbia, Croatia and Bosnia and Herzegovina show considerable debit balances. Nevertheless, some countries, such as Albania, Bosnia and Herzegovina and Croatia, recorded an increase in export capital after the opening of foreign markets.

Principal CC and PCC exports include textiles (Serbia, Albania, Croatia, Slovenia), footwear (Albania), leather and leather products (Serbia), raw materials and semi-finished products (Albania, Bosnia and Herzegovina, Serbia and Croatia) woodworking and furniture products (Slovenia and Bosnia and Herzegovina), chemical products (Slovenia, Croatia), industrial machinery (Serbia) electrical and metal machines and tools (Croatia and Slovenia), shipbuilding (Croatia), building machinery (Albania),, foodstuff, drinks and tobacco (Albania, Croatia), very often exported after having been processed on behalf of third parties.

Marketable imported goods include a wide range of products, in particular oil and petrochemical products (Slovenia, Croatia), machinery, means of transport and their parts (Bosnia and Herzegovina, Croatia, Albania) chemical and pharmaceutical products (Croatia), foodstuffs (Bosnia and Herzegovina, Serbia) footwear and clothing (Serbia and Albania) textiles (Slovenia, Albania) electrical tools, telecommunication products (Slovenia) computer products (Slovenia) building materials (Albania), pharmaceutical and cosmetic products (Slovenia and Croatia) plastic materials (Serbia), wood furniture (Croatia, Bosnia and Herzegovina).

Tab. 11 – TRADE

	Albania	Bosnia and Herzegovina	Croatia	Montenegro	Greece	Slovenia	Italy	Total Programme
Export (million €)	479	1.920	3.018	461	14.049	14.397	43.364	77.687
Import (million €)	1.823	5.670	4.539	682	44.047	15.805	27.985	100.551
Balance of trade	-1344,2	-3.750	-1.521	-221	-29.998	-1.408	15.379	-22.863

Source: National Statistics Institutes and Statistical Annex of the Commission Staff Working Document. The data in grey refer to the entire national territory; while the other data refer only to the eligible territory.

2-2-7-Trgovina

Treba napomenuti da ne postoje podaci za trgovinu na prihvatljivim Programskom područjima, osim podataka za Italiju i Hrvatsku.

U 2004. zabilježen je velik porast trgovinske bilance u talijanskim provincijama; naime, prihvatljive provincije su izvijestile o ostvarenoj dobiti od 75%. Provincije Chieti, Ferrara, Padova, Pesaro-Urbino i Udine ostvarile su osobito visoke bilance, koje su se kretale u rasponu od 1,1 milijardi eura u Ferrari i 1,9 milijardi u Anconi. Ovi podatci ublažavaju negativnu trgovinsku bilancu zabilježenu u provincijama Venezia, Ravenna i Brindisi.

Od 2001. dolazi do golemog porasta talijanskih ulaganja u države kandidatkinje i potencijalne kandidatkinje, koje je prije bilo prilično ograničeno i većinom usmjereno na stabilniju Hrvatsku.

Otvaranje zapadnih srednjoeuropskih tržišta potaknulo je razvoj jadranske regije i izazvalo porast ulaganja u Bosnu i Hercegovinu, koja se nalazi na prometnim pravcima sjever-jug, te u Albaniju i Crnu Goru, koje su uključene u izgradnju Koridora VIII koji povezuje istočne susjede. Investicijska sredstva su usmjerena na proizvodnju, zbog mogućnosti decentralizacije sektora lake industrije, te na financijski sektor.

Talijanske jadranske regije na drugačiji način sudjeluju u trgovinskim odnosima s državama kandidatkinjama i potencijalnim kandidatkinjama. Regije Veneto, Friuli-Venezia Giulia, Marche i Puglia zauzimaju važan položaj, naročito u sektorima mehanike, prerade gume, kemijskoj industriji, industriji nemetalnih minerala, elektronici te proizvodnji tkanina i obuće.

Zbog postojećih značajnih strukturalnih problema koji proizvodni sustav čine još manje konkurentnim, vanjskotrgovinske razmjene država kandidatkinja i potencijalnih kandidatkinja pokazuju manjak u trgovinskoj bilanci. I Srbija i Hrvatska bilježe značajan dugovni saldo. Pa ipak, neke države, primjerice Albanija, Bosna i Hercegovina i Hrvatska, također bilježe i porast izvoza kapitala nakon otvaranja inozemnih tržišta.

Glavninu izvoza država kandidatkinja i potencijalnih kandidatkinja čine tkanine (Srbija, Albanija, Hrvatska, Slovenija), obuća (Albanija), koža i kožnati proizvodi (Srbija), sirovine i polugotovi proizvodi (Albanija, Bosna i Hercegovina, Srbija i Hrvatska) obrada drva i proizvodnja namještaja (Slovenija i Bosna), kemijski proizvodi (Slovenija, Hrvatska), građevinska mehanizacija (Albanija), brodogradnja (Hrvatska), električni i metalni strojevi i alati (Hrvatska), prehrambeni proizvodi, pića i duhanski proizvodi (Albanija, Hrvatska), koji se vrlo često izvoze nakon prerade u ime trećih strana.

Uvezena roba namijenjena tržištu uključuje širok raspon proizvoda, posebice naftu i petrokemijske proizvode (Slovenija, Hrvatska), strojeve, prijevozna sredstva i njihove dijelove (Bosna i Hercegovina, Hrvatska, Albanija), kemikalije i farmaceutske proizvode (Hrvatska), prehrambene proizvode (Bosna i Hercegovina, Srbija), obuću i odjeću (Srbija i Albanija), tkanine (Slovenija, Albanija), električne alate, telekomunikacijske proizvode (Slovenija), računalne proizvode (Slovenija), građevinski materijali (Albanija), farmaceutske i kozmetičke proizvode (Slovenija i Hrvatska), plastične materijale (Srbija), drveni namještaj (Hrvatska, Bosna i Hercegovina).

Tablica 11. – TRGOVINA

	Albanija	Bosna i Hercegovina	Hrvatska	Crna Gora	Grčka	Slovenija	Italija	Ukupno za Program
Izvoz (mil. €)	479	1.920	3.018	461	14.049	14.397	43.364	77.687
Uvoz (mil. €)	1.823	5.670	4.539	682	44.047	15.805	27.985	100.551
Trgovinska bilanca	-1344,2	-3.750	-1.521	-221	-29.998	-1.408	15.379	-22.863

Izvor: Državni zavodi za statistiku i Prilog o statističkim podacima Radnog dokumenta osoblja Komisije (vidjeti Priloge sa statističkim podacima). Podaci u sivim kućicama odnose se na cjelokupno područje države, svi se drugi podaci odnose samo na prihvatljivo područje.

2-2-8- Tourism

Tourism, by virtue of the extraordinary local natural, artistic and cultural heritage both in the European and world market, is potentially one of the most important sectors within the cooperation area for the development of local economies and for employment. In fact, while tourism has traditionally been one of the most active and developed sectors of the economy in the Italian Adriatic regions, tourism remains to date a marginal activity in the eastern Adriatic regions, except in Greece, Slovenia and Croatia.

There are about 20 million visitors to the Italian Adriatic regions and over 100 million stays. Veneto has received the most visitors (accounting for 36% of the tourist flows to the Italian Adriatic regions) followed by Emilia-Romagna (accounting for 27%) and then Marche and Puglia (accounting for 11%).

There was a steady increase in the number of visitors to the Italian Adriatic in the period 2003-2005, but there was a decrease in terms of stays, especially in 2004, which can mostly be ascribed to the decrease in domestic visitors. However, data for 2005 indicate a recovery compared with the previous year, especially as regards domestic and foreign visitors which exceed in absolute terms the figure for 2003, however the data gathered in terms of stays indicate a return to the trend recorded in 2003.

The eastern Adriatic areas offer an extraordinary wealth of natural and cultural diversity and thus there are a great deal of possibilities not only for the development of beach tourism but also for the development of environmental, cultural and religious tourism. Tourism is constantly expanding in Croatia, mostly driven by the accommodation on offer, and represents one of the most important economic activities and an important source of employment.

Along the Adriatic coast there are hundreds of cities, towns and villages that can provide tourists with basic accommodation, as well as a limited supply of sporting activities, entertainment, sightseeing and shopping. In addition to the old coastal towns of interest, such as Dubrovnik, Korčula, Trogir, Split, Zadar, Šibenik and Hvar, the Programme area of Croatia boasts a large number of little villages which have preserved their historical character and traditions. The Croatian Programme area also has a rich cultural heritage and A wide variety of cultural events are organised throughout the year, some of which attract international visitors from far and wide.

The eligible area is rich in cultural resources, including significant archaeological sites, such as the Old city of Kerkyra, which is part of the UNESCO World Heritage List, the Classical and Roman ruins at Palaiopoli in Kerkyra and the recently restored and enhanced archaeological sites of Elea, Doliani and Dimokastro in Thesprotia, as well as the Asiatic Art Museum in Kerkyra.

Tourism potential is more prevalent on the coast, with the presence of both complementary infrastructure and mostly private accommodation. Nevertheless, the accommodation capacity fails to satisfy demand during the high tourist season.

Tourism in the CC and PCC is extremely uneven. In fact, despite a wide range of possibilities in Croatia tourism is mainly concentrated in summer seaside tourism and, in the last few years, in sailing tourism. In Bosnia and Herzegovina and Montenegro the accommodation on offer is very limited and the tourism industry is not well organised in terms of resource provision. Nevertheless, tourism is gradually growing in the summer seaside, winter skiing, and nature tourism sectors in Montenegro, which is one of the eastern Adriatic regions with the most attractions and is ecologically unpolluted. Tourism is also slowly increasing in Bosnia and Herzegovina. Current tourist attendance in Albania is, on the other hand, quite

2-2-8-Turizam

Turizam je, zahvaljujući izuzetnom prirodnom krajobrazu te umjetničkoj i kulturnoj baštini na europskome i svjetskom tržištu, možda jedan od najvažnijih sektora na polju suradnje za razvoj lokalnih gospodarstava i za zapošljavanje. Zapravo, dok je turizam tradicionalno bio jedan od najaktivnijih i najrazvijenijih sektora gospodarstva u talijanskim jadranskim regijama, danas predstavlja marginalnu djelatnost u istočnojadranskim regijama, izuzev u Grčkoj, Sloveniji i Hrvatskoj.

Talijanske jadranske regije posjeti oko 20 milijuna posjetitelja, koji ostvaruju preko 100 milijuna turističkih noćenja. Regija Veneto je primila najviše posjetitelja (36% priljeva turista u talijanskim jadranskim regijama), a slijede Emilia-Romagna (27%), Marche i Puglia (11%).

Došlo je do stabilnog porasta broja posjetitelja talijanskoj jadranskoj obali u razdoblju 2003.-2005., ali se smanjio broj boravaka, posebno u 2004., što se uglavnom može pripisati smanjenju broja domaćih posjetitelja. Međutim, podaci za 2005. ukazuju na oporavak u usporedbi s proteklom godinom, posebno što se tiče broja domaćih i stranih posjetitelja koji apsolutno premašuje brojke iz 2003., međutim podaci o broju boravaka pokazuju povratak na trend zabilježen u 2003.

Istočnojadranska područja nude izuzetno bogatstvo prirodne i kulturološke raznolikosti pa stoga postoje brojne mogućnosti ne samo za razvoj plaža, već i za razvoj ekološkog, kulturnog i vjerskog turizma. Turizam se u Hrvatskoj neprekidno širi, uglavnom vođen ponudom smještaja, te predstavlja jednu od najvažnijih gospodarskih djelatnosti i važan izvor zaposlenja.

Uzduž obale Jadranskog mora postoje stotine gradova, mjesta i sela koja mogu pružiti turistima osnovni smještaj, kao i ograničeni broj sportskih aktivnosti, zabave, razgledanja i kupovine. Pored starih obalnih gradova koji su predmet interesa, kao npr. Dubrovnik, Korčula, Trogir, Split, Zadar, Šibenik i Hvar, hrvatsko područje obuhvaćeno Programom se hvali velikim brojem malih sela koja su očuvala svoje povijesne osobine i tradicije. Hrvatsko područje obuhvaćeno Programom ujedno ima i bogato kulturološko naslijeđe i široki spektar kulturnih događanja se organizira tijekom godine, od kojih neki privlače međunarodne goste iz svih krajeve svijeta.

Prihvatljivo područje je bogato kulturološkim resursima, uključujući značajna arheološka nalazišta, kao npr. stari grad Krf, koji je dio UNESCO-vog popisa svjetske baštine, ruševine iz doba Klasike i Rimljana u Palaiopoliju u Krfu, te nedavno obnovljena i uljepšana nalazišta Elea, Doliani i Dimokastro u Thesprotiji, kao i Muzej azijske umjetnosti u Krfu.

Turistički potencijal prevladava na obali, uz postojanje dopunske infrastrukture i uglavnom privatnog smještaja. Ipak, smještajni kapacitet ne uspijeva zadovoljiti potražnju tijekom visoke turističke sezone.

Turizam je u državama kandidatkinjama i potencijalnim kandidatkinjama vrlo neujednačen. Zapravo, unatoč širokom rasponu mogućnosti, turizam je u Hrvatskoj uglavnom usredotočen na ljetnu turističku ponudu na obali te, posljednjih godina, na plovidbeni turizam. U Bosni i Hercegovini i Crnoj Gori ponuda smještaja je vrlo je ograničena, a turistička industrija nije dobro organizirana u smislu pružanja sredstava. Međutim, u postupnom je porastu ljetni turizam na obali, zimski na skijalištima, a jača i sektor prirodnog turizma u Crnoj Gori, koja je istočnojadranska regija s najviše turistički privlačnih elemenata i koja je ekološki nezagađena. Turizam se također polako razvija i u Bosni i Hercegovini. S druge strane, turistički posjeti Albaniji prilično su rijetki: inozemni turizam se

occasional: foreign tourism is not promoted very much, however there are many Albanian emigrants coming back for holidays on the coast during the summer.

Tourism (whether environmental, cultural, sport or coastal etc.) is certainly one of the sectors able to initiate the development of eastern Adriatic countries and the exploitation of their resources. It is necessary to promote foreign demand, to strengthen and make accommodation and its qualification more widespread and to develop integrated package tours (particularly concerning green activities) which reduce the seasonal demand. Problems in the tourist sector, other than a high seasonality, include poor tourism infrastructure in the inland areas, low marketing of cultural heritage and a lack of information exchange within the tourism industry and co-operative marketing. Concentration on specific types of tourism, such as sport and congress tourism, cultural tourism, rural tourism, hunting tourism and gastronomic tourism, could prolong the tourist season and represent specialisation.

Demand and domestic tourist flows within the Adriatic depend on the growing use of economic and cultural relations and the positive advantages for the countries involved. The persistent necessity for an entry visa for many countries is an important obstacle to increasing tourism. Furthermore, tourism from CC and PCC to Europe is still a secondary phenomenon and only involves certain segments of the population, mainly those from a medium-high social economic and cultural level who are resident in the major towns where the presence of tourism agencies and tour operators is more rooted. The flows are mainly directed towards tourist sites in the neighbouring countries, although Italy has a high position among the main foreign tourist destinations, in particular for Montenegrin and Croatian tourists, the latter mainly visit the north-eastern Italian regions, preferring Veneto, Friuli Venezia Giulia and Emilia-Romagna in that order. In general, destinations are mostly cultural, coastal and natural sites and also, in the case of Croatian tourists, thermal sites and places of religious pilgrimage. It is obvious that the growth of tourism from these countries is essentially linked to the overall improvement of their economy.

Croatian destinations are of primary importance in tourist flows towards CC/PCC the Programme area receiving almost 50% of all foreign visitors to the area. Foreign tourists, mostly German (20%) and Italian (15.6%), represent more than 80% of the total visitors to Croatia.

Tab. 12 – TOURIST FLOWS AND ACCOMMODATION CAPACITY (ONLY THE ELIGIBLE AREA)

	Arrivals		Nights		No. of available beds
	Total	Foreigners	Total	Foreigners	
Albania	182.000	42.000	588.000	146.000	8.500
Bosnia and Herzegovina	273.913	75.953	596.686	351.326	11.587
Croatia	8.978.522	7.881.197	49.452.175	44.935.322	883.332
Montenegro	791.096	263.082	5.121.324	1.558.748	117.428
Greece	281.688	194.274	1.867.453	1.599.401	18.222
Slovenia	152.323	91.114	429.223	227.703	80.724
Italy	19.526.069	7.568.677	100.489.809	35.447.416	1.384.989

Source: National Statistics Institute and Statistical Annex of the Commission Staff Working Document.

The data in grey refer to the entire national territory; while the other data refer t only to the eligible territory.

2-2-9- Infrastructures and accessibility

Currently, there is already a high exchange of people, goods, capital, knowledge and technologies between the two banks of the Adriatic. It is based on a deep-rooted tradition of relations and a reasonably good infrastructure and transport organisation.

slabo promovira i zapravo ga ometaju grčki operatori, no mnogi se albanski emigranti tijekom ljetnih godišnjih odmora vraćaju na obalu.

Turizam (ekološki, kulturni, sportski, obalni ili dr.) svakako je jedan od sektora koji mogu pokrenuti razvoj istočnih jadranskih zemalja i eksploataciju njihovih resursa. Nužno je promicati inozemnu potražnju, da bi se ojačala ponuda smještaja i proširila njegova kvaliteta te da bi se razvili integrirani paketi usluga (osobito vezano uz ekološke aktivnosti). Problemi u turističkom sektoru, osim onih vezanih uz visoku sezonu, uključuju lošu turističku infrastrukturu kopnenih područja, slabo tržišno plasiranje kulturne baštine i nedostatak razmjene informacija između turističke industrije i kooperativnog marketinga. Usredotočenost na specifične vrste turizma, poput sportskog i kongresnog turizma, kulturnog turizma, seoskog turizma, lovnog turizma i gastronomskog turizma, mogao bi produljiti turističku sezonu i potaknuti specijalizaciju.

Potražnja i domaći turistički tokovi na Jadranu ovise o sve većem korištenju gospodarskih i kulturnih veza i obostranih koristi među uključenim državama. Trajna potreba za ulaznom vizom mnogim je državama važna prepreka u razvoju turizma. Nadalje, turizam iz država kandidatkinja i potencijalnih kandidatkinja prema Europi još je uvijek sporedan fenomen i uključuje samo određene segmente stanovništva, uglavnom pripadnika srednjeg i visokog društveno-gospodarskog i kulturnog sloja, koji žive u velikim gradovima u kojima su turističke agencije i organizatori putovanja jače ukorijenjeni. Tokovi su uglavnom usmjereni na turističke lokacije u susjednim zemljama, iako Italija ima važan položaj među glavnim inozemnim turističkim odredištima, posebice što se tiče crnogorskih i hrvatskih turista, od kojih potonji uglavnom posjećuju sjeveroistočne talijanske regije, posebice Veneto, Friuli Venezia Giulia i Emilia, tim redom. Općenito, odredišta su uglavnom spomenici kulture, primorske i prirodne lokacije te, u slučaju hrvatskih turista, termalna kupališta i mjesta vjerskih hodočašća. Očito je da je razvoj turizma u ovim državama prvenstveno povezan s cjelokupnim poboljšanjem njihovog gospodarstva.

Hrvatska odredišta od primarne su važnosti u turističkim tokovima prema državama kandidatkinjama/potencijalnim kandidatkinjama, primajući 56% svih stranih posjetitelja na Programskom području. Strani turisti, uglavnom Nijemci (20%) i Talijani (15,6%), predstavljaju više od 80% ukupnog broja posjetitelja u Hrvatskoj.

Tablica 12. – TURISTIČKI TOKOVI I SMJEŠTAJNI KAPACITET (SAMO PRIHVATLJIVO PODRUČJE)

	Dolasci		Noćenja		Broj raspoloživih kreveta
	Ukupno	Stranci	Ukupno	Stranci	
Albanija	182.000	42.000	588.000	146.000	8.500
Bosna i Hercegovina	273.913	75.953	596.686	351.326	11.587
Hrvatska	8,978.522	7,881.197	49,452.175	44,935.322	883.332
Crna Gora	791.096	263.082	5,121.324	1,558.748	117.428
Grčka	281.688	194.274	1,867.453	1,599.401	18.222
Slovenija	152.323	91.114	429.223	227.703	
Italija	14,836.665	5,456.733	56,972.190	18,839.164	1,384.989

Izvor: Državni zavodi za statistiku; Podaci u sivim kućicama odnose se na cjelokupno područje države; ostali se podaci odnose samo na prihvatljivo područje.

2-2-9- Infrastruktura i pristupačnost

Već sada postoji visok stupanj razmjene ljudi, roba, kapitala, znanja i tehnologija među dvjema susjednim jadranskim obalama. Ta se razmjena temelji na duboko ukorijenjenoj tradiciji odnosa i razmjerno dobrom infrastrukturom i organizacijom prijevoza.

The accessibility of Italian coastal territories is ensured by an infrastructure which consists of motorways and a system of Adriatic state roads, together with the railways (with good branch lines) that serve the harbour of Trieste and Venezia-Mestre in the north and Ravenna, Ancona and Pescara-Ortona for the centre. Bari, Brindisi, Lecce and Taranto in the south of Italy play a strategic role in connections with the Ionic coast and from here, the meridian corridor which crosses the Mediterranean from Gibraltar to Turkey up to the Black Sea.

International navigation routes play a considerable role (although still under strength) and can help economic development in the Italian regions also in the tourism sector. The development of sea routes could provide a solution for cross-border traffic and also for improving national links by contributing to reducing road overcrowding especially on the coastal highway close to the main cities and their linear conurbations.

At present, 62% of the exchange of goods between Italy and the eastern Adriatic countries occurs by sea, 32% by road and 6% by rail. From 1999 to 2003, total exchange increased by about 30% and road transport increased by 75%. It must be pointed out that the land connection crossing Slovenia is less effective and competitive than the connection in the north of the Alps crossing Austria when we consider the uncompleted highways in Slovenia and the Venezia-Trieste-Ljubljana railways. In the field of maritime transport the volume of freight trans-shipment significantly increases every year in the Port of Koper, being an important entry-exit between the motorways of the Adriatic & Ionian sea and the transport routes of the intermodal corridor V within the TEN-T network.

In the south exchange occurs almost completely by sea (about 93%) with the remaining share by road. It must be pointed out that for this part of the Adriatic sea, traffic links with Serbia and Montenegro are mainly via Greek harbours and then by land since it is not so easy to use the harbours on the eastern bank.

Among the CC/PCC, Croatia has better accessibility and more important infrastructure development. The road network is quite extensive, even if it is mostly of regional and state importance, and the navigation and maritime transport capability of the harbours is good. One of the biggest maritime commercial transport company is located at Zadar harbour and it is very important for ferry connections with Italy. Split harbour carries the highest number of passengers and, together with Dubrovnik harbour, is also very important for ferry connections with Italy. Also navigation has overcome the recession in the world market, even if harbour traffic of goods still depends mostly on the normalisation of the situation in the hinterland. The construction of main national roads, such as the Zagreb-Rijeka and Zagreb-Zadar-Split motorways, has contributed to an improvement in the situation.

Rail transport of both passengers and goods is mostly of local importance. Of international importance in Croatia is the rail link inland from the harbour of Rijeka to central and Eastern Europe via Zagreb.

Activities linked to traffic and communications are of great importance to the Croatian economy in particular in the coastal mountain regions and in Dubrovnik-Neretva, as shown by the data concerning the total number of employed people, incomes and entrepreneurs. Transport and goods sorting is mainly concentrated in land transport, coastal and maritime transport, and auxiliary activities linked to transport.

Bosnia and Herzegovina has quite good maritime, rail, and road links both inside and outside the country. However, improvement of land transport, air links and sea transport is envisaged. Modernisation and construction of new main roads within the Pan-European corridors (e.g. corridor V which represents the shortest

Pristupačnost talijanskih obalnih područja osigurana je infrastrukturom koja se sastoji od autocesta i sustava jadranskih državnih cesta, zajedno sa željeznicama (s dobrim ograncima) koje služe lučke gradove Trst i Venezia-Mestre na sjeveru Italije te Ravennu, Anconu i Pescara-Ortona u sredini. Bari, Brindisi, Lecce i Taranto na jugu imaju stratešku ulogu u povezivanju s jonskom obalom, odakle se nastavlja meridijanski koridor koji prelazi Mediteran od Gibraltara preko Turske pa sve do Crnog mora.

Međunarodni plovidbeni putovi imaju značajnu ulogu (iako još uvijek nedovoljan utjecaj) i mogu potpomoći gospodarski razvoj u talijanskim regijama također i u turističkom sektoru. Razvoj morskih pravaca mogao bi ponuditi rješenje za prekogranični promet ali i za unaprjeđenje državnih veza, pridonoseći smanjenju cestovne zakrčenosti, posebno na obalnoj autocesti u blizini velikih gradova i njihovih linearnih konurbacija.

Danas se 62% razmjene dobara između Italije i istočnih jadranskih zemalja odvija morskim putem, 32% cestovnim i 6% željezničkim. Od 1999. do 2003., ukupna se razmjena povećala za oko 30%, a cestovni se prijevoz povećao za 75%. Potrebno je naglasiti da kopnene veze preko Slovenije nisu učinkovite i konkurentne koliko i veze na sjeveru Alpa preko Austrije, kada uzmemo u obzir nedovršene autoceste u Sloveniji i željezničku prugu Venecija-Trst-Ljubljana. Što se tiče pomorskog prijevoza, količina teretnog prijevoza svake se godine značajno povećava u luci Koper, koja je važna ulazno-izlazna točka između autocesta jadranskog i jonskog mora i prijevoznih pravaca intermodalnog Koridora V u sklopu mreže TEN-T.

Na jugu se razmjena gotovo u potpunosti odvija morskim putem (oko 93%), dok se ostatak ostvaruje cestom. Mora se istaknuti da na ovome dijelu Jadranskog mora prometne veze sa Srbijom i Crnom Gorom uglavnom idu preko grčkih luka, a zatim kopnom, budući da nije tako lako koristiti luke na istočnoj obali.

Među istočnim jadranskim zemljama, Hrvatska ima bolju pristupačnost i značajniji infrastrukturni razvoj. Cestovna mreža je dosta opsežna, čak i ako uglavnom ima regionalni i državni značaj, a mogućnosti lučke plovidbe i pomorskog prijevoza su dobre. Jedna od najvećih pomorskih komercijalnih prijevoznih tvrtki nalazi se u luci Zadar i vrlo je važna za trajektne veze s Italijom. Splitska luka prevozi najveći broj putnika te je, zajedno s dubrovačkom lukom, vrlo važna za trajektne veze s Italijom. Isto tako, plovidba je prevladala privrednu recesiju na svjetskom tržištu, iako lučki promet robe još uvijek pretežno ovisi o normalizaciji situacije u zaleđu. Poboljšanju situacije pridonijela je izgradnja glavnih državnih cesta, poput autocesta Zagreb-Rijeka i Zagreb-Zadar-Split.

Željeznički promet putnika i robe uglavnom ima lokalnu važnost. U Hrvatskoj je od međunarodne važnosti kopnena željeznica koja vodi od luke Rijeka preko Zagreba pa do središnje i istočne Europe.

Prema podacima o ukupnom broju zaposlenih, o prihodima i poduzetnicima, aktivnosti vezane uz promet i komunikacije od velike su važnosti za hrvatsko gospodarstvo, posebice u obalnim planinskim regijama i na dubrovačko-neretvanskom području. Prijevoz i razvrstavanje robe uglavnom su usmjereni na kopneni, obalni i pomorski prijevoz, te na pomoćne aktivnosti vezane uz prijevoz.

Bosna i Hercegovina ima prilično dobre pomorske, željezničke i cestovne veze unutar i izvan države. Međutim, planira se unapređenje kopnenog prijevoza, s osuvremenjivanjem i izgradnjom novih glavnih cesta, te zračnih veza i pomorskog prijevoza, uglavnom

connection of the Adriatic Sea with central and Eastern Europe) as well as the fact that there are also many possibilities to increase river traffic connections, open possibilities for development of intermodal transport along the corridors.

Montenegro has a capillary road network, more than 30% of which consists of modern coastal roads and regional roads. Rail links are limited because of the short extension of the mostly electric railway network. The main access road to the region, both for goods and passengers, is from the harbour at Bar which is in a strategic position for access to the Mediterranean.

Recently the eastern Adriatic countries have concentrated on building and modernising the transport infrastructure; for example Albania is building the first electric railway that will link Tirana, Durrës and Rinas international airport.

Further the Corfu's airport services many charter flights during high season, being an important airport in Western Greece throughout the year.

Finally, it must be recalled that projects in the Corridor VIII Programme play a primary role in strengthening accessibility to the whole area, as a strategic option for economic and social stabilisation in CC and PCC and for strengthening relations between Italy and eastern countries,.

In this context, strong multilateral cooperation represents the first concrete response to the building, technological modernisation and strengthening of the transport infrastructure, and the necessity to organise traffic logistics.

2-2-10- Research and innovation

The innovative capacity of the economic system and the tendency to invest in Research and Development (R&D) in the Programme area was made, as far as possible, with reference to the indicators in thematic areas defined by the European Commission (European Innovation Scoreboard – EIS) which show levels of innovation and expenditure on research and development.

Tab 13, compares, with reference to 2003, Italian and Greek eligible areas with the European average value (Europe 15). Furthermore it underlines, with reference to 2005 (Europe 25), the national index of the three Member states participating in the Programme. Comparing regional data, for the year 2003, contrasting situations appear in the Greek and Italian regions. While the first shows a value lower than national average, the northern Adriatic Italian regions show higher than average ones. Data referring to year 2005, while less relevant because they refer to the national territory, show the excellent situation of Slovenia regarding life-long learning, with an index higher than European average.

Considering the year 2003 the Italian provinces to produce and use innovation for productive purposes is generally lower than the national average. This delayed position must be considered more important when we consider that Italy as a whole is still at a disadvantage compared to the European average, mostly because of unsuitable training and use of human resources, low private sector spending on research and development, the low number of patents submitted to the EPO (European Patent Office) in high-tech sectors, the small number of innovative SMEs and the low investment in start-up capital.

Emilia-Romagna and Friuli Venezia Giulia are the most innovative regions and are also among the top five Italian regions, whereas innovation is limited in Molise and Puglia.

robe. Također postoje i brojne mogućnosti povećanja broja riječnih prometnih veza, na primjer područna luka Brčko mogla bi ostvariti korist od ulaganja u svoje osuvremenjivanje.

Crna Gora ima kapilarnu cestovnu mrežu, više od 30% koje se sastoji od suvremenih obalnih i regionalnih cesta. Željezničke veze su ograničene zbog kratkog produžetka pretežno električne željezničke mreže. Glavni prilaz regiji, kako za robu tako i za putnike, ostvaruje se iz luke Bar koja ima strateški položaj za pristup Mediteranu.

Nedavno su se istočne jadranske zemlje usmjerile na izgradnju i modernizaciju prometne infrastrukture; na primjer, Albanija gradi prvu električnu željeznicu koja će povezivati Tiranu, Durres i međunarodnu zračnu luku Rinas.

Nadalje, zračna luka Krf nudi mnoge čarter letove tijekom glavne sezone, budući da ta luka u zapadnoj Grčkoj ima veliku važnost tijekom cijele godine.

Naposljetku, moramo znati da projekti programa Koridora VIII imaju glavnu ulogu u jačanju pristupačnosti cijelog područja, kao strateška mogućnost gospodarske i društvene stabilizacije u državama kandidatkinjama i potencijalnim kandidatkinjama te jačanja odnosa između Italije i istočnih zemalja.

U ovom kontekstu, snažna multilateralna suradnja predstavlja prvi konkretan odgovor na izgradnju, saniranje, tehnološko osuvremenjivanje i jačanje prometne infrastrukture, kao i na potrebu organiziranja prometne logistike.

2-2-10- Istraživanje i inovacije

Inovacijski kapacitet gospodarskog sustava i sklonost ka ulaganju u Sektor istraživanja i razvoja (R&D) u Programskom području ostvaren je, koliko god je to bilo moguće, imajući u vidu pokazatelje na tematskim područjima koja je definirala Europska komisija (EIS – Europska ljestvica uspjeha u inoviranju) i koji prikazuju razine inovacije i troškova na polju istraživanja i razvoja.

U tablici 13 su prema podacima iz 2003. godine uspoređena prihvatljiva talijanska i grčka područja s europskim prosječnim vrijednostima (Europa 15). Nadalje se vrši usporedba s 2005. godinom (Europa 25) i nacionalnim indeksima tri države članice koje sudjeluju u Programu. Kada se usporede regionalni podaci za 2003., vidljivo je da postoje kontrasti u grčkim i talijanskim regijama. Dok je u prvoj vrijednost niža od nacionalnog prosjeka, sjevernojadranske talijanske regije imaju veće prosjeke od nacionalnih. Podaci iz 2005., iako manje važni budući da se odnose na nacionalni teritorij, ukazuju na izvrstan položaj Slovenije po pitanju doživotnog obrazovanja, s indeksom koji je viši od europskog prosjeka.

S obzirom na ove norme, kapacitet talijanskih provincija da proizvode i koriste inovacije za potrebe proizvodnje općenito je ispod nacionalnog prosjeka. Ovaj nepovoljan položaj ima važnije značenje ako uzmemo u obzir da je Italija u cjelini još uvijek u zaostatku u usporedbi s europskim prosjekom, uglavnom zbog neodgovarajuće izobrazbe i korištenja ljudskih resursa, nedovoljnog ulaganja sredstava privatnog sektora u istraživanje i razvoj, mali broj patenata dostavljenih EPO-u (Europski ured za patente) iz sektora visoke tehnologije, mali broj inovativnih malih i srednjih poduzeća te nedovoljna ulaganja u početni kapital.

Emilia-Romagna i Friuli-Venezia Giulia su najinovativnije regije i nalaze se među prvih pet talijanskih regija, dok je stupanj inovacija u Moliseu i Pugliji ograničen.

Tab. 13 REGIONAL EIS (EUROPEAN INNOVATION SCOREBOARD) INDICATORS FOR THE COMPETITIVENESS AND INNOVATION.

Thematic Area	*Indicators*	**Veneto*	**Friuli V.G.*	**Emilia Romagna*	**Marche*	**Abruzzo*	**Molise*	**Puglia*	**Italy*	**Epiro*	**Ionic Island*	**Greece*	**UE15*	***Italy*	***Greece*	***Slovenia*	***UE15*
Human resources	S&E graduates (‰ of 20 - 29 years age class)	nd	7,2	nd	nd	7,7	nd	nd	5,7	nd	nd	nd	11,3	7,4	nd	9,5	11,4
	Population with tertiary education (% of 25 - 64 years age class)	9,5	9,4	11,8	11,4	11,5	10,6	9,5	10,4	14,3	10,3	17,6	21,5	11,6	20,5	19	21,9
	Partecipation in life-long learning (% of 25 - 64 years age class)	5,5	6,2	6,4	4,6	4,7	4,5	4,0	4,6	0,7	0,1	1,2	8,4	6,8	3,9	17,9	9,9
	Employment in medium-high and high tech manufacturing (% of total workforce)	10,1	9,9	10,4	7,5	5,9	6,6	3,2	7,4	0,6	0,1	2,2	7,4	7,4	2,0	8,9	6,6
	Employment in high-tech services (% of total workforce)	2,2	3,3	2,9	1,7	2,3	1,3	1,6	3,0	1,1	0,6	1,8	3,6	2,9	1,8	2,7	3,2
Knowledge creation	Public R&D expenditure (GERD - BERD) (% of GDP)	0,3	0,6	0,5	0,4	0,5	0,3	0,5	0,6	0,9	0,1	0,4	0,7	0,6	0,4	0,6	0,7
	Business expenditures on R&D (BERD) (% of GDP)	0,25	0,55	0,50	0,14	0,45	0,11	0,13	0,53	0,03	0	0,19	1,3	0,55	0,20	0,90	1,26
	EPO high-tech patent applications (per million population)	4,8	4,7	5,6	1,0	1,8	1,5	0,7	6,5	0,7	nd	2,1	31,6	30,3	1,9	8,4	71,3
	EPO patent applications (per million population)	109,9	92,6	176,7	55,5	55,0	7,7	8,1	80,6	nd	nd	8,3	168,3	74,7	8,1	32,8	133,6
Transmission and application of knowledge	SMEs innovation in-house (% of manufacturingSMEs and % of services SMEs)	0,6	0,8	0,7	0,5	0,4	0,3	0,4	nd	nd	nd	nd	nd	28,8	nd	14,9	nd
	Innovation expenditure (% of all turnover in manufacturing and % of all turnover in services)	0,6	1,0	0,6	0,4	0,5	0,4	0,04	nd	nd	nd	nd	nd	2,0	2,1	1,3	nd
Innovation finance, output and markets	Share of high-tech venture capital investment / EVCA	nd	1,5	nd	nd	0,1	nd	nd	0,2	nd	nd	nd	nd	5,3	5,1	5,2	6,3
	SME sales of 'new to the firm but not new to the market' products (% of all turnover in manufacturing SMEs and % of all turnover in services SMEs)	0,3	0,7	0,4	0,3	0,6	0,3	0,4	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd
	Internet access/use (family)	nd	30,1	36,7	nd	33,3	nd	nd	30,8	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd
	Internet access/use (SMEs)	nd	7,7	nd	nd	4,4	nd	nd	5,7	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd

Source: 2003 European Innovation Scoreboard: Regional innovation performances.

Tablica 13. – REGIONALNI POKAZATELJI KONKURENTNOSTI I INOVACIJE EUROPSKA PREMA LJESTVICI USPJEHA U INOVIRANJU (EIS – EUROPEAN INNOVATION SCOREBOARD).

Tematsko područje	Pokazatelj	Veneto	Friuli V.G.	Emilia Romagna	Marche	Abruzzo	Molise	Puglia	Italija	Epiro	Jonski otoci	Grčka	EU 15	Italija	Grčka	Slovenia	EU 15
Ljudski resursi	Diplomanti znanosti i inženjerstva (‰ od 20 do 29 godina)	nema podataka	7,2	nema podataka	nema podataka	7,7	nema podataka	nema podataka	5,7	nema podataka	nema podataka	nema podataka	11,3	7,4	nema podataka	9,5	11,4
	Stanovništvo s tercijarnim obrazovanjem (% od 25 do 64 godina)	9,5	9,4	11,8	11,4	11,5	10,6	9,5	10,4	14,3	10,3	17,6	21,5	11,6	20,5	19	21,9
	Sudjelovanje u programima cjeloživotnog učenja (% od 25 do 64 godina)	5,5	6,2	6,4	4,6	4,7	4,5	4,0	4,6	0,7	0,1	1,2	8,4	6,8	3,9	17,9	9,9
	Zaposlenje u srednje-visokoj i visokotehnološkoj proizvodnji (% ukupne radne snage)	10,1	9,9	10,4	7,5	5,9	6,6	3,2	7,4	0,6	0,1	2,2	7,4	7,4	2,0	8,9	6,6
	Zaposlenje u visokotehnološkim uslugama (% ukupne radne snage)	2,2	3,3	2,9	1,7	2,3	1,3	1,6	3,0	1,1	0,6	1,8	3,6	2,9	1,8	2,7	3,2
Stvaranje znanja	Javni izdaci za istraživanje i razvoj (GERD – BERD) (% BDP-a)	0,3	0,6	0,5	0,4	0,5	0,3	0,5	0,6	0,9	0,1	0,4	0,7	0,6	0,4	0,6	0,7
	Izdaci poslovnog sektora (BERD) (% BDP-a)	0,3	0,6	0,5	0,1	0,5	0,1	0,1	0,6	0,03	0	0,19	1,3	0,55	0,20	0,90	1,26
	Prijave visokotehnoloških patenata EPO-u (na milijun stanovnika)	4,8	4,7	5,6	1,0	1,8	1,5	0,7	6,5	0,7	nema podataka	2,1	31,6	30,3	1,9	8,4	71,3
	Prijave patenata EPO-u (na milijun stanovnika)	109,9	92,6	176,7	55,5	55,0	7,7	8,1	80,6	nema podataka	nema podataka	8,3	168,3	74,7	8,1	32,8	133,6
Prijenos i primjena znanja	Inovacije MSP-a (% proizvodnih MSP-a i % uslužnih MSP-a)	0,6	0,8	0,7	0,5	0,4	0,3	0,4	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka	28,8	nema podataka	14,9	nema podataka
	Troškovi inovacija (% ukupnog obrtaja u proizvodnji i % ukupnog obrtaja u uslugama)	0,6	1,0	0,6	0,4	0,5	0,4	0,04	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka	2,0	2,1	1,3	nema podataka
Financiranje, stvaranje i tržišta inovacija	Udio ulaganja visokotehnološkog poduzetničkog kapitala/EVCA	nema podataka	1,5	nema podataka	nema podataka	0,1	nema podataka	nema podataka	0,2	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka	5,3	5,1	5,2	6,3
	Prodaja proizvoda MSP-a koji su 'novi u tvrtci ali nisu novi na tržištu' (% ukupnog obrtaja u proizvodnim MSP-ima i % ukupnog obrtaja u uslužnim MSP-ima)	0,3	0,7	0,4	0,3	0,6	0,3	0,4	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka
	Pristup/korištenje interneta (obitelji)	nema podataka	30,1	36,7	nema podataka	33,3	nema podataka	nema podataka	30,8	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka
	Pristup/korištenje interneta (MSP)	nema podataka	7,7	nema podataka	nema podataka	4,4	nema podataka	nema podataka	5,7	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka

Izvor: Europska ljestvica uspjeha u inoviranju 2003.: Rezultati regionalnih inovacija.

The analysis of the first thematic macro-area, related to capacity in training human resources able to develop and apply innovation, is the only one to reveal a good position for the Italian provinces in comparison to the Italian situation at a national level,.

As concerns the level of ability to conduct research and development (the second thematic area) the indicators measuring financial resources invested in this sector are lower than the national average.

Based on a recent study of ISTAT «Ricerca e Sviluppo in Italia nel 2004» R&D is mainly concentrated in Emilia-Romagna and in Veneto. These two regions swallow up about 14% of the total expenditure of the Italian Programme areas and more of 70% of the R&D expenditure of companies.

Based on the values of the single indicators, some of the Italian provinces have lower values than the average national values, others on the contrary, show lower values than the average national values in the following:

– percentage of the population with post-secondary school education,

– participation in life-long training,

– ratio between employment in the manufacturing and high technology sectors;

In other cases the values are rather critical.

In summary, the productive system of the Italian provinces is characterised by good creativity, but the level of investment in research, development, technology and especially the share of expenditure by enterprises is low, mostly due to characteristics of the productive system where mostly small and medium sized enterprises with a low propensity towards the innovative investment are predominant.

The information gathered regarding the CC/PCC is not absolutely homogeneous with the European Innovation Scoreboard regional indicators which means it is not possible to make a comparison with the other countries. On the other hand, the data presented by the sources used are rather incomplete which makes defining a framework for the eastern Adriatic countries difficult. The data do, however, highlight the position of Croatia that is better equipped, uses more Internet access, makes bigger investments, shown in GDP, in human resources and has further centres of research and technology.

Tab. 14 INFORMATION R&S, ICT

	Albania	Bosnia and Herzegovina	Croatia	Montenegro	Serbia	Slovenia
Public Expenditure in Human Resources (% of GDP)*	2,9	na	4,2	na	3,8	
Public R&D Expenditure (%of GDP)*	na	na	1,1	na	na	0,6
Internet access/use per family (%)*	na	6,6		na	na	54
Internet access/use per 100,000 inhabitans**	9	39	228	104		56
No. of personal computer per 1,000 inhabitans**	11	na	171	36		61
No. of secure internet services **	0.6	3,9	32,4	1,1		0
No. Of school connected to the internet (%)**	na	na	na	70		99***

* Source: Commission Staff Working Document 2006 – Programme Report

** Source: The World Bank Group Database of Gender Statistics

*** Source: Use of Computers – the Internet in Schools in Europe, Country Brief on Slovenia, EC 6/2006.

From a general point of view, regarding cooperation between the two coasts in the field of research, development and innovation for the mutual transfer of know-how in the fields of culture, environment, public services, the Adriatic-Ionian Initiative is quoted (AII).

Analiza prvog tematskog makro-područja, vezana uz kapacitet obuke ljudskih resursa za razvoj i primjenu inovacija, jedina otkriva dobar položaj talijanskih provincija u usporedbi sa stanjem u Italiji na nacionalnoj razini.

Što se tiče mogućnosti ostvarivanja razvoja i istraživanja (drugo tematsko područje), pokazatelji koji mjere financijska sredstva uložena u ovaj sektor niži su od nacionalnog prosjeka.

Vezano uz nedavnu ISTAT-ovu studiju »Ricerca e Sviluppo in Italia nel 2004« istraživanje i razvoj su ponajviše koncentrirani u pokrajinama Emilia-Romagna i Veneto. Te dvije pokrajine troše oko 14% ukupnih sredstava talijanskih područja koje sudjeluju u Programu i više od 70% sredstava tvrtki vezano uz istraživanja i razvoje.

Na osnovu pojedinačnih indikatora neke od talijanskih provincija imaju niže vrijednosti od prosječnih nacionalnih, dok druge, posve suprotno, imaju niže vrijednosti od prosječnih nacionalnih u sljedećim područjima:

– postotak stanovništva s višim i visokim obrazovanjem,

– sudjelovanje u programima cjeloživotnog učenja,

– omjer između zaposlenja u proizvodnim sektorima i sektorima visoke tehnologije;

U drugim su slučajevima vrijednosti prilično visoke.

Ukratko, proizvodni sustav talijanskih provincija obilježava dobra kreativnost, ali razina ulaganja u istraživanje, razvoj i tehnologiju, a posebice udio izdataka poduzeća, su niski, uglavnom zbog proizvodnog sustava u kojem prevladavaju uglavnom mala i srednja poduzeća sa slabom sklonošću ka ulaganju u inovacije.

Podaci prikupljeni vezano uz države kandidate/ države potencijalne kandidate nisu posve ujednačeni s regionalnim indikatorima EIS-a, što znači da nije moguće napraviti usporedbu s drugim državama. S druge strane, podaci koji su predstavljeni u korištenim izvorima gotovo nisu potpuni, što otežava definiranje okvira za istočnojadranske države. Podaci, međutim, ističu položaj Hrvatske, koja je bolje opremljena, više pristupa internetu, ulaže više u ljudske resurse što je vidljivo po BDP-u, te ima dodatne centre za istraživanja i tehnologiju.

Tablica 14. – ISTRAŽIVANJE I RAZVOJ INFORMATIKE, INFORMACIJSKA I KOMUNIKACIJSKA TEHNOLOGIJA

	Albanija	Bosna i Hercegovina	Hrvatska	Crna Gora	Srbija	Slovenija
Javni izdaci za ljudske resurse (% BDP-a) *	2,9	nema podataka	4,2	nema podataka	3,8	
Javni izdaci za istraživanje i razvoj (% of GDP) *	nema podataka	nema podataka	1,1	nema podataka	nema podataka	0,6
Pristup/korištenje interneta po obitelji (%) *	nema podataka	6,6		nema podataka	nema podataka	54,0
Pristup/korištenje interneta na 100.000 stanovnika **	9,0	39,0	228,0	104		56,0
Br. osobnih računala na 1.000 stanovnika **	11,0	nema podataka	171,0	36		61,0
Br. sigurnih internetskih servisa**	0,6	3,9	32,4	1,1		0,0
Br. škola povezanih na Internet (%) **	nema podataka	nema podataka	nema podataka	70		99,0 ***

* Izvor: Radni dokument osoblja Komisije 2006. – Programsko izvješće

** Izvor: Grupacija Svjetske banke, Baza statističkih podataka u odnosu na spol

*** Izvor: Korištenje računala – Internet u europskim školama, Kratko izvješće o Sloveniji, EZ 6/2006.

S općenitog stajališta, vezano uz suradnju između dviju obala na području istraživanja, razvoja i inovacija u cilju uzajamnog prijenosa znanja i iskustava u sferi kulture, okoliša i javnih službi, primjenjuje se Jadransko-jonska inicijativa (JJI).

This initiative, created during the Conference on Adriatic Sea Development and Security, held in Ancona in 2000, with the participation of Italy, Albania, Bosnia and Herzegovina, Croatia, Greece, Slovenia, Serbia and Montenegro, aims to strengthen regional cooperation in the sectors crucial for the process of European integration and the development of the Adriatic-Ionian basin. Among these, culture and cooperation among universities are most important. They make a solid base for the processes of the transformation and expansion in the various economic and social sectors and in the level of institutional cooperation.

2-2-11- Governance and capacity building

As already known, the specific purpose of the Instruments of Pre-accession Assistance (IPA) to improve the efficiency of Community external aid, envisages that assistance to CC and PCC is aimed at supporting the consolidation processes of the democratic institutions through all the reforms (in the economic, public administration, human rights and rights of minorities sectors) necessary to set up the conditions to fall into line with the European community.

Considering the above a short plan of the frameworks is shown where it is evident that CC/PCC need more institutional reforms, as reported in the most recent documents from the EC[16] Commission and other qualified Institutions.

However, as regards Member States the process of institutional consolidation strictly linked to the objectives of competitiveness and cohesion, still represents a priority for standard policy and supporting policies. This is evident for Italy (QSN 2007-2013) where modernisation and the development of Public Administration capacities and competences play a main role both for the openness and possibility of carrying out interventions, and for starting up better competitive conditions of goods, public services and capital, to be implemented in a fully legal context.

In the last few years the CC and PCC have made important progress in part thanks to the ongoing process of European integration. In particular, Croatia has completed the first stage of the accession process and so is now engaged in the implementation stage. Important efforts are still necessary in order to encourage devolution towards local levels, beyond general actions which aim to make the administrative apparatus independent from policy influence and qualify human resources.

Reform processes in the other countries participating in the Programme are less advanced, even if significant changes in the organisation of public administration have been introduced. Generally, higher investment in finance and human resources seem to be necessary but also higher attention to specific frameworks, such as those linked to transparency and accountability, justice and internal security, in particular concerning corruption and crime fighting.

There is also still the necessity to start up and/or to end the process of reform in other strategic frameworks for developing policies in the CC/PCC, in particular linked to increasing the attractiveness for foreign investments.

The OECD Report «Progress in Policy Reform to improve the investment climate in South East Europe» (2006), is a comparative analysis of the progress of the reform process and the results obtained, closely linked to the capacity to attract internal and, mostly, foreign investment in relation to nine countries among those taking part to the Programme (in addition to Bulgaria, Romania, the for-

[16] Commission Staff Working Document – 2006 Progress Report for Croatia, Albania, Bosnia and Herzegovina, Montenegro.

Ta inicijativa, uspostavljena tijekom Konferencije o razvoju i sigurnosti Jadranskog mora, održane u Anconi 2000., uz sudjelovanje Italije, Albanije, Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Grčke, Slovenije, Srbije i Crne Gore, nastoji ojačati regionalnu suradnju u sektorima koji su presudni za proces europskih integracija i razvoja jadransko-jonskog bazena. U tome su najvažniji kultura i suradnja među sveučilištima. To dvoje čine čvrstu podlogu za procese preobrazbe i širenja u različitim gospodarskim i društvenim sektorima te na razini institucionalne suradnje.

2-2-11- Upravljanje i izgradnja kapaciteta

Kao što je već poznato, osobita je svrha instrumenta pretpristupne pomoći (IPA-e) povećanje učinkovitost vanjske pomoći Zajednice. Njome se predviđa usmjerivanje pomoći državama kandidatkinjama i potencijalnim kandidatkinjama na potporu procesima konsolidacije demokratskih institucija u svim reformama (u gospodarskom sektoru te u sektorima državne uprave, ljudskih prava i prava manjina) nužnima za uspostavljanje uvjeta za usklađivanje s Europskom zajednicom.

U vezi s time prikazan je kratak nacrt okvira iz kojeg je očito da države kandidatkinje/potencijalne kandidatkinje trebaju provesti više institucionalnih reformi, kao što je najavljeno u najnovijim dokumentima Europske komisije[16] i drugih kvalificiranih institucija.

Međutim, što se tiče država članica, proces institucionalne konsolidacije koji je strogo povezan s ciljevima ostvarivanja konkurentnosti i kohezije, još uvijek predstavlja prioritet za glavnu i prateće politike. To je očigledno u slučaju Italije (QSN 2007-2013), gdje modernizacija te razvoj kapaciteta i kompetencija državne uprave igraju glavnu ulogu, kako za otvorenost i mogućnost intervencija, tako i pri ostvarivanju boljih konkurentnih uvjeta za robu, javne usluge i kapital, kako bi se primjenjivali u potpuno zakonskom kontekstu.

Posljednjih su godina države kandidatkinje i države potencijalne kandidatkinje postigle važan napredak, djelomično zahvaljujući trenutnom procesu europske integracije. Konkretno, Hrvatska je završila prvu fazu pristupnog procesa i sada je u implementacijskoj fazi. Još uvijek je nužno uložiti znatne napore kako bi se potaknuo prijenos odgovornosti na lokalne razine, osim općenitih aktivnosti kojima je cilj učiniti administrativni aparat neovisnim od političkog utjecaja i osposobiti ljudske kapacitete.

Procesi reformi u drugim državama koje sudjeluju u Programu manje su uspješni, iako su uvedene značajne promjene u organizaciji državne uprave. Općenito, neophodnim se čini veća ulaganja u financije i ljudske kapacitete, ali i posvećivanje više pažnje određenim okvirima, poput onih povezanih s transparentnošću i odgovornošću, pravosuđem i unutarnjom sigurnošću, posebice u vezi s korupcijom i suzbijanjem kriminala.

Također, još uvijek postoji potreba za pokretanjem i/ili dovršavanjem procesa reformi u drugim strateškim okvirima za politike u razvoju u državama kandidatkinjama/potencijalnim kandidatkinjama, posebice povezanih s povećavanjem atraktivnosti za strana ulaganja.

OECD-ovo izvješće »Napredak u reformama politika za unapređenje investicijske klime u jugoistočnoj Europi« (2006.) komparativna je analiza napretka procesa reformi i ostvarenih rezultata, blisko povezanih s kapacitetom za privlačenje domaćih i, uglavnom, stranih ulaganja u odnosu na devet od svih država koje sudjeluju u

[16] Radni dokument Komisije - Izvješća o napretku Hrvatske, Albanije, Bosne i Hercegovine, Crne Gore za 2006. godinu

mer Yugoslav Republic of Macedonia and Moldavia). The evaluation was carried out by taking a number of policy frameworks as a reference (identified and shared by the governments of the different countries and by the OECD) on the basis of which the progress of reform processes is described.

The frameworks taken into account developing a range of specific indicators are:

• Investment policy: Given that direct foreign investment represents a driving force for economic development and creates positive impacts for technological transfer, development of new careers, and an increase in the employment, taxation, export and capital sectors.

As regards this specific framework, report shows the following:

Investment policy is one of the most advanced dimensions of policy reform in South East Europe. Every country has created a liberal regime to attract foreign investment, and provides equal treatment of foreign and domestic investors (national treatment), guarantees against expropriation and free transfer of funds. Exceptions to national treatment have been significantly reduced. The main issue left to address in this area concerns property rights: outdated land registers and titles, restitution of nationalised property, and in some cases, the right to purchase land. Enforcement of intellectual property rights must also be strengthened.

• Investment promotion and facilitation: i.e. the capacity to build an attractive image of the country for foreign investment and the execution of actions to facilitate investment.

Concerning this aspect, the report stresses:

Many countries have improved their business environment but the region as a whole still suffers from a poor image. Developing marketing skills and learning how to promote the region as an attractive destination for foreign investment will be a key priority in the years ahead.

• Tax policy: Considering that internal and foreign investors are sensitive to the influence of the fiscal system, it must be transparent and without discretionary power and arbitrariness.

Countries in South East Europe have put in place attractive tax policy and legislative frameworks with low corporate tax rates ranging from 9 to 20%. Overall, the region has implemented generous depreciation regimes; most countries allow companies to carry losses forward, in line with international standards. Furthermore, they have developed extensive tax treaty networks, which continue to expand. However, tax administration in the region remains very weak. Revenue agencies continue to operate with insufficient budgets and staff.

• Anti-corruption and business integrity: Since corruption represents the highest obstacle for investment.

Concerning this aspect, the report stresses:

Anti-corruption and business integrity is one of the weaker policy dimensions in South East Europe. While laws and institutions are in place to fight corruption, there is little evidence of enforcement. There are too few investigations, prosecutions and convictions on corruption charges. Corruption in tax and customs has been reduced by streamlining administrative processes public/private consultations would help clean up the system and improve the region's image.

• Competition policy: Considering competitiveness as the condition for a strong and transparent economic environment able to receive investors.

Programu (uz Bugarsku, Rumunjsku, Bivšu Jugoslavensku Republiku Makedoniju i Moldaviju). Ocjenjivanje je izvršeno usporedbom s brojnim okvirima politika (koje su utvrdile i provodile vlade različitih država i OECD) na temelju kojih je opisan napredak procesa reformi.

Razmatrani okviri koji razvijaju niz specifičnih pokazatelja su:

• Investicijska politika: budući da izravno strano ulaganje predstavlja pokretačku silu za gospodarski razvoj i pozitivno utječe na tehnološki transfer, razvoj novih zanimanja i rast u sektorima zapošljavanja, oporezivanja, izvoza i kapitala.

U vezi s ovim konkretnim okvirom, istraživanje pokazuje sljedeće:

Investicijska politika jedna je od najnaprednijih dimenzija reformi politika u jugoistočnoj Europi. Svaka država stvorila je liberalan režim kako bi privukla strana ulaganja i osigurava ravnopravnost stranih i domaćih ulagača (nacionalni tretman), jamči zaštitu od izvlaštenja i slobodan prijenos sredstava. Izuzeća od nacionalnog tretmana značajno su se smanjila. Glavno pitanje koje je preostalo za rješavanje u ovom području tiče se prava vlasništva: stare zemljišne knjige i vlasnički listovi, povrat nacionalizirane imovine i, u nekim slučajevima, pravo na kupnju zemljišta. Provođenje prava intelektualnog vlasništva također se mora poboljšati.

• Poticanje i olakšavanje ulaganja: tj. sposobnost izgradnje predodžbe o državi, koja privlači strana ulaganja, te provedba aktivnosti koje olakšavaju ulaganja.

U vezi s ovim aspektom u istraživanju se ističe:

Mnoge države unaprijedile su svoje poslovno okruženje, ali predodžba o regiji kao cjelini još uvijek je loša. Razvoj marketinških vještina i učenje o promicanju regije kao atraktivnog odredišta za strana ulaganja bit će ključni prioritet u narednim godinama.

• Porezna politika: Budući da su domaći i strani ulagači osjetljivi na utjecaj fiskalnog sustava, on mora biti transparentan i bez diskrecijskog prava i samovolje.

Države u Jugoistočnoj Europi su uvele atraktivne porezne politike i zakonodavne okvire s niskim stopama oporezivanja tvrtki u rasponu od 9 do 20%. Općenito gledano je regija uvela velikodušne režime amortizacija; većina država dozvoljava tvrtkama prenošenje gubitaka u skladu s međunarodnim normama. Nadalje, razvijene su opsežne mreže ugovora o oporezivanjima, koje se nastavljaju proširivati. Međutim, porezne su uprave u regiji vrlo slabe. Nastavljaju raditi s premalim proračunima i s premalo osoblja.

• Antikorupcijski i poslovni integritet: s obzirom da korupcija predstavlja najvišu prepreku za ulaganje.

U vezi s ovim aspektom u istraživanju se ističe:

Antikorupcijski i poslovni integritet jedna je od slabijih dimenzija politike u jugoistočnoj Europi. Iako postoje zakoni i institucije za borbu protiv korupcije, malo je primjera provedbe tih zakona. Premalo je istraga, kaznenih postupaka i presuda na temelju optužnica za korupciju. Korupcija u sustavu poreza i carine smanjena je učinkovitom organizacijom administrativnih procesa. Javna/privatna rasprava pomogla bi očistiti sustav i poboljšati imidž regije.

• Politika konkurencije: s obzirom na konkurentnost kao uvjet za snažno i transparentno gospodarsko okruženje sposobno primiti ulagače.

Concerning this aspect, the report stresses:

Overall, competition policy in the region is still in early stage of development. Authorities across the region need to be strengthened by introducing more expertise and providing appropriate budgetary resources. Several competition authorities in the region are either still not independent (Moldova and Montenegro) or do not have sanctioning powers (Croatia, FYR Macedonia and Serbia).

• Trade Policy: As an instrument for growth and employment:

Concerning this aspect, the OECD report stresses:

Countries in the region are well integrated into the global system of trade agreements. All countries are WTO members, except Bosnia and Herzegovina, Montenegro and Serbia. Almost all countries benefit from nearly unrestricted access to the EU market through Autonomous Trade Measures, the Stabilisation and Association Agreements and Europe Agreements. At the regional level, a bilateral network of Free Trade Agreements (FTAs) is in place. The main obstacles to trade in the region are its high non-tariff barriers, in particular technical, sanitary and phytosanitary.

Regarding environmental aspects[17], all processes of alignment with European law are under way, even though the CC/PCC are behind. Croatia, in particular, has taken positive steps towards the improvement of air and water quality, environmental protection, chemical products, and GMOs. Administrative capacity in the environmental field still needs upgrading however.

In relation to the above, the Programme presents a concrete opportunity for pre-adhesion states to face some of the problem areas highlighted together.

The potential for exchange of experience and praxis could represent useful points of reference for the definition of a legal and standard framework and for the completion the adhesion process. This is particularly so in regard to administrative processes connected to scheduling and planning of initiatives and making the most of financial resources from European Union funds and programmes to support pre-adhesion and then adhesion in the near future.

2-3- SWOT ANALYSIS

The SWOT analysis has been carried out on the above considered aspects and topics used to characterise the Programme's framework:

– environment
– territory, infrastructures and accessibility
– demography
– economy
– labour market
– trade
– tourism
– research and innovation

A summary of the territorial and socio-economic characteristics of the areas on both sides of the Adriatic Sea indicates some priority aspects whose complexity reveals points of strength and weakness which, in many cases, are similar on both eastern and western Adriatic countries.

[17] COM(2006) 649 - Enlargement Strategy and Main Challenges 2006 – 2007 Including annexed special report on the EU's capacity to integrate new members

U vezi s ovim aspektom u istraživanju se ističe:

Općenito, politika konkurencije u regiji još uvijek je u ranoj fazi razvoja. Državna tijela širom regije trebaju ojačati uvođenjem više razine stručnosti i dobavljanjem odgovarajućih proračunskih sredstava. Nekoliko tijela nadležnih za zaštitu tržišnog natjecanja iz regije ili još uvijek nisu neovisna (Moldavija i Crna Gora) ili nemaju ovlasti za kažnjavanje (Hrvatska, BJR Makedonija i Srbija).

• Trgovinska politika: kao instrument rasta i zapošljavanja:

U vezi s ovim aspektom OECD ističe:

Države regije su dobro integrirane u globalni sustav trgovinskih sporazuma. Sve države su članice WTO-a, osim Bosne i Hercegovine, Crne Gore i Srbije. Gotovo sve države imaju korist od skoro neograničenog pristupa tržištu EU zahvaljujući Autonomnim trgovinskim mjerama, Sporazumima o stabilizaciji i pridruživanju i Europskim sporazumima. Na regionalnoj razini postoji bilateralna mreža sporazuma o slobodnoj trgovini (FTA-i). Glavne prepreke trgovini u regiji njezine su visoke necarinske barijere, posebice tehničke, sanitarne i fitosanitarne.

Što se tiče aspekata zaštite okoliša[17], započeti su svi procesi usklađivanja s europskim zakonima, premda zemlje kandidatkinje/potencijalne zemlje kandidatkinje u tim procesima još kaskaju. Osobito je Hrvatska učinila pozitivne korake prema poboljšanjima vezano uz kvalitetu zraka i vode, zaštitu okoliša, kemijskih proizvoda i genetski modificiranih organizama. Međutim, administrativni kapaciteti na području zaštite okoliša još uvijek trebaju biti unaprijeđeni.

Vezano uz gore navedeno, program predstavlja konkretnu priliku za zemlje u predpristupnom procesu da se zajedno suoče s nekima od naznačenih problema.

Mogućnost za razmjenu iskustva i prakse mogla bi predstavljati korisnu referentnu točku za definiciju pravnog okvira i dovršetak pristupnog procesa. To se osobito odnosi na administrativne procese vezane za određivanje rokova i planiranje inicijativa, te najbolje korištenje financijskih resursa iz fondova i programa Europske unije da bi se poduprli predpristupni, a u bliskoj budućnosti i pristupni procesi.

2-3- SWOT ANALIZA

Izvršena je SWOT analiza gore razmotrenih aspekata i tema koje karakteriziraju okvir Programa:

– okoliš, teritorij, infrastruktura i pristupačnost
– demografija
– gospodarstvo
– tržište rada
– trgovina
– turizam
– istraživanje i inovacija

Kratak pregled teritorijalnih i socioekonomskih karakteristika područja s obje strane Jadranskoga mora ukazuje na neke prioritetne aspekte čija složenost otkriva jake i slabe strane koje su, u mnogim slučajevima, slične i u istočnim i u zapadnim jadranskim državama.

[17] COM(2006) 649 – Strategija proširenja i glavni izazovi 2006. – 2007. uključujući priložena specijalna izvješća o sposobnosti EU da integrira nove članice

From the point of view of spatial development, the use of natural resources and the consequent general state of the environment, there is a difference in settlement patterns between MS and CC/ PCC. with the high average density in MS and the a more scarce population density in CC/PCC. There is also a different intensity of development patterns. On the western side of the Adriatic these have resulted in very high levels of urbanisation. Along the coastal territory there is a clear loss in ecological continuity and pressure on the environment, especially where there is a concentration of tourism or productive activities (particular pressure and impact on the common watery body of the Adriatic eco system is mainly due to the Po river).

The CC and PCC retain a more natural environmental state but are aiming to close the gap in development thus exerting new pressures on the territory in the absence of adequate regulations and planning. Moreover, internal migration is causing a strong increase in the urban population. This could put natural resources at risk and threaten the balance of the environment which, in some cases, is already affected by air, water and soil pollution.

In both instances however, one unequivocal point of strength is the vast presence of natural and cultural resources.

The MS, in particular the Italian provinces, are characterised by a complex and highly hierarchical infrastructure network which is able to support high levels of transport demand. The density of the network is however a point of weakness because of its effect on environmental continuity and the levels of congestion often witnessed.

In the territories of the CC and PCC, the road and rail infrastructure are a point of weakness, which, in certain cases, seriously hampers the economic development of local communities.

Demographically the tendency is average growth and in MS and CC/PCC, although there is a clear difference in the structure of the age pyramid. In the MS the percentage of the elderly is far more important and population ageing influences the dependency load.

As far as the production and economic contexts are concerned, and as for the labour market the situation is very different between MS and CC/ PCC and also non homogeneous in both groups. In the eastern Adriatic countries economic recovery is proceeding much more rapidly, while the Italian provinces, for instance, are still struggling to overcome the economic stagnation of the first few years of this century.

The employment rate of the entire Programme area is 52% on average but the CC and PCC territories are largely under the mean value. In terms of competitiveness of the productive system however, and thus of the capacity to guarantee employment, the risks are common to the two territorial systems: on the one hand the MS, particularly the Italian provinces, are not able to show sufficient innovation, because, among other reasons, private and public spending on R&D is lacking. On the other hand, the CC and PCC are still closely linked to a traditional economy characterised by a delay in service sector development.

The two groups therefore must aim to augment investments in R&D and technological innovation and to strengthen and optimise their infrastructure which now represents a major obstacle to their competitiveness.

In conclusion, there are vast immovable assets are available to use to benefit development, and there is great potential for change, stimulating and attracting capital, technology and qualified work.

Sa stajališta prostornog razvoja, korištenja prirodnih bogatstava i posljedičnog općeg stanja okoliša, postoji razlika u obrascima naseljavanja između država članica i država kandidatkinja/potencijalnih kandidatkinja, s obzirom na visoku prosječnu gustoću naseljenosti u državama članicama i rjeđu gustoću naseljenosti u državama kandidatkinjama/potencijalnim kandidatkinjama. Intenzitet razvojnih obrazaca također se razlikuje. Na zapadnoj strani Jadrana to je rezultiralo vrlo visokom razinom urbanizacije. Duž obalnog teritorija očigledan je gubitak ekološkog kontinuiteta i pritisak na okoliš, osobito tamo gdje postoji koncentracija turističkih ili proizvodnih aktivnosti (poseban pritisak i utjecaj na zajedničko vodeno tijelo Jadranskog mora se stvara pretežno preko rijeke Po).

Države kandidatkinje i države potencijalne kandidatkinje zadržale su prirodnije stanje okoliša, ali cilj im je premostiti razvojni jaz, čime vrše nove pritiske na teritorij u nedostatku odgovarajućih propisa i planiranja. Nadalje, unutarnja migracija uzrokuje snažan porast urbane populacije. To bi moglo ugroziti prirodna bogatstva i zaprijetiti ekološkoj ravnoteži koja je, u nekim slučajevima, već poremećena zagađenjem zraka, vode i tla.

Međutim, u oba primjera postoji jedna neupitna prednost, a to je raširenost prirodnih i kulturnih bogatstava.

Države članice, posebice talijanske provincije, karakterizira složena i izrazito hijerarhijska infrastrukturna mreža koja može odgovoriti na visoku razinu prometne potražnje. Gustoća mreže ipak je slaba strana zbog svog učinka na ekološki kontinuitet i razinu preopterećenja kojoj se često može svjedočiti.

Na teritorijima država kandidatkinja i država potencijalnih kandidatkinja, cestovna i željeznička infrastruktura slabe su strane koje, u određenim slučajevima, ozbiljno koče gospodarski razvoj lokalnih zajednica.

Demografski gledano, prevladava priraštaj srednje razine, kako u državama članicama tako i u državama kandidatkinjama/potencijalnim kandidatkinjama. Međutim, postoji jasna razlika u strukturi dobne piramide. U državama članicama postotak starijih mnogo je istaknutiji i starenje stanovništva utječe na stopu ovisnosti.

Što se tiče konteksta proizvodnje i gospodarstva te tržišta rada, situacija u državama članicama dosta se razlikuje od one u državama kandidatkinjama/potencijalnim kandidatkinjama, a nije homogena niti u jednoj od tih skupina. U istočno-jadranskim zemljama gospodarski oporavak odvija se mnogo brže, dok se talijanske provincije, na primjer, još uvijek bore kako bi prevladale gospodarsku stagnaciju iz prvih nekoliko godina ovoga stoljeća.

Stopa zaposlenosti na cijelom području Programa u prosjeku je 53%, no teritoriji država kandidatkinja i potencijalnih kandidatkinja uvelike su ispod srednje vrijednosti. U smislu konkurentnosti proizvodnog sustava, a time i kapaciteta za osiguravanje zapošljavanja, oba teritorijalna sustava imaju jednake rizike. S jedne strane, države članice, osobito talijanske provincije, nisu kadre pokazati dovoljnu inovativnost. Razlog tomu je, između ostalog, nedostatak privatnih i javnih ulaganja na istraživanje i razvoj. S druge strane, države kandidatkinje i potencijalne kandidatkinje još uvijek su blisko vezane uz tradicionalnu ekonomiju koju karakterizira zakašnjeli razvoj uslužnog sektora.

Dvije skupine stoga moraju nastojati povećati ulaganja u istraživanje i razvoj i tehnološke inovacije te ojačati i optimizirati svoju infrastrukturu koja sada predstavlja glavnu prepreku njihovoj konkurentnosti.

Konačno, ogromna nepokretna imovina raspoložive je za korištenje u podupiranju razvoja i postoji velik potencijal za promjenu, poticanje i privlačenje kapitala, tehnologije i kvalificiranog rada.

The promotion of the development in the various parts of the Programme area, although different in their characteristics, demands the full and productive use of their resources which is only possible by eliminating all present obstacles and failures.

The SWOT analysis underlines the deterioration of parts of the existing assets, such as the environment which is under excessive pressure from settlements and production, the cultural heritage which is very valuable but insufficiently guarded and exploited, and the infrastructure, especially transport. Moreover, there is a lack of proper exploitation of human resources which, even if adequately qualified, do not find proper employment in the right scientific and technological sectors, also because of poor links between training and productive systems.

Furthermore the conditions of governance, the adjustment of the legal framework and the planning and management of territories have common and diffuse points of weakness in MS and CC/PCC albeit slightly differing.

Tab. 15 – SWOT ANALYSIS

1. ENVIRONMENT	
STRENGTHS	**WEAKNESSES**
Substantially good air quality in the interurban areas	Significant environmental impact produced by mechanical fishing and by aquaculture
Presence of areas characterised by considerable biodiversity.	Strong pressures on the quality of the waters applied by Agriculture, above all where extremely fractioned, by Industry and by the port activities (particular pressure by Po River)
Decrease, in the urban areas, of traditional atmospheric pollutants	Urban areas above all polluted by road traffic and heating plants
Increase of separate collection of solid urban waste	Environmental criticality in urban areas owing to growth of population and consequent increment of traffic and waste (mainly PCC)
Tendential decrease of waste produced	Presence of delicate environments subject to considerable anthropic pressure.
System of the protected areas is in expansion	One-dimensional urbanisation along coast: loss of biodiversity, ecosystem fragmentation, congestion (Italy)
Abundance of water surfaces and resources	Internal areas with hydrogeological instability problems
Cultural heritage – material and immaterial – with strong identity characteristics	Presence of coastal industrial and energy plants that produce emissions in the atmosphere
	Neglegible contribution of renewable resources
	Insufficient sewage system and sewage treatment systems
OPPORTUNITIES	**THREATS**
Presence of abundant water resources	Low level of efficiency of the sanitary infrastructures in the periods of greater tourism pressure
Increase of the financial public resources to encourage the use of renewable sources of Energy	Polluted waste from Intensive farming
Extended natural resources (woods, lagoons, ecosystems, etc..) still scarcely restricted and protected	Growing quantity of waste waters dumped into the surface and ground water because of the anthropization of the territory
Presence of landscapes and Cultural Heritage that can be enhanced with interventions of environmental requalification	Additional increase along the coastal infrastructure of the road traffic above all freight
Stability or reduction of the production of solid urban waste	Tendential effects on the climate of the greenhouse emissions

Poticanje razvoja u raznim dijelovima područja Programa, iako su različita po svojim karakteristikama, zahtijeva potpuno i produktivno korištenje njihovih sredstava, što je moguće postići samo uklanjanjem svih postojećih prepreka i neuspjeha.

SWOT analiza ističe propadanje dijelova postojećih sredstava, poput okoliša koji je pod pretjeranim pritiskom naselja i proizvodnje, kulturne baštine koja je vrlo dragocjena, ali nedovoljno zaštićena i iskorištena te infrastrukture, osobito prometa.

Štoviše, nedostaje odgovarajuća metoda iskorištavanja ljudskih kapaciteta koji, čak i ako su primjereno kvalificirani, ne pronađu odgovarajuće zaposlenje u pravom znanstvenom i tehnološkom sektoru, također zbog loših veza između obrazovanja i proizvodnih sustava.

Nadalje, uvjeti upravljanja, prilagođavanje pravnog okvira te planiranje teritorija i upravljanje njima, pokazuju zajedničke i raširene slabosti u državama članicama i državama kandidatkinjama/potencijalnim kandidatkinjama, iako se donekle razlikuju.

Tablica 15. – SWOT ANALIZA

1. OKOLIŠ	
PREDNOSTI	**SLABOSTI**
Zadovoljavajuća kvaliteta zraka u interurbanim područjima	Značajan utjecaj na okoliš koji imaju mehanički ribolov i akvakultura
Prisutnost područja koja se odlikuju značajnom biološkom raznolikošću.	Snažni pritisci na kvalitetu voda koje primjenjuje poljoprivreda, posebice tamo gdje vlada rascjepkanost zbog industrije i lučkih aktivnosti (posebice pritisak preko rijeke Po)
Smanjivanje količina tradicionalnih zagađivača atmosfere u urbanim područjima	Urbana su područja prije svega zagađena zbog cestovnog prometa i toplana
Povećavanje odvajanja čvrstog gradskog otpada	Kritično stanje okoliša u urbanim područjima zbog porasta populacije i posljedičnog povećanja prometa i otpada (uglavnom države potencijalni kandidati)
Tendencijski pad količina proizvedenog otpada	Prisutnost osjetljivih okoliša izloženih značajnim antropološkim pritiscima.
Širenje sustava zaštićenih područja	Jednodimenzionalna urbanizacija uzduž obale: gubitak biološke raznolikosti, cjepkanje ekosustava, zakrčenost (Italija)
Bogatstvo vodenih površina i resursa	Interna područja s problemima hidrogeološke nestabilnosti
Kulturološko nasljeđe- materijalno i duhovno- sa snažnim osobinama identiteta	Prisutnost obalne industrije i energana koje proizvode emisije u atmosferu
	Zanemariv doprinos obnovljivih izvora
	Nezadovoljavajući kanalizacijski sustava i sustavi za pročišćavanje otpadnih voda
PRILIKE	**PRIJETNJE**
Bogatstvo vodenih resursa	Niska razina učinkovitosti sanitarnih infrastruktura u razdobljima pojačanog turizma
Povećavanje javnih financijskih resursa radi poticanja korištenja obnovljivih izvora energije.	Zagađeni otpad iz intenzivnog uzgoja stoke
Prošireni prirodni resursi (šume, lagune, ekosustavi, itd.) još uvijek nisu dovoljno ograničeni i zaštićeni	Rastuće količine otpadnih voda koje se ispuštaju u nadzemne i podzemne vode zbog naseljavanja teritorija
Prisutnost krajolika i kulturološkog nasljeđa koje se može unaprijediti intervencijama ekološke prekvalifikacije	Dodatni porast cestovnog prometa uzduž obalnih infrastruktura, prije svega teretnog prometa
Održavanje na stabilnoj razini ili smanjivanje proizvodnje krutog urbanog otpada	Tendencijski učinci emisije stakleničkih plinova na klimu

Increase protection and extension of marine and land protected areas	Increase of the gap between urbanistic management and settlement pressure in the mass tourism zones
Cooperation for preservation, management and monitoring of territorial resources and prevention of risk	Rapid increase of the Urban Population with the resulting intense exploitation of the natural resources and risks for Human Health
Proclivity to extension of protected natural areas	Impact of tourism on frail natural and historic resources
Opportunity to intensify development of renewable energy resources, particularly in Albania	Heavy pressure on the natural and cultural environment by uncontrollable constructing activity

2. TERRITORY – INFRASTRUCTURES – ACCESSIBILITY	
STRENGTHS	**WEAKNESSES**
Favourable geographic position	Lack of road network, so scant accessibility, also as a consequence of war (PCC)
Richness of settlement hinged on different levels of polarity: good accessibility (MS)	Insufficient transport connections and insufficient logistics, particularly in Albania
Cultural heritage – material and immaterial – with strong identity characteristics	Unbalanced regional development in the eligible area
Tools for territorial, urban and sectoral planning (MS)	Inadequate planning for the maintenance and enhancement of archaeological sites and historical monuments
Networks and cultural exchanges between the eligible countries	
OPPORTUNITIES	THREATS
Progress in spatial and strategic planning	Further increment of road traffic, mainly freight traffic (Italy)
Promotion of the historical and cultural heritage	Rapid increment of urbanisation with risk of jeopardising natural resources (CC/PCC)
The improvements in the internal connectedness of CC/PCC favours the use of ports.	Insufficient public financial resources for demands on infrastructure
The important role of ports and the increase in merchant marine transportation of goods would permit reduction of road transportation particularly in the Italian Adriatic region	Impact of tourism on frail natural and historic resources

2. DEMOGRAPHY	
STRENGTHS	**WEAKNESSES**
Constant increase of average life duration	Increase of high age classes (MS)
Strong incidence of youth (Albania)	Exodus from mountain and marginal areas
	Isolation and inadequate living conditions on islands
	Migratory fluxes of youth (PCC)
OPPORTUNITIES	**THREATS**
Dynamics in trend of growth	
Stabilization of internal fluxes began in collision years (PCC)	Rapid and uncontrollable increment of urban population (PCC)

3. ECONOMY AND LABOUR MARKET	
STRENGTHS	**WEAKNESSES**
Increase of GDP in many PCC	Contraction of GDP in some Italian provinces
Growth of employment rates (Italy)	Economic structure still bound to traditional sectors Outdate technological means and low-technological production

Povećavanje zaštite i proširivanje površine zaštićenih površina na moru i kopnu	Povećavanje razlike između urbanističkog upravljanja i pritiska naselja u zonama masovnog turizma
Suradnja na očuvanju, upravljanju i nadziranju teritorijalnih voda, te sprječavanje rizika	Brzo povećavanje urbane populacije, što rezultira intenzivnim iskorištavanjem prirodnih resursa i rizika za zdravlje ljudi
Sklonost proširivanju zaštićenih prirodnih područja	Utjecaj turizma na krhke prirodne i povijesne resurse
Mogućnost pojačavanja razvoja obnovljivih izvora energije, posebice u Albaniji	Veliki pritisak na prirodni i kulturološki okoliš kroz nekontrolirane aktivnosti izgradnje

2. TERITORIJ – INFRASTRUKTURE – PRISTUPAČNOST	
PREDNOSTI	**SLABOSTI**
Povoljan zemljopisni položaj	Nedostatak cestovnih mreža, slaba pristupačnost, također kao posljedica rata (DPK)
Bogatstvo naselja koja ovise o različitim razinama polarnosti: dobra pristupačnost (DČ)	Nezadovoljavajuće transportne veze i nezadovoljavajuća logistika, posebice u Albaniji
Kulturološko nasljeđe- materijalno i duhovno- sa snažnim osobinama identiteta	Neujednačeni regionalni razvoj u prihvatljivim područjima
Alati za teritorijalno, urbano i sektorsko planiranje (ZČ)	Nezadovoljavajuće planiranje održavanja i unaprjeđenje arheoloških područja i povijesnih spomenika
Mreže i kulturološka razmjena između prihvatljivih država	
PRILIKE	PRIJETNJE
Napredak u prostornom i strateškom planiranju	Daljnje povećanje cestovnog prometa, pretežno teretnog prometa (Italija)
Promoviranje povijesnog i kulturološkog nasljeđa	Brzo povećavanje urbanizacije uz rizik ugrožavanje prirodnih resursa (DK/DPK)
Unaprjeđivanje interne povezanosti država kandidata i država potencijalnih kandidata pogoduje uporabi luka.	Nezadovoljavajući javni financijski resursi za potrebe infrastruktura
Važna uloga luka i povećanje trgovačkog pomorskog transporta bi dozvolilo smanjivanje cestovnog prometa posebice u talijanskom dijelu Jadranske regije	Utjecaj turizma na osjetljive prirodne i povijesne resurse

2. DEMOGRAFIJA	
PREDNOSTI	**SLABOSTI**
Stalno povećavanje prosječnog životnog vijeka	Povećavanje broja starijih ljudi (DČ)
Snažno povećavanje broja mladih osoba (Albanija)	Egzodus u planinskim i rubnim područjima
	Izolacija i neprikladni uvjeti života na otocima
	Migracijske struje mladih stanovnika (DPK)
PRILIKE	**PRIJETNJE**
Dinamika trenda rasta	
Stabilizacije internih struja je počela u doba sukoba (DPK)	Rapidno i nekontrolirano povećavanje populacije (DPK)

3. GOSPODARSTVO I TRŽIŠTE RADA	
PREDNOSTI	**SLABOSTI**
Povećanje GDP-a u mnogim državama potencijalnim kandidatima	Pad GDP-a u nekim talijanskim provincijama
Porast stope zaposlenosti (Italija)	Gospodarska struktura još uvijek vezana uz tradicionalne sektore Zastarjela tehnologija i tehnološki slabo opremljena proizvodnja

Adriatic Sea as a resource for economic international and regional cooperation	Flaw of business related infrastructure's system because of war conflict (PCC) Lack of clusters and SME networking weakness of the productive sector, especially in Albania
Potential complementary aspects in demographic and job tendencies on each bank	High rates of unemployment (CC/PCC and some regions of MS) Inadequate connection between educational system and labour market
OPPORTUNITIES	**THREATS**
Pickup on global level	Displacement in the processes of modernisation and adaptation of legal/administrative system as well in the process of growth trend. (PCC)
End of war collisions (PCC); beginning with normalisation process	Increase of grey economy and «under the table» jobs, also connected to exploitation of illegal immigration
Progress of process of alignment to EU policies (CC/PCC)	Young population about to enter labour market
Presence of productive specialisations Improved joint accessibility to labour market Joint attraction of FDI	
Low cost and wide labour offer, with learning capacity, especially in Albania	

4. BUSINESS AND TOURISM	
STRENGHTS	**WEAKNESSES**
Potential of growth of commercial flows between States further to new agreements	Deficit trade balance
Increase of trade between Italy and eastern Adriatic countries	Growing complexity of commercial regimes
Positive trade balance (Italian provinces)	Flaws in tourism product marketing that does not emphasise what the territory offers
Increase of exports from some CC/PCC	Lack of receptive structures
Confirmed tourist destinations (Greece)	
Strong growth of tourism, particularly in Croatia	Low qualification and organisation of offer
Comparative advantage in tourism related to natural, cultural and anthropological resources (all Programme area)	Congestion by mass tourism in some regions Seasonality of Tourism Weak horizontal and vertical integration of Tourism
Enrichment of cultural activities in the framework of free time management	

OPPORTUNITIES	**THREATS**
Opening new markets Strengthening of financial instruments (Venture capital, Business angels, Seed capital, Guarantee funds) Creation of favourable conditions for business development through development of business related infrastructure and clustering and SME networking	Inner Competitiveness in Eastern Europe's area in tourist sector
Infrastructures and network Improvement	
Creation of joint tourism and cultural space Presence of resources still to improve in tourist sector, particularly in Albania	

Jadransko more kao izvor za gospodarsku, međunarodnu i regionalnu suradnju	Pad infrastrukture vezano uz poslovanje zbog rata (DPK) Manjak klastera i mreže malih i srednje velikih poduzetnika Slabost proizvodnog sektora, posebice u Albaniji
Potencijalni nadopunjavajući aspekti u demografskim i poslovnim tendencijama na svakoj obali	Visoke stope nezaposlenosti (DK/DPK i dio regija DČ) Neprikladna povezanost sustava obrazovanja i tržišta rada
PRILIKE	**PRIJETNJE**
Povećanja na globalnoj razini	Izmještanje u procesu modernizacije i adaptacije pravnih/upravnih sustava kao i u procesima trendova razvoja (DPK)
Kraj ratnih sukoba (DPK); početak procesa vraćanja u normalno stanje	Porast sive ekonomije i poslova »ispod žita«, povezano s iskorištavanjem ilegalnih useljenika
Napredak procesa usklađivanja s politikom EU-a (DK/DPK)	Mlada populacija pred ulaskom na tržište rada
Prisutnost proizvodnih specijalizacija Poboljšani zajednički pristup tržištu rada Zajedničko privlačenje stranih direktnih investicija	
Niski troškovi i široki raspon ponude radne snage koja ima kapacitete učenja, posebice u Albaniji	

4. POSLOVANJE I TURIZAM	
PREDNOSTI	**SLABOSTI**
Potencijalan rast trgovačkih tokova između država prema novim sporazumima	Deficitarna trgovačka bilanca
Povećanje trgovine između Italije i istočnih jadranskih zemalja	Porast kompleksnosti trgovačkih režima
Pozitivna trgovačka bilanca (talijanske provincije)	Greške u marketingu turističkih proizvoda koji ne naglašavaju što teritorij može ponuditi
Povećanje izvoza iz nekih DK/DPK	Manjak prihvatnih struktura
Potvrđene turističke destinacije (Grčka)	
Snažan razvoj turizma, posebice u Hrvatskoj	Slabe kvalifikacije i organiziranje ponuda
Usporedive prednosti u turizmu povezane s prirodnim, kulturološkim i antropološkim resursima (sva područja u sklopu Programa)	Zagušenost masovnim turizmom u nekim regijama Sezonalnost turizma Slaba horizontalna i vertikalna integracija turizma
Obogaćivanje kulturoloških aktivnosti u okviru upravljanja slobodnim vremenom	

PRILIKE	**PRIJETNJE**
Otvaranje novih tržišta Jačanje financijskih instrumenata (poduzetnički kapital, »poslovni anđeli«, inicijalni kapital, fondovi s garancijama) Stvaranje povoljnih uvjeta za razvoj poslovanja kroz razvoj infrastrukture za poslovanje, klastera i mreže malih i srednje velikih poduzetnika	Interno natjecanje u području istočnoeuropskog turističkog sektora
Razvoj infrastruktura i mreža	
Stvaranje zajedničkog turističkog i kulturološkog prostora Prisutnost resursa koje još treba unaprijediti u turističkom sektoru, posebice u Albaniji	

Increase of wellbeing in Eastern Europe's area and consequent increment of tourist purchasing power	
Gathering of transport regional cooperation	

5. RESEARCH AND INNOVATION	
STRENGHTS	**WEAKNESSES**
Good Italy placement related to high education and to qualified human resources availability	Low leverage in R&D in some MS in comparison with the European average
Good placement of some Italian region (Emilia-Romagna, Friuli Venezia Giulia and Veneto) in R&D activities	Scant capacity of enterprise to invest in research (Italian provinces)
Presence of universities and research centres in the different urban centres	Weak cooperation between private sector and R&D institutions (Italian provinces) Scanty family use of Internet (PCC)
OPPORTUNITIES	**THREATS**
Presence of cooperation initiatives between the two banks in R&D field	Loss of competitiveness (MS)
Dynamics in infrastructures (CC/PCC)	
Build on studies and research carried out in the preview programming period, especially in Italy – Albania)	

2-4- PREVIOUS EXPERIENCE OF COOPERATION IN THE ADRIATIC AREA IN

In 1990 the European Commission launched the INTERREG I Initiative with the following principal objectives: (i) to promote economic development and (ii) to foster integration. The first objective concerned support to border areas, to facilitate their particulars development problems. The second objective aimed to promote cross-border networks.

For this reason the initiative included both cross-border cooperation within the European Union and with non-Member States of the central-eastern area. Trans-national cooperation was introduced only with the INTERREG II Programme (1994-1999), and was later confirmed in the INTERREG III Programme (2000-2006).

The relationship between countries involved in the Programme originated many years ago. Since the 1960s these countries have cooperated to resolve their common problems.

In the 1994-1999 programming period, an assistance Programme was carried out with INTERREG II, involving cross-border territories of some countries. Past experience revealed that a large number of projects in past programmes were carried out in the sectors of institutional cooperation and communications and the Programme was characterized by the limited size of projects undertaken (more than the half were granted funding for sums under €150,000), as well as by a low level of cross-border cooperation. This resulted from various elements, such as the difficulty in finding partners and the different administrative procedures to be complied with when presenting projects in the countries.

The period 2000-2006 saw different cooperation programmes in the Adriatic area and/or between participating countries of IPA Adriatic CBC Programme. One of the most important cooperation initiatives was the INTERREG IIIA programmes. The INTERREG IIIA Adriatic Cross-border Programme 2000-2006, with approval of the CARDS Regulation, became the principal financial and reference instrument for cross-border cooperation between Italy and Eastern Adriatic Countries.

Povećavanje blagostanja u području Istočne Europe i posljedično povećanje kupovne moći turista	
Ostvarivanje transportne regionalne suradnje	

5. ISTRAŽIVANJE I INOVACIJE	
PREDNOSTI	**SLABOSTI**
Dobar položaj Italije zbog visokog stupnja obrazovanosti i dostupne kvalificirane radne snage	Slabi rezultati istraživanja u nekim DČ u usporedbi s europskim prosjekom
Dobar položaj nekih talijanskih regija (Emilia-Romagna, Friuli Venezia Giulia i Veneto) na području istraživanja i razvoja	Slabi kapaciteti poduzeća za ulaganje u istraživanja (talijanske provincije)
Prisutnost sveučilišta i istraživačkih centara u različitim urbanim centrima	Slaba suradnja privatnog sektora i institucija za istraživanje i razvoj (talijanske provincije) Slaba korištenost interneta unutar obitelji (DPK)
PRILIKE	**PRIJETNJE**
Prisutnost poticaja za korporacije između dvije banke u području istraživanja i razvoja	Gubitak konkurentnosti (DČ)
Dinamika u infrastrukturama (DK/DPK)	
Razvoj na osnovu studija i istraživanja provedena u razdoblju pregleda razvoja programa, posebice u Italiji-Albaniji)	

2-4- PRETHODNA ISKUSTVA SURADNJE U JADRANSKOM PODRUČJU

Europska je komisija 1990. pokrenula inicijativu INTERREG I sa sljedećim glavnim ciljevima: (i) promicati gospodarski razvoj (ii) jačati integraciju. Prvi se cilj tiče potpore graničnim područjima da bi se olakšalo rješavanje njima svojstvenih razvojnih problema. Drugi je cilj bio osobito orijentiran prema promicanju prekograničnog umrežavanja.

Odnos među državama uključenim u Program je započeo prije mnogo godina. Od 1960. godine nadalje te države surađuju na rješavanju zajedničkih problema.

U razdoblju razvoja programa 1994. – 1999., uz INTERREG II je proveden pomoćni Program, koji je uključivao prekogranične teritorije nekih država. Ranija iskustva su pokazala da je veliki broj projekata u sklopu ranijih programa bio proveden u sektorima institucijske suradnje i komuniciranja i Program se odlikovao ograničenom veličinom provedenih projekata (više od polovici tih projekata su odobrena sredstva u iznosu ispod 150.000 eura), kao i niskom razinom prekogranične suradnje. To je rezultat različitih elemenata, kao što su poteškoće u pronalaženju partnera i različiti upravni postupci čije zahtjeve treba ispuniti pri predstavljanju projekata u državama.

U razdoblju 2000. – 2006. provedeni su različiti programi u Jadranskoj regiji i/ili između zemalja koje sudjeluju u IPA-inom Programu jadranske prekogranične suradnje. Jedna od najvažnijih inicijativa za suradnju je bio INTERREG IIIA program. INTERREG IIIA Jadranski prekogranični program 2000.-2006., uz odobrenje CARDS Regulative je postao glavni financijski i referentni instrument za prekograničnu suradnju između Italije i istočnojadranskih zemalja.

U razdoblju 2004. – 2006. su instrumenti suradnje bili bolje koordinirani kroz stvaranje »Programa za susjedstvo«, čime je predloženo provođenje zajedničkih projekata prekogranične suradnje. INTERREG IIIA Jadranski prekogranični program- Novi program Jadranskog susjedstva (ANNP) Interreg–Cards/Phare je najveći program suradnje koji obuhvaća Jadransku regiju.

In the period 2004-2006, cooperation instruments were better coordinated through the creation of the «Neighbourhood Programmes», which proposed the implementation of joint cross-border cooperation projects.

The INTERREG IIIA Adriatic Cross Border Programme – Adriatic New Neighbourhood Programme (ANNP) Interreg–Cards/Phare is the biggest cooperation programme involving the Adriatic Area.

The most important lesson learnt from the programming period 2000-2006 may be summarized by saying that efficient cross-border cooperation can only be achieved with of full symmetry, both in terms of management and in terms of financial resources.

The Italy-Albania INTERREG IIIA (2000-2006) with more then 80 projects financed, the programme is an important part of Adriatic- cooperation. A notable added-value in the area of the Programme was given by defining strategic objectives and joint priorities with the Albanian and Italian authorities bearing in mind the strategic guidelines of the Commission in matters of cooperation. Most particularly, the expression of the programme in the programming cycle 2000-2006 brought forward the neighbourhood approach, having already provided a joint decision-making process and the ability to to furnish adequate support in launching new forms of cross-border relations.

Cross-border cooperation between Italy and Albania, which started in 1994 is reinforced on the basis of the opinion of local communities on the legitimate beneficiaries of service furnished by the respective local and central administration.

In the 2000-2006 programming period, the INTERREG IIIA Italy-Slovenia promoted sustainable development of the cross-border region and the integration of the territory, to overcome the isolation which characterises the area. Mid-term evaluation revealed that the Programme had developed an appropriate strategy, particularly for the environment and sustainable development (especially in the attention given to starting a process of cross-border territorial planning, including maritime aspects, and to the implementation of common environmental monitoring systems), joint development of tourism, cultural heritage and action supporting primary sector companies. However, projects in favour of SMEs proved limited, despite their great importance. Concerning transport, much weight was given to cross-border road systems, as well as to lorry-parks of cross-border relevance and ports. No projects were started to improve public transportation and airports.

In 2004, Slovenia, Croatia and Hungary developed a trilateral programme of cross-border cooperation called the Neighbourhood Programme Slovenia-Hungary-Croatia 2004-2006 to be better prepared for the implications of enlargement and to strengthen good relations between the three neighbouring countries. This programme provided the basis for the development and implementation of joint development projects in the two priority areas: economic and social cohesion and human resource development and sustainable development. The regional and local actors showed a great interest in the cross-border cooperation, especially in the field of promoting tourism and environment protection. However, the projects developed principally along the territorial border, while the initiatives on the maritime border remain to be strengthened.

In the wider context, in 2006 the Italian Adriatic Regions and certain municipalities and counties of the Republic of Slovenia, the Republic of Croatia, the Republic of Bosnia and Herzegovina, the Republic of Montenegro and the Republic of Albania situated on the Adriatic Sea established the Adriatic Euroregion, «an association of units of territorial self-governments with the objective of reaching the goals of encouraging and developing long-lasting collaboration and partnerships in the Adriatic area and of national and international institutions.»[18].

[18] Art.1 «Foundation and objectives» of statute of Adriatic Euroregion.

Najvažnije lekcije koje su naučene iz razdoblja povođenja programa 2000. – 2006. se mogu sažeti u izjavu da se učinkovita prekogranična suradnja može ostvariti samo uz punu simetriju, i u pogledu upravljanja i u pogledu financijskih resursa.

U istom razdoblju (2000.-2006.) postojao je još jedan program suradnje, INTERREG IIIA Italija-Albanija. S više od 80 financiranih projekata program INTERREG IIIA Italija-Albanija važan je dio suradnje Jadran-Balkan. Značajnu dodatnu vrijednost programu je dala sposobnost da se definiraju strateški ciljevi i zajednički prioriteti s albanskim i talijanskim državnim tijelima imajući na umu strateške smjernice Komisije za pitanja suradnje. Osim toga, artikulacija programa u programskom ciklusu 2000.-2006. pokazala je da je susjedski pristup već donio proces zajedničkog odlučivanja i mogućnost pružanja primjerene potpore u pokretanju novih oblika prekograničnih veza.

Prekogranična suradnja između Italije i Albanije, koja je započela tijekom proteklog programskog razdoblja, opet je učvršćena na temelju mišljenja lokalnih zajednica o legitimnim korisnicima usluga koje pružaju dotične lokalne i središnje administracije.

U programskom razdoblju 2000. – 2006. CIP INTERREG IIIA Italija-Slovenija imala je za cilj promicanje održivog razdvoja prekograničnih regija i integraciju prostora da bi se prevladala izolacija koja je svojstvena tom području. Ocjena tijekom programa pokazala je da je program razvio primjerenu strategiju, osobito za okoliš i održivi razvoj (posebna pozornost posvetila se početku procesa prekograničnog prostornog planiranja, također i u pomorskim aspektima, kao i primjenu zajedničkih sustava za nadzor zaštite okoliša), zajednički razvoj turizma, kulturna baština i aktivnosti koje podupiru tvrtke primarnog sektora. Suprotno tomu, projekti za malo i srednje poduzetništvo pokazali su svoja ograničenja, usprkos njihovoj velikoj važnosti. Što se tiče transporta, velika je važnost pridana prekograničnom cestovnom sustavu, kao i kamionskim parkiralištima od prekograničnog značenja, te lukama, dok nije bilo projekata za poboljšanje javnog prijevoza i zračnih luka.

Godine 2004. Slovenija, Hrvatska i Mađarska razvile su trilateralni program prekogranične suradnje nazvan Susjedski program Slovenija-Mađarska-Hrvatska 2004.-2006. (NP) da bi se bolje pripremile za implikacije proširenja i da bi ojačale dobre odnose između triju susjednih zemalja. Nacionalni program pružio je temelj za razvoj i implementaciju zajedničkih razvojnih projekata u dva prioritetna područja: gospodarska i socijalna kohezija, razvoj ljudskih resursa i održivi razvoj. Regionalni i lokalni subjekti pokazali su velik interes za prekograničnu suradnju, osobito na području turističke promidžbe i zaštite okoliša. Međutim, projekti su se razvijali pretežno duž teritorijalne granice, dok inicijative na pomorskoj granici još treba ojačati.

U širem kontekstu, 2006. talijanska Jadranska regija i određene općine i županije Republike Slovenije, Republike Hrvatske, Republike Bosne i Hercegovine, Republike Crne Gore i Republike Albanije smještene na Jadranskom moru ustanovile su Jadransku euroregiju »udruženje jedinica teritorijalne samouprave s namjerom ostvarivanja ciljeva poticanja i razvijanja dugoročne suradnje i partnerstva u Jadranskoj regiji i među nacionalnim i međunarodnim institucijama.«[18].

Grčko-talijanski INTERREG program 2000.-2006. je značajno pridonio uspostavljanju i unaprjeđivanju mreže međugranične suradnje i imao je važnu ulogu u zbližavanju ljudi i teritorijalnih institucija, razvijanju zajedničkog razumijevanja problema razvoja, izazova i rješenja. Lekcije koje su obje strane naučile kroz program se odnose na sadržaj projekata, kao i upravljanje prekograničnom suradnje.

Grčko-albanski INTERREG program 2000.-2006. je kroz svoju zajedničku strategiju razvoja pridonio ujednačenom razvoju susjed-

[18] Članak 1. statuta Jadranske Euroregije

The Greece-Italy 2000-2006 INTERREG programme contributed significantly to establishing and enhanceing cross-border cooperation networks and played a role in bringing people and territorial institutions together, to develop a common understanding of development problems, challenges and solutions. The lessons both sides learned during implementation of the programme relate to the content of the projects as well as to the management of cross-border partnership.

The Greece – Albania 2000-2006 INTERREG programme, through its joint development strategy, contributed to the balanced development of neighbouring cross-border regions, by improving their economic potential and by supporting their social-economic fabric to the benefit of the overall population of the cross-border area. The Programme was based on the dual structures of ERDF and CARDS, However, a later change from CBC to Neighbourhood Programme and the consequent establishment of a Joint Monitoring Committee, a Joint Selection Committee and a Joint Secretariat have enabled the two countries to become closer. As a result, the experience both countries acquired in setting up the joint structures at Programme level has contributed to both countries being well prepared coping with these demands in the 2007-13 programming period.

The next table shows the coherence between programmes involved in the same area as the IPA Adriatic CBC Programme.

Tab. 16 PROGRAMME STRATEGIES IN THE PAST EXPERIENCE

Programme strategies in the Adriatic Area in the past experience (2000-2006)		IPA Adriatic CBC Programme		
		1	2	3
INTERREG IIIA Adriatic Crossborder 2000-2006	Protection and turn to account of environment, culture and infrastructure of the crossborder territory		x	
	Economic integration of the cross border productive systems	x		
	Co-operation strengthening actions	x		x
INTERREG IIIA Italy-Albania 2000-2006	Transports and communications			x
	Support to SMEs	x		
	Environment		x	
	Tourism		x	
	Education			
	Cross-border cooperation			
INTERREG IIIA Italy-Slovenia 2000-2006	Sustainable development of Cross-border Area		x	x
	Economic Cooperation	x		
	Human resources, cooperation and systems harmonisation	x		
	Special support for regions bordering candidate countries			
INTERREG IIIA Greece-Italy 2000-2006	Transport, communication, security			x
	Enterprise	x		
	Environment and cultural heritage		x	
Hungary – Romania and Hungary – Serbia and Montenegro Cross-Border Programme 2004-2006	Strengthening the spatial, physical and infrastructural integrity of the cross-border area	x		
	Promotion of co-operation initiatives in order to facilitate the integration of markets and enhance coherence between local societies	x		
Neighbourhood Programme Slo-Hu-Cro 2004-2006	Economic - Social cohesion and human resources development	x		
	Sustainable development		x	x
INTERREG IIIA Greece-Albania 2000-2006	Crossborder Infrastructures			x
	Economic development and promotion of employment	x		

From analysis of the experience of past cooperation programmes the following are clear:

– the validity of the partnership process in defining joint projects;

– the validity of an inter-institutional approach to programming;

– the importance of adopting project evaluation processes able to clarify the added value of cooperation between participating countries;

– the necessity of identifying initiatives and projects of strategic relevance to the territory and reducing fragmentation of operations;

– the value of exchanging best-practices, also in procedural and administrative areas with the aim of speeding up the EU adhesion process;

– the necessity of maximizing the involvement of local people.

nih prekograničnih regija kroz unaprjeđivanje njihovih ekonomskih potencijala i podržavajući njihovu društveno-gospodarsku strukturu radi ostvarivanja koristi za cjelokupnu populaciju prekograničnog područja. Program se zasnivao na dualnim strukturama ERDF-a i CARDS-a, međutim, kasniji prijelaz iz Prekogranične suradnje na Program za susjedstvo, te posljedično osnivanje Zajedničkog nadzornog vijeća, Zajedničkog izbornog vijeća i Zajedničkog sekretarijata su omogućili zbližavanje dvije države. Rezultat toga je da je iskustvo koje su obje države prikupile u osnivanju zajedničkih struktura na razini Programa doprinijelo tome da su obje države bile dobro pripremljene za borbu s tim zahtjevima u razdoblju provedbe programa 2007.-13.

Sljedeća tabela pokazuje usklađenost među programima uključenima u ista područja kao i IPA Adriatic program prekogranične suradnje.

Tablica 16. – DOSADAŠNJE PROGRAMSKE STRATEGIJE

Dosadašnje programske strategije na Jadranskom prostoru (2000.-2006.)		Jadranski program prekogranične suradnje Instrumenta za pomoć u pretpristupnom razdoblju		
		1	2	3
INTERREG IIIA Jadranski prekogranični (Transfrontaliero Adriatico) 2000. – 2006.	Zaštita i zaokret u korist okoliša, kulture i infrastrukture prekograničnog teritorija		x	
	Ekonomska integracija prekograničnih proizvodnih sustava	x		
	Aktivnosti jačanja suradnje	x		x
INTERREG IIIA ITALIJA – ALBANIJA 2000. – 2006.	Promet i komunikacije			x
	Potpora malim i srednjim poduzećima	x		
	Okoliš		x	
	Turizam		x	
	Obrazovanje			
	Prekogranična suradnja	----------		
INTERREG IIIA ITALIJA – SLOVENIJA 2000. – 2006.	Održivi razvoj prekograničnog područja		x	x
	Gospodarska suradnja	x		
	Ljudski potencijali, suradnja i usklađivanje sustava	x		
	Posebna potpora graničnim državama kandidatkinjama u regiji	----------		
INTERREG IIIA GRČKA/ITALIJA 2000. – 2006.	Promet, Komunikacije, Sigurnost			x
	Poduzetništvo	x		
	Okoliš i kulturna baština		x	
Prekogranični programi Mađarska – Rumunjska i Mađarska – Srbija i Crna Gora	Jačanje prostornog, fizičkog i infrastrukturnog integriteta prekograničnog područja	x		
	Promicanje inicijativa za suradnju s ciljem olakšavanja integracije tržišta i unapređivanja povezanosti među lokalnim društvima	x		
Program za susjedstvo Slovenija – Mađarska-Hrvatska 2004.-2006.	Ekonomsko-socijalna kohezija i razvoj ljudskih potencijala	x		
	Održivi razvoj		x	x
INTERREG III A GRČKA – ALBANIJA 2000. – 2006.	Prekogranična infrastruktura			x
	Ekonomska razvijesnot i promocija zaposlenosti	x		

Iz analize iskustva s prethodnim programima suradnje očito je sljedeće:

– vrijednost procesa partnerstva u određivanju zajedničkih projekata;

– vrijednost međuinstitucionalnog pristupa razvoju programa;

– važnost prihvaćanja procesa evaluacije projekta koji mogu razjasniti dodanu vrijednost suradnje između država sudionica;

– potreba za identificiranjem inicijativa i projekata od strateške važnosti za teritorij te smanjivanjem rascjepkanosti operacija;

– vrijednost razmjene najboljih praksi, i u proceduralnim i administrativnim područjima, s ciljem ubrzavanja procesa pridruživanja EU-u;

– potreba za maksimalnim povećanjem uključenosti mještana.

3- PRINCIPAL FINDINGS OF *Ex-ante* EVALUATION AND STRATEGIC ENVIRONMENTAL ASSESSMENT

3-1- *Ex-ante* EVALUATION SYNTHESIS

The process

The *Ex-ante* Evaluation of the Programme has been carried out coherently with the guidelines and the suggestions formulated d by the European Commission. The documents that have constituted the methodological basis for the implementation of the *ex-ante* Evaluation process are:

– The new programming period, 2007-2013: Indicative guidelines on evaluation methods: *ex-ante* evaluation (working document No.1 – August 2006);

– The new programming period, 2007-2013: Indicative guidelines on evaluation methods: Monitoring and evaluation indicators;

– Guideline for the *ex-ante* Evaluation of the 2007-2013 regional policy programmes (UVAL – Department for Development Policies (Italy) April and November 2006).

The themes dealt with in the *ex-ante* evaluation process have answered the information needs identified by the subjects that have actively participated in the definition of the Programme. The meetings between the planning team and the evaluation structure have coincided, for logistical reasons, with the task force meetings that took place from April 2006 to June 2007, in addition to numerous technical contacts with the Secretariat. The exchange of Programme documents and suggestions and observations have had the aim of accompanying the planning processes, to rationalise the contents and identify the criticalities during strategy definition. In particular, the evaluator has presented within various meetings, documents concerning specific themes have been evaluated and /or suggestions for aspects regarding programming.

The first stage of the Programme definition process is made up by the identification of the general needs and of the problems of the Adriatic area, in particular structurally. This identification has been carried out with the contribution of different Countries that have supplied statistical information with predefined formats and references. The role of the evaluator in this stage covers through the selection of background information and the most important statistics. The definition process of the territorial and social-economic analysis has also used the feed back coming from the successive stages of definition of the Programme, in particular from that regarding objective identification, that has directed the analyses with a view to strengthen the logical correspondence between the social economic background analysis and strategic definition. The evaluator has therefore prepared specific in-depth thematic analyses that have been integrated within the text of the Programme.

The second stage of the process is made up by the definition of the overall strategy and relative justification of the Priorities, by the identification of the hierarchy of the objectives and of the activities to which it refers. This stage has developed through the comparison within the task force, where different subjects have reported the outcomes of the territorial consultations. Based on the background analysis, the comparison has allowed aligning the perception of the problems between the political and operative dimensions and to concentrate the attention on the guidelines for development that are precisely consistent with the objectives of the cross-border cooperation. In this field, the evaluator has collaborated in development of the logical framework of the objectives and in the definition of strategic approaches and methods for the application of the principles of concentration, integration and for the selection of the projects. On the definition of the set of indicators, the evaluator has presented a methodological document useful for the correct setting of the system.

3- GLAVNI REZULTATI *Ex-ante* EVALUACIJE I STRATEŠKA PROCJENA UTJECAJA NA OKOLIŠ

3-1- SINTEZA *Ex-ante* EVALUACIJE

Proces

Ex-ante evaluacija programa je provedena u skladu sa smjernicama i prijedlozima koje je sastavila Europska komisija. Dokumenti koji su činili metodološku osnovu za provođenje *ex-ante* evaluacije su:

– Novo razdoblje provedbe programa, 2007.-2013.: Indikativne smjernice za metode evaluacije: *ex-ante* evaluacija (radni dokument br.1 – Kolovoz 2006.);

– Novo razdoblje provedbe programa, 2007.-2013.: Indikativne smjernice za metode evaluacije: Nadziranje i indikatori evaluacije;

– Smjernica za *ex-ante* evaluaciju programa regionalnih politika 2007.-2013. (UVAL – Odjel za razvojne politike (Italija) travanj i studeni 2006.).

Teme koje su razmatrane u procesima *ex-ante* evaluacije su ispunile potrebe za informacijama koje su izrazili subjekti koji su aktivno sudjelovali u stvaranju Programa. Sastanci između tima za planiranje i strukture za evaluaciju su se zbog logističkih razloga poklapali sa sastancima radne skupine koji su se odvijali od travnja 2006. do lipnja 2007., pored brojnih tehnoloških kontakata sa Sekretarijatom. Razmjena dokumenata u Programu i prijedlozi i napomene su bile usmjerene na praćenje procesa planiranja, racionaliziranje sadržaja i identifikaciju kritičnih točaka pri definiranju strategije. Tako je procjenitelj posebice na brojnim sastancima dobio uvid u dokumentaciju koja se odnosi na specifične teme koje su procjenjivane i /ili prijedloge za aspekte programa.

Prvi stupanj procesa definiranja Programa se sastoji od identifikacije općih potreba i problema Jadranske regije, posebice po pitanju strukture. Ta je identifikacija provedena uz doprinos različitih zemalja koje su dostavile statističke podatke u unaprijed definiranim formatima i s referencama. Uloga procjenitelja na ovom stupnju obuhvaća odabir pozadinskih informacija i najvažnijih statistika. U procesu određivanja teritorijalne i društveno-gospodarske analize su korištene povratne informacije iz sljedećih stupnjeva definiranja Programa, posebice sa stajališta objektivne identifikacije, koje su usmjerile analize prema mišljenju da se logička povezanost između analize društveno-gospodarske analize i definiranje strategije mora pojačati. Procjenitelj je stoga pripremio specifične dubinske tematske analize koje su uključene u tekst Programa.

Drugi stupanj proces se sastoji od definiranja cjelokupne strategije i relativne opravdanosti prioriteta kroz identifikaciju hijerarhije ciljeva i aktivnosti na koje se odnosi. Ovaj se stupanj razvio unutar radne skupine, gdje su različiti subjekti izložili rezultate teritorijalnih savjetovanja. Na osnovu analize pozadine, usporedba je omogućila slaganje percepcija problema između političke i operativne dimenzije i usmjeravanje pozornosti na smjernice za razvoj koje su precizno usklađene s ciljevima prekogranične suradnje. Na ovom je području procjenitelj sudjelovao u razvoju logičke mreže ciljeva i definiranja strateških pristupa i metoda za primjenu načela koncentriranja, integracije i odabir programa. Prilikom definiranja skupa indikatora, procjenitelj je predstavio metodički dokument koji se može koristiti za pravilo uspostavljanje sustava.

Conclusions of the ex ante evaluation

Considering what was previously described, it is regarded, then, that the ex ante evaluation process has correctly followed stages and methods indicated by the community guidelines and by the methodological documents and that it has been, accordingly, useful and effective for the Programme elaboration.

It is important at this point to highlight some aspects of the Programme, but that, effectively, regard Programming 2007-2013 as a whole, that influence the character of the ex ante evaluation itself.

The Programme, as allowed by the community guidelines, has a particular nature, that differentiates it from the programming documents of previous periods, because it is if not «generalist» it is unquestionably «preliminary», of the guideline framework.

This condition has evident repercussions on the evaluation processes, both for the Ex ante evaluation and for the SEA, because they also find themselves working necessarily on the same level. Take for example, in particular, the absence of an accurate definition of the types of actions present within measures that generally are presented as indicative lists that are not exhaustive of possible interventions.

In the specific case of the IPA Adriatic CBC Programme, in addition, to this condition the specificity of the Financial plan is added that has a Priority based organisation, therefore very general, considering the considerable differentiation of the lines of action laid down within each priority.

The Programme then has its own specificities that increase the evaluative complexities (in all stages) inherent in its nature of cooperation programme and also in the legacy that it brings from Interreg for its essence as Community Initiative, with what it means in terms of innovation, transferability and added value. This particular calling, however, is confirmed in the extent of the financial resources available to the Programme that, considering the nine years of implementation, amount, in a theoretic estimate, to about 3,5 million euro/year per Country.

The amount of the resources, therefore, particularly limited, makes it necessary to strengthen and develop precisely innovation and transferability aspects tied above all to the processes, because of the limited financial coverage of the Programme for the implementation of significant work. All this, in particular the focus on the processes, necessarily puts the evaluation during the programming stage at a disadvantage, moving, instead, the core of the evaluative analysis during the «in itinere» and «ex post» stages.

In the light of the foregoing, the process carried out has allowed formulating a general appreciation for the Programme; with reference to the following aspects:

– the analyses, even with the limits deriving from the availability of the statistical information, have allowed acquiring the elements that are useful for programming, correctly highlighted in the SWOT analysis;

– the priorities pointed out by the SWOT have been taken into consideration and coherently traced back to specific lines of action, that have good impact potentialities:

– initiatives whose aim is development of the priority resources of the area, such as, its strategic position that is strengthened by the measures directed at strengthening the port and airport systems, the connections between road and port infrastructure, the improvement of the management efficiency of the cross-border transportation systems; the naturalistic and cultural resources that are developed by the measures whose aim is improvement of the centres and sites of excellence, the constitution of cultural services networks, their joint management and promotion; tourism will be advantaged by the initiatives integrated in the promotion and marketing, of the interventions whose aim is the creation of area trademarks, etc.;

Zaključci ex-ante evaluacije

Imajući na umu prethodno opisano, smatra se, stoga, da je proces *ex-ante* evaluacije pravilno slijedio stupnjeve i metode navedene u smjernicama Zajednice i metodički dokument koji je, sukladno tome, koristan i učinkovit za procjenu Programa.

Važno je pritom ovdje istaknuti neke aspekte Programa, ali i taj utjecaj osobina ex- ante evaluacije, gledajući provedbu Programa u razdoblju 2007.-2013. kao cjelinu.

Program, kako to dopuštaju smjernice Zajednice, ima posebnu prirodu koja ga čini različitom od dokumentacije o provođenju programa u ranijim razdobljima, budući da ako nije »univerzalan«, onda je nedvojbeno »preliminaran« unutar mreže smjernica.

Taj uvjet ima očigledne posljedice na proces evaluacije, i za ex-ante evaluaciju i za SEA, budući da se često nalaze u radu na istoj razini. Uzmimo npr. posebno nedostatak točne definicije vrsta aktivnosti koje su prisutne unutar mjera koje se načelno predstavljaju kao indikativan popis koji ne sadrži sve moguće intervencije.

U specifičnom slučaju IPA-inog Programa jadranske suradnje pored toga se iz tog razloga pridodaje specifičnost Financijskog plana organizaciji koja se zasniva na prioritetima i stoga je vrlo općenit, uzimajući u obzir značajnu diversifikaciju djelovanja koja su utvrđena za svaki prioritet.

Program ujedno ima svoje specifičnosti koje povećavaju kompleksnost procjene (na svim razinama) sukladno prirodi programa suradnje i stoga je u nasljeđu koje donosi iz Interrega u svojoj biti kao inicijativa Zajednice, prema onome što znači u pogledu inovacije, prenosivosti i dodane vrijednosti. Taj poseban poziv je, međutim, potvrđen u opsegu financijskih resursa dostupnih za Program, koji iznose oko 3,5 milijuna eura godišnje po Državi, s obzirom na to da se Program provodi devet godina.

Visine izvora, koje su stoga posebice ograničeni, čine neophodnim jačanje i precizan razvoj inovacija i aspekata prijenosa, prije svega povezanih s procesima, zbog limitiranog financijskog pokrića Programa radi provođenja značajnih radova. Sve to, posebice fokusiranje na procese, neophodno stavlja evaluaciju tijekom procesa provedbe programa u nepovoljan položaj, pomičući zapravo središte analize evaluacije tijekom»in itinere« i »ex post« stupnjeva.

U svjetlu gore navedenog, proces koji je proveden je omogućio sastavljanje opće procjene za Program, vezano uz sljedeće aspekte:

– analize, čak i s ograničenjima koja proizlaze iz raspoloživosti statističkih informacija, su omogućile prikupljanje elemenata koji su korisni za programiranje, te pravilno istaknuti u SWOT analizi;

– prioriteti koji su istaknuti u SWOT analizi su razmotreni i sustavno praćeni do specifičnih djelovanja, koja imaju dobre potencijalne utjecaje:

– inicijative čiji je cilj razvoj prioritetnih resursa u području, kao npr. njegov strateški položaj koji je ojačan mjerama usmjerenim na jačanje sustava luka i zračnih luka, veza između infrastrukture cesta i luka, unaprjeđivanje učinkovitosti prekograničnih transportnih sustava; prirodni i kulturološki resursi koji su razvijeni pomoću mjera čije su namjere unaprjeđivanje centara i iznimna mjesta, uspostavljanje mreže kulturoloških usluga, zajedničko upravljanje istima i njihova promocije; turizam će ostvariti prednosti od inicijativa integriranih u promicanje i marketing i intervencija čija je namjera stvaranje područja trgovačkih marki, itd.;

– initiatives whose aim is to oppose risks and of the weaknesses: strong pressures on the environment are object of interventions whose aim is the defence of the coastal and marine environment and of biodiversity through coordinated cross-border management actions, experience and competence transfer and joint projects;

– initiatives whose aim is increasing the competitiveness: in addition to being positively influenced by the above described initiatives, the Programme requires for competitiveness reasons, important lines of action for Research and Development, the result of convergences between scientific institutions and the production system and for technological innovation in the fields of information and communication with effects also in terms of integration and social cohesion;

– the Financial plan, even with the limits of its organisation, proves to be consistent with the strategy. In fact, taking into account the limited amount of public financial resources, of the immensity of the territory and of the resulting needs, the choices made during programming prove appropriate to guarantee their maximum development due to the range of foreseen actions, the choice of the types of intervention and above all of the principles of concentration announced during programming;

– the guidelines regarding the types of the projects are also significant, divided into strategic and ordinary. The strategic projects have the role of guaranteeing the quality and effectiveness of the programming. Among these the Programme indicates the Italy -Albania Project, that will give continuity to the experience carried out in the previous programming period;

– the set of indicators present in the Programme (achievement and outcome indicators) follows the EC Working paper n. 4 and seems pertinent.Nevertheless the set of indicators will be adjusted/updated during the implementation period

– the management and implementation system is in accordance with provisions of the regulations and in relation to some aspects introduces appropriate explanations.

Suggestions

Retuning to the considerations made in the previous paragraph, it is considered an important priority, against the general guidelines of the Document of Programme, to further boost the programming stage, sharing further strategic passages. Among these in particular it is considered appropriate to reach a greater definition about the priority lines of action, among the numerous possible options laid down by the Programme, and the relative financial allocations organised only according to Priorities.

In relation to the set of indicators and the availability of statistical information, it is considered appropriate, to verify and in case revise and integrate the indicators, even anticipating work that may be carried out in the near future by the mid-term review. It is, also, important to verify the possibility of undertaking direct relationships with the National Institutes of Statistics, also assigning them specific analysis areas, as well as planning specific ad hoc investigations with the evaluator support.

Concerning the definition of ordinary but even more, strategic project development potential, it is suggested to immediately begin community regeneration, development and the identification of the territory's main interlocutors, the stakeholders. In this connection, it may be appropriate, according to the methods of each Country, to plan for the establishment of consultation and concertation bodies/tools that may become permanent linked to the implementation period of the Programme.

Finally, in relation to the complex procedural stages connected to the payment and statement management and to the checks it is suggested to rapidly begin the selection of the technical assistance structures (central and territorial), taking into account the time necessary to complete the selection procedures and subcontracting services.

– inicijative čiji je cilj suprotstavljanje rizicima i slabostima; snažni pritisci na okoliš su predmet inicijativa čija je namjera obrana obalnog i pomorskog okoliša i biološke raznolikosti kroz koordinirane aktivnosti prekograničnog upravljanja, iskustva i prijenos znanja i zajedničkih projekata;

– Inicijative čiji je cilj povećanje konkurentnosti: pored mogućnosti pozitivnog utjecaja preko gore spomenutih inicijativa, Program zahtjeva zbog razloga konkurentnosti važne aktivnosti istraživanja i razvoja, rezultate približavanja znanstvenih institucija i proizvodnog sustava, te tehnološke inovacije u području informatike i komunikacija s učincima i u pogledu integracije i društvene kohezije

– Financijski plan, čak i s ograničenjima unutar organizacije, se pokazao usklađenim sa strategijom. Zapravo, uzimajući u obzir ograničeni broj javnih financijskih resursa, nemjerljivost teritorija i rezultirajuće potrebe, odabiri koji su napravljeni tijekom provedbe programa su se pokazali prikladnima za jamčenje njihovog maksimalnog razvoja zbog raspona predviđenih aktivnosti, odabira tipova intervencija i prije svega, načela koncentracije najavljene tijekom provedbe programa;

– smjernice vezano uz tipove projekata su također značajne i dijele se u strateške i uobičajene. Strateški projekti imaju ulogu jamstava kvalitete i učinkovitosti provođenja programa. Među njima Program ističe Projekt Italija-Albanija, koji će omogućiti kontinuitet iskustava koja su prikupljena u prethodnom provođenju programa;

– Skup indikatora predstavljenih u Programu (indikatori uspjeha i rezultata) prati Radni list EZ-a br. 4 i čini se dosljednim. Međutim, skup indikatora će biti prilagođen/nadopunjen tijekom razdoblja provedbe.

– Sustav upravljanja i provedbe je usklađen s odredbama regulativa i prema nekim aspektima uvodi prikladna objašnjenja.

Prijedlozi

Vraćajući se na razmatranje koja su navedena u prethodnom stavku, velikim se prioritetom smatra, suprotno općim smjernicama za Dokumentaciju Programa, daljnje pojačavanje stupnja provedbe programa, dijeleći daljnje strateške prijelaze. Pritom se između ostalog posebno prikladnim smatra ostvarivanje dogovora o prioritetnim aktivnostima između brojnih drugih opcija koje su utvrđene u programu i odgovarajućim raspodjelama sredstava koje se vrše samo prema Prioritetima.

Vezano uz skup indikatora i raspoloživosti statističkih informacija smatra se prikladnim potvrditi i prema potrebi pregledati i uskladiti indikatore, predviđajući čak i radove koji mogu biti provedeni u bliskoj budućnosti putem srednjoročne revizije. Isto je tako važno potvrdili mogućnost uspostavljanja direktnih odnosa s Nacionalnim uredima za statistiku, dodijeliti im specifična područja za analizu, te planirati specifična ad hoc ispitivanja uz podršku procjenitelja.

Kada je u pitanju definicija uobičajenog, no štoviše i, strateškog potencijala razvoja projekta, predlaže se da se odmah počne s regeneracijom zajednice, razvojem i identifikacijom glavnih sugovornika u području, vlasnika udjela. Vezano uz to može biti prikladno da se sukladno metodama svake Države planira osnivanje savjetodavnih tijela/alata i tijela za usklađivanje koja će biti trajno povezana s razdobljem provedbe Programa.

Naposljetku, u pogledu kompleksnih stupnjeva postupaka koji su vezani uz upravljanje uplatama, izjavama i provjerama predlaže se da se što prije počne odabir struktura tehnološke podrške (središnje i teritorijalne), uzimajući u obzir vrijeme koje je potrebno za dovršavanje procesa odabira i realizaciju pod-ugovora.

Referring to the adoption of the integrated central system of payment and statement management and to achieve a higher community added value, it is considered admissible that the Commission and the Member states can use the Twinning Programme. Through this the pre-accession countries that request it are supported, by on the job training of the local experts that participate in the management of the interventions co-financed with the Programme.

3-2- SEA SYNTHESIS

The Content of the Environmental Report (hereinafter called ER)

The Managing Authority, in parallel with drafting the Programme has decided – in accordance with Strategic Environmental Assessment (SEA) Directive 2001/42/CE – to develop procedures for the Programme's Strategic Environmental Assessment.

Such procedures were applied with close cooperation between the programmer, the *ex-ante* evaluator and the environmental evaluator.

The SEA, as it is known, is formed by a set of activities listed here: drawing up the Environmental Report on the Programme content, environmental authority and public consultation, integration of the Environmental Report results in the Programme and monitoring environmental impact indicators.

Through such procedures SEA seeks to contribute, from the start, to the integration of environmental aspects into the Programme. This will allow promotion of sustainable development, as well as identification and estimation of the possible environmental impact of the Programme, both in the programming and implementation stages.

First the ER was prepared within SEA with:

(a) verification of the coherence of the Programme strategy with EU environmental sustainability objectives;

(b) analysis of the environmental context (anthropomorphic pressures and current environmental conditions) of the entire Adriatic area, in relation to aspects concerning the Programme's strategy;

(c) diagnosis of the Adriatic's environmental situation. Summary of the principal problems and potentialities of the area;

(d) assessment of potential effects that implementation of the Cross-Border Cooperation Programme might generate on the environment in the Adriatic area;

(e) formulation of proposals to improve the Programme's environmental sustainability;

(f) definition of actions and indicators for monitoring environmental effects which might be generated by the implementation of Programme interventions.

Information provided by relevant national and regional administrative authorities was initially used in preparing the Environmental Report, with additional reference to European and International Institution databases (World Bank, European Environmental Agency, etc.).

The various Environmental Report drafts were prepared in parallel with Programme drafts. In this way it was possible to provide the Programme with elements useful for updating and improving the contents (priorities and measures) of the Programme's environmental strategy.

Amendments to the Programme as results of the Environmental Report and the Consultation Process

The final version of the ER has therefore taken into account the input: (a) of the meetings of the Environmental Authorities of the Countries and of the Regions that rule the territories concerned by the Programme; (b) of the consultation organised according to the terms defined by the Managing authority of the Programme.

Promatrajući usvajanje integriranog središnjeg sustava upravljanja uplatama i izjavama i da bi se ostvarila viša dodana vrijednost zajednice, prihvatljivo je da Komisija i države članice koriste Twinning Programe. Na taj način predpristupne države koje zatraže pomoć dobivaju podršku putem obučavanja lokalnih stručnjaka kroz posao koji sudjeluju u upravljanju intervencijama koje se sufinanciraju preko Programa.

3-2- SINTEZA STRATEŠKE PROCJENE UTJECAJA NA OKOLIŠ

Sadržaj Izvješća o utjecaju na okoliš

Upravljačko tijelo je usporedno s izradom programa odlučilo – u skladu sa Strateškom procjenom utjecaja na okoliš (SEA), Direktiva 2001/42/EZ – razviti postupke za Stratešku procjenu utjecaja na okoliš za ovaj Program.

Takvi postupci primijenjeni su uz blisku suradnju programera, *ex-ante* evaluatora i ekološkog evaluatora.

SEA se, kao što je poznato, sastoji od skupa ovdje navedenih aktivnosti: sastavljanje Izvješća o okolišu vezano uz programski sadržaj, savjetovanje s tijelom nadležnim za zaštitu okoliša i javnošću, integracija rezultata iz Izvješća o okolišu u Program i praćenje pokazatelja utjecaja na okoliš.

Tim postupcima SEA nastoji pridonijeti, od početka, integraciji ekoloških aspekata u Program. To omogućava unapređivanje održivog razvoja, kao i prepoznavanje i procjenu potencijalnog utjecaja koji bi program mogao izvršiti na okoliš, kako u fazi programiranja, tako i u fazi provedbe.

Prvo Izvješće o okolišu pripremljeno je unutar SEA-e i sadrži:

(a) potvrdu usklađenosti programske strategije s europskim ciljevima ekološke održivosti;

(b) analizu ekološkog konteksta (ljudski pritisci i trenutni uvjeti okoliša) cjelokupnog jadranskog područja, s obzirom na aspekte vezane uz strategiju Programa;

(c) dijagnozu jadranske ekološke situacije. Sažetak ključnih problema i potencijala tog područja;

(d) procjenu mogućih učinaka koje bi provedba Programa prekogranične suradnje mogla imati na okoliš u jadranskom području;

(e) razradu prijedloga za poboljšanje ekološke održivosti Programa;

(f) određenju aktivnosti i pokazatelja za praćenje ekoloških učinaka koje bi mogla proizvesti provedba programskih postupaka.

U pripremi Izvješća o okolišu prvenstveno su korištene informacije dobivene od nadležnih nacionalnih i regionalnih upravnih tijela, s dodatnim oslanjanjem na baze podataka europskih i međunarodnih institucija (Svjetska banka, Europska agencija za okoliš itd.).

Različiti nacrti Izvješća o okolišu pripremljeni su usporedno s nacrtima Programa. Na taj način bilo je moguće izraditi program s elementima korisnima za ažuriranje i unapređivanje sadržaja (prioriteta i mjera) ekološke strategije Programa.

Izmjene i dopune Programa kao rezultat Izvješća o utjecaju na okoliš i Procesa savjetovanja

Konačna verzija Izvješća o utjecaju na okoliš stoga uzima u obzir podatke o: (a) sastancima državnih i regionalnih nadležnih tijela za zaštitu okoliša koja upravljaju teritorijima obuhvaćenih programom; (b) savjetovanjima koja su organizirana prema uvjetima koje je odredilo Upravno tijelo Programa.

The main issues arising from the opinions delivered within the consultation about the ER regarded in particular:

– an improved clarification of the functional connections between the different parts of the ER and of the criteria used for the effect assessment;

– a more detailed analysis and diagnosis of the environmental situation;

– content enrichment of the alternative proposals and of the criteria given to increase the environmental sustainability of the Programme;

– content extension of the proposed actions for the monitoring of the effects on the environment of the Programme implementation, and an elaboration of the relative indicators.

The environmental evaluator, in the final version of the ER sent to the Commission in annex to the Programme proposal, has followed, where possible, the opinions delivered within the just described consultation.

The planner has accordingly, at the end of the SEA process, integrated into the Programme the environmental considerations contained in the ER that in particular regarded:

– the main environmental problems of the Adriatic area, highlighted both by the context analysis of the environmental situation and by the swot analysis;

– the effects that are potentially producible on the environment by the activities that are planned within the implementation of the Programme;

– the proposals formulated to: (i) mitigate the negative effects or exalt the positive effects that are potentially producible thanks to the Programme implementation; (ii) identify the possible implementing criteria to use for the implementation of the activities whose aim is to increase the environmental sustainability of the Programme;

– the monitoring and control strategy of the negative effects on the environment produced by the Programme implementation and the environmental indicators to use during monitoring.

As previously emphasised, during the preparation of the Programme, careful account was taken of the objectives and activities provided by the SEA in terms of their environmental effects.

This allowed progressive orientation of the Programme's strategy towards sustainable development principles and criteria established by the EU.

Regarding the integration of environmental aspects into the Programme, the definition of the operational strategy takes account of the principal environmental problems in the Adriatic area.

The ER diagnostic section identified the following as priority problems:

1. Air and water pollution caused by industrial and energy plants (emissions);

2. Necessity of drainage and land reclamation;

3. Critical situation of the marine environment through eutrophication following river pollution (above all in the Po river) and because of the shallowness of the northern sub-basin;

4. Impact on sea fishing, aquaculture and port activity;

5. Ecosystem fragmentation and negative modification of landscape caused by widespread settlement of coastal and inland areas;

6. Insufficient health infrastructure efficiency, especially during the tourism season;

7. Coastal erosion and gradual disappearance of the coastline;

8. Low level of waste recycling;

9. Noise pollution and destabilising vibration caused by heavy traffic on the coastal road network;

Glavno pitanje koje proizlazi iz dostavljenih mišljenja za vrijeme savjetovanja o Izvješću o utjecaju na okoliš odnosi se posebice na:

– Poboljšano pojašnjenje funkcionalne povezanosti između različitih dijelova Izvješća i kriterija koji su korišteni za učinkovitu procjenu;

– Detaljniju analizu i ocjenu stanja okoliša;

– Obogaćivanje sadržaja alternativnih prijedloga i kriterija koji su dani za povećavanje ekološke održivosti Programa;

– Proširivanje sadržaja predloženih aktivnosti za nadziranje učinaka na okoliš u kojem se Program provodi i razradu relativnih indikatora.

Procjenitelj utjecaja na okoliš je u konačnoj verziji Izvješća o utjecaju na okoliš poslanog Komisiji u prilogu prijedloga Programa slijedio mišljenja dostavljena u sklopu upravo predstavljenog savjetovanja, gdje je to bilo moguće.

Nadležna osoba za planiranje je na kraju procesa Strateške procjene utjecaja na okoliš (SEA) uklopila u Program pitanja zaštite okoliša sadržana u Izvješću o utjecaju na okoliš, koja se posebice odnose na:

– Glavne ekološke probleme Jadranskog mora, koji su istaknuti i u analizi konteksta ekološke situacije i u SWOT-analizi;

– Učinke koji se potencijalno mogu ostvariti na okoliš aktivnostima koje se planiraju u sklopu provođenja Programa;

– Prijedloge koji su sastavljeni radi: (i) ublažavanja negativnih učinaka ili pojačavanje pozitivnih učinaka koji se potencijalno mogu ostvariti zahvaljujući provedbi Programa; (ii) identifikaciju mogućih kriterija provedbe aktivnosti čiji je cilj povećavanje ekološke održivosti Programa;

– Strategiju nadziranja i kontrole negativnih utjecaja na okoliš koje izazivaju provedba Programa i ekološki indikatori koji se koriste tijekom nadziranja.

Kao što je već ranije navedeno, tijekom pripreme Programa je posebna pažnja posvećena ciljevima i aktivnostima koje pruža SEA u pogledu njihovih utjecaja na okoliš.

To je omogućilo progresivnu orijentaciju strategije Programa prema načelima održivog razvoja i kriterijima koje je utvrdila EU.

Vezano uz integraciju ekoloških aspekata u Program, definiranje operativne strategije uzima u obzir glavne ekološke probleme na području Jadranskog mora.

Poglavlje Izvješća o utjecaju na okoliš je obuhvatilo sljedeće kao glavne probleme:

1. Onečišćenje zraka i vode izazvano industrijskim i energetskim postrojenjima (emisije);

2. Neophodnost navodnjavanja i poboljšavanja kvalitete države;

3. Kritična situacija pomorskog okoliša kroz eutrofikaciju zbog zagađenja rijeka (prije svega rijeke Po) i zbog plitkosti sjevernog podbazena;

4. Utjecaj na ribolov u moru, akvakulturu i aktivnosti luka;

5. Fragmentacija ekosustava i negativne promjene krajolika zbog široko proširene naseljenosti obalnih i kopnenih područja;

6. Nezadovoljavajuća zdravstvena učinkovitost infrastruktura, posebice tijekom turističke sezone;

7. Erozija obale i postepeni nestanak obalne linije;

8. Niska stopa recikliranja;

9. Zagađenje bukom i destabilizirajuće vibracije koje su uzrokovane jakim prometom unutar obalne cestovne mreže;

10. Water pollution, in the hills and plains, caused by intensive agricultural and zootechnical activity (above all nitrates and pesticides);

11. Grave inadequacy in water processing plants and waste treatment installations (both urban and specialised);

12. Growing air pollution problems (above all greenhouse gases and fine dust) in urban areas;

13. Necessity of coastal environment reclamation and presence of threats to protected areas;

14. Negligible contribution of renewable energy resources;

15 Necessity of protection of fragile marine and coastal environment.

Consultation Process with Authorities with Specific Environmental Tasks and the Wider Public

In line with the SEA Directive, the Programme Draft and the Environmental Report have been made available to Authorities with specific environmental tasks and the wider public to allow them to comment on environmental aspects of the Programme. To this end The Managing Authority of the Programme has promoted and undertaken a consultation process described as follows:

1) request information for drafting of the Environmental Report from Authorities with specific environmental tasks involved in the Programme. Presentation to those Authorities of the ER draft during the following meetings.

– Rome 13 December 2006

– Rome 5 April 2007

– Rome 22 May 2007

2) Consultation of Authorities with specific environmental competences and public on the Programme draft and Environmental draft in accordance with the following terms (31 May 2007 – 30 June 2007):

– publication of the Programme and the ER with a notice on the website of the Programme with a direct link from the sites of the other Countries/Regions concerned by the Programme

– presentation of observations – from Authorities with specific environmental competences and from the public – through the website

– reflection on the observations, by the Managing authority of the Programme, before adopting the latter and the ER; with the following, possible response with relative modifications to the Environmental Report;

After the consultation then the next steps have been:

– the preparation of a final verification of the ER containing the modifications made after the observations formulated during the consultation;

– to make available to the public – at the office of the Autonomous Service for International Relations of the Executive Affairs of the Presidency of the regional councillorship of Abruzzo – a paper version of the ER in its final version.

4- PROGRAMME STRATEGY

This chapter describes the strategy and priorities adopted by the Programme in accordance with the multi-annual indicative planning documents of the participating CC/PCC and other relevant regional strategic documents, and the results of the *ex-ante* evaluation.

4-1- STRATEGY FORMULATION PROCESS AND IDENTIFICATION OF THE OBJECTIVES OF THE PROGRAMME

The IPA Adriatic Cross-Border Cooperation Programme gives priority to the objectives of the EU pre-accession and cohesion policies.

10. Zagađenje voda u planinama i ravnicama, koje je izazvano intenzivnim poljoprivrednim i zootehnološkim aktivnostima (prije svega nitrati i pesticidi);

11. Zabrinjavajuća neprikladnost u postrojenjima za pročišćavanje voda i otpadnih voda (i u gradskim i specijaliziranim);

12. Porast problema s onečišćenjem zraka (prije svega staklenički plinovi i fina prašina) u urbanim područjima;

13. Nužnost poboljšavanja obalnog okoliša i prisutnosti prijetnji za zaštićena područja;

14. Zanemariv doprinos resursa obnovljive energije;

15. Nužnost zaštite osjetljivog pomorskog i obalnog okoliša.

Proces savjetovanja s nadležnim tijelima za posebne zadatke zaštite okoliša i širom javnosti

U skladu sa Direktivom za SEA, nacrt Programa i Izvješće o utjecaju na okoliš su dostavljeni nadležnim tijelima za posebne zadatke zaštite okoliša i široj javnosti da bi im omogućilo komentiranje ekoloških aspekata Programa. U tu je svrhu nadležno tijelo za Program promicalo i provelo savjetovanje koje se može opisati kako slijedi:

1) zahtijevanje podataka za sastavljanje Izvješća o utjecaju na okoliš (ER) od nadležnih tijela za posebne zadatke zaštite okoliša uključene u Program. Predočavanje nacrta ER-a tim tijelima tijekom sljedećih sastanaka.

– Rim 13. prosinca 2006.

– Rim 5. travnja 2007.

– Rim 22. svibnja 2007.

2) Savjetovanje nadležnih tijela sa specifičnom nadležnosti za zaštitu okoliša i javnosti o nacrtu Programa i nacrtu Izvješća u sljedećem razdoblju (31. svibnja 2007.- 30. lipnja 2007.):

– objava Programa i ER-a uz napomenu na internetskoj stranici Programa s direktnom poveznicom sa stranica drugih zemalja/regija kojih se Program tiče;

– predstavljanje mišljenja- nadležnih tijela sa specifičnom nadležnosti i javnosti- preko internetske stranice;

– reakcije na mišljenja od strane Upravnog nadležnog tijela za Program prije usvajanja nacrta i ER-a; nakon toga može uslijediti odgovor s važnim izmjenama Izvješća o utjecaju na okoliš;

Nakon savjetovanja su idući koraci bili:

– priprema konačne potvrde ER-a s izmjenama napravljenim nakon mišljenja sastavljenih tijekom savjetovanja;

– dostavljanje javnosti papirnog oblika konačne verzije ER-a- u uredu Samostalne službe za međunarodne odnose izvršnih poslova Predsjednika regionalnog vijeća u Abruzzu.

4- PROGRAMSKA STRATEGIJA

Ovo poglavlje opisuje strategiju i prioritete primijenjene u Programu u skladu s višegodišnjim indikativnim planskim dokumentima sudionica kandidatkinja/potencijalnih kandidatkinja i drugim relevantnim regionalnim strateškim dokumentima i rezultatima ex ante evaluacije.

4-1- POSTUPAK OBLIKOVANJA STRATEGIJE I UTVRĐIVANJE CILJEVA PROGRAMA

IPA Program jadranske prekogranične suradnje daje prvenstvo ciljevima pretpristupne i kohezijske politike EU-a.

The Programme is based on cooperation between four CC/PCC and three Member States, and thus potentially meets the IPA's objectives by allowing participating countries to take actions together to develop their territories, under community rules and regulations, by developing as well the institutional capacity of CC/PCC.

In this context, the component «Cross-border Cooperation» seeks to favour and stabilise relations in the Adriatic basin, by promoting sustainable and balanced development.

In accordance with Art. 86(2) of the IPA Implementing Regulation, the broad objectives of assistance are the following:

– Promoting sustainable economic and social development in the border area;

– Working together to address common challenges in fields such as environmental, natural and cultural heritage, public health and the prevention of and fight against organised crime;

– Ensuring efficient and secure borders;

– Promoting joint small scale actions involving local actors from the border regions.

Strategy formulation and identification of the general objectives of the Programme is based on a careful analysis of past experience in cooperation programmes developed in past years between the countries involved. The experience of the previous cycle of programming (INTERREG IIIA Programme) was also taken into consideration in terms of its results, the cooperation networks created and lessons of best practices. The Programme is developed on the basis of dialogue and partnership towards the common aim, the above mentioned objectives. Strategy is based on the particularities of individual contexts and on the opportunity to give continuity and coherence to the initiatives and cooperation projects that are still ongoing and to those already carried out.

Fig. 2 – LOGICAL FRAMEWORK OF THE PROGRAMMING PROCESS

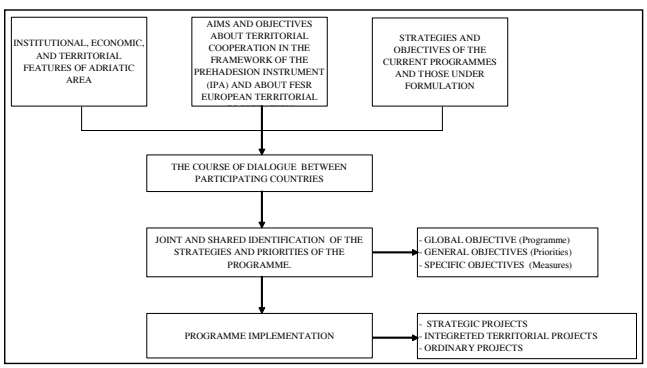

4-2- THE PRINCIPLES ADOPTED BY THE PROGRAMME AS A BASIS OF THE STRATEGY

Before defining and agreeing the strategy, the countries participating in the Programme considered it necessary to establish some guidelines to direct choices and local actors directly involved in the implementation of the Programme

The identified and shared principles on which the strategy is based are:

– Common benefits. The Programme must highlight the benefits that lead to the development of the territories by encouraging a process that combines territorial potential and the capacity of regional and local partners to finds solutions to common problems and contribute to improving social cohesion and competitiveness of the cooperation area.

Program se temelji na suradnji između četiriju kandidatkinja/potencijalnih kandidatkinja i tri države članice, čime potencijalno ispunjava ciljeve IPA-e dopuštajući državama sudionicama poduzimanje zajedničkih aktivnosti u svrhu razvoja njihovih teritorija, prema pravilima i propisima Zajednice, razvojem institucionalnog kapaciteta država kandidatkinja.

U ovom kontekstu, program »prekogranične suradnje« sastavnica je koja nastoji pogodovati odnosima u jadranskom bazenu i stabilizirati ih promičući održiv i uravnotežen razvoj.

U skladu s čl. 86. st. 2. IPA provedbene uredbe, oblici pomoći koje pruža prekogranična suradnja su sljedeći:

– promicanje održivog gospodarskog i društvenog razvoja u pograničnom području;

– suradnja u rješavanju zajedničkih izazova u područjima poput ekološke, prirodne i kulturne baštine, javnog zdravstva te prevencije i suzbijanja organiziranog kriminala;

– osiguravanje učinkovitosti i sigurnosti granica;

– promicanje zajedničkih aktivnosti manjeg opsega koje uključuju lokalne sudionike iz pograničnih područja.

Oblikovanje strategije i utvrđivanje općih ciljeva programa temelji se na pažljivoj analizi prethodnog iskustva s programima suradnje razvijenima proteklih godina između uključenih država. Iskustvo prethodnog ciklusa programiranja (Program INTERREG IIIA) također je uzeto u obzir u smislu njegovih rezultata, stvorenih mreža suradnje i primjera najbolje prakse. Program je razvijen na temelju dijaloga i partnerstva sa zajedničkom težnjom, gorespomenutim ciljevima. Strategija se temelji na specifičnostima pojedinih konteksta i na mogućnosti da se pruži kontinuitet i koherentnost inicijativama i projektima suradnje koji još uvijek traju i onima koji su već provedeni.

Slika 2. – LOGIČKI OKVIR POSTUPKA IZRADE PROGRAMA

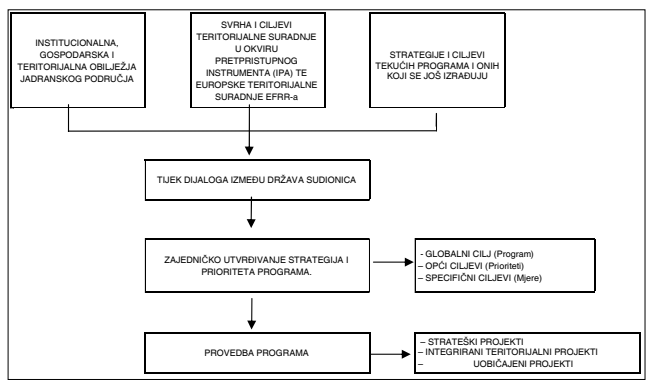

4-2- NAČELA KOJA PROGRAM PRIMJENJUJE KAO OSNOVU STRATEGIJE

Prije utvrđivanja i usuglašavanja strategije, države koje sudjeluju u Programu smatrale su nužnim donijeti neke smjernice za usmjeravanje odabira i lokalnih sudionika izravno uključenih u provedbu Programa.

Definirana i zajednička načela na kojima se strategija temelji su:

– Zajedničke koristi. Program mora istaknuti koristi koje vode razvoju teritorija potičući proces koji spaja teritorijalni potencijal i kapacitet regionalnih i lokalnih partnera kako bi se pronašla rješenja zajedničkih problema te pridoneslo unapređenju socijalne kohezije i konkurentnosti područja suradnje.

– Partnership. Partnership is essential to guarantee effectiveness of the Programme. Partnership opportunities must constantly be sought and initiated both in the programming process and later in the implementation stage through consultation mechanisms between the involved actors.

– Sustainable development. This provides a long term vision of development prospects and considers the results of the activities carried out by different countries. Partners in the Programme should make an effort to direct public and private investment into new technologies which are environmentally friendly and provide employment.

– Equal opportunities, no discrimination, respect of individual rights. The Programme will respect the principles of non discrimination and respect for individual rights in all its activities, by guaranteeing equality of opportunity and guarding against all forms of discrimination. Particular attention should be paid to workers' and immigrants' rights.

– Territorial area of the development process and use of endogenous potential. The local focus of the cooperation permits full use of the territory's materials and human resources. The utilisation of endogenous potential should follow the territorial cohesion principle to take account of less favoured areas to achieve a balanced development process.

– Strengthening the competitiveness of the Adriatic basin compared to other geo-economic areas. The Adriatic area must discover its competitiveness in relation to other geo-economic areas. The promotion of integration of the euro-Adriatic area, inspired the cohesion criteria will have to be followed by joint work for the definition of a coherent competitiveness strategy for the area in the global context; to better choose strategic initiatives valid for the actors of the Programme

– Integration. In order to improve the quality of the activity and to achieve results rooted in the territories and in their decision-making processes, the Programme must promote:

– integration between the territorial and cross border approach in order to cope with common challenges through means best able to produce mutual benefits;

– inter-sector integration of the initiatives in which the Programme promotes processes of local development aimed at cohesion and sustainability;

– integration of different skills and the roles of the key actors in involved territories;

– the integration, complementary nature and coordination of the macro-regional, national and local initiatives concerning the cooperation area;

– integration and concentration of resources. To best obtain significant results in the territory it is important to identify areas and sectors where intervention will be most effective. In addition, private/public financing partnerships must be involved during implementation to increase financial resources;

– Continuity. Necessity of maintaining continuity of cross-border cooperation already underway (2000-2006 programming period) to consolidate the results achieved.

4-3- PROGRAMME GOAL

The global strategy conforms to articles art. 8-9 Title II of Regulation (EC) No. 1085/2006, which regulates the IPA CBC components.

– Partnerstvo. Partnerstvo je prijeko potrebno kako bi učinkovitost Programa bila zajamčena. Prilike za partnerstvo treba neprekidno tražiti i poticati, kako u postupku programiranja, tako i kasnije u fazi implementacije, putem savjetodavnih mehanizama koji postoje između uključenih sudionika.

– Održivi razvoj. Pruža dugoročnu viziju mogućnosti razvoja i uzima u obzir rezultate aktivnosti koje su provele različite države. Partneri u Programu trebali bi se truditi da usmjere javna i privatna ulaganja u nove tehnologije koje su ekološki prihvatljive i osiguravaju zapošljavanje.

– Jednake mogućnosti, bez diskriminacije, poštivanje osobnih prava. Sve aktivnosti Programa slijede načela nediskriminacije i poštivanja osobnih prava garancijom jednakih mogućnosti i zaštitom od svih oblika diskriminacije. Osobitu pažnju treba posvetiti pravima radnika i useljenika.

– Teritorijalno područje razvojnog procesa i korištenje unutarnjeg potencijala. Lokalno težište suradnje omogućava potpuno iskorištavanje sirovina i ljudskih potencijala područja. Korištenje unutarnjeg potencijala trebalo bi slijediti načelo teritorijalne kohezije kako bi se svratila pozornost i na manje povlaštena područja i postigla uravnoteženost razvojnog procesa.

– Jačanje konkurentnosti jadranskog bazena u odnosu na druga geoekonomska područja. Jadransko područje mora otkriti svoju konkurentnost s obzirom na druga geoekonomska područja. Promicanje integracije euro-jadranskog područja iniciralo je stvaranje kriterija kohezije koji moraju biti popraćeni zajedničkim radom na utvrđivanju koherentne strategije konkurentnosti ovog područja u globalnom kontekstu; zbog boljeg odabira strateških inicijativa koje vrijede za sudionike Programa.

– Integracija. Kako bi se unaprijedila kvaliteta aktivnosti i postigli rezultati koji proizlaze iz teritorija i njihovih postupaka donošenja odluka, program mora promicati:

– integraciju teritorijalnog i prekograničnog pristupa u cilju suočavanja sa zajedničkim izazovima najučinkovitijim sredstvima za ostvarivanje obostrane koristi;

– međusektorsku integraciju inicijativa kojima Program potiče procese lokalnog razvoja usmjerene na koheziju i održivost;

– integraciju različitih stručnih znanja i uloga ključnih sudionika na uključenim teritorijima;

– integraciju, komplementarnost i koordinaciju makroregionalnih, nacionalnih i lokalnih inicijativa u vezi s područjem suradnje;

– integraciju i koncentraciju sredstava. Kako bi se na najbolji način ostvarili značajni rezultati na teritoriju, važno je prepoznati područja i sektore u kojima će intervencija biti najučinkovitija. Povrh toga, privatna/javna partnerstva u financiranju moraju biti uključeni u provedbu kako bi se povećala financijska sredstva.

– Kontinuitet. Potrebno je održati kontinuitet postojeće prekogranične suradnje (programsko razdoblje 2000.-2006.) kako bi se objedinili ostvareni rezultati.

4-3-CILJ PROGRAMA

Globalna strategija u skladu je s člancima 8. do 9. Glave II Uredbe (EZ) br. 1085/2006 koja uređuje specifične komponente.

The design of priorities and activities of the Programme is in line with the results of the needs assessment and the SWOT (Strengths and Weaknesses and Opportunities and Threats) analysis.

Furthermore, the strategy design could not fail to take into account the opportunity of building on experience gained in the previous programming period, both in terms of results achieved and the Adriatic networks created.

The Programme objectives contribute to the Lisbon and Gothenburg agendas with particular attention paid to sustainable development.

On the basis of the analysis explained above, the global objective of the present Programme was identified as:

Global objective
Strengthening of sustainable development capabilities of the Adriatic region through a concerted strategy of action between the partners of the eligible territories

The identified global objective completes the proper aims of assistance to the pre-accession processes with those of the EU cohesion policy, by enhancing through the cooperation:

– the CC/PCC requests for support to the institutional growth process and competencies in managing of the community instruments;

– by focusing all participating countries on common aims which create new and useful forms of integration and relations between the territories and increase the general competitiveness of the Adriatic area.

The strategic choices on which the Programme is based, are detailed in the definition of priorities.

1. Strengthening research and innovation to facilitate development of the Adriatic area through economic, social and institutional cooperation Economic, social and institutional cooperation is intended to develop research and innovation capacity, creation and application of knowledge. This aspect is particularly important to the Programme. This priority is central as is aimed at growth and the creation of competitiveness in the territorial and productive economic systems. There are several types of intervention aimed at strongly supporting the actions that give added value to cross-border activities.

2. Promoting, improving and protecting natural and cultural resources through joint management of technological and natural risks. The improvement of the environmental, natural and cultural resources of the area of the Programme is the second identified priority. The important qualitative and quantitative potential of the areas' natural and cultural resources are the reason this priority is considered so important and consequently is inserted in the Programme. The interventions aim to improve, promote and protect these resources through joint maximising the use of the resources.

3. Strengthening and integrating existing infrastructure networks, promoting and developing transport, information and communication services. Fundamental role to the development and the revival of the Adriatic area is the development of the infrastructure and the promotion of transport, information and communication services. A «corridor», even a marine one, connecting the two banks, would contribute to strengthening the economy of the whole area and encourage exchange outside it.

All the priorities of the Programme will also be achieved through the implementation of the Strategic Project namely the «Italy – Albania strategic project» which will build on past experience and be consistent with results of the SWOT analysis.

Nacrt prioriteta i aktivnosti Programa u skladu je s rezultatima procjene potreba i SWOT analize (analize jakih i slabih strana, mogućnosti i prijetnji).

Nadalje, nacrt strategije morao bi uzeti u obzir priliku za gradnju na temelju iskustva stečenog u prethodnom programskom razdoblju, kako u smislu ostvarenih rezultata, tako i u smislu stvorenih jadranskih mreža.

Programski ciljevi predstavljaju doprinos strategijama iz Lisabona i Gothenburga s osobitom pažnjom posvećenom održivom razvoju.

Na temelju gore objašnjene analize, globalni cilj postojećeg Programa definiran je kao:

Globalni cilj
Jačanje mogućnosti održivog razvoja jadranske regije usklađenom strategijom djelovanja među partnerima s prihvatljivih područja

Utvrđeni globalni cilj upotpunjuje prikladne ciljeve pomoći u pretpristupnim procesima ciljevima kohezijske politike EU-a, pospješujući putem suradnje:

– zahtjeve kandidatkinja/potencijalnih kandidatkinja za podrškom u procesu institucionalnog razvoja i kompetencije za upravljanje instrumentima Zajednice;

– usmjeravanje svih država sudionica na zajedničke ciljeve kojima se ostvaruju novi i korisni oblici integracije i odnosi između teritorija te povećanje opće konkurentnosti jadranskog područja.

Strateški izbori na kojima se Program temelji detaljno su navedeni u definiciji prioriteta.

1. Jačanje istraživanja i inovacija kako bi se pospješio razvoj jadranskog područja putem gospodarske, društvene i institucionalne suradnje. Svrha gospodarske, društvene i institucionalne suradnje razviti je kapacitete za istraživanje i inovaciju te procese stvaranja i primjene znanja. Taj aspekt osobito je važan za Program. Taj je prioritet središnji budući da je usmjeren na rast i stvaranje konkurentnosti u teritorijalnom i proizvodnom ekonomskom sustavu. Nekoliko je vrsta intervencija usmjerenih na snažnu potporu djelovanju koje daje dodanu vrijednost prekograničnim aktivnostima.

2. Promicanje, razvoj i zaštita prirodnih i kulturnih bogatstava putem zajedničkog upravljanja tehnološkim i prirodnim rizicima. Razvoj ekoloških, prirodnih i kulturnih bogatstava područja programa drugi je utvrđeni prioritet. Važan kvalitativni i kvantitativni potencijal prirodnih i kulturnih bogatstava ovog područja razlog je iz kojeg se taj prioritet smatra tako važnim i stoga je umetnut u Program. Intervencije su usmjerene na razvoj, promicanje i zaštitu tih resursa posredstvom zajedničke maksimalizacije korištenja resursa.

3. Jačanje i integracija postojećih infrastrukturnih mreža, promicanje i razvoj prometnih, informacijskih i komunikacijskih usluga. Temeljnu ulogu u razvoju i oživljavanju jadranskog područja ima razvoj infrastrukture i promicanje prometnih, informacijskih i komunikacijskih usluga. »Koridor«, čak i morski, koji spaja dvije obale, pridonio bi jačanju gospodarstva cijelog područja i potaknuo razmjenu izvan njega.

Sve prioritete Programa također se ostvaruje unutar provedbe strateškog projekta i to Strateškog projekta Italija – Albanija, koji se nastavlja na prethodna iskustva i u skladu je s rezultatima SWOT analize.

The above priorities have been identified as follows.

Priority 1 – Economic, Social and Institutional Cooperation: is necessary because of the lack of competitiveness of some countries and the eventual loss of competitiveness of others, because low investment in research and innovation.

Priority 2 – Natural and Cultural Resources and Risk Prevention: is based on the qualities of the Adriatic basin, with its considerably rich environmental, landscape and cultural heritage which retains to a high degree its identifying characteristics. It is a heritage still not fully realised and generally risks becoming limited to use as a seaside resort and for seasonal tourism. further, the growth of the geomorphologic features and anthropomorphic use make environmental resources increasingly vulnerable and in need of integrated area protection policies as well as targeted and specific measures.

Priority 3 – Accessibility and Networks: in the case of aspects linked to Research and Innovation and those connected to Accessibility and Networks, these represent elements that influence the competitiveness dimension of the Adriatic region, and more particularly the factors represented by the intervention policies identified: logistics, inter-modality and integration between the networks, a system of transport services, and communication and information networks.

Programme objectives will be pursued taking into account the need to promote horizontal issues such as equality between men and women and sustainable development through the integration of environmental protection and improvement requirements.

The following table shows the distribution of funds of the Programme.

Tab. 17 – PROGRAMME'S PRIORITIES

Priority	Resources
1. Economic, Social and Institutional Cooperation	30%
2, Natural and Cultural Resources and Risk Prevention	30%
3. Accessibility and Networks	30%
4. Technical Assistance	10%
Total	100%

An equal distribution between Priorities 1, 2 and 3 is based on the following reasoning:

– Priorities 1 and 2 are closely connected to the most important sectors of cooperation in the Adriatic area;

– Priority 3, even if not intended to fund principal infrastructure work, will finance projects, aimed at strengthening and integrating existing infrastructure networks,which are by nature financially consistent.

4-4- PRIORITIES AND SPECIFIC OBJECTIVES

This paragraph describes the strategy pursued by the Priorities and identifies specific objectives.

The Programme is divided in four Priorities.

• Priority 1 – Economic, Social and Institutional Cooperation.

• Priority 2 – Natural and Cultural Resources and Risk Prevention.

• Priority 3 – Accessibility and Networks

• Priority 4 – Technical Assistance

Gore spomenuti prioriteti su utvrđeni kako slijedi.

Prioritet 1 – Gospodarska, društvena i institucionalna suradnja: neophodan je zbog loše konkurentnosti nekih zemalja i mogućeg gubitka konkurentnosti ostalih zbog niskog ulaganja u istraživanja i inovacije.

Prioritet 2 – Prirodna i kulturna bogatstva i sprječavanje rizika: zasniva se na kvalitetama jadranskog bazena, s njegovom izrazito bogatom ekološkom, prirodnom i kulturnom baštinom koja u velikoj mjeri zadržava svoje jedinstvene karakteristike. Ta baština još nije u cijelosti oživotvorena i općenito postoji opasnost da se njezina namjena ograniči na ljetovališta i sezonski turizam. Nadalje, rast geomorfoloških obilježja i ljudskog iskorištavanja čini ekološke resurse sve ranjivijima te se može prepoznati potreba za integriranim politikama zaštite područja, kao i ciljanim i posebnim mjerama.

Prioritet 3 – Pristupačnost i mreže: u slučaju aspekata povezanih s Istraživanjem i inovacijom i onih povezanih s Pristupačnošću i mrežama, oni predstavljaju elemente koji utječu na dimenziju konkurentnosti jadranske regije, konkretno, čimbenike koje predstavljaju navedene intervencijske strategije: logistiku, intermodalnost i integraciju mreža, sustava prometnih usluga te komunikacijske i informacijske mreže.

Ciljevi programa će se ostvarivati uzimajući u obzir potrebu za promidžbom horizontalnih pitanja kao što su jednakost prava žena i muškaraca i održivi razvoj kroz integraciju zaštite okoliša i zahtjeva za poboljšanjima.

Sljedeća tablica prikazuje distribuciju sredstava Programa.

Tablica 17. – PRIORITETI PROGRAMA

Prioritet	Sredstva
1. Gospodarska, društvena i institucionalna suradnja	30%
2. Prirodna i kulturna bogatstva i sprječavanje rizika	30%
3. Pristupačnost i mreže	30%
4. Tehnička pomoć	10%
Ukupno	100%

Ravnomjerna raspodjela između Prioriteta 1, 2 i 3 temelji se na sljedećem razmišljanju:

– Prioriteti 1 i 2 usko su povezani s najvažnijim sektorima suradnje u jadranskom području;

– Prioritet 3, iako nije namijenjen financiranju glavnih infrastrukturnih aktivnosti, financira projekte usmjerene na jačanje i integraciju postojećih infrastrukturnih mreža koji su po svojoj prirodi financijski dosljedni.

4-4- PRIORITETI I KONKRETNI CILJEVI

Ovaj odlomak opisuje strategiju iza Prioriteta i utvrđuje konkretne ciljeve.

Program je podijeljen na četiri Prioriteta.

• Prioritet 1. – Gospodarska, društvena i institucionalna suradnja

• Prioritet 2. – Prirodna i kulturna bogatstva i sprječavanje rizika

• Prioritet 3. – Pristupačnost i mreže

• Prioritet 4. – Tehnička pomoć

THE PROGRAMME'S STRUCTURE IS SHOWN IN THE TABLES BELOW.

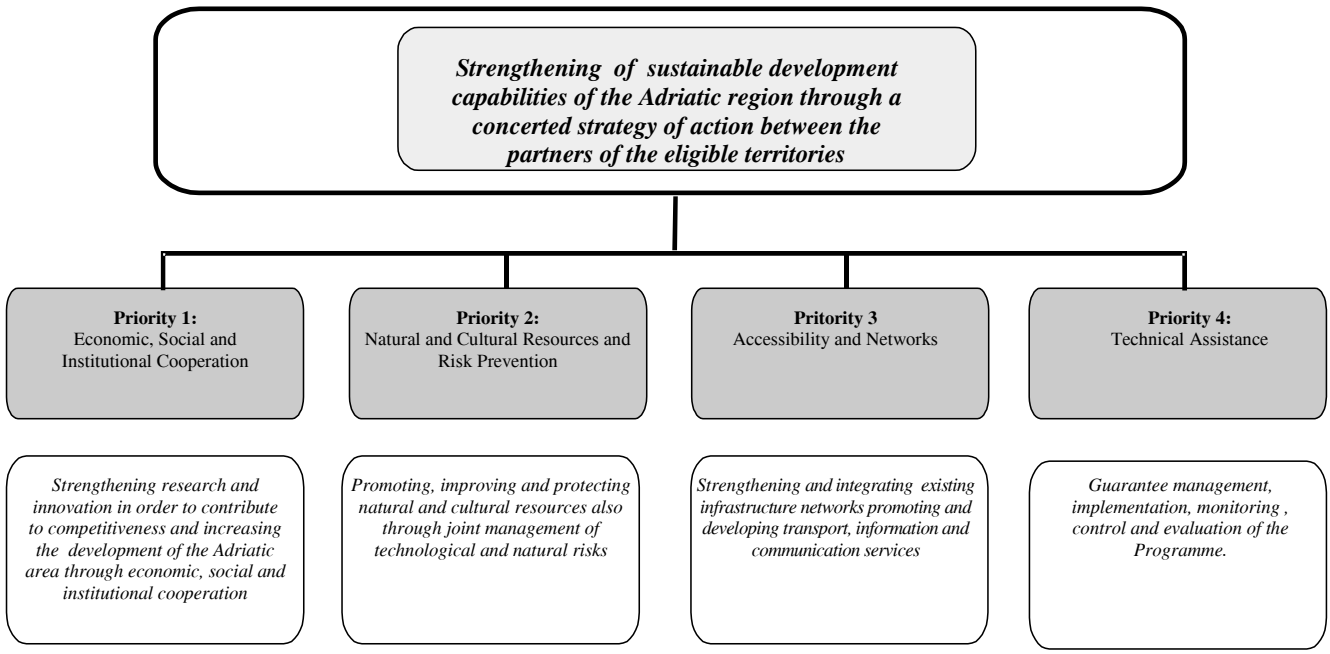

Fig. 3 – LOGICAL FRAMEWORK

SHEMATSKI PRIKAZ STRUKTURE PROGRAMA NALAZI SE U DONJOJ TABLICI.

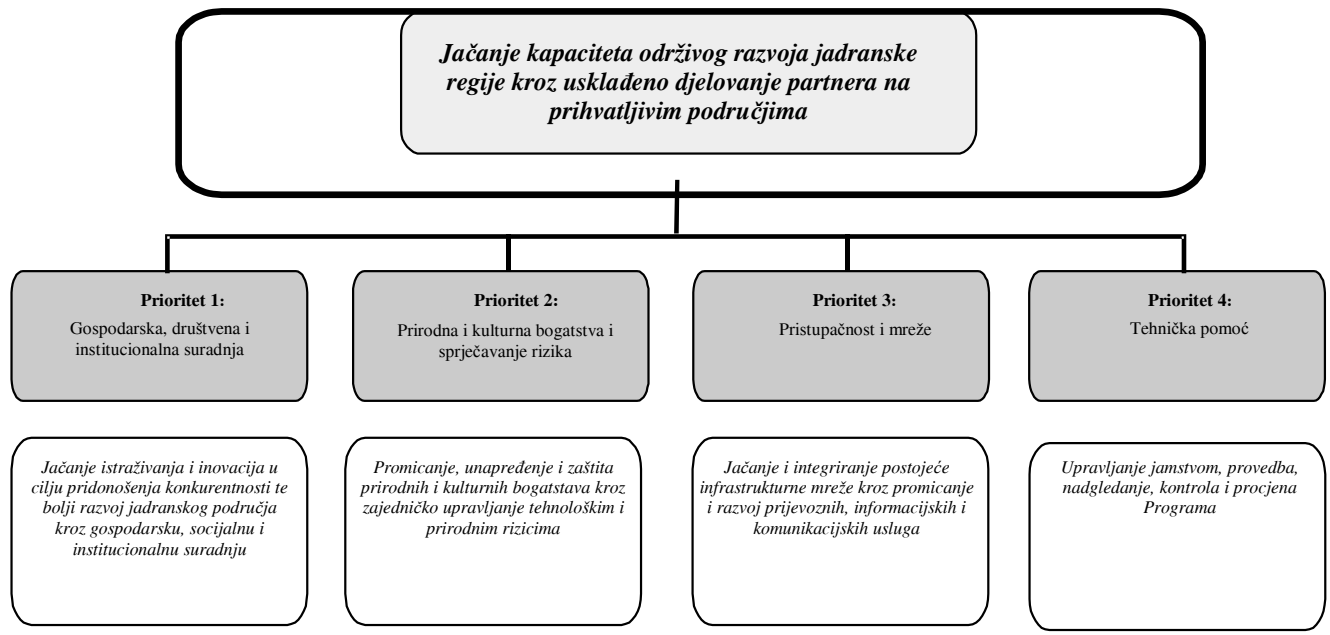

Slika 3 – LOGIČKI OKVIR

Tab. 18 – STRUCTURE OF THE PRIORITIES AND SPECIFIC OBJECTIVES OF THE PROGRAMME

Global objective:	Strengthening of sustainable development capabilities of the Adriatic region through a concerted strategy of action between the partners of the eligible territories
Priorities	Specific objectives
I. ECONOMIC, SOCIAL AND INSTITUTIONAL COOPERATION	
1 Strengthening research and innovation in order to contribute to competitiveness and increasing the development of the Adriatic area through economic, social and institutional cooperation	Improving research capacity, also by increasing levels of competence, encouraging the transfer of innovation by the creation of networks between the entrepreneurial, institutional, academic, training and research sectors, and principally by promoting joint activities
	Incentivising the territorial and productive systems to invest in research and innovation through diversified and innovative offers of financial instruments
	Creation of new, and strengthening of existing cooperation networks in social, labour and health policy
	Promoting innovative services to the citizenry through the exchange of technical and government expertise and the exchange of best practice between governments and local/public authorities
II. NATURAL AND CULTURAL RESOURCES AND RISK PREVENTION	
2. Promoting, improving and protecting natural and cultural resources also through joint management of technological and natural risks	Improvement and defence of the coast, also through joint management of the sea and coastal environment and risk prevention.
	Strengthening institutional ability to preserve and manage natural and cultural resources through regional cooperation
	Development of renewable energy sources and energy conservation
	Sustainable development of the competitiveness of Adriatic tourist destinations by improving quality and market-oriented package tours to the area getting the best from cultural and natural resources
III. ACCESSIBILITY AND NETWORKS	
3. Strengthening and integrating existing infrastructure networks, promoting and developing transport, information and communication services	Development of port, airport systems and connected services, guaranteeing interfunctioning and integration between existing transportation networks
	Promoting a system of sustainable transport services to improve links in the Adriatic area
	Increasing and developing communication and information networks and access to them
IV. TECHNICAL ASSISTANCE	
4. Guarantee management, implementation, monitoring, control and evaluation of the Programme.	Improving administration and implementation of the Programme
	Guaranteeing information, publicity and evaluation activities

PRIORITY 1 – Economic, Social and Institutional Cooperation.

The general objective of the Priority is «Strengthening research and innovation in order to contribute to competitiveness and increasing the development of the Adriatic area through economic, social and institutional cooperation».

The Priority is intended to contribute, through economic, social and institutional cooperation, to the development of research, strengthening of competitiveness and innovative capacity, development and application of knowledge in the Adriatic area.

Support for research activity and innovation has particular importance in the Programme. It is a very important objective in

Tablica 18. – STRUKTURA PRIORITETA I KONKRETNI CILJEVI PROGRAMA

Opći cilj:	Jačanje kapaciteta jadranske regije za održivi razvoj kroz usklađenu strategiju djelovanje između partnera prihvatljivih teritorija
Prioriteti	Konkretni ciljevi
I. GOSPODARSKA, SOCIJALNA I INSTITUCIONALNA SURADNJA	
1. Jačanje istraživanja i inovacija u cilju pridonošenja konkurentnosti te snažniji razvoj jadranskog područja kroz gospodarsku, socijalnu i institucionalnu suradnju	Poboljšanje istraživačkih kapaciteta povećavanjem razine stručnosti, poticanje prijenosa inovacija stvaranjem mreža između poduzetničkog, institucionalnog, akademskog, obrazovnog i istraživačkog sektora te prvenstveno promicanjem zajedničkih aktivnosti
	Poticanje regionalnih i proizvodnih sustava na ulaganje u istraživanje i inovacije kroz diversificirane i inovativne ponude financijskih instrumenata
	Stvaranje novih i jačanje postojećih mreža suradnje u socijalnoj politici, politici tržišta rada i zdravstvenoj politici
	Promicanje inovativnih usluga građanstvu kroz razmjenu tehničke i vladine stručnosti i razmjenu dobre prakse između vlada i tijela lokalne/javne vlasti
II. PRIRODNA I KULTURNA BOGATSTVA I SPRJEČAVANJE RIZIKA	
2. Promicanje, unapređenje i zaštita prirodnih i kulturnih bogatstava kroz zajedničko upravljanje tehnološkim i prirodnim rizicima	Uređenje i zaštita obale kroz zajedničko upravljanje morskim i obalnim okolišem te sprečavanje rizika
	Jačanje institucionalnih kapaciteta za očuvanje i upravljanje prirodnim i kulturnim bogatstvima kroz regionalnu suradnju
	Razvoj obnovljivih izvora energije i očuvanje energije
	Održivi razvoj konkurentnosti jadranskih turističkih odredišta poboljšanjem kakvoće i tržišno-orijentiranih paket aranžmana za to područje, uz korištenje kulturalnih i prirodnih bogatstava na najbolji način
III. PRISTUPAČNOST I MREŽE	
3. Jačanje i integracija postojeće infrastrukturne mreže kroz promicanje i razvoj prijevoznih, informacijskih i komunikacijskih usluga	Razvoj lučkih i aerodromskih sustava i povezanih usluga, jamčeći međusobno funkcioniranje i integraciju postojećih prometnih mreža
	Promicanje sustava održivih prijevoznih usluga za poboljšanje veza u jadranskom području
	Povećavanje i razvoj komunikacijskih i informacijskih mreža i pristupa istima
IV. TEHNIČKA POMOĆ	
4. Upravljanje jamstvima, provedba, nadgledanje, kontrola i procjena Programa	Poboljšanje upravljanja Programom i provedbe Programa
	Informacije o jamstvu, promidžbene i aktivnosti procjene

PRIORITET 1 – Gospodarska, socijalna i institucionalna suradnja.

Opći je cilj Prioriteta »Jačanje istraživanja i inovacija u cilju pridonošenja konkurentnosti te bolji razvoj jadranskog područja kroz gospodarsku, socijalnu i institucionalnu suradnju«.

Prioritet bi trebao pridonijeti, kroz gospodarsku, socijalnu i institucionalnu suradnju, razvoju istraživanja, jačanju konkurentnosti i inovativnih kapaciteta, razvoju i primjeni znanja u jadranskom području.

Podrška istraživanju i inovacijama ima posebnu važnost unutar Programa. To je vrlo važan cilj u područjima intervencije jer je

areas of intervention as it aims to create growth and competitive conditions in the productive system.

Therefore, the strategy must be structured on several types of intervention to support actions with added value in cross-border activity, by promoting, for example, joint public-private research activity, strengthening of cooperation between organizations and involving partners with specific competence and strengthening of productive systems.

The Priority is achieved through four specific objectives:

– Improving research capacity, by increasing levels of competence, encouraging the transfer of innovation by the creation of networks between the entrepreneurial, institutional, academic, training and research sectors, and principally by promoting joint activities.

– Incentivising the territorial and productive systems to invest in research and innovation through diversified and innovative offers of financial instruments.

– Creation of new, and strengthening of existing cooperation networks in social, labour and health policy.

– Promoting innovative services to the citizenry through the exchange of technical and government expertise and the exchange of best practice between governments and local/public authorities.

PRIORITY 2 – Natural and Cultural Resources and Risks Prevention.

In the described strategy, a fundamental role is played by realizing the potential of an area's cultural, natural and environmental resources where quantitative and qualitative potential is rich. The Priority objective is «Promoting, improving and protecting natural and cultural resources through joint management of the technological and natural risks», with the aim of maximising the use of resources, improving governance and creating better management.

In this context, the Programme aims to meet the following specific objectives:

– Improvement and defence of the coast, through joint management of the sea and coastal environment and risk prevention.

– Development of renewable energy sources and energy conservation.

– Strengthening the institutional ability to preserve and manage natural and cultural resources through regional cooperation.

– Sustainable development of the competitiveness of Adriatic tourist destinations by improving quality and market-oriented package tours to the area to get the best from cultural and natural resources.

The pursuit of specific objectives will take place in the framework of sustainable development.

The Programme contributes to achieving priorities established in the Gothenburg Sustainable Development Strategy, in particular by strengthening synergies between sustainable development and growth.

PRIORITY 3 – Accessibility and networks

The Priority objective is «Strengthening and integrating existing infrastructure networks promoting and developing transport, information and communication services».

Infrastructure and transport services, as well as communications, play a fundamental role in the development of the Adriatic region. In order to build on the results achieved in the previous programming period and in pursuit of the principle of environmental compatibility the following specific objectives have been identified:

usmjeren pospješivanju rasta i konkurentskih uvjeta u proizvodnom sustavu.

Iz tog se razloga struktura strategije mora oslanjati na nekoliko vrsta intervencija, kako bi podržala postupke s dodanom vrijednošću u prekograničnim aktivnostima, na primjer promicanjem zajedničkih javno-privatnih istraživanja, jačanja suradnje među organizacijama i uključivanja partnera s određenom stručnošću te jačanja proizvodnih sustava.

Prioritet se ostvaruje kroz četiri konkretna cilja:

– Povećanje istraživačkih kapaciteta povećavanjem razine stručnosti, poticanje prijenosa inovacija stvaranjem mreža između poduzetničkog, institucionalnog, akademskog, obrazovnog i istraživačkog sektora te prvenstveno promicanjem zajedničkih aktivnosti.

– Poticanje regionalnih i proizvodnih sustava na ulaganje u istraživanja i inovacije kroz diversificirane i inovativne ponude financijskih instrumenata.

– Stvaranje novih i jačanje postojećih mreža suradnje u socijalnoj politici, politici tržišta rada i zdravstvenoj politici.

– Promicanje inovativnih usluga građanstvu kroz razmjenu tehničke i političke stručnosti i razmjenu dobre prakse između vlada i tijela lokalne/javne vlasti.

PRIORITET 2 – Prirodna i kulturna bogatstva te sprječavanje rizika.

U spomenutoj strategiji temeljnu ulogu ima jačanje kulturalnih, prirodnih i ekoloških potencijala područja u količinskom i kvalitativnom smislu. Prioritetan cilj je »Promicanje, unapređenje i zaštita prirodnih i kulturnih bogatstava kroz zajedničko upravljanje tehnološkim i prirodnim rizicima«, s ciljem maksimalnog korištenja potencijala, unapređivanja upravljanja i stvaranja bolje uprave.

U ovom je kontekstu Program usmjeren na ispunjavanje sljedećih konkretnih ciljeva:

– Uređenje i zaštita obale kroz zajedničko upravljanje morskim i obalnim okolišem i sprječavanje rizika.

– Razvoj obnovljivih izvora energije i očuvanje energije.

– Jačanje institucionalnih kapaciteta za očuvanje i upravljanje prirodnim i kulturnim bogatstvima kroz regionalnu suradnju.

– Održivi razvoj konkurentnosti jadranskih turističkih odredišta poboljšanjem kakvoće i tržišno orijentiranim paket aranžmanima za to područje, uz korištenje kulturalnih i prirodnih bogatstava na najbolji način.

Provedba konkretnih ciljeva odvija se unutar okvira održivog razvoja.

Program pridonosi ostvarivanju prioriteta uspostavljenih Strategijom održivog razvoja iz Gothenburga, posebice jačanjem sinergije između održivog razvoja i rasta.

PRIORITET 3 – Pristupačnost i mreže

Cilj je Prioriteta »Jačanje i integracija postojeće infrastrukturne mreže kroz promicanje i razvoj prijevoznih, informacijskih i komunikacijskih usluga«.

Infrastruktura i usluge prijevoza, kao i komunikacije, imaju temeljnu ulogu u razvoju jadranske regije. Kako bi se nastavili na rezultate postignute u prethodnom programskom razdoblju i primjenjujući načelo ekološke kompatibilnosti, utvrđeni su sljedeći konkretni ciljevi:

– Development of port, airport systems and connected services, guaranteeing interfunctioning and integration between existing transportation networks.

– Promoting a system of sustainable transport services to improve links in the Adriatic area.

– Developing and augmenting communication and information networks and access to them.

PRIORITY 4 – Technical Assistance

The general objective of the Priority is to «guarantee management, implementation, monitoring, control and evaluation of the Programme».

The financial dimension of the Priority takes into account the complexity of managing this Programme with the geographical extension of the eligible area, which implies a large number of the participating Countries and a high number of Authorities and Bodies involved in management and control.

The Priority will be achieved through two specific objectives:

– improving administration and implementation of the Programme;

– guaranteeing information, publicity and evaluation activities.

4-5- APPLICATION OF EU PRINCIPLES

4-5-1- Promotion of sustainable development

Sustainable development is a key objective in the Treaty. The principles and objectives of sustainable development were recognised by the European Council in Gothenburg in 2001 with the adoption of the Sustainable Development Strategy. Following the review of the EU Sustainable Development Strategy 2001 launched by the Commission in 2004 and on the basis of contributions from the Council, the European Parliament, the European Economic and Social Committee and others, the European Council adopted in June 2006 an ambitious and comprehensive renewed Sustainable Development Strategy for an enlarged European Union (10117/06). To serve as a basis for this renewed strategy, the European Council in June 2006 approved a declaration with the following key objectives and principles:

Key objectives:

– Environmental protection.
– Social equity and cohesion.
– Economic prosperity.
– Meeting our international responsibilities.

Policy guiding principles:

– Promotion and protection of fundamental rights.
– Solidarity within and between generations.
– Open and democratic society.
– Involvement of citizens.
– Involvement of business and social partners.
– Policy coherence and governance.
– Policy integration.
– Use best available knowledge.
– Precautionary principle.
– Make polluters pay.

The overall Objectives Structure and resulting Priorities demonstrate direct connection to these areas, addressing environmental protection and improvement, promoting an economic system for the future based on knowledge and innovation and emphasising social equality and public participation.

– Razvoj lučkih i aerodromskih sustava i vezanih usluga, uz jamstvo međusobnog funkcioniranja i integracije postojećih prometnih mreža.

– Promicanje sustava održivih prijevoznih usluga za poboljšanje veza u jadranskom području.

– Razvoj i povećavanje komunikacijskih i informacijskih mreža i pristupa istima.

PRIORITET 4 – Tehnička pomoć

Opći je cilj Prioriteta »Upravljanje jamstvima, provedba, nadgledanje, kontrola i procjena Programa«.

Financijska dimenzija ovog Prioriteta uzima u obzir složenost upravljanja ovim Programom uz zemljopisno proširenje prihvatljivog područja, što podrazumijeva velik broj država sudionica i velik broj vlasti i tijela uključenih u upravljanje i kontrolu.

Prioritet se ostvaruje kroz dva konkretna cilja:

– poboljšanje upravljanja Programom i provedbe Programa;

– informacije o jamstvu, promidžbene i aktivnosti procjene.

4-5- PRIMJENA NAČELA EUROPSKE UNIJE

4-5-1- Promicanje održivog razvoja

Održivi razvoj ključni je cilj Ugovora. Načela i ciljeve održivog razvoja prepoznalo je Europsko vijeće u Gothenburgu 2001. usvajanjem Strategije održivog razvoja. Nakon revizije Strategije održivog razvoja EU-a iz 2001., koju je pokrenula Komisija 2004., a na temelju doprinosa Vijeća, Europskog parlamenta, Europskog gospodarskog i socijalnog odbora i drugih tijela, Europsko vijeće usvojilo je u lipnju 2006. ambicioznu i sveobuhvatnu novu Strategiju održivog razvoja za proširenu Europsku uniju (10117/06). Kao temelj za novu strategiju, europsko je Vijeće u lipnju 2006. prihvatilo deklaraciju sa sljedećim ključnim ciljevima:

Osnovni ciljevi:

– Zaštita okoliša
– Socijalna jednakost i kohezija
– Gospodarsko blagostanje
– Ispunjavanje međunarodnih obveza

Načela upravljanja politikom:

– Promidžba i zaštita temeljnih prava.
– Solidarnost unutar i među generacijama.
– Otvoreno i demokratsko društvo.
– Uključivanje građana.
– Uključivanje poslovnih i društvenih partnera.
– Politika dosljednosti i upravljanja.
– Integracija politike.
– Primjena najboljeg dostupnog znanja.
– Načelo predostrožnosti.
– Obvezivanje zagađivača na plaćanje.

Sveukupna Struktura ciljeva i proizlazeći Prioriteti pokazuju izravnu vezu s ovim područjima jer se bave zaštitom i unapređenjem okoliša, promiču gospodarski sustav budućnosti temeljen na znanju i inovaciji te naglašavaju socijalnu jednakost i sudjelovanje javnosti.

4-5-2- Promotion of equal opportunities and non-discrimination

The implementation of the activity is in line with European and national policies an equal opportunities and non-discrimination.

Equality of opportunity will sought at all stages of the Programme, from strategy; project design, application and selection procedures, monitoring and evaluation and publicity

4-5-3- The competition rules

Each project which will include the participation of an «economic operator» (Directive 2004/18/EC of the European Parliament) as a beneficiary, will have to guarantee the respect of competition rules and State Aid rules. The Implementing rules and the call for proposals will specify the limits of the aids.

4-6- COMPLIANCE WITH OTHER POLICIES AND PROGRAMMES

4-6-1- Description of interventions within the Adriatic Cross-Border Cooperation Area.

The Northern Adriatic is an area rich, not only in terms of its resources but also its ecological heritage, its rich ecosystem, its varied and vibrant economic activity both on the sea and inland, and in its role as the engine of tertiary economic development. The Northern Adriatic is a closed aquatic area with low tidal water making it peculiarly vulnerable as an ecosystem and, therefore, particularly in need of a coherent conservation programme. The Adriatic Sea is separated from the rest of the Mediterranean by the Ionian Sea, which acts as the lungs of the Adriatic feeding new water into the basin. Water circulation in the Adriatic Sea is generally counter-clockwise.

Due to high population density and the concentration of industry and other economic activity, maritime traffic in general and that of oil tankers in particular is exceptionally heavy in the northern part of the Adriatic Sea.

Croatia, Italy and Slovenia, the three countries bordering the northern area of the Adriatic Sea, have been Contracting Parties to the Convention for the Protection of the Mediterranean Sea against Pollution (the Barcelona Convention) and to its 2002 Protocol concerning Cooperation in Preventing Pollution from Ships and, in Cases of Emergency, Combating Pollution of the Mediterranean Sea (Prevention and Emergency Protocol) which replaced the 1976 Protocol concerning Cooperation in Combating Pollution of the Mediterranean Sea by Oil and other Harmful Substances in Cases of Emergency (Emergency Protocol). All three countries have developed their respective national systems for preparedness and response to marine pollution incidents and have their National Contingency Plans, trained personnel and material resources for combating oil spills.

The representatives of Croatia, Italy and Slovenia anticipating that a serious incident of marine pollution would gravely damage both the Adriatic ecosystem and the economic activity of the region, notably tourism, fisheries and energy generation, prepared and adopted the Sub-regional Contingency Plan covering the Adriatic Sea.

Special attention shall be given to the services provided by the INTERACT II Programme. This EU-wide programme focuses on the good governance of territorial cooperation and provides needs-based support to stakeholders involved in implementing programmes. The target groups for INTERACT are primarily the implementation authorities as well as other bodies involved in programme implementation. In order to ensure maximum benefit from the INTE-

4-5-2- Promicanje jednakih mogućnosti i nediskriminacija

Provedba aktivnosti u skladu je s europskim i nacionalnim politikama jednakih mogućnosti i nediskriminacije.

Jednakost mogućnosti zahtijeva se u svim fazama Programa, od strategije, izrade projekata, prijava i postupaka odabira, nadgledanja te procjene i promidžbe.

4-5-3- Pravila natječaja

Svaki projekt koji uključuje sudjelovanje »gospodarskog subjekta« (Direktiva 2004/18/EZ Europskog Parlamenta) u smislu korisnika, mora jamčiti poštivanje pravila natječaja i pravila državne potpore. U Provedbenim pravilima i pozivu za dostavljanje ponuda navode se ograničenja potpore.

4-6- USKLAĐENOST S DRUGIM POLITIKAMA I PROGRAMIMA

4-6-1- Opis intervencija unutar jadranskog područja prekogranične suradnje.

Sjeverni je Jadran bogato područje, ne samo u smislu resursa, već i ekološke baštine, bogatog ekosustava, raznolikih i dinamičnih gospodarskih djelatnosti, kako na moru tako i u unutrašnjosti, te u smislu pokretača tercijarnog gospodarskog razvoja. Sjeverni Jadran zatvoreno je vodeno područje s niskom plimom, što ga čini osobito ranjivim ekosustavom, te je stoga ovdje osobito potreban cjelovit program očuvanja. Jadransko more odvojeno je od ostatka Sredozemlja Jonskim morem, plućnim krilima Jadrana koja dovode novu vodu u zaljev. Tok vode u Jadranskom moru općenito je suprotan kazaljci sata.

Zbog visoke gustoće naseljenosti i koncentracije industrije i drugih gospodarskih djelatnosti, opći pomorski promet, a posebice promet naftnih tankera, iznimno je gust u sjevernom dijelu Jadranskog mora.

Hrvatska, Italija i Slovenija, tri države čije granice leže na sjevernom dijelu Jadranskog mora, ugovorne su stranke Konvencije o zaštiti Sredozemnog mora od onečišćavanja (Barcelonska konvencija) i njezinog Protokola o suradnji u sprječavanju onečišćenja s brodova i, u hitnim slučajevima, suzbijanju onečišćenja Sredozemnog mora iz 2002. (Protokol o sprečavanju i hitnim slučajevima) koji je zamijenilo Protokol o suradnji u borbi protiv onečišćenja Sredozemnog mora naftom i drugim štetnim tvarima u slučaju nezgoda (Protokol o nezgodama) iz 1976. Sve tri države razvile su svoje odnosne nacionalne sustave za pripravnost i reakciju na incidente onečišćenja mora te imaju svoje nacionalne planove za nepredviđene okolnosti, uvježbano osoblje i materijalna sredstva za suzbijanje naftnih mrlja.

Predstavnici Hrvatske, Italije i Slovenije, znajući da bi ozbiljni incident onečišćenja mora teško oštetio jadranski ekosustav i gospodarsku djelatnost regije, a naročito turizam, ribarstvo i proizvodnju energije, pripremili su i usvojili subregionalni plan za nepredviđene okolnosti vezano uz Jadransko more.

Posebna pozornost posvetit će se uslugama koje pruža program INTERACT II. Ovaj program, namijenjen cijelom području EU-a, usmjeren je na dobro upravljanje teritorijalnom suradnjom, a dionicima uključenim u provedbene programe pruža podršku temeljenu na potrebama. U cilju osiguranja najveće koristi od programa INTERACT za provedbena tijela ovog programa, potiče ih se na korištenje usluga i dokumentacije INTERACT-a kao i sudjelovanje na seminarima INTERACT-a. Zavisni troškovi odobreni su kao Tehnička pomoć.

Ukoliko su regije u sklopu područja programa uključene u inicijativu Regija za gospodarske promjene, Upravno tijelo se obvezuje na:

RACT Programme for the implementing bodies of this Programme, the use of INTERACT services and documentation as well as the participation in INTERACT seminars will be encouraged. Related costs are eligible under Technical Assistance.

If regions in the programme area are involved in the Regions for Economic Change initiative the Managing Authority commits itself to:

a) make the necessary arrangement to support innovative operations with cross-border/transnational impact that are related to the results of the networks,

b) foresee a point in the agenda of the Monitoring Committee at least once a year to discuss relevant suggestions for the programme, and to invite representatives of the networks (as observers) to report on the progress of the networks' activities;

c) describe in the Annual Report actions included within the Regions for Economic Change initiative.»

4-6-2- Programme coherence with strategies and ongoing Programmes

To check and evaluate the «external coherence» of the programme with EU, national and regional programming objectives, in this chapter we take into account and analyse the relationship between the Programme goals and (tab. 19):

– the goals of the Lisbon strategy;

– strategic EU policies;

– the Gothenburg strategies;

– IPA objectives.

In order to verify the coherence of the Programme the national strategic reference framework(s) for the accomplishment of the cohesion policies of the member States and the Multi-annual Indicative planning document(s) for strategic planning in the sphere of the pre-adhesion process (compared tab 19) were also taken into consideration.

Tab. 19 – COHERENCE BETWEEN THE EU STRATEGIES AND THE OBJECTIVES OF IPA ADRIATIC CBC PROGRAMME

EU strategies in the Adriatic Area		IPA Adriatic CBC Programme		
		Priority 1	Priority 2	Priority 3
Lisbon Agenda	Knowledge and innovation– engines of sustainable growth	x	↑	x
	Making Europe a more attractive place to invest and work	xx	x	x
	Creating more and better jobs	x	↓	x
Strategic EU lines	Making Europe and its regions more attrative place in which to invest	xx	↑	x
	Improving knowledge and innovation for growth	x	x	xx
	More and better jobs	x	↓	x
Göteborg Agenda	Climate change and energy		x	
	Sustainable transport			x
	Production and consumption sustainable modalities		x	
	Conservation and management of natural resources		x	
	Public health	x		
	Social inclusion, demography and immigration	x		
	Global poverty and sustainable global development challenges	x		
	Sustainable Production and Consumption*	x		
IPA objectives	Promoting sustainable economic and social development in the border	x		
	Working together to address common challenges in fields such as	x	x	
	Ensuring efficient and secure borders	-	-	-
	Promoting joint small scale actions involving local actors from the	x		x

X = Low Level of Coherence XX= High Level of Coherence
←X→ = cross importance of the environmental sustainability

* Extensive review process of Gothenburg strategy of 2001 adopted in June 2006

The Programme is fully consistent with the Lisbon Strategy precisely because it is a cooperation programme and as such is heavily directed toward supranational European cohesion strategies.

a) stvaranje neophodnih rasporeda za podržavanje inovativnih djelovanja s prekograničnim/transnacionalnim utjecajem koji su povezani s rezultatima mreža

b) uključivanje točke u program rada Nadzornog vijeća najmanje jednom godišnje radi rasprave o važnim prijedlozima za program i pozivanje predstavnika mreža (kao promatrača) da izvijeste o napredovanju aktivnosti unutar mreže;

c) opisivanje aktivnosti uključenih u inicijativu Regija za gospodarske promjene u Godišnjem izvješću.«

4-6-2- Koherentnost Programa sa strategijama i tekućim Programima

U svrhu provjere i ocjene »vanjske koherentnosti« Programa s programskim ciljevima EU-a, pojedinih država i regija, u ovom se poglavlju razmatra i analizira odnos između programskih ciljeva i (tablica 19.):

– ciljeva Lisabonske strategije;

– strateških politika EU-a;

– strategije iz Gothenburga;

– ciljeva IPA-e.

Radi provjere koherentnosti Programa, također su uzeti u obzir Nacionalni strateški referentni okvir za provedbu kohezijskih politika država članica i Višegodišnji programski dokument za strateško planiranje u sferi pretpristupnog procesa (usporedba u tablici 19.).

Tablica 19. – KOHERENTNOST IZMEĐU EU STRATEGIJA I CILJEVA JADRANSKE PREKOGRANIČNE SURADNJE U OKVIRU INSTRUMENTA ZA POMOĆ U PRETPRISTUPNOM RAZDOBLJU

Strategije EU-a za jadransko područje		Jadranska prekogranična suradnja unutar Instrumenta za pomoć u pretpristupnom razdoblju		
		Cilj 1.	Cilj 2.	Cilj 3.
Lisabonska strategija	Znanje i inovacija – pokretači održivog rasta	x	↑	xx
	Učiniti Europu privlačnijim mjestom za investicije i rad	xx	X	x
	Stvaranje više i boljih radnih mjesta	x	↓	x
Strateške politike EU-a	Znanje i inovacija – pokretači održivog rasta	x	↑	xx
	Učiniti Europu privlačnijim mjestom za investicije i rad	xx	X	x
	Stvaranje više i boljih radnih mjesta	x	↓	x
Strategija iz Gothenburga	Klimatska promjena i energija		x	
	Održiva prijevozna sredstva			x
	Održivi načini proizvodnje i potrošnje		x	
	Čuvanje i upravljanje prirodnim bogatstvima		x	
	Javno zdravstvo	x		
	Socijalna uključenost, demografija i imigracija	x		
	Globalno siromaštvo i izazovi održivog globalnog razvoja	x		
Ciljevi IPA-e	Promicanje održivog gospodarskog i socijalnog razvoja u pograničnim područjima	x		
	Suradnja u suočavanju sa zajedničkim izazovima u poljima kao što je okoliš, prirodna i kulturna baština, javno zdravstvo te suzbijanje i borba protiv organiziranog kriminala	x	x	
	Osiguravanje učinkovitih i sigurnih granica			
	Promicanje zajedničkih manjih akcija koje uključuju lokalne sudionike u pograničnim područjima	x		x

X = Niska razina koherentnosti XX= Visoka razina koherentnosti
←X→ = zajednička važnost ekološke održivosti

Program jadranske prekogranične suradnje unutar IPA-e potpuno je u skladu upravo s Lisabonskom strategijom, jer to je program suradnje te je kao takav u znatnoj mjeri usmjeren prema nadnacionalnim europskim kohezijskim strategijama.

The global objective and the strategic choices of the Programme contribute to the implementation of the Lisbon Strategy by adopting three priorities:

• with regard to the 1st strategy «Making Europe a more attractive place to invest and work», the 3rd Programme priority «Strengthening and integrating existing infrastructure networks, promoting and developing transport, information and communication services» cover in particularly the objective of expanding and improving European infrastructure. The Programme pursues the reinforcement of port and airport infrastructures and services and the improvement and safety of the transport system.

• in line with the 2nd Lisbon strategy, the Programme should be highly efficient in implementing the Lisbon strategy goal of using knowledge and innovation to boost growth. The measures concerning the development, promotion and enhancement of research and innovation by establishing scientific and technological networks, international technological platforms, by strengthening the relationship between research and the production system and, more generally, by actions favouring the area's ability to attract investments and jobs.

• with regard to the 3rd Lisbon strategy, the Programme contributes mainly to the first priority thanks to investment in human capital, supporting the development of competences, mobility of researchers and the exchange and dissemination of results and the practices besides, across the further intervention line of priority 1, it contributes to the modernisation of the social-health and job sectors.

The cohesion policy completes the achievements of the Lisbon Agenda objectives, and consequently, the Strategic Guidelines in identifying the primary objectives in the promotion of sustainable growth, competitiveness and employment, are in tight convergence and synergy with it by adopting the same three priorities.

The Guidelines, in also highlighting the role of the «territorial dimension» in the cohesion policy, emphasize the importance of territorial cooperation and suggest the prevailing thematic sectors for its application in the upgrading of the transport infrastructure and in hydrological and environmental resource management. The elements of coherence of the Programme with the Guidelines, appear very distinctive in the lines of action which aim to increase the attractiveness of European regions, to be realized by improving the efficiency of transport infrastructures, for which the Commission explicitly recalls the importance of the cross border projects; the enhancement of synergies between environmental protection and increase of renewable energy resource use. The Programme gives an important contribution to the second orientation which aims to increase the level of research and technological development in the public and private sector, to promote the introduction of innovation in the productive system, to promote the diffusion of information and communication technologies in the public and private sector.

In addition to the Lisbon and strategic EU lines, the priorities of the Gothenburg Agenda have also been respected during the formulation of the Programme. In particular the suggestions about Sustainable transport strategies, conservation and management of natural resources, public health, climatic change and energy.

The Instrument for Pre-Accession Assistance (IPA) drawing up five components. The Adriatic Programme only follows the «Cross-

Opći cilj i strateški izbori programa pridonose provedbi Lisabonske strategije usvajanjem tri prioriteta:

• vezano uz 1. strategiju »Učiniti Europu privlačnijim mjestom za investicije i rad«, 3. programski prioritet »Jačanje i integracija postojeće infrastrukturne mreže kroz promicanje i razvoj prijevoznih, informacijskih i komunikacijskih usluga« pokriva posebice cilj širenja i poboljšavanja europske infrastrukture. Program stremi jačanju lučke i aerodromske infrastrukture i usluga te poboljšanju i sigurnosti prometnog sustava.

• ako govorimo o 2. Lisabonskoj strategiji, Program bi trebao biti vrlo učinkovit u postizanju cilja Lisabonske strategije vezano uz korištenje znanja i inovacija za poticanje rasta. Mjere u vezi s razvojem, promicanjem i poboljšanjem istraživanja i inovacija osnivanjem znanstvenih i tehnoloških mreža, međunarodnih tehnoloških platformi, jačanjem odnosa između istraživačkih i proizvodnih sustava te, općenitije, djelovanjem koje unapređuje sposobnost područja za privlačenje ulaganja i radnih mjesta.

• vezano uz 3. Lisabonsku strategiju, Program pridonosi uglavnom prvom prioritetu, zahvaljujući ulaganju u ljudski kapital, podupiranju razvijanja kompetencija, pokretljivosti istraživača i razmjene i širenja rezultata i postupaka, a daljnjim smjerom djelovanja prioriteta 1. Program pridonesi osuvremenjivanju socijalno-zdravstvenog i poslovnog sektora.

Kohezijskom se politikom postižu ciljevi Lisabonske strategije, a slijedom su toga Strateške smjernice, u određivanju glavnih ciljeva u promicanju održivog rasta, konkurentnosti i zapošljavanja, usko vezane i u sinergiji s istom usvajanjem istih triju prioriteta.

Smjernice, naglašavanjem uloge »područne dimenzije« u kohezijskoj politici, ističu važnost područne suradnje i predlažu važnije tematske sektore za primjenu suradnje u unapređivanju prometne infrastrukture te u upravljanju hidrološkim i ekološkim potencijalom. Elementi koherentnosti Programa sa Smjernicama vrlo su izraženi u djelovanju koje je usmjereno većoj

privlačnosti europskih regija, što bi se trebalo ostvariti poboljšavanjem učinkovitosti prometne infrastrukture, a vezano uz to Komisija izričito podsjeća na važnost prekograničnih projekata; poboljšanje sinergije između zaštite okoliša i povećanja korištenja obnovljivih izvora energije. Jadranska prekogranična suradnja unutar IPA-e daje važan doprinos u drugom smjeru s ciljem povećanja razine istraživanja i tehnološkog razvoja u javnom i privatnom sektoru, promicanja uvođenja inovacija u proizvodni sustav, promicanja širenja informacijske i komunikacijske tehnologije u javnom i privatnom sektoru.

Uz Lisabonsku strategiju i strateške smjerove EU-a, prioriteti strategije iz Gothenburga također su poštovani tijekom oblikovanja Programa. Posebice to vrijedi za prijedloge o strategijama održivog prijevoza, čuvanju i upravljanju prirodnim bogatstvima, javnom zdravstvu, klimatskoj promjeni i energiji.

Instrument za pomoć u pretpristupnom razdoblju (IPA) sadrži pet sastavnica. Jadranski program slijedi samo sastavnicu »Prekogranična suradnja« i uz nju, ali samo za Srbiju, sastavnicu »Tran-

Border Cooperation» component. The main objectives for the Cross-Border Cooperation component are[19]:

– Promoting sustainable economic and social development in the border areas;

– Working together to address common challenges in fields such as environment, natural and cultural heritage, public health and the prevention of and fight against organized crime;

– Ensuring efficient and secure borders;

– Promoting joint small scale actions involving local actors from the border regions.

In addition to the EU strategies above, the Programme takes into account the objectives listened in the IPA Implementing Rules. As can be seen by table 19 the Adriatic Programme shows a good level of coherence with the IPA Instrument. In particular the priority «Economic, Social and Institutional Cooperation» is coherent with the objective of IPA instrument «Promoting sustainable economic and social development in the border areas». Similarly the environmental objectives of the Programme have a good level of coherence with the IPA environment objectives.

The next table (tab. 20) shows how the Programme coheres with the National Strategic Reference Framework and Multi annual Indicative Planning Documents. As it is possible see, the multi annual indicative planning of the countries involved in the Adriatic Programme has a high level of coherence with the Priorities of the Programme and also with the IPA objectives.

The National Strategic Frameworks documents about the countries involved in the Programme considered until now (Italy, Slovenia and Greece) identified some priorities divided into some general objectives. From the coherence evaluation in this document show that many priorities and objectives have a good level of coherence with the CBC Programme.

Another important document which takes coherence into account is the «APQ Balcani» document. This shows the lines of intervention of this Programme in part of the area of the Adriatic Programme. Many of these priorities are also illustrated in the Adriatic Programme.

[19] Cfr. Art. 86 of IPA Implementing Regulation /2007)

zicija, pomoć i institucionalna izgradnja«. Glavni ciljevi sastavnice Prekogranična suradnja su[19]:

– Promicanje održivog gospodarskog i socijalnog razvoja u pograničnim područjima;

– Suradnja u suočavanju sa zajedničkim izazovima na području okoliša, prirodne i kulturne baštine, javnog zdravstva te suzbijanja i borbe protiv organiziranog kriminala;

– Osiguravanje učinkovitih i sigurnih granica;

– Promicanje zajedničkih manjih akcija koje uključuju lokalne sudionike u pograničnim područjima.

Povrh navedenih strategija EU-a, Program uzima u obzir ciljeve Provedbene uredbe IPA-e. Kao što je vidljivo u tablici 19., Jadranski program pokazuje dobru razinu koherentnosti s instrumentom IPA-e. Prioritet »Gospodarska, socijalna i institucionalna suradnja« posebice je koherentan s ciljem instrumenta IPA-e »Promicanje održivog gospodarskog i socijalnog razvoja u pograničnim područjima«. Slično tome, ekološki ciljevi Programa imaju dobru razinu koherentnosti s ciljevima IPA-a vezanim uz okoliš.

Sljedeća tablica (tablica 20.) pokazuje koherentnost Programa s Nacionalnim strateškim referentnim okvirom i Višegodišnjim indikativnim planskim dokumentom. Kako se može vidjeti, višegodišnje indikativno planiranje država uključenih u Jadranski program ima visoku razinu koherentnosti s Prioritetima Programa ali i s ciljevima IPA-e.

U do sada razmatranim dokumentima Nacionalnih strateških okvira država uključenih u Program (Italija, Slovenija i Grčka) utvrđeni su određeni prioriteti, podijeljeni na opće ciljeve. Procjena koherentnosti u ovom dokumentu pokazuje da mnogi prioriteti i ciljevi imaju dobru razinu koherentnosti s Programom prekogranične suradnje.Još jedan važan dokument koji uzima u obzir koherentnost je »Sporazum o okvirnom programu za Balkan« (APQ Balcani). Tu su vidljivi smjerovi djelovanja ovog programa, u dijelu koji obuhvaća Jadranski program. Mnogi od tih prioriteta također su navedeni u Jadranskom programu.

[19] Zajednički referentni okvir (CFR) članak 86. IPA Provedbene uredbe /2007)

Tab. 20 COHERENCE WITH THE NATIONAL STRATEGIC REFERENCE FRAMEWORK AND MULTI ANNUAL INDICATIVE PLANNING DOCUMENTS

Multi Annual Indicative Planning Document and National Strategic Document		IPA Adriatic CBC		
		1	2	3
MIPD Albania	Development of cross-border economic, social and environmental activities of border areas	x	x	
	Address common challenges in the field of environment, public health, prevention and fight against organised	x	x	
	Ensure efficient and secure borders			
	Promote legal and administrative cooperation	x		
	Promote local "people to people" type actions	x		
MIPD Bosnia i Herzegovina	Activities aimed to promote and enhance cross-border co-operation and the socioeconomic integration of border regions through the trengthening of economical, social, environmental and cultural ties between respective participating countries, including people to people type actions.	x	x	
	Addressing common challenges in the field of public health, prevention and fight against organised crime, counter-terrorism, corruption etc.		x	
	Co-operation and networking between countries to ensure secure borders and to promote legal and administrative co-operation.	x		
MIPD Croatia	Co-operation among local/ regional authorities, associations, NGOs and enterprises from neighbouring regions to enhance economic and social development of eligible border regions; Small infrastructure to improve potential for tourism or local/ regional transport and communication, including environmental aspects; People-to-people actions to intensify contacts at local level among citizens from either side of the borders; Technical Assistance and information diffusion to help with programme implementation and contribute to timely delivery of results; Cooperation between authorities covering strategies and actions to address risks and threats to border security and organised crime.	x	x	x
MIPD Montenegro	Development of cross-border economic, social and environmental activities of border areas.	x	x	
	Address common challenges in particular in the field of environment and public health and development.	x	x	
	Promote local "people to people" type actions including among NGOs and local authorities.	x		
MIPD Serbia	Cross-border infrastructure. Flood prevention. Waters management			x
	Economic co-operation (especially, creation of strong logistical links, supply chains and clusters alongside the border) tourism, agriculture and rural development.			x
	Address common challenges in the field of environment, public health, prevention and fight against organised crime, etc.	x	x	
	Ensure efficient and secure borders. Promote legal and administrative co-operation.			
	Promote local "people to people" type actions, more emphasis should be put on stronger co-operation between public entities, NGOs in the fields such as education and cultural co-operation, development of democracy and tolerance, conflict prevention etc.	x	x	
	Cooperation among cultural institutions including Museums, Theatres, etc.		x	
	Develop the reference framework for CBC activities and developing planning documents;	----------		
	Fostering reciprocal trust at local level;	x		
	Supporting initiatives in the area of education, research and employment generation.	x		
	Support activities for the return of refugees to their country of origin, their reintegration and facilitation of the access to their rights.			
	Support efforts to control small arms and light weapons.			
National Strategic Reference Framework Italia	Enhancement and valorisation of human resources	x		
	Promotion, valorisation and diffusion of research and innovation for competitiveness	x		
	Sustainable and efficient use of environmental for the development		x	
	Enhancement of natural and cultural resources for attractiveness and development		x	
	Social inclusion and services to improve life quality and the territory attractiveness	x		x
	Networks and links to improve mobility			x
	Competitiveness of productive system and employment	x		
	Competitiveness and attractiveness of urban territory			
	Attractiveness of Italy as places to invest	x		
	Governance and institutional building	x		
National Strategic Reference Framework Slovenia	The economic development objective	x		x
	The social development objective	x		
	The cross-generational and sustainable development objective	x		
	The development objective of Slovenia in the international environment		x	
National Strategic Reference Framework Greece	Investment in the productive sector of the economy	x	x	
	Knowledge Society and Innovation	x		
	Employment and social cohesion	x		
	Institutional framework			
	Attractiveness of Greece and of the Regions as places to invest, work and live	x	x	x
APQ Balcani 2007-2013	Socio-economic development	x		
	Material and intangible Interconnections			x
	Environment and sustainable development		x	
	Dialogue and Culture		x	
	Healt and Welfare		x	

Tablica 20. – USKLAĐENOST S NACIONALNIM STRATEŠKIM OKVIROM ZA RAZVOJ I VIŠEGODIŠNJIM INDIKATIVNIM PLANSKIM DOKUMENTOM

Višegodišnji indikativni planski dokument i Nacionalni strateški dokumenti		IPA jadranske CBC		
		1	2	3
VIPD Albanija	Razvoj prekograničnih gospodarskih, društvenih i ekoloških aktivnosti pograničnih područja	x	x	
	Rješavanje zajedničkih izazova u području okoliša, javnog zdravstva, prevencije i borbe protiv organiziranog kriminala	x	x	
	Osiguravanje učinkovitih i sigurnih granica			
	Promicanje pravne i upravne suradnje	x		
	Promicanje lokalnih aktivnosti usmjerenih na međuljudsku suradnju	x		
VIPD Bosna i Hercegovina	Aktivnosti usmjerene na promicanje i poboljšanje prekogranične suradnje i društveno-gospodarske integracije pograničnih područja kroz jačanje gospodarskih, društvenih, ekoloških i kulturoloških veza među odgovarajućim državama sudionicama, uključujući međuljudsku suradnju.	x	x	
	Rješavanje zajedničkih izazova u području javnog zdravstva, prevencije i borbe protiv organiziranog kriminala, protuterorizma, korupcije itd.		x	
	Suradnja i umrežavanje država s ciljem osiguravanja sigurnih granica te promicanje pravne i upravne suradnje.	x		
VIPD Hrvatska	Suradnja između lokalnih/regionalnih tijela, udruga, NVO-a i poduzeća iz susjednih regija da bi se poboljšao gospodarski i društveni razvoj prihvatljivih pograničnih područja;	x		
	Mala infrastruktura za poboljšanje potencijala turizma ili lokalnog/regionalnog prijevoza i komunikacija, uključujući ekološke aspekte;		x	x
	Međuljudska suradnja u cilju ojačavanja kontakata na lokalnoj razini među građanima s obje strane granice;			
	Tehnička pomoć i širenje informacija da bi se pomoglo s provedbom programa i pridonijelo pravovremenoj isporuci rezultata;			
	Suradnja između tijela koja obuhvaća strategije i postupke da bi se riješili rizici i prijetnje graničnoj sigurnosti i organiziranom kriminalu.			
VIPD Crna Gora	Razvoj prekograničnog gospodarskog, društvenog i ekološkog djelovanja u pograničnim područjima.	x	x	
	Rješavanje zajedničkih izazova, posebice na području okoliša i javnog zdravstva i razvoja.	x	x	
	Promicanje lokalne međuljudske suradnje, kao i suradnje između NVO-a i lokalne samouprave	x		
VIPD Srbija	Prekogranična infrastruktura. Sprečavanje poplava. Upravljanje.			x
	Gospodarska suradnja (posebice, stvaranje snažnih logističkih veza, lanaca nabave i klastera uzduž granice) u turizmu, poljoprivredi i ruralnom razvoju.			x
	Rješavanje zajedničkih izazova u području okoliša, javnog zdravstva, prevencije i borbe protiv organiziranog kriminala, itd.	x	x	
	Osiguravanje učinkovitih i sigurnih granica. Promicanje pravne i upravne suradnje.			
	Promicanje lokalne međuljudske suradnje, s naglaskom na snažniju suradnju između javnih ustanova i NVO-a na području obrazovanja i kulturne suradnja, razvoja demokracije i tolerancije, prevencije sukoba, itd.	x	x	
	Suradnja među kulturnim ustanovama, uključujući muzeje, kazališta, itd.		x	
	Razvoj referentnog okvira za aktivnosti prekogranične suradnje te razvoj planskih dokumenata;	----------		
	Njegovanje uzajamnog povjerenja na lokalnoj razini;	x		
	Podupiranje inicijativa na području obrazovanja, istraživanja i zapošljavanja.	x		
	Podupiranje povratka izbjeglica u njihovu zemlju porijekla, njihove reintegracije i olakšavanja ostvarivanja njihovih prava.			
	Podupiranje napora za kontrolu ručnog vatrenog oružja i lakog oružja.			
Nacionalni strateški okvir za razvoj, Italija	Jačanje i vrednovanje ljudskih potencijala	x		
	Promicanje, vrednovanje i širenje istraživanja i inovacija u cilju ostvarivanja konkurentnosti	x		
	Održiva i učinkovita primjena ekoloških načela u cilju razvoja		x	
	Povećanje prirodnih i kulturnih bogatstva u cilju stvaranja privlačnosti i razvoja		x	
	Društvena uključenost i usluge za poboljšanje kakvoće života i privlačnosti područja	x		x
	Mreže i veze za poboljšanje pokretljivosti			x
	Konkurentnost proizvodnog sustava i zapošljavanja	x		
	Konkurentnost i privlačnost gradskog područja			
	Privlačnost Italije kao mjesta za ulaganje	x		
	Razvoj uprave i institucija	x		
Nacionalni strateški okvir za razvoj, Slovenija	Gospodarski razvoj	x		x
	Društveni razvoj	x		
	Međugeneracijski i održivi razvoj	x		
	Razvoj Slovenije u međunarodnom okruženju		x	
Nacionalni strateški okvir za razvoj, Grčka	Ulaganje u proizvodni gospodarstveni sektor	x	x	
	Društvo znanja i inovacija	x		
	Zapošljavanje i društvena povezanost	x		
	Institucionalni okvir			
	Privlačnost Grčke i regije kao mjesta za ulaganje, rad i život	x	x	x
Sporazum o okvirnom programu za Balkan 2007. – 2013.	Društveno-gospodarski razvoj	x		
	Materijalna i nematerijalna međusobna povezanost			x
	Okoliš i održivi razvoj		x	
	Dijalog i kultura		x	
	Zdravstvo i socijalna pomoć		x	

Programme implementation takes into account also the analysis of other cooperation programmes, for the period 2007-2013, which covers the same areas of Adriatic Programme. The Programmes considered during this phase are: «South East Europe (SEE)», «Italia-Slovenia», «Greece-Italy» and «Greece-Albania». The table 21 shows the level of coherence about this programmes and the Programme.

Tab. 21 COHERENCE WITH THE STRATEGIES IN THE 2007-2013 PROGRAMMES IN THE ADRIATIC AREA

Programme strategies in the Adriatic Area		IPA Adriatic CBC		
		1	2	3
South Est Europe (SEE) 2007-2013	Facilitation of innovation and entrepreneurship	x		
	Protection and improvement of the environment		x	
	Improvement of the accessibility			x
	Development of transnational synergies for sustainable growth areas			
Italy - Slovenia 2007-2013	Ensure sustainable territorial integration		x	x
	Increase competitiveness and development of a knowledge-based society	x	x	
	Improve communication, social and cultural cooperation, also in order to remove persisting barriers	x	x	
Greece-Italy 2007-2013	Strenghtening competitiveness and innovation	x		
	Improve accessibility to sustainable networks and services			x
	Improving the quality of life, protection of the environment and enhancement of social and cultural cohesion		x	
Greece-Albania 2007-2013	Enhancement of cross border economic development	x		
	Promotion and development of the environment and natural and cultural resources		x	

4-7- TYPES AND CHARACTERISTICS OF PROJECTS

Only joint projects involving at least one MS partner and one from a CC/PCC are eligible for co-financing. Projects involving only MS partners or only CC/PCC partners are not admissible. The specific rules applicable to projects submitted by GR/AL partners only and by SI/HR partners only are outlined below.

The general rules governing the eligibility of operations under IPA CBC programmes between Member States and CC/PCC, and notably those specifically applicable to the Programme to avoid inefficient duplication of effort, are as follows:

a) Operations selected shall include beneficiaries from at least one Member State and one CC/PCC. Operations which include beneficiaries from Member States only or from (potential) Candidate countries only, shall not be eligible for financing.

b) As a result, cross–border cooperation between Member States shall only take place in the relevant Structural Funds Territorial Cooperation programmes (e.g. Slovenia–Italy, Italy–Greece), while cross–border cooperation involving (potential) Candidates only shall take place in the relevant IPA CBC programmes (e.g. Croatia–Bosnia and Herzegovina, Albania–Montenegro, etc.).

c) As a complement to the above general rule, and with regards to the participation of Slovenia and Greece in the Programme, operations involving only beneficiaries from:

• the Obalno–kraška region in Slovenia and the Istarska županija and/or the Primorsko–goranska županija counties in Croatia,

or

• the Thesprotia and/or the Corfu prefectures in Greece and the Vlore region (districts of Vlore and Saranda) in Albania,

shall not be eligible under the Programme. Such operations shall be eligible under the Slovenia–Croatia and under the Greece–Albania IPA CBC programmes respectively.

Provedba programa također uzima u obzir analize drugih programa suradnje za razdoblje 2007.-2013., koji pokrivaju ista područja jadranskog programa. Programi razmotreni tijekom ove faze su: »Jugoistočna Europa (SEE)« i »Italija – Slovenija«. Tablica 21. pokazuje razinu povezanosti ovih programa i IPA Programa jadranske prekogranične suradnje.

Tablica 21. – POVEZANOST SA STRATEGIJAMA NA PROSTORU JADRANA U NOVIM PROGRAMIMA

Strategije programa u Jadranskoj regiji		IPA Jad. Prog.		
		1	2	3
Jugoistočna Europa (SEE) 2007.-2013.	Unaprijeđivanje inovacija i poduzetništva	x		
	Zaštita i unaprijeđivanje zaštite okoliša		x	x
	Poboljšavanje pristupačnosti			
	Razvoj transnacionalnih sinergija za područja održivog rasta			
Italija-Slovenija 2007-2013.	Osiguravanje održive teritorijalne integracije		x	x
	Povećavanje konkurentnosti i razvoja društva koje se zasniva na znanju	x	x	
	Poboljšavanje komunikacije, društvene i kulturološke suradnje, kako bi se ujedno uklonile postojeće prepreke	x	x	
Italija-Grčka 2007-2013.	Povećavanje konkurentnosti i inovacija	x		
	Poboljšavanje pristupačnosti održivih mreža i usluga			x
	Poboljšavanje kvalitete života, zaštite okoliša i unaprjeđivanje društvene i kulturološke kohezije		x	
Grčka-Albanija 2007-2013.	Poboljšavanje prekograničnog gospodarsko razvoja	x		
	Promidžba i razvoj zaštite okoliša i prirodnih i kulturoloških resursa		x	

4-7 VRSTE I OBILJEŽJA PROJEKATA

Jedino zajednički projekti koji uključuju najmanje jednu državu članicu kao partnera i jednu državu kandidatkinju/državu potencijalnu kandidatkinju, su prikladni za sufinanciranje. Projekti koji uključuju samo državu članicu partnera ili samo državu kandidatkinju/državu potencijalnu kandidatkinju partnera nisu prihvatljivi. Određena pravila primjenjiva isključivo na projekte koje su predale partnerske zemlje Grčka i Albanija te partnerske zemlje Slovenija i Hrvatska izloženi su u glavnim crtama u nastavku.

Opća pravila koja reguliraju prihvatljivost operacija u okviru IPA Programa prekogranične suradnje između država članica i država kandidatkinja/država potencijalnih kandidatkinja, naročito pravila specifično primjenjiva na IPA program jadranske prekogranične suradnje da bi se izbjeglo neučinkovito umnožavanje napora, su sljedeća:

a) Odabrane operacije uključuju korisnike iz barem jedne države članice i jedne države kandidatkinje/države potencijalne kandidatkinje. Operacije koje uključuju korisnike samo iz država članica ili samo iz država (potencijalnih) kandidatkinja, nisu prihvatljive za financiranje. Kao posljedica, prekogranična suradnja između država članica odvija se samo u mjerodavnim programima Strukturnih fondova teritorijalne suradnje (npr. Slovenija – Italija, Italija – Grčka), dok se prekogranična suradnja koja uključuje države (potencijalne) kandidatkinje odvija samo u mjerodavnim IPA programima prekogranične suradnje (npr. Hrvatska – Bosna i Hercegovina, Albanija – Crna Gora itd.).

b) Kao dopuna gorespomenutom općem pravilu i s obzirom na sudjelovanje Slovenije i Grčke u IPA programu jadranske prekogranične suradnje, operacije koje uključuju samo korisnike iz:

• Obalno – kraške regije u Sloveniji i Istarske županije i/ili Primorsko-goranske županije u Hrvatskoj,

ili

• Prefekture Thesprotia i/ili Krf u Grčkoj i regije Vlore (okruzi Vlore i Salanda) u Albaniji,

nisu prihvatljivi temeljem IPA programa jadranske prekogranične suradnje. Takve operacije prihvatljive su temeljem zasebnih IPA programa prekogranične suradnje Slovenija – Hrvatska i Grčka – Albanija.

d) In order to be eligible for financing under the Programme, operations involving beneficiaries from the Slovenia–Croatia regions and the Greece–Albania regions mentioned in 6.b), must also include:

• at least a beneficiary from the eligible regions of Italy or Greece (case of operations involving beneficiaries from Slovenia–Croatia regions) or Slovenia (Case of operations involving beneficiaries from Greece–Albania regions);

or

• at least a beneficiary from any of other eligible areas in the (potential) Candidate countries other than the areas of Croatia or Albania referred to in point b) above.

The Programme strategy, reflecting the territorial dimension involved, is wide and pursues difficult objectives through three Priorities; Research and Innovation, Natural and Cultural Resources and Risk Prevention, and Accessibility and Networks.

Considering the huge resources and the diversity policy lines envisaged, it is necessary to avoid the risk of diluting the resources by splitting them between too many operations. It is preferable to utilise principles of appropriate concentration of investments in terms of territories and sectors to maximize the effectiveness of the intervention.

This is one of the fundamental principles laid down in the Community Regulations.

In compliance with Art. 95 of the IPA Implementing Regulation, as a general rule, the Programme shall finance joint operations which have been jointly selected by the participating countries through single calls for proposals covering the whole eligible area. Participating countries may also identify joint operations outside calls for proposals. In that event, the joint operation shall be specifically mentioned in the Programme or, if it is coherent with the priorities or measures of the Programme, shall be identified any time after the adoption of the Programme in a decision taken by the Joint Monitoring Committee

To this end the means and procedures for defining, identifying and selecting operations are very important. These operations will be identified jointly by beneficiaries and partners in the eligible territories, who will pool their experience and common interests.

For this category of projects, the Joint Monitoring Committee, should define a limited number of projects, important in their effect on the territory concerned.

These projects will be identified on the basis of their cost and specific thematic approach, effectiveness and long-term results in the territories concerned and in respect of the Programme's objectives.

Strategic Projects are complex projects involving partnership with particular characteristics, concerning several sectors and requiring lengthy periods for their creation, technical support actions and particular coordination.

Another feature of the Strategic Projects is the use of either a top down approach, where the JMC identifies Strategic projects, or a bottom up approach, which is the local alternative where local actors propose specific projects.

The Strategic Projects, must be effective and answer the territory's needs as envisaged by the Programme. They would be carried out as horizontal initiatives: where a specific thematic approach is preferred and should include the participation of more territories of MS and CC/PCC.

The following would be essential standards for the identification of a Strategic Project:

c) Da bi temeljem IPA programa jadranske prekogranične suradnje bile prihvatljive za financiranje, operacije koje uključuju korisnike iz regija Slovenija – Hrvatska i regija Grčka – Albanija, spomenute u 6.b), također moraju uključivati:

• barem jednog korisnika iz prihvatljivih područja Italije ili Grčke (slučaj operacija koje uključuju korisnike iz regija Slovenija – Hrvatska) ili Slovenije (slučaj operacija koje uključuju korisnike iz regija Grčke – Albanija);

ili

• barem jednog korisnika iz bilo kojeg drugog prihvatljivog područja u državi (potencijalnoj) kandidatkinji osim područja Hrvatske ili Albanije u spomenutoj točki b).

Programska strategija, odražavajući uključenu teritorijalnu dimenziju, je opsežna i teži ka ostvarenju zahtjevnih ciljeva kroz tri Prioriteta; Istraživanje i inovacije, Prirodna i kulturna bogatstva i sprječavanje rizika te Pristupačnost i mreže.

S obzirom na golemi potencijal i raznolikost koje strategija predviđa, nužno je izbjeći rizik od »razvodnjavanja« novčanih sredstava njihovom raspodjelom na previše operacija. Poželjnije je koristiti načela odgovarajuće koncentracije investicija s obzirom na teritorije i područja da bi se maksimizirala djelotvornost postupaka.

Ovo je jedno od temeljnih načela propisanih u Uredbama Zajednice.

U skladu s člankom 95. IPA-ine Regulative o provedbi bi Program trebao financirati zajedničke aktivnosti koje su zajednički odabrale države koje sudjeluju u programu kroz pojedinačne pozive na davanje prijedloga koji obuhvaćaju čitavo prihvatljivo područje. Države koje sudjeluju u programu mogu ujedno odrediti i zajedničke aktivnosti izvan razdoblja poziva na predlaganje. U tom slučaju, zajednička aktivnost bi se trebala izričito spomenuti u Programu ili ako je usklađena s prioritetima ili mjerama Programa, mora biti opisana bilo kada nakon usvajanja u odluci koju donosi Zajedničko nadzorno vijeće.

Za ovu kategoriju projekata Zajedničko nadzorno vijeće mora odrediti ograničeni broj projekata, čija se važnost određuje prema utjecaju na predmetni teritorij.

Ovi projekti se određuju prema troškovima i specifičnim tematskim pristupima, učinkovitosti i dugoročnim rezultatima u predmetnim teritorijima i u odnosu na ciljeve Programa.

Strateški projekti, nastoje izbjeći razjedinjavanje postupaka i poboljšati djelotvornost Programa. Za ovu kategoriju projekata Zajednički odbor za praćenje treba utvrditi ograničeni broj projekata, čiji je učinak važan za određeno područje.

Ovi će se projekti utvrditi na temelju njihovog troška i posebnog tematskog pristupa, djelotvornosti i dugoročnih rezultata na spomenutim područjima te s obzirom na ciljeve programa.

Strateški projekti su složeni projekti koji uključuju partnerstvo s određenim karakteristikama, odnose se na nekoliko sektora i zahtijevaju poduža razdoblja za njihovo stvaranje, postupke tehničke podrške i određenu usklađenost.

Drugo svojstvo Strateških projekata je upotreba ili tzv. pristupa odozgo prema dolje (top-down), pri čemu JMC određuje Strateške projekte, ili tzv. pristupa odozdo prema gore (bottom-up), što je lokalna alternativa pri čemu lokalni sudionik predlaže određene projekte.

Strateški projekti moraju biti učinkoviti i odgovoriti na potrebe područja kako je predviđeno programom. Provodili bi se kao horizontalne inicijative u kojima se preferira određeni tematski pristup te bi uključivali sudjelovanje više područja država članica i država kandidatkinja/potencijalnih kandidatkinja.

Ključni standardi za prepoznavanje Strateškog projekta su sljedeći:

a. to be based on high level of co-financing;

b. to be a long term project because of the complexities of organization, partnership and content;

c. to have an active and high quality partnership rather than nearly formal participation;

d. to have particular requirements in terms of content. The Strategic Projects will have to show where they coincide and contribute to carrying out the Lisbon strategy and/or the Gothenburg agenda. They must also show when necessary the opportunity or possibility of opening new areas of European policy. Strategic Projects must satisfy the integration elements promoted by Community policies regarding cooperation.

e. to produce a positive outcome in the cooperation area. This is an aspect closely linked to the territorial area of the project which isn't by definition common. A project may be «strategic» because, even if it operates in a limited territorial framework, it rebuilds or completes some networks or deals with matters of general interest to the entire area and thus encourages greater overall cooperatio

f. to produce lasting effects the Strategic Projects should produce lasting changes and effects that extend beyond the territory and beyond the actual contents of the project.:

– to produce a lever effect on financial resources to catalyse other private and/or public financing and human resources;

– to permit the consolidation and the stabilization of the partnership regarding the strategy development priorities of the territories;

– to create permanent cooperation opportunities;

– to bring about positive changes in stakeholder's behaviour.

Further explanations about the project typologies will be developed in the Implementing Manual to be issued following the Programme's approval

The Programme partnership recognises the value of the Italy-Albania cooperation which has been supported by the two countries and the EU over recent years.

As a result, the Programme partnership invites Albania and Italy to develop a strategic project which will be of benefit for the whole Adriatic Programme area. The involved Albanian and Italian partners must aim to expand the partnership for this strategic project to other interested partners from the Programme area.

The Albanian and Italian partners are invited to submit to the Joint Monitoring Committee – in one of its first meetings – the strategic project, including a financial and activities plan[20].

a. da se temelji na visokoj razini sufinanciranja;

b. da je to dugoročan projekt zbog složenosti organizacije, partnerstva i sadržaja;

c. da ima aktivno i vrlo kvalitetno partnerstvo radije tek formalno sudjelovanje;

d. da ima određene zahtjeve u smislu sadržaja. Strateški projekti morat će pokazati gdje se podudaraju i gdje pridonose provedbi Lisabonske strategije i/ili programa Gothenburg. Također, prema potrebi, moraju pokazati priliku ili mogućnost otvaranja novih područja europske politike. Strateški projekti moraju zadovoljavati integracijske elemente koje vezano uz suradnju promiče politika Zajednice.

e. Ovaj aspekt je blisko povezan s teritorijalnim područjem projekta koji po definiciji nije zajednički. Projekt može biti »strateški« jer, čak i ako funkcionira u ograničenom teritorijalnom okviru, obnavlja ili popunjava neke mreže ili se bavi pitanjima od općeg interesa za cijelo područje te prema tome potiče bolju cjelokupnu suradnju.

f. da bi prouzročio trajne učinke, Strateški projekt mora dovesti do trajnih promjena i rezultata koji sežu izvan područja i izvan stvarnog sadržaja projekta:

– radi stvaranja efekta poluge na novčane izvore u cilju katalizacije ostalog privatnog i/ili javnog financiranja i ljudskih potencijala;

– radi omogućavanja konsolidacije i stabilizacije partnerstva s obzirom na razvojne strateške prioritete područja;

– radi stvaranja stalnih prilika za suradnju;

– radi ostvarivanja pozitivnih promjena u ponašanju dionika.

Daljnja objašnjenja tipova projekata će biti razvijena u Priručniku za provođenje koji će biti izdan nakon odobrenja Programa.

Programsko partnerstvo prepoznaje vrijednost suradnje između Italije i Albanije koju tijekom posljednjih godina podupiru obje države i EU.

Kao posljedica, programsko partnerstvo poziva Albaniju i Italiju da razviju strateški projekt koji će koristiti cijelom jadranskom programskom području. Uključeni albanski i talijanski partneri moraju nastojati proširiti partnerstvo ovog strateškog projekta na druge zainteresirane partnere programskog područja.

Albanski i talijanski partneri pozvani su da Zajedničkom odboru za praćenje – na jednom od njegovih prvih sastanaka – predaju strateški projekt, uključujući financijski plan i plan aktivnosti.[20]

[20] A series of meetings and exchange of correspondences with regards to a Strategic Project Italy-Albania in the framework of the Programme took place from March 2006.

On this month, a Letter of Intent was signed by the Prime Minister of Albania and the President of the Region of Puglia and sent to the President of the European Commission in Brussels, requesting the continuation of the cooperation between Albania and Italy under the Community funded programmes of cooperation.

A meeting organised by the European Commission and the Italian Ministry of Foreign Affairs where the new cross-border cooperation programmes where presented, took place in Rome on the 9-10 March 2006. It was decided that Albania will participate in only one programme with Italy. After the decision not to have a bilateral programme Italy-Albania for the next programming period 2007-2013 and in order to continue the cooperation activities started since 1994, efforts to include a Strategic Project Italy-Albania in the Programme have continued.

A high level Forum on «Investments and Legality in Albania» took place in Bari, Italy, on the 24th of May 2007, where discussions on the future cooperation of the 2 countries under the new Programme took place.

[20] Nekoliko sastanaka o strateškom projektu Italija- Albanija u okviru Programa održalo se u ožujku 2006. Tog mjeseca albanski Premijer i predsjednik Puglia regije potpisali su Pismo namjere te poslali Predsjedniku Europske Komisije u Bruxellesu. Pismom su tražili nastavak suradnje između Italije I Albanije unutar programa suradnje komisije. Europska komisija i talijansko Ministarstvo vanjskih poslova organizirali su sastanak u Rimu 9. i 10. ožujka, gdje su predstavili nove prekogranične programe suradnje. Odlučeno je da će Albanija sudjelovati samo u jednom programu s Italijom. Nakon toga odlučeno je da Italija i Albanija neće imati bilateralni program u periodu od 2007.-2013. te su napori da se strateška suradnja započeta 1994. nastavljeni.

Forum »Ulaganje i zakonitost u Albaniji» održao se u Bariju u Italiji 24. svibnja 2007., gdje se razgovaralo o budućoj suradnji dviju zemalja unutar novoga programa.

5 - INTERVENTION PRIORITIES

INTRODUCTION

In this chapter are detailed the specific objective, implementation modality and the potential beneficiaries[21] for each Priority. In addition in paragraph 5.5 the Programme indicators in term of Output and Result and quantified targets are outlined.

5-1- PRIORITY 1 – ECONOMIC, SOCIAL AND INSTITUTIONAL COOPERATION

The general objective of the Priority «Strengthening research and innovation in order to contribute to competitiveness and increase the development of the Adriatic area through economic, social and institutional cooperation» is to be achieved through four Measures. These are:

– Measure 1.1 – Research and Innovation

– Measure 1.2 – Financial Support for Innovative SMEs

– Measure 1.3 – Social, Health and Labour Networks

– Measure 1.4 – Institutional Cooperation

5-1-1- Measure 1.1 – Research and Innovation

The Measure's objective is to improve research capacity in the Adriatic area, by increasing levels of competence, encouraging transfer of innovation by creating networks between the entrepreneurial, institutional, academic, training and research sectors, principally by promoting joint research activity.

The purpose is to facilitate initiatives aimed at strengthening the scientific-technological research system, by strengthening connections between the entrepreneurial, institutional, academic and research sectors, above all by promoting joint research activity between privates companies as well as between the private and public sector. Various sectors are involved, including construction. In addition environmental research and research in the field of eco-innovations is to be encouraged.

The support aims to create and strengthen cooperation between universities, research centres, private companies and public bodies in order to facilitate advanced research through financial support of strategic projects. In addition it is intended to promote exchange of researchers and technicians between companies and universities. In the measure particular importance is given to capacity building, transfer of know-how and the exchange of technical-scientific expertise.

The interventions financed by this Measure should seek to involve Serbian partners.

Expected beneficiaries:

Research Institutions, Universities, enterprises, Public Organizations.

Examples of possible actions are:

– Establishment of cooperation networks between University, Research Centres and other qualified Organizations;

– Developing competitive and cooperative mechanisms to guarantee funds to the most promising researchers;

– Supporting and facilitating advanced research activities;

[21] The final list of beneficiaries will be included in Terms of Reference of Call for tenders, calls for proposals and calls for expression of interest.

5 – PRIORITETI

UVOD

U ovom su poglavlju za svaki Prioritet detaljno opisani konkretni ciljevi, načini provedbe i potencijalni korisnici[21]. Dodatno, u poglavlju 5.5. u glavnim su crtama izneseni programski pokazatelji su, u smislu ishoda i rezultata te kvantificiranih ciljeva.

5-1- PRIORITET 1. – GOSPODARSKA, DRUŠTVENA I INSTITUCIONALNA SURADNJA

Opći cilj Prioriteta »Jačanje istraživanja i inovacija u cilju pridonošenja konkurentnosti i jačanja razvoja jadranskog područja kroz gospodarsku, društvenu i institucionalnu suradnju« postiže se kroz četiri Mjere.

One su:

– Mjera 1.1. – Istraživanje i inovacije

– Mjera 1.2. – Novčana potpora inovativnim malim i srednjim poduzećima

– Mjera 1.3. – Društvene, radničke i zdravstvene mreže

– Mjera 1.4. – Institucionalna suradnja

5-1-1- Mjera 1.1. – Istraživanje i inovacije

Cilj Mjere je poboljšati istraživački kapacitet na jadranskom području povećavajući razinu stručnosti, potičući prijenos inovacija stvaranjem mreža među poduzetničkim, institucionalnim, akademskim, obrazovnim i istraživačkim sektorima te prvenstveno promičući zajedničku istraživačku djelatnost.

Svrha je olakšati inicijative usmjerene prema jačanju znanstveno-tehnološkog istraživačkog sustava jačanjem veza među poduzetničkim, institucionalnim, akademskim i istraživačkim sektorima te nadasve promicanjem zajedničke istraživačke djelatnosti između privatnih poduzeća te između privatnog i javnog sektora. Uključeni su razni sektori, uključujući i građevinarstvo. Dodatno, potiče se ekološko istraživanje i istraživanje na području eko-inovacija.

Ova potpora ima za cilj stvoriti i ojačati suradnju među sveučilištima, istraživačkim centrima, privatnim poduzećima i javnim tijelima da bi se olakšalo napredno istraživanje putem novčane potpore strateških projekata. Nadalje, predviđena je i za promicanje razmjene istraživača i tehničara među poduzećima i sveučilištima. U ovoj je Mjeri određena važnost pridodana izgradnji kapaciteta, prijenosu znanja i iskustava te razmjeni tehničko-znanstvene stručnosti.

Postupci financirani ovom Mjerom moraju nastojati uključiti srbijanske partnere.

Očekivani korisnici

Istraživačke institucije, sveučilišta, poduzeća, javne organizacije

Primjeri mogućih postupaka su:

– Uspostava mreža suradnje među sveučilištima, istraživačkim centrima i drugim kvalificiranim organizacijama;

– Razvijanje konkurentnih i suradničkih mehanizama koji će istraživačima koji najviše obećavaju jamčiti sredstva;

– Podupiranje i olakšavanje naprednih istraživačkih djelatnosti;

[21] Konačni popis korisnika bit će uključen u Opis projekta poziva za podnošenje ponuda, poziva za dostavljanje ponuda i poziva za iskazivanje interesa.

– Fostering researcher mobility and, in particular, the exchange of researchers and technicians between enterprises and universities;

– Reinforcement of systemic cooperation between research and private/public companies;

– Creating international technological platforms;

– Capacity Building and transfer of know-how;

– Promoting the dissemination of best practice;

– Creating scientific and technological networks in the Adriatic area for the exchange of information, data and experiences on research and innovation;

– Creating ICT facilities to support SMEs and start-ups processes and supporting the creation of regional and interregional clusters of excellence;

– Promotion of joint research activity between enterprises and universities and developing partnership for innovation, and by supporting the creation of regional and trans-regional clusters of excellence.

5-1-2- Measure 1.2 – Financial Support for innovative SMEs

The measure aims to create incentives for the territorial and productive systems to invest in research and innovation through the diversified and innovative offer of financial instruments.

The initiatives will focus principally on research, technology and science transfer, boosting entrepreneurial initiative and creating a productive environment where innovative capacity, even in traditional sectors, can grow and develop, in order to strengthen Europe's competitiveness.

Expected beneficiaries:

SMEs and Joint SMEs, Public Bodies, Development Agencies

Examples of possible initiatives are:

– Promote creation and growth of knowledge-based enterprises by promoting process of start up, spin off, the creation of business incubator networks and subsidiary factories and the use of seed capital;

– Supporting investment in research and innovation and technological and scientific transfer;

– Accelerating the creation and strengthening of cluster systems, with particular attention to cooperation between the entrepreneurial, institutional, academic and research in public and private sectors;

– Internationalization of Joint SMEs;

– Promoting innovation in traditional and none productive sectors in terms of product, process, market, organization.

– Supporting ideas, innovation and knowledge;

– Assistance to SMEs for the promotion of environmentally-friendly products and production processes;

– Investment in firms directly linked to research and innovation;

– Improving access to business finance;

– Providing support to invest in training and development activities linked to business improvement.

5-1-3- Measure 1.3 – Social, Labour and Health Networks

The objectives of the Measure is the creation of new and strengthening of existing cooperation networks in social, labour and health policy.

– Poticanje pokretljivosti istraživača i naročito razmjene istraživača i tehničara među poduzećima i sveučilištima;

– Pojačavanje sustavne suradnje između istraživačkih i privatnih/javnih poduzeća;

– Stvaranje međunarodnih tehnoloških platformi;

– Izgradnja kapaciteta i prijenos znanja i iskustava;

– Promicanje širenja najboljih praksi;

– Stvaranje znanstvenih i tehnoloških mreža u jadranskom području u cilju razmjene informacija, podataka i iskustava o istraživanjima i inovacijama;

– Stvaranje tehnološke infrastrukture za podupiranje malog i srednjeg poduzetništva temeljenog na znanju, za stvaranje novog proizvoda temeljenog na tehnologiji i za stvaranje regionalnih i trans-regionalnih klastera izvrsnosti;

– Stvaranje ICT-odjela koji bi podržali male i srednje velike poduzetnike i procesi kretanja i podržavanja stvaranja regionalnih i interregionalnih klastera izvrsnosti;

– Promicanje zajedničke istraživačke djelatnosti između poduzeća i sveučilišta te razvijanje partnerstva za inovacije te podupiranje stvaranja regionalnih i trans-regionalnih klastera izvrsnosti.

5-1-2- Mjera 1.2. – Novčana potpora inovativnim malim i srednjim poduzećima

Mjera ima za cilj stvoriti poticaje za područne proizvodne sustave radi ulaganja u istraživanje i inovacije kroz razgranatu i inovativnu ponudu financijskih instrumenata.

Poticaji će se usredotočiti prvenstveno na istraživanje, tehnologiju i prijenos znanosti, stimulirajući poduzetničku inicijativu i stvarajući produktivan okoliš gdje inovativni kapaciteti, čak i u tradicionalnim sektorima, može rasti i razvijati se, a u cilju jačanja konkurentnosti Europe.

Očekivani korisnici

Mala i srednja poduzeća te udružena mala i srednja poduzeća, tijela javne vlasti, razvojne agencije

Primjeri mogućih poticaja su:

– Promicanje stvaranja i jačanja poduzeća temeljenih na znanju pospješivanjem procesa osnivanja i započinjanja, stvaranje mreže poslovnih inkubatora i pomoćnih tvornica i upotrebe početnog kapitala;

– Podupiranje ulaganja u istraživanje i inovacije te prijenos tehnologije i znanosti;

– Ubrzati stvaranje i jačanje sustava klastera, obratiti posebnu pažnju na suradnju između poduzetničkih, institucionalnih, akademskih i istraživačkih javnih i privatnih sektora;

– Internacionalizacija udruženih malih i srednjih poduzeća;

– Promovirati inovaciju u tradicionalnim i neproizvodnim djelatnostima u smislu proizvoda, procesa, tržišta, organizacije.

– Dodatne ideje, inovacije i znanje;

– Pomoć malim i srednjim poduzećima u promicanju ekološki prihvatljivih proizvoda i postupaka proizvodnje;

– Ulaganje u poduzeća izravno povezana s istraživanjem i inovacijama;

– Unaprjeđenje pristupa poslovnim financijama;

– Pružanje potpore ulaganju u djelatnosti za obuku i razvoj povezane s poslovnim unaprjeđenjem.

5-1-3- Mjera 1.3. – Društvene, radničke i zdravstvene mreže

Cilj Mjere je stvaranje novih i jačanje postojećih mreža suradnje u društvenoj, radničkoj i zdravstvenoj politici.

This Measure aims to facilitate exchange of experience and transfer of competence in the social-health and labour sector.

One of the top priorities is finding equilibrium between the highest quality services and equal access for all while keeping expenditure at reasonable level according to sound management practices.

The exchange of experience and capacity transfer in the social, labour and health sector, improvement of quality and accessibility to social care protection services, to reduce territorial inequalities will be supported. The initiative should be of an innovative character to better integrate what it is normally guaranteed by ordinary resources and national policies.

Expected beneficiaries

Voluntary organizations in the social and health sectors, Local and Public Authorities,

Examples of possible initiatives are:

– Exchange of experience and transfer of competence in the social-health and labour sector, also by enhancing the use of ICT;

– Optimising the exploitation of existing health and social infrastructures in order to improve quality and accessibility to social and health services;

– Increase in migrants' participation in employment, thereby strengthening their social integration;

– Facilitation of geographical and occupational mobility of workers and integration of cross-border labour markets;

– Integration of social and health policies to harmonise the delivery of health services and the reduction of territorial inequalities;

– Creation of international networks (e.g.: epidemiological monitoring, exchange of information in order to rapidly address health emergencies);

– Action to improve the integration of disadvantaged people;

– Creation of integrated networks of services for voluntary social work and of health services (hospital facilities, tele-medicine, tele-assistance and common service centres);

– Creation of integrated networks to improve labour mobility;

– Providing health and social services through home care through the use of ICT;

– Exchange of experience and transfer of competence in the labour market and the training sector;

– Harmonisation of academic qualifications and certificates.

5-1-4- Measure 1.4 – Institutional Cooperation

The Measure aims to promote innovative services to the public through exchange of technical and governmental competence and the spread of best practice between local government authorities.

Interventions financed by this Measure should seek to involve Serbian partners.

Expected beneficiaries:

Public Bodies, Business Support Organizations and Agencies, NGOs

Examples of possible initiatives are:

– Promotion of exchange of experience regarding technical and managerial competence, the wide adoption of governance tools which facilitate the integration/cooperation between Public Authorities;

Ova Mjera ima za cilj olakšati razmjenu iskustava i prijenos nadležnosti u socijalno-zdravstvenom i radničkom sektoru.

Jedan od najvećih prioriteta je pronalaženje ravnoteže između usluga najviše kvalitete i ravnopravnog pristupa svima uz održavanje troškova na razumnoj razini u skladu s praksom dobrog gospodarenja.

Podržat će se razmjena iskustava i prijenos kapaciteta u društvenom, radničkom i zdravstvenom sektoru, poboljšanje kvalitete i pristupačnosti zaštitnih usluga socijalne skrbi u cilju smanjenja teritorijalne nejednakosti. Poticaj bi trebao biti inovativnog karaktera da bi se bolje integrirao, što je inače zajamčeno redovitim financijskim sredstvima i nacionalnim politikama.

Očekivani korisnici

Dobrovoljne organizacije u društvenim i zdravstvenim sektorima, lokalna i javna tijela vlasti

Primjeri mogućih poticaja su:

– Razmjena iskustava i prijenos nadležnosti u socijalno-zdravstvenom i radničkom sektoru, također i povećanjem upotrebe informacijske i komunikacijske tehnologije;

– Optimiziranje iskorištavanja postojeće zdravstvene i socijalne infrastrukture u cilju poboljšanja kakvoće i pristupačnosti socijalnim i zdravstvenim uslugama;

– Porast sudjelovanja migranata u zapošljavanju, time i jačanje njihove socijalne integracije;

– Olakšavanje zemljopisne i profesionalne pokretljivosti radnika i integracija prekograničnih tržišta rada;

– Integracija socijalnih i zdravstvenih politika da bi se uskladila isporuka zdravstvenih usluga te smanjenje teritorijalne nejednakosti;

– Stvaranje međunarodnih mreža (npr.: epidemiološko praćenje, razmjena informacija u cilju brzog rješavanja zdravstvenih hitnih slučajeva);

– Postupak poboljšavanja integracije zapostavljenih kategorija;

– Stvaranje integriranih mreža usluga za dobrovoljni društveni rad i zdravstvene usluge (bolnički objekti, tele-medicina, tele-pomoć i zajednički centri za rad sa strankama);

– Stvaranje integriranih mreža da bi se poboljšala pokretljivost radne snage;

– Pružanje zdravstvenih i socijalnih usluga putem kućne njege i kroz upotrebu informacijske i komunikacijske tehnologije;

– Razmjena iskustava i prijenosa nadležnosti na tržištu rada i u obrazovnom sektoru;

– Usklađivanje akademskih kvalifikacija i diploma.

5-1-4- Mjera 1.4. – Institucionalna suradnja

Ova Mjera ima za cilj promicati inovativne usluge u javnosti putem razmjene tehničke i političke stručnosti te širiti najbolju praksu među tijelima lokalne uprave.

Intervencije financirane ovom Mjerom moraju nastojati uključiti srbijanske partnere.

Očekivani korisnici

Tijela javne vlasti, organizacije i agencije za pružanje poslovne podrške, NVO-i

Primjeri mogućih poticaja su:

– Promicanje razmjene iskustava u pogledu tehničke i upraviteljske stručnosti, opće usvajanje upravljačkih alata koji olakšavaju integraciju/suradnju među tijelima javne vlasti;

– Promotion of permanent networks between Public Authorities for the dissemination of innovative services;

– Dissemination of best practice;

– Dissemination of innovation processes among governments (e-government), to greater simplify procedures and reduce time needed for supply of services to citizens;

– Promoting actions aimed at increasing European identity in a multicultural and multi-ethnic context through territorial and social cooperation projects addressed mainly to young people.

5-2- PRIORITY 2 – NATURAL AND CULTURAL RESOURCES AND RISK PREVENTION

The Priority is based on the following objective «Promoting, improving and protecting natural and cultural resources through joint management of technological and natural risks».

2- The general objective is achieved through four Measures:

– Measure 2.1 – Protection and Enhancement of the Marine and Coastal Environment

– Measure 2.2 – Natural and Cultural Resource Management and Prevention of Natural and Technological Risks

– Measure 2.3 – Energy Saving and Renewable Energy Resources

– Measure 2.4 – Sustainable Tourism

5-2-1- Measure 2.1 – Protection and Enhancement of the Marine and Coastal Environment

The objective of this Measure is the enhancement, prevention and protection of the coast also through joint management of the marine and coastal environment and of common risks.

The Measure aims to support intervention to protect the costal heritage to ensure revitalization and rebalancing of the coastal area and the marine environment while pursuing sustainable tourism as a key to the development of the area.

The support aims to protect marine and coastal ecosystems which are fragmented, highly vulnerable and under considerable anthropomorphic pressure, through the development of protected zones (Integrated Coastal Zone Management – ICZM).

The measure is in line with the main policy directions for further promotion on ICZM in Europe set out by the EC in COM 2007 (308) of the 7 of June 2007 and will take fully account of the INSPIRE System (Infrastructure for Spatial InfoRmation in Europe) and the GMES (Global Monitoring for Environment and Security). Programme

Expected beneficiaries:

Public Bodies, Research centres

Examples of possible initiatives are:

– Reinforcing Local Authority competence in the joint management of the marine and coastal environment also through the promotion of a common planning policy;

– Implementation of specific studies of the coastal environmental system;

– Developing common instruments for integrated coastal zone management;

– Marine-coastal environment monitoring also through a joint Geographical Information System (GIS);

– Joint projects for the protection of inland water from widespread pollution, from alien and invasive species and the control of sea water quality;

– Promicanje permanentnih mreža među tijelima javne vlasti za širenje inovativnih usluga;

– Širenje najbolje prakse;

– Širenje inovativnih procesa među vladama (e-vlada) da bi se više pojednostavilo postupke i smanjilo vrijeme potrebno za pružanje usluga građanima;

– Promicanje aktivnosti usmjerenih na povećavanje europskog identiteta u kontekstu multikulturalne i multietničke mladeži kroz projekte teritorijalne i društvene suradnje.

5-2- PRIORITET 2. – PRIRODNA I KULTURNA BOGATSTVA I SPRJEČAVANJE RIZIKA

Prioritet se temelji na sljedećem cilju: »Promicati, unaprijediti i zaštititi prirodna i kulturna bogatstva kroz zajedničko upravljanje tehnološkim i prirodnim rizicima«.

Opći cilj postiže se kroz četiri Mjere.

– Mjera 2.1. – Zaštita i unaprjeđenje morskog i obalnog područja

– Mjera 2.2. – Upravljanje prirodnim i kulturnim bogatstvima i sprječavanje prirodnih i tehnoloških rizika

– Mjera 2.3 – Štednja energije i obnovljivi izvori energije

– Mjera 2.4 – Održivi turizam

5-2-1- Mjera 2.1. – Zaštita i unaprjeđenje morskoga i obalnoga područja

Cilj ove Mjere je unaprjeđenje, sprječavanje i zaštita obale također i kroz zajedničko upravljanje morskim i obalnim područjem i zajedničkim rizicima.

Mjera ima za cilj poduprijeti intervenciju koja bi zaštitila obalnu baštinu i osigurala revitalizaciju i rebalans obalnog i morskog područja dok istovremeno stremi ka održivom turizmu kao ključu razvoja ovog područja.

Podrška je usmjerena na zaštitu morskog i obalnog ekosustava, koji su fragmentirani, vrlo ranjivi i izloženi značajnim civilizacijskim pritiscima, kroz razvoj zaštićenih zona (Integralno upravljanje obalnim područjem – ICZM).

Mjera je u skladu s glavnim smjernicama politike za daljnje promicanje ICZM-a u Europi koje je odredila EK u COM 2007 (308) od 7. lipnja 2007. i u potpunosti će prihvatiti sustav INSPIRE (Infrastruktura za prostorno InforRmiranje u Europi) i programa GMES (Globalni nadzor za zaštitu okoliša i sigurnost).

Očekivani korisnici

Tijela javne vlasti, istraživački centri

Primjeri mogućih poticaja su:

– Ojačati stručnost tijela lokalne vlasti u zajedničkom upravljanju morskim i obalnim područjem također i kroz promicanje zajedničke planske politike;

– Provedba određenih studija obalnog ekološkog sustava;

– Razvoj općih instrumenata za upravljanje integriranom obalnom zonom;

– Nadziranje morskog i obalnog područja također i kroz zajednički geografski informacijski sustav (GIS);

– Zajednički projekti za zaštitu kopnenih voda od široko rasprostranjenog zagađenja, od stranih i invazivnih vrsta te kontrola kakvoće morske vode;

– Strengthening of ecological systems and protection of biodiversity to improve environmental quality and the promotion of economic and social sustainable development;

– Prevention of coastal erosion;

– Scientific researches to improve sustainable and responsible use of marine food resources to guarantee food supply quality;

– Protection of the NATURA 2000 sites.

5-2-2- Measure 2.2 – Natural and Cultural Resource Management and Prevention of Natural and Technological Risks

The objective of this Measure is to strengthen institutional capacity for preservation and management of territorial resources and prevention of risk and mitigation of accidents through territorial cooperation.

It is important to propose promotion and preservation strategies for the natural and cultural heritage in the Area; as it is a strategic resource of vast importance for developing sustainable tourism. The cultural and natural heritage of this territory is of especial particular environmental, historical, architectural and cultural interest, and is still not widely well known.

Social and economic analysis of the area eligible under the Programme has nevertheless shown the presence of threats which if not dealt with promptly, may be an obstacle to the development of the territory. Such resources provide an important development opportunity and not only from tourism.

The measure is in line with the main policy directions for further promotion on ICZM in Europe set out by the EC in COM 2007 (308) of the 7 of June 2007 and will take fully account of the INSPIRE System (Infrastructure for Spatial InfoRmation in Europe) and the GMES (Global Monitoring for Environment and Security).Programme

Expected beneficiaries:

Public Authorities, NGOs, SMEs

Examples of possible initiatives are:

– Strengthening the competence of Public Authorities in defining long- term environmental strategies(including the SEA use plans);

– Innovation and dissemination of technology for the preservation and management of the cultural and natural heritage;

– Exchange of best practice on preservation and management of environmental and cultural heritage;

– Establishing collaboration between Agencies, Organization and Universities to create networks in the field of environmental and cultural protection and risk management;

– Exchange of experience in management of NATURA 2000 sites in respect to the Council Directive 92/43/EEC on the conservation of natural habitats and wild fauna and flora and Council Directive 79/409/EEC on the conservation of wild birds;

– Exchange of experience in management of natural resources and protected areas;

– Ballast water management;

– Joint projects to check and free eligible area from pollution.

5-2-3- Measure 2.3 – Energy Saving and Renewable Energy Resources

The Measure aims to develop renewable energy resources and energy conservation.

The Measure, in line with objectives set out by the EU, aims to improve energy efficiency by financing investment in new technologies, and encourage, through awareness campaigns, SME to adopt them.

– Jačanje ekoloških sustava i zaštita biološke raznovrsnosti da bi se poboljšala ekološka kvaliteta te promicanje gospodarskog i društvenog održivog razvoja;

– Sprječavanje obalne erozije;

– Znanstvena istraživanja u cilju poboljšanja održive i odgovorne uporabe izvora morske hrane da bi se jamčila kvaliteta hrane;

– Zaštita NATURA 2000 lokacija.

5-2-2- Mjera 2.2. – Upravljanje prirodnim i kulturnim bogatstvima te sprječavanje prirodnih i tehnoloških rizika

Cilj ove Mjere je ojačati institucionalne sposobnosti očuvanja i upravljanja teritorijalnim bogatstvima, sprečavanje rizika i ublažavanja nesreća kroz teritorijalnu suradnju.

Važno je predložiti strategije promicanja i očuvanja prirodne i kulturne baštine ovog područja, jer su strateški resursi od ogromne važnosti za razvoj održivog turizma. Kulturna i prirodna baština ovog područja je od posebnog ekološkog, povijesnog, arhitektonskog i kulturnog značaja, ali još uvijek nije dovoljno poznata.

Društvena i gospodarska analiza programski prihvatljivog područja, pokazala je postojanje prijetnji koje, ako se ne riješe odmah, mogu biti prepreka razvoju područja. Takvi potencijali daju važnu priliku razvoju, ne samo turizmu.

Očekivani korisnici

Tijela javne vlasti, NVO-i, mala i srednja poduzeća

Primjeri mogućih poticaja su:

– Jačanje stručnosti tijela javne vlasti u određivanju dugotrajnih ekoloških strategija (uključujući programe korištenja Strateške procjene utjecaja na okoliš – SEA);

– Inovacije i širenje tehnologije za očuvanje i upravljanje kulturnom i prirodnom baštinom;

– Razmjena najbolje prakse o očuvanju i upravljanju kulturne i prirodne baštine;

– Osnivanje suradnje između agencija, organizacija i sveučilišta u cilju stvaranja mreže na području zaštite okoliša i upravljanja rizikom;

– Razmjena iskustava u upravljanju lokacijama NATURA 2000 s obzirom na Direktivu Vijeća 92/43/EEZ-a o očuvanju prirodnih staništa i divlje flore i faune te Direktivu Vijeća 79/409/EEZ-a o zaštiti divljih ptica;

– Razmjena iskustava u upravljanju prirodnim bogatstvima i zaštićenim područjima;

– Upravljanje balastnim vodama;

– Zajednički projekti o provjeri i čišćenju prikladnih područja od zagađenja.

5-2-3- Mjera 2.3. – Štednja energije i obnovljivi izvori energije

Mjera ima za cilj razvijati obnovljive izvore energije i štednju energije.

Mjera, u skladu s ciljevima EU-a, ima za cilj poboljšati energetsku učinkovitost putem novčanih ulaganja u nove tehnologije i potaknuti mala i srednja poduzeća na usvajanje tih mjera, kroz kampanje podizanja svijesti.

Expected beneficiaries:

SMEs, Public Authorities

Examples of possible initiatives are:

– Promotion of centres of excellence for the development of renewable energy sources (sustainable use of sea water, solar energy, biomass & biogas, abattoir refuse);

– Dissemination of best practice on energy conservation and renewable energy sources;

– Promotion of awareness campaigns on energy conservation and renewable energy sources;

– Preparation of regional and local programmes for sustainable energy production and consumption;

– Promotion of pilot projects and demonstrative actions on the use of renewable sources especially by the creation of small scale renewable power plants.

5-2-3- Measure 2.4 – Sustainable Tourism

The Measure aims to increase international competitiveness of tourist destinations in a sustainable way, by improving the quality of market oriented tourist packages, particularly emphasising natural and cultural resources.

The strategy must ensure a joint approach to the promotion of the Adriatic basin as a whole. This may also be guaranteed by financing a principal strategic project.

Expected beneficiaries:

Tourism Board and Organizations, Public and Private Bodies Developing or Operating Tourism and/or Cultural Facilities

Examples of possible initiatives are:

– Enhancement of natural and cultural centres of excellence, strengthening of networks between museums, theatres, etc;

– Creation of networks for developing the tourism and sports infrastructure;

– Strengthening territorial and landscape awareness through the promotion of cultural identity;

– Improving management of tourist services through cross-border cooperation (exchange of experience and know how, etc);

– Promotion and creation of Area trademarks (eco-labels, blue-flags);

– Enhancement of new cultural products for development of sustainable cultural tourism;

– Tourist marketing action aimed at lengthening the tourist season;

– Promotion of integrated tourist routes and packages;

– Carrying capacity assessment for tourism development;

– Improvement and integration of tourist information services;

– Development and promotion of trade in traditional craftwork through the creation of local consortia and joint territorial marketing actions;

– Joint strategies for diversification and differentiation of the tourist destinations of the Adriatic area;

– Studies and common strategies to enhance inland areas as tourist destinations.

5-3- PRIORITY 3 –ACCESSIBILITY AND NETWORKS

The general objective of the Priority is «Strengthening and integrating existing infrastructure networks, promoting and developing transportation, information and communication services».

Očekivani korisnici

Mala i srednja poduzeća, tijela javne vlasti

Primjeri mogućih poticaja su:

– Promicanje centara izvrsnosti za razvoj obnovljivih izvora energije (održivo korištenje morske vode, solarne energije, bio-mase i bio-plina, klaoničkog otpada);

– Širenje najbolje prakse o štednji energije i obnovljivim izvorima energije;

– Promicanje kampanja podizanja svijesti o štednji energije i obnovljivim izvorima energije;

– Priprema regionalnih i lokalnih programa za održivu proizvodnju i potrošnju energije;

– Promicanje pilot projekata i demonstracijskih aktivnosti o upotrebi obnovljivih izvora, posebice stvaranjem malih obnovljivih elektrana.

5-2-4- Mjera 2.4. – Održivi turizam

Mjera ima za cilj povećanje međunarodne konkurentnosti turističkih odredišta na održiv način, podizanje kvalitete tržišno orijentiranih turističkih paketa, osobito naglašavajući prirodna i kulturna bogatstva.

Strategija mora osigurati zajednički pristup promidžbi Jadranskog bazena kao cjeline. Ovo se također može jamčiti i financiranjem glavnog strateškog projekta.

Očekivani korisnici

Turistički odbori i organizacije, javna i privatna tijela za razvoj ili vođenje turističkih i/ili kulturnih objekata

Primjeri mogućih poticaja su:

– Poboljšanje prirodnih i kulturnih centara uspješnosti, jačanje mreža između muzeja, kazališta itd.;

– Stvaranje mreža za razvoj turizma i sportske infrastrukture;

– Jačanje teritorijalne i svijesti o okolišu kroz promicanje kulturnog identiteta;

– Poboljšanje upravljanja turističkim uslugama kroz prekograničnu suradnju (razmjena iskustava i znanja itd.);

– Promicanje i stvaranje zaštitnih znakova područja (eko-oznake, plave zastave);

– Poboljšanje novih kulturnih proizvoda u cilju razvoja održivog kulturnog turizma;

– Aktivnosti turističkog marketinga usmjerene ka produljenju turističke sezone;

– Promicanje integriranih turističkih pravaca i paketa;

– Provođenje procjene sposobnosti za turistički razvoj;

– Poboljšanje i integracija turističkih informativnih centara;

– Razvoj i promicanje trgovine u području tradicionalnog obrta kroz stvaranje lokalnih konzorcija i zajedničkih teritorijalnih marketinških djelatnosti;

– Zajedničke strategije za grananje i diferencijaciju jadranskog područja kao turističkog odredišta;

– Studije i zajedničke strategije u cilju unaprjeđenja unutarnjih područja kao turističkih odredišta.

5-3- PRIORITET 3. – PRISTUPAČNOST I MREŽE

Opći cilj Prioriteta je »Jačanje i integracija postojeće infrastrukturne mreže, promicanje i razvoj prometnih, informacijskih i komunikacijskih službi«.

Three specific objectives which correspond to the following Measures.

– Measure 3.1 – Physical Infrastructure

– Measure 3.2 – Sustainable Mobility Systems

– Measure 3.3 – Communication Networks

5-3-1- Measure 3.1 – Physical Infrastructure

An objective of the Measure is the development of sea and air transport and ancillary services to guarantee inter-functioning and integration between existing transportation networks.

The support aims to modernise and strengthen port and airport facilities to optimise existing potential through the improvement of service, security and the upgrading of existing facilities. Isolated actions with no demonstrable influence on overall interconnectivity of the area will not be financed.

Expected beneficiaries:

Public and public equivalent authorities (ports and airports authorities)

Examples of possible initiatives are:

– Modernization and strengthening of port and airport facilities;

– Improving the security of goods and carriers.

5-3-2- Measure 3.2 – Sustainable Mobility Systems

The Measure is intended to promote sustainable transport services to improve links in the Adriatic area.

The Measure supports an efficient, safe and sustainable transportation system with the aim of achieving integrated development of the Adriatic area and accessibility to bordering territories.

Expected beneficiaries:

Public Authorities, Public and private companies

Examples of possible initiatives are:

– Support for the cross-border management of public transport services;

– Promotion of links between ports and inland areas to enhance interfunctioning networks;

– Strengthening and promotion of transport services for both goods and people.

5-3-3- Measure 3.3 – Communication Networks

Information technology represents an essential factor of innovation and economic development as well as a fundamental instrument for social cohesion.

The Measure aims to enhance and develop information and communication networks and their accessibility as they are tools in the exchange of expertise.

The measure also seeks to improve accessibility to information and services, while reducing traffic volume.

Expected beneficiaries:

Public Authorities, NGOs

Examples of possible initiatives are:

– Innovative projects on the use of new ICT, particularly in the promotion of awareness and enhancement of the territory in culture and multimedia;

– Promoting ICT for access to public services (e-government, e-learning, e-procurement etc.)

– Using ICT as an instrument to reduce cross-border transportation needs (video-conferencing, websites, etc);

Tri specifična cilja koji odgovaraju sljedećim Mjerama:

– Mjera 3.1. – Fizička infrastruktura

– Mjera 3.2. – Sustavi održive pokretljivosti

– Mjera 3.3. – Komunikacijske mreže

5-3-1- Mjera 3.1. – Fizička infrastruktura

Cilj Mjere je razvoj pomorskog i zračnog prijevoza i pomoćnih usluga da bi se zajamčilo međudjelovanje i integracija između postojećih prometnih mreža.

Potpora ima za cilj osuvremeniti i ojačati prostore morskih i riječnih te zračnih luka da bi se optimizirao postojeći potencijal kroz poboljšanje usluge, sigurnosti i unaprjeđenje postojećih prostora. Izolirani postupci bez dokazivog utjecaja na cjelokupnu međusobnu povezanost područja neće se financirati.

Očekivani korisnici:

Javnost i nadležna tijela za javne usluge (nadležna tijela luka i zračnih luka)

Primjeri mogućih poticaja su:

– Modernizacija i jačanje objekata luka i aerodroma

– Poboljšanje sigurnosti robe i prijevoznika.

5-3-2- Mjera 3.2. – Sustavi održive pokretljivosti

Mjera je namijenjena promicanju održivih prijevoznih usluga u cilju poboljšanja veza u jadranskom području.

Mjera podupire učinkovit, siguran i održiv prijevozni sustav s ciljem postizanja integriranog razvoja jadranskog područja i pristupačnosti graničnim područjima.

Očekivani korisnici

Tijela javne vlasti, javna i privatna poduzeća

Primjeri mogućih poticaja su:

– Podupiranje prekograničnog vođenja usluga javnog prijevoza;

– Promicanje veza između luka i unutarnjih područja da bi se poboljšalo međusobno funkcioniranje mreža;

– Jačanje i promicanje prijevoza robe i ljudi.

5-3-3- Mjera 3.3. – Komunikacijske mreže

Informacijska tehnologija najvažniji je čimbenik inovacijskog i gospodarskog razvoja ali i temeljni instrument društvene povezanosti.

Mjera ima za cilj poboljšati i razviti informacijske i komunikacijske mreže i njihovu pristupačnost budući da su to sredstva u razmjeni stručnih znanja i vještina.

Mjera također nastoji poboljšati pristupačnost podataka i usluga, a istovremeno smanjiti gustoću prometa.

Očekivani korisnici

Tijela javne vlasti, NVO-i

Primjeri mogućih poticaja su:

– Inovativni projekti o upotrebi nove informacijske i komunikacijske tehnologije, osobito u podizanju svijesti i povećanju područja u kulturi i multimediji;

– Promicanje informacijske i komunikacijske tehnologije za pristup javnim službama (e-vlada, e-nastava, e-nabava itd.);

– Korištenje informacijske i komunikacijske tehnologije kao instrumenta koji će smanjiti prekogranične prometne potrebe (video-konferencije, web-stranice itd.);

– Using ICT to develop efficient traffic management systems and traffic information systems regarding cross-border transport flows.

5-4- PRIORITY 4 – TECHNICAL ASSISTANCE

The general objective of the Priority is to «Guarantee management, implementation, monitoring, control and evaluation of the Programme». This priority includes two Measures:

– Measure 4.1 – Administration and implementation

– Measure 4.2 – Information, publicity and evaluation

Technical Assistance (TA) will be given to activities necessary for the effective and smooth management and implementation of the Programme. Technical Assistance will be used for the preparatory, management, monitoring, evaluation, information, and control activities.

This will guarantee the pre-conditions (material and personal resources) for efficient and effective programme implementation and follow-up including project selection, control, monitoring, evaluation and information.

5-4-1- Measure 4.1 – Administration and Implementation

This measure covers the operational costs required for effective and efficient implementation of the Programme such as:

– costs related to the JTS and its antennas or info–points;

– assistance and support to the management structures (MA, CA, AA, JMC, JSC, OFLC);

– strengthening administrative capacity;

– performing high quality assessment of applications, monitoring and control of projects implemented under the Programme and the programme generally, as an integral part of sound management of the programme;

– expenditure of the JMC and JSC meetings;

– construction, maintenance and upgrading of computerised systems for collecting financial and physical indicators of progress and impact for both internal and external consumption.

5-4-2- Measure 4.2 – Information, Publicity and Evaluation

This measure covers the operational costs required for the dissemination of the Programme related information amongst potential beneficiaries and the wider population of the eligible area. It is possible to finance:

– setting up, maintaining and upgrading of the website;

– information and publicity measures to increase the awareness of potential beneficiaries, target groups and the wider public about the Programme and eligible activities that might be co-financed as well as the results of the Programme's implementation (e.g. organisation of public events and awareness raising events);

– information and documents, including translation costs;

– promotion of partnership and cooperation between partners (e.g. partner search forums);

– information, technical support seminars, training, and advisory services provided to applicants and potential beneficiaries in project preparation;

– carrying out/commissioning thematic evaluations, studies, reports and surveys that contribute to greater relevance and effectiveness of the Programme or/and are of public interest;

– capitalisation on outputs and results and dissemination of information such as best practice.

– Korištenje informacijske i komunikacijske tehnologije za razvoj učinkovitog sustava za upravljanje prometom i prometnog informacijskog sustava s obzirom na prekogranične prijevozne tokove.

5-4- PRIORITET 4. – TEHNIČKA POMOĆ

Opći cilj Prioriteta je da se »Jamči upravljanje, provedba, praćenje, kontrola i procjena Programa«.

Ovaj Prioritet uključuje dvije Mjere:

– Mjera 4.1. – Upravljanje i provedba

– Mjera 4.2. – Informiranje, promidžba i vrednovanje

Tehnička pomoć (TA) pružit će se aktivnostima nužnim za učinkovito i ujednačeno upravljanje i provedbu Programa. Tehnička pomoć će se koristiti za aktivnosti pripreme, upravljanja, praćenja, vrednovanja, informiranja i kontrole.

Ovo će jamčiti preduvjete (materijalna i ljudska sredstva) za učinkovito uvođenje i nastavak Programa, uključujući odabir Projekta, kontrolu, praćenje, vrednovanje i informiranje.

5-4-1- Mjera 4.1. – Upravljanje i provedba

Ova mjera pokriva operativne troškove potrebne za učinkovitu provedbu programa kao što su:

– troškovi vezani uz Zajedničko tehničko tajništvo (JTS) i njegove ispostave ili informativne točke;

– pomoć i podrška upravnim strukturama (Upravnoj direkciji (MA), Certifikacijskom tijelu (CA), Revizorskom tijelu (AA), Europskoj komisiji (EC), Zajedničkom odboru za praćenje (JMC), Uredu za prvu razinu kontrole (OFLC));

– jačanje administrativne sposobnosti;

– izvedba visoko kvalitetne procjene prijava, praćenja i kontrole projekata uvedenih pod operativnim programom i programom općenito, kao sastavni dio dobrog upravljanja programom;

– izdaci za sastanke Upravnog odbora, uključenog u unutarnju reviziju i provjere na licu mjesta;

– izgradnja, održavanje i nadogradnja računalnih sustava za prikupljanje financijskih i fizičkih pokazatelja napretka i utjecaja te za unutarnju i vanjsku potrošnju.

5-4-2- Mjera 4.2. – Informiranje, promidžba i vrednovanje

Ova mjera pokriva operativne troškove potrebne za širenje informacija vezanih uz program među potencijalnim korisnicima i širom javnošću prihvatljivog područja. Moguće je financirati:

– postavljanje, održavanje i nadogradnju web-stranica;

– mjere informiranja i promidžbe u cilju povećanja svijesti potencijalnih korisnika, ciljnih skupina i šire javnosti o operativnom programu i prihvatljivim aktivnostima koje se mogu sufinancirati kao i o rezultatima provedbe programa (npr. organizacija javnih događanja te događanja za podizanje svijesti);

– informacije i dokumenti, uključujući troškove prijevoda;

– promicanje partnerstva i suradnje između partnera (npr. forumi za traženje partnera);

– informatički seminari za tehničku podršku, obuke i savjetodavne usluge koje se pružaju podnositeljima zahtjeva i potencijalnim korisnicima pri pripremi projekta;

– provođenje/naručivanje tematskog vrednovanja, studije, izvješća i istraživanja koji pridonose većoj važnosti i uspješnosti operativnog programa ili/i su od javnog interesa;

– kapitalizacija ishoda i rezultata te širenje informacija o najboljoj praksi.

5-5- QUANTIFIED TARGETS AND INDICATORS

In accordance to Art. 94 of IPA Implementing regulation the Priorities's targets shall be quantified using a limited number of indicators for output and results, taking into account the proportionality principle. The indicators shall make it possible to measure the progress in relation to the baseline situation and the effectiveness of the targets implementing the priorities.

The set of indicators serves for internal programme management and forms an indispensable basis for reporting and communication to make the Programme's achievements clear to Programme partners and to a broader public.

The ex ante quantification of the targets is based on two parameters: the financial weight of the priority axes and an average project size drawn from previous experiences.

Fig 4 – THE INTERVENTION LOGIC OF A PROGRAMME

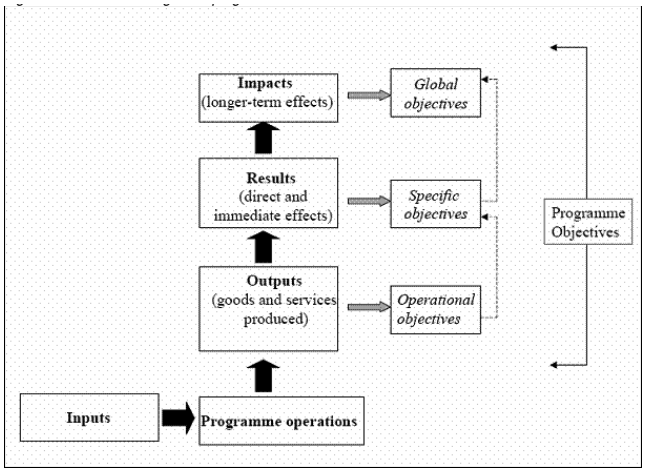

To be able to monitor a programme's implementation and judge its performance against the objectives set, it is necessary to use a set of indicators, which must be decided in advance or early on in the programme's implementation, so that data on them can be collected.

Table 22 – DEFINITION OF INPUT, OUTPUT, RESULT AND IMPACT INDICATORS

Resource or input indicators refer to the budget allocated to each level of the assistance.
Financial indicators are used to monitor progress in terms of the (annual) commitment and payment of the funds available for any operation, measure or programme in relation to its eligible cost.
Output indicators relate to activity. They are measured in physical or financial units (e.g., length of railroad constructed, number of firms financially supported, etc.).
Result indicators relate to the direct and immediate effect on direct beneficiaries brought about by a programme. They provide information on changes to, for example, the behaviour, capacity or performance of beneficiaries. Such indicators can be of a physical (reduction in journey times, number of successful trainees, number of roads accidents, etc.) or financial (leverage of private sector resources, decrease in transportation cost, etc.) nature.
Impact indicators refer to the consequences of the programme beyond the immediate effects. Two concepts of impact can be defined:
Specific impacts are those effects occurring after a certain lapse of time but which are, nonetheless, directly linked to the action taken and the direct beneficiaries.
Global impacts are longer-term effects affecting a wider population.

5-5- KVANTIFICIRANI CILJEVI I POKAZATELJI

U skladu s člankom 94. Provedbene uredbe IPA, ciljevi Prioriteta se mjere pomoću ograničenog broja pokazatelja ishoda i rezultata, uzimajući u obzir proporcionalnost načela. Pokazateljima je moguće izmjeriti napredak u odnosu na temeljnu situaciju te uspješnost ciljeva kroz provedbu Prioriteta.

Skup pokazatelja služi za unutarnje upravljanje programom i tvori prijeko potreban temelj za izvještavanje i komunikaciju kako bi postignuća programa bila jasna programskim partnerima i široj javnosti.

Ex ante kvantifikacija ciljeva temelji se na dvama parametrima: financijskoj težini prioritetnih osi i prosječnoj veličini projekta dobivenoj iz prethodnih iskustava.

Slika 4. – LOGIKA POSTUPAKA U PROGRAMU

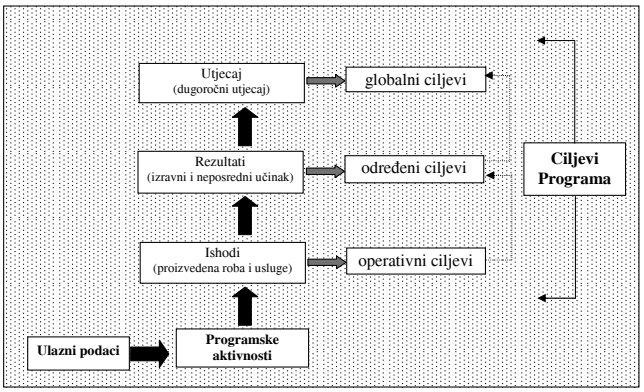

Da bi se moglo nadzirati provedbu programa i suditi o njegovoj uspješnosti u odnosu na postavljene ciljeve, neophodno je koristiti skup pokazatelja, koji moraju biti odlučeni unaprijed ili rano u provedbi programa, te na da se taj način mogu prikupiti podaci o njima.

Tablica 22. – DEFINICIJA UNOSA, ISHODA, REZULTATA I POKAZATELJA UČINKA

Pokazatelji sredstava ili unosa odnose se na proračun dodijeljen svakoj razini pomoći.
Pokazatelji poslovanja koriste se radi praćenja napretka u smislu (godišnjih) obveza i plaćanja sredstava dostupnih za bilo koju aktivnost, mjeru ili program s obzirom na njegov prihvatljivi trošak.
Pokazatelji ishoda odnose se na djelovanje. Mjere se fizičkim ili novčanim jedinicama (npr. duljina sagrađene željezničke pruge, broj novčano potpomognutih poduzeća itd.).
Pokazatelji rezultata odnose se na izravni i neposredni učinak na izravne korisnike u programu. Oni pružaju informacije o promjenama, na primjer, ponašanja, sposobnosti ili izvedbe korisnika. Takvi pokazatelj mogu biti fizičke (smanjenje razdoblja putovanja, broj uspješnih pripravnika, broj nesreća na cestama itd.) ili novčane (sredstva privatnog sektora, smanjenje troškova prijevoza itd.) prirode.
Pokazatelji utjecaja odnose se na posljedice programa van neposrednih učinaka. Mogu se definirati dva koncepta utjecaja:
Konkretni utjecaji tih učinaka događaju se nakon određenog vremenskog razdoblja no ipak su izravno povezani s poduzetim djelovanjem i izravnim korisnicima.
Globalni utjecaji su dugoročni učinci koji utječu na šire stanovništvo.

Priority 1 – Economic, social and institutional cooperation

Output indicators

NAME	TARGET	DATA SOURCE
Number of projects		
Total Number of projects	**65**	Monitoring
Number of projects: Research and Innovation	**10**	Monitoring
Number of projects: Financial Support for innovative SMEs	**20**	Monitoring
Number of projects: Social, Labour and Health Networks	**15**	Monitoring
Number of projects: Institutional Cooperation	**20**	Monitoring
Types of projects		
Developing common policies and strategies	**25**	Monitoring
Developing common tools	**25**	Monitoring
Developing pilot actions	**13**	Monitoring
Developing common feacibility studies	**2**	Monitoring
Partnership		
Number of Projects involving 2 – 4 partners	> 60%	Monitoring
Number of Projects involving 5 – 8 partners	> 35%	Monitoring
Number of Projects involving more then 8 partners	> 5%	Monitoring
Number of Projects involving 2 – 3 countries	> 60%	Monitoring
Number of Projects involving 4 – 6 countries	> 35%	Monitoring
Number of Projects involving more then 6 countries	> 5%	Monitoring
Specific Outputs		
N° of research activities supported	**15**	Monitoring
N° of RTD/Innovation networks created	**10**	Monitoring
N° of university/research centres involved	**10**	Monitoring
N° of SMEs assisted of which: N° of female SMEs assisted; N° of SMEs developing environmental products	**30** **15** **8**	Monitoring
N° of new companies assisted of which: N° of female SMEs assisted; N° of SMEs developing environmental products	**15** **7** **3**	Monitoring
N° of projects developing collaboration in the field of public services	**10**	Monitoring
N° of people participating in joint education or training activities	**300**	Monitoring
N° and type of facilities improved (social, health, labour)	**10**	Monitoring
N° of projects strengthening institutional capacity	**20**	Monitoring

Result indicators

NAME	TARGET	DATA SOURCE
N° of ecosystems protected	5	Monitoring
N° of natural/cultural heritage sites protected	10	Monitoring
% of natural resources interested by Joint management	20	Evaluation report
Improved environmental management and promotion of biodiversity	2	Monitoring / Evaluation report
% Increase number of overnight stays in the Adriatic area	2%	Surveys / Evaluation report

5-5-1- Priority 2 – Natural and Cultural Resources and Risk Prevention

Output indicators

NAME	TARGET	DATA SOURCE
Number of projects		
Total Number of projects	**58**	Monitoring
Number of projects: Physical Infrastructure	**8**	Monitoring
Number of projects: Sustainable Mobility Systems	**20**	Monitoring
Number of projects: Communication Networks	**30**	Monitoring
Types of projects		
Developing common policies and strategies	**38**	Monitoring
Developing common tools	**20**	Monitoring
Developing pilot actions	**0**	Monitoring
Developing common feacibility studies	**0**	Monitoring
Partnership		
Number of Projects involving 2 – 4 partners	> 60%	Monitoring
Number of Projects involving 5 – 8 partners	> 35%	Monitoring
Number of Projects involving more then 8 partners	> 5%	Monitoring
Number of Projects involving 2 – 3 countries	> 60%	Monitoring
Number of Projects involving 4 – 6 countries	> 35%	Monitoring
Number of Projects involving more then 6 countries	> 5%	Monitoring
Specific Outputs		
N° of projects developing joint use of infrastructure	**15**	Monitoring
N° of ports/airport modernized	**10**	Monitoring
N° of transport services improved	**15**	Monitoring
N° of projects improving links	**15**	Monitoring
N° of gaps filled in transport links	**5**	Monitoring
N° of projects reducing isolation through improved access to ICT and networks	**25**	Monitoring

Prioritet 1. – Gospodarska, društvena i institucionalna suradnja

Output indikatori

NAZIV	CILJEVI	IZVOR PODATAKA
Broj projekta		
Ukupan broj projekata	**65**	Nadziranje
Broj projekata: istraživanje i inovacije	**10**	Nadziranje
Broj projekata: financijska podrška za inovativne male i srednje velike poduzetnike	**20**	Nadziranje
Broj projekata: društvene, sindikalne i zdravstvene mreže	**15**	Nadziranje
Broj projekata: suradnja među institucijama	**20**	Nadziranje
Vrste projekata		
Razvijanje zajedničkih politika i strategija	**25**	Nadziranje
Razvijanje zajedničkih alata	**25**	Nadziranje
Razvijanje probnih aktivnosti	**13**	Nadziranje
Razvijanje zajedničkih studija isplativosti	**2**	Nadziranje
Partnerstvo		
Broj projekata koji uključuju 2-4 partnera	>60%	Nadziranje
Broj projekata koji uključuju 5-8 partnera	>35%	Nadziranje
Broj projekata koji uključuju više od 8 partnera	>5%	Nadziranje
Broj projekata koji uključuju 2-3 države	>60%	Nadziranje
Broj projekata koji uključuju 4-6 država	>35%	Nadziranje
Broj projekata koji uključuju više od 8 država	>5%	Nadziranje
Specifični outputi		
Broj podržanih istraživačkih aktivnosti	**15**	Nadziranje
Broj RTD/stvorenih mreža za inovacije	**10**	Nadziranje
Broj uključenih sveučilišta/istraživačkih centara	**10**	Nadziranje
Broj malih i srednje velikih poduzetnika koji primaju podršku od kojih:	**30** **15**	Nadziranje
Broj ženskih poduzetnika	**8**	
Broj poduzetnika koji razvijaju eko-proizvode		
Broj novih tvrtki kojima se podrška od kojih:	**15**	Nadziranje
Broj ženskih poduzetnika	**7**	
Broj poduzetnika koji razvijaju eko-proizvode	**3**	
Broj projekata koji razvijaju suradnju u području javnih usluga	**10**	Nadziranje
Broj ljudi koji sudjeluju u zajedničkim aktivnostima obrazovanja ili obuke	**300**	Nadziranje
Broj i vrsta unaprijeđenih ustanova (društveno, zdravstveno, radno)	**10**	Nadziranje
Broj projekata koji poboljšavaju kapacitete institucija	**20**	Nadziranje

Pokazatelji rezultata

IME	CILJ	IZVOR PODATAKA
Broj novih usluga/proizvoda/postupaka razvijenih s prekograničnim partnerima	**15**	Praćenje
Porast prometa potpomognutih malih i srednjih poduzeća (postojećih)	**25**	Istraživanje /Izvještaj o procjeni
% potpomognutih novih poduzeća koja posluju više od 18 mjeseci	**70%**	Istraživanje /Izvještaj o procjeni
% stanovništva koji koristi društvene, zdravstvene i radničke objekte	**30%**	Istraživanje /Izvještaj o procjeni
Broj uključenih korisnika, opisani po vrsti	**700**	Praćenje

5-5-1- Prioritet 2. – Prirodna i kulturna bogatstva i sprječavanje rizika

Output indikatori

NAZIV	CILJEVI	IZVOR PODATAKA
Broj projekta		
Ukupan broj projekata	**53**	Nadziranje
Broj projekata:zaštita i unaprijeđivanje zaštite morskog i obalnog okoliša	**12**	Nadziranje
Broj projekata: Upravljanje prirodnim i kulturološkim resursima i sprječavanje prirodnih i tehnoloških rizika	**15**	Nadziranje
Broj projekata: Uštede energije i obnovljivi izvori energije	**20**	Nadziranje
Broj projekata: održivi turizam	**6**	Nadziranje
Vrste projekata		
Razvijanje zajedničkih politika i strategija	**18**	Nadziranje
Razvijanje zajedničkih alata	**13**	Nadziranje
Razvijanje probnih aktivnosti	**20**	Nadziranje
Razvijanje zajedničkih studija isplativosti	**2**	Nadziranje
Partnerstvo		
Broj projekata koji uključuju 2-4 partnera	>60%	Nadziranje
Broj projekata koji uključuju 5-8 partnera	>35%	Nadziranje
Broj projekata koji uključuju više od 8 partnera	>5%	Nadziranje
Broj projekata koji uključuju 2-3 države	>60%	Nadziranje
Broj projekata koji uključuju 4-6 država	>35%	Nadziranje
Broj projekata koji uključuju više od 8 država	>5%	Nadziranje
Specifični outputi		
Km zaštićene obale	**60**	Nadziranje
Broj novih prekograničnih timova za hitne slučajeva i problematična pitanja	**2**	Nadziranje
Broj prekograničnih sporazuma/mreža između operatora/agencija u području zaštite okoliša	**3**	Nadziranje
Broj projekata koji potiču i unaprjeđuju zajedničku zaštitu i upravljanje okolišem	**3**	Nadziranje
Broj ugovora o suradnji/ mrežama za bolju spremnost na hitne slučajeve	**3**	Nadziranje
Broj kampanja za očuvanje energije i obnovljive izvore energije	**2**	Nadziranje
Broj probnih projekata za korištenje obnovljivih resursa	**15**	Nadziranje
Broj turističkih paketa/ruta/trgovačkih marki	**10**	Nadziranje
Broj prekograničnih turističkih proizvoda/zajedničkih pristupa marketingu i zajedničkim informativnim službama	**10**	Nadziranje
Broj marketinških inicijativa ili zajedničkih promotivnih aktivnosti	**2**	Nadziranje
Broj novih/poboljšanih atrakcija/postrojenja	**25**	Nadziranje

Result indicators

NAME	TARGET	DATA SOURCE
N° of ecosystems protected	5	Monitoring
N° of natural/cultural heritage sites protected	10	Monitoring
% of natural resources interested by Joint management	20	Evaluation report
Improved environmental management and promotion of biodiversity	2	Monitoring / Evaluation report
% Increase number of overnight stays in the Adriatic area	2%	Surveys / Evaluation report

5-5-2- Priority 3 – Accessibility and Networks

Output indicators

NAME	TARGET	DATA SOURCE
Number of projects		
Total Number of projects	**58**	Monitoring
Number of projects: Physical Infrastructure	**8**	Monitoring
Number of projects: Sustainable Mobility Systems	**20**	Monitoring
Number of projects: Communication Networks	**30**	Monitoring
Types of projects		
Developing common policies and strategies	**38**	Monitoring
Developing common tools	**20**	Monitoring
Developing pilot actions	**0**	Monitoring
Developing common feacibility studies	**0**	Monitoring
Partnership		
Number of Projects involving 2 – 4 partners	> 60%	Monitoring
Number of Projects involving 5 – 8 partners	> 35%	Monitoring
Number of Projects involving more then 8 partners	> 5%	Monitoring
Number of Projects involving 2 – 3 countries	> 60%	Monitoring
Number of Projects involving 4 – 6 countries	> 35%	Monitoring
Number of Projects involving more then 6 countries	> 5%	Monitoring
Specific Outputs		
N° of projects developing joint use of infrastructure	**15**	Monitoring
N° of ports/airport modernized	**10**	Monitoring
N° of transport services improved	**15**	Monitoring
N° of projects improving links	**15**	Monitoring
N° of gaps filled in transport links	**5**	Monitoring
N° of projects reducing isolation through improved access to ICT and networks	**25**	Monitoring

Result indicators

NAME	TARGET	DATA SOURCE
N° of new moorings created	**2**	Evaluation report
N° of inter-modal transport facilities improved	**10**	Monitoring
N° of additional public transport services	**5**	Monitoring
Percentage of population using new transport links (early)	**2%**	Evaluation report
N° of new ICT services established	**4**	Surveys / Evaluation report
Increase % of population with access to ICT	**2%**	Surveys / Evaluation report

5-5-3- Priority 4 – Technical Assistance

Output indicators

NAME	TARGET	DATA SOURCE
Number of projects		
Total Number of projects	4	Monitoring
Number of projects: Administration and Implementation	2	Monitoring
Number of projects: Information, Publicity and Evaluation	2	Monitoring
Specific Outputs		
N° of cross-border programme structures established	3	Monitoring
N° of seminars/public events	15	Monitoring
N° of projects evaluated (assessed)	500	Monitoring

Result indicators

NAME	TARGET	DATA SOURCE
N° of manuals / guidelines created	4	Monitoring
N° of participants in the events organised for the publicity and implementation of the programme	600	Surveys
N° and quality of projects submitted for funding and success rate	50%	Monitoring

6 – FINANCIAL PROVISIONS

In the following paragraph are presented the Programme's financial table for the period 2007-2009, in accordance with the IPA Implementing regulation.

Indikatori rezultata

NAZIV	CILJEVI	IZVOR PODATAKA
Broj zaštićenih ekosustava	5	Nadziranje
Broj zaštićenih prirodnih lokacija/kulturološko nasljeđe	10	Nadziranje
% prirodnih resursa koji zanimaju Zajedničku upravi	20	Izvješća o procjeni
Poboljšano ekološko upravljanje i promicanje biološke raznolikosti	2	Nadziranje/Izvješće o procjeni
% povećanja broja noćenja u Jadranskoj regiji	2%	Istraživanja/Izvješća o procjeni

5-5-2- Prioritet 3 – Pristupačnost i mreže

Output indikatori

NAZIV	CILJEVI	IZVOR PODATAKA
Broj projekta		
Ukupan broj projekata	**58**	Nadziranje
Broj projekata: fizička infrastruktura	**8**	Nadziranje
Broj projekata: Održivi sustavi mobilnosti	**20**	Nadziranje
Broj projekata: Komunikacijska mreža	**30**	Nadziranje
Vrste projekata		
Razvijanje zajedničkih politika i strategija	**38**	Nadziranje
Razvijanje zajedničkih alata	**20**	Nadziranje
Razvijanje probnih aktivnosti	**0**	Nadziranje
Razvijanje zajedničkih studija isplativosti	**0**	Nadziranje
Partnerstvo		
Broj projekata koji uključuju 2-4 partnera	>60%	Nadziranje
Broj projekata koji uključuju 5-8 partnera	>35%	Nadziranje
Broj projekata koji uključuju više od 8 partnera	>5%	Nadziranje
Broj projekata koji uključuju 2-3 države	>60%	Nadziranje
Broj projekata koji uključuju 4-6 država	>35%	Nadziranje
Broj projekata koji uključuju više od 8 država	>5%	Nadziranje
Specifični outputi		
Broj projekata koji razvijaju zajedničko korištenje infrastruktura	**15**	Nadziranje
Broj moderniziranih luka/aerodroma	**10**	Nadziranje
Broj unaprijeđenih prijevoznih službi	**15**	Nadziranje
Broj projekata kojim se poboljšavaju veze	**15**	Nadziranje
Broj praznina koje su popunjene u prijevoznim vezama	**5**	Nadziranje
Broj projekata koji smanjuju izoliranje kroz poboljšani pristup ICT-u i mrežama	**25**	Nadziranje

Indikatori rezultata

NAZIV	CILJEVI	IZVOR PODATAKA
Broj novoizgrađenih vezova	2	Izvješća o procjeni
Broj poboljšanih intermodalnih transportnih tvrtki	10	Nadziranje
Broj dodatnih usluga javnog prijevoza	5	Nadziranje
Postotak populacije koja koristi nove prijevoze veze (ranije)	2%	Izvješće o procjeni
Broj novih uspostavljenih ICT-usluga	4	Istraživanja/Izvješća o procjeni
Povećavanje % populacije s pristupom ICT-u	**2%**	Istraživanja/Izvješća o procjeni

5-5-3- Prioritet 4 – Tehnička podrška

Output indikatori

NAZIV	CILJEVI	IZVOR PODATAKA
Broj projekta		
Ukupan broj projekata	4	Nadziranje
Broj projekata: Uprava i provođenje	2	Nadziranje
Broj projekata: Informacije, javnost i ocjene	2	Nadziranje
Specifični outputi		
Broj uspostavljenih prekograničnih struktura programa	3	Nadziranje
Broj seminara/javnih događaja	15	Nadziranje
Broj ocijenjenih projekata (procjena)	500	Nadziranje

Indikatori rezultata

NAZIV	CILJEVI	IZVOR PODATAKA
Broj sastavljenih uputa/smjernica	4	Nadziranje
Broj sudionika u događajima organiziranim za javnost i provođenje programa	600	Istraživanja
Broj i kvaliteta projekata prijavljenih za financiranje i stopa uspjeha	50%	Nadziranje

6 – FINANCIJSKA SREDSTVA

U skladu s Provedbenom uredbom IPA, u sljedećem odlomku predstavljene su financijske tablice Programa za razdoblje 2007.-2010.

6-1- PROGRAMME BUDGET AND RATE OF ASSISTANCE

Tab 23 – ANNUAL COMMITMENT OF IPA IN THE PROGRAMME (IN EURO):

Years	Total IPA CBC allocation
2007	19,764,156
2008	33,767,061
2009	36,909,920
Total 2007-2009	90,441,137

Tab 24 – INDICATIVE BREAKDOWN BY PRIORITY (2007/09) PRIORITY BY SOURCE OF FUNDING (IN EURO):

Priority	Community Funding	National co-financing	Total funding	Co-financing rate	EIB contributions	Other funding[22]
	(a)	(b)	(c) = (a) + (b)	(d) = (a)/(c)		
Priority 1 – Economic, Social and Institutional Cooperation	27,132,341	4,788,060	31,920,401	85.00%	-	-
Priority 2 – Natural and Cultural Resources and Risks Prevention	27,132,341	4,788,060	31,920,401	85.00%	-	-
Priority 3 – Accessibility and Networks	27,132,341	4,788,060	31,920,401	85.00%	-	-
Priority 4 – Technical Assistance	9,044,114	1,596,020	10,640,134	85.00%	-	-
Total (2007-2009)	90,441,137	15,960,201	106,401,338	85.00%	-	-

6-2- ALLOCATION OF FUNDS

Tab 25 – ALLOCATION OF FUNDS BY PRIORITY AND YEAR. COMMUNITY AND NATIONAL FUND (IN EURO):

Priority	2007	2008	2009	Total Fund
Priority 1 – Economic, Social and Institutional Cooperation	6,975,584	11,917,786	13,027,031	31,920,401
Priority 2 – Natural and Cultural Resources and Risks Prevention	6,975,584	11,917,786	13,027,031	31,920,401
Priority 3 – Accessibility and Networks	6,975,584	11,917,786	13,027,031	31,920,401
Priority 4 – Technical Assistance	2,325,195	3,972,595	4,342,344	10,640,134
TOTAL	23,251,948	39,725,954	43,423,435	106,401,338

7 – IMPLEMENTING PROVISIONS FOR THE OPERATIONAL PROGRAMME

7-1- PROGRAMME MANAGEMENT

In the framework of the Adriatic Cross-Border Cooperation there is provision for the establishment of authorities and joint structures responsible for managing the Programme. The authorities and the structures must respect the rule of a single structure for a single programme and functions separation principles.

[22] It refers both to public and private beneficiaries co-financign.

6-1 PRORAČUN PROGRAMA I STOPA POMOĆI

Tablica 23. – GODIŠNJA FINANCIJSKA OBVEZA IPA-E U PROGRAMU (U EURIMA):

Godina	Ukupna raspodjela sredstava IPA CBC
2007	19.764.156
2008	33.767.061
2009	36.909.920
Ukupno 2007.-2009.	90.441.137

Tablica 24 – INDIKATIVNA RASPODJELA PREMA PRIORITETIMA (2007./09.) PRIORITETI PREMA FINANCIJSKIM IZVORIMA (U EURIMA):[22]

Prioritet	Sredstva zajednice	Nacionalno sufinanciranje	Ukupna sredstva	Stopa sufinanciranja	EIB doprinosi	Ostala sredstva[22]
	(a)	(b)	(c) = (a) + (b)	(d) = (a)/(c)		
Prioritet 1 – Gospodarska, društvena i institucijska suradnja	27.132.341	4.788.060	31.920.401	85.00%	-	-
Prioritet 2 – Prirodni i kulturološki resursi i sprječavanje rizika	27.132.341	4.88.060	31.920.401	85.00%	-	-
Prioritet 3 – Pristupačnost i mreže	27.132.341	4.788.060	31.920.401	85.00%	-	-
Prioritet 4 – Tehnička pomoć	9.044.114	1.596.020	10.640.134	85.00%	-	-
Ukupno (2007. – 2009.)	90.441.137	15.960.201	106.401.338	85.00%	-	-

6-2-RASPODJELA SREDSTAVA

Tablica 25 – RASPODJELA SREDSTAVA PREMA PRIORITETIMA I GODINAMA. SREDSTVA ZAJEDNICE I NACIONALNA SREDSTVA (U EURIMA):

Prioritet	2007.	2008.	2009.	Ukupno sredstava
Prioritet 1 – Gospodarska, društvena i institucijska suradnja	6.975.584	11.917.786	13.027.031	31.920.401
Prioritet 2 – Prirodni i kulturološki resursi i sprječavanje rizika	6.975.584	11.917.786	13.027.031	31.920.401
Prioritet 3 – Pristupačnost i mreže	6.975.584	11.917.786	13.027.031	31.920.401
Prioritet 4 – Tehnička pomoć	2.325.195	3.972.595	4.342.344	10.640.134
UKUPNO	23.251.948	39.725.954	43.423.435	106.401.338

7 – PROVEDBENE ODREDBE ZA OPERATIVNI PROGRAM

7-1- UPRAVLJANJE PROGRAMOM

U okviru područja jadranske prekogranične suradnje postoji odredba za uspostavljanje tijela i zajedničkih struktura odgovornih za upravljanje programom. Tijela i strukture moraju poštivati pravilo jedne strukture za jedan program te načela podjele dužnosti.

[22] Odnosi se i na javne i privatne korisnike sufinanciranja.

The authorities are the following:

(a) Managing Authority, is responsible for the management and the implementation of the Programme;

(b) Certifying Authority, is responsible for certifying the expenses occurred;

(c) Audit Authority, is responsible for control systems.

The established structures of the Programme are:

(d) Joint Monitoring Committee;

(e) Joint Steering Committee;

(f) Joint Technical Secretariat.

If changes occur during the implementation of the Programme regarding title, address, telephone, or email, which modify the structures responsible for the management and control system during implementation, this will be communicated to the European Commission and to the Joint Monitoring Committee, the annual reports will be updated and the Programme modified.

7-1-1- Joint Monitoring Committee

The Joint Monitoring Committee will be set up within three months from the date of notification to the participating countries of the decision approving the Programme.

The Joint Monitoring Committee will meet at least twice a year, at the request of the participating countries or of the Commission[23].

The Joint Monitoring Committee together with the Managing Authority, in accordance with the provisions of Art. 110 – 111 of the IPA Implementing Regulation, shall satisfy itself as to the effectiveness and quality of the implementation of the Cross-Border Cooperation Programme, in accordance with the following provision

(a) it will consider and approve the criteria for selecting the operations financed by the Cross-Border Cooperation Programme and approve any revision of those criteria in accordance with programming needs;

(b) it will approve the Calls for proposals prior to their publication (by the JTS);

(c) it will be responsible for selecting and approving operations;

(d) it shall periodically review progress made towards achieving the specific targets of the Cross-Border Cooperation Programme on the basis of documents submitted by the Managing Authority;

(e) it shall examine the results of implementation, particularly achievement of the targets set for each priority and the evaluations referred to in Article 57 (4) and Art. 109 of the IPA Implementing Regulation;

(f) it shall consider and approve the annual and final reports on implementation referred to in Article 112 of the IPA Implementing Regulation;

(g) it will approve the strategic project applications.

Further:

(f) it shall be informed of the annual control report refereed to in Art. 105 (1) (c) of the IPA Implementing Regulation and of any relevant comments the Commission may make after examining those reports;

(g) it may propose to the Managing Authority any revision or examination of the Cross-Border Cooperation Programme likely to make possible the attainment of the objectives referred to in Article 86 (2) of the IPA Implementing Regulation or to improve its management, including its financial management;

(h) it shall consider and approve any proposal to amend the content of the Cross-Border Cooperation Programme;

[23] Art. 110 (1) of the IPA Implementing Regulation.

Tijela su sljedeća:

(a) Upravna direkcija, odgovorna za upravljanje i provedbu Programa;

(b) Certifikacijsko tijelo, odgovorno za ovjeru nastalih troškova;

(c) Revizorsko tijelo, odgovorno za nadzorne sustave.

Ustanovljene strukture Programa su:

(d) Zajednički odbor za praćenje;

(e) Upravni odbor;

(f) Zajedničko tehničko tajništvo.

Ako tijekom provedbe programa dođe do promjena naslova, adrese, telefona ili adrese elektronske pošte, što mijenja strukture odgovorne za upravljanje i nadzorni sustav tijekom provedbe, promjene će se priopćiti Komisiji i Zajedničkom odboru za praćenje, a godišnja izvješća će se ažurirati.

7-1-1- Zajednički odbor za praćenje

Zajednički odbor za praćenje (JMC) uspostavit će se unutar tri mjeseca od datuma obavijesti državama sudionicama o odluci koja odobrava program prekogranične suradnje.

Na zahtjev država sudionica ili Komisije, Zajednički odbor za praćenje sastajat će se najmanje dva puta godišnje.[23]

Zajednički odbor za praćenje zajedno s Upravnom direkcijom, u skladu s odredbom članaka 110. – 111. Provedbene uredbe IPA, uvjerava se u učinkovitost i kakvoću provedbe Programa prekogranične suradnje, u skladu sa sljedećim odredbama:

(a) Razmatra i određuje kriterije odabira operacija koje financira prekogranični program te odobrava revitziju istih kriterija u skladu s potrebama programa;

(b) Odobrava pozive na davanje prijedloga prije njihovog objavljivanja (od strane JTS);

(c) Odgovorno je za odabir i odobravanje aktivnosti;

(d) Periodički provjerava napredak koji je ostvaren u ostvarivanju specifičnih ciljeva Programa prekogranične suradnje na osnovu dokumenata koje predaje Upravno tijelo;

(e) Ispituje rezultate provedbe, posebice ostvarenje ciljeva zadanih za svaki prioritet i procjene navedene u članku 57. stavku 4 i članku 109. IPA- ine Regulative o provedbi;

(f) Razmatra i odobrava godišnja i konačna izvješća o provedbi koja su navedena u članku 112. IPA- ine Regulative o provedbi;

(g) Odobrava provedbe strateških projekata.

Nadalje:

(f) Odbor se obavještava o godišnjem kontrolnom izvješću navedenom u članku 105.(1) (c) Provedbene uredbe IPA i o bilo kojim značajnim napomenama koje bi Komisija mogla imati nakon razmatranja izvješća;

(g) Odbor može Upravnoj direkciji predložiti bilo kakvu reviziju ili pregled Programa prekogranične suradnje koji će najvjerojatnije omogućiti ostvarenje ciljeva navedenih u članku 86.(2) Provedbene uredbe IPA ili će poboljšati njegovu upravu, uključujući i njegovo upravljanje sredstvima;

(h) Razmatra i odobrava bilo koji prijedlog izmjene i dopune sadržaja programa prekogranične suradnje.

[23] Članak 110.(1) IPA Provedbene uredbe.

The Joint Monitoring Committee considers a proper internal regulation in the institutional, judicial and financial framework of the participating Countries and approves it in agreement with the Managing Authority.

The Joint Monitoring Committee will function, in accordance with the following provisions:

(f) each country must be represented;

(g) each country has one vote;

(h) it will make decision on the bases of consensus except where other voting procedures are specified in the internal regulation;

(i) it shall be supported by the Joint Technical Secretariat in its functions.

The JMC is composed of representatives both of central and regional/local governments of the participating Countries. In order to represent the whole Programme territory, the JMC will be composed as follow:

Managing Authority	
European Commission	
Albania	6 representatives (2 central + 4 regional/local)
Bosnia and Herzegovina	3 representatives (central)
Croatia	8 representatives (1 central + 7 regional/local)
Greece	4 representatives (2 central + 2 regional/local)
Italy	9 representatives (2 central + 7 regional/local)
Montenegro	2 representatives (central)
Serbia	1 representative (central)
Slovenia	9 representatives (2 central + 7 regional/local)

An environmental representative and representatives of the economic and social partnership may also participate, whenever appropriate, as observers in accordance with art. 87 of IPA Implementing regulation.

The expenses of the MA and of only two representatives from each participating country will be covered by the Technical Assistance resources.

7-1-2- Joint Steering Committee

In accordance with Art. 110 (f) of the IPA Implementing Regulation, the Joint Monitoring Committee may delegate the function for selecting operations to a Joint Steering Committee (JSC), but retains the responsibility.

The JMC, during its first meeting, will decide and approve the rules of procedure of the JSC which will detail: the chairman, the composition, the tasks and the meetings schedule.

Experts (i.e. environmental expert) may also participate to JSC to evaluate the fulfilment of specific criteria.

The JSC is assisted by the Joint Technical Secretariat.

7-1-3- Managing Authority

The Managing Authority will be responsible for managing and implementing the Cross-Border Cooperation Programme in accordance with the principle of sound financial management. The MA is the principal interlocutor with the European Commission.

Zajednički odbor za praćenje sastavit će Poslovnik unutar institucionalnog, sudskog i financijskog okvira država sudionica i sukladno s mandatom Odbora koji je odredila Komisija radi usklađenosti s IPA implementacijskom regulativom. Poslovnik odobrava Odbor u dogovoru s Upravnom direkcijom.

Zajednički odbor za praćenje djeluje u skladu sa sljedećim odredbama:

(f) svaka država mora biti predstavljana;

(g) svaka država ima jedan glas;

(h) Odbor će donijeti odluku na temelju suglasnosti, izuzev kada su u unutarnjoj uredbi naznačeni drugi postupci glasovanja;

(i) u njegovim dužnostima podržava ga Zajedničko tehničko tajništvo.

JMC se sastoji od predstavnika i središnje i regionalne/lokalne uprave država koje sudjeluju u Programu. Kako bi u Vijeću bio zastupljen čitavi teritorij, JMC ima sljedeći sastav:

Upravno tijelo	
Europska komisija	
Albanija	6 zastupnika (2 središnja + 4 regionalni/lokalni)
Bosna i Hercegovina	3 zastupnika (središnji)
Hrvatska	8 zastupnika (1 središnja + 7 regionalni/lokalni)
Grčka	4 zastupnika (2 središnja + 2 regionalni/lokalni)
Italija	9 zastupnika (2 središnja + 7 regionalni/lokalni)
Crna Gora	2 zastupnika (središnja)
Srbija	1 zastupnik (središnji)
Slovenija	9 zastupnika (2 središnja + 7 regionalni/lokalni)

Zastupnik za zaštitu okoliša i zastupnici za gospodarsku i društvenu suradnju mogu prema potrebi sudjelovati kao promatrači u skladu s člankom 87. IPA- ine Regulative o provedbi.

Troškovi Nadležnog tijela i samo dva zastupnika iz svake države se financiraju iz sredstava Tehničke pomoći.

7-1-2- Upravni odbor

Sukladno članku 110. (f) IPA- ine Regulative o provedbi, Zajedničko nadzorno vijeće može dodijeliti funkciju odabira aktivnosti Zajedničkom upravnom vijeću, no zadržava odgovornost.

JMC tijekom svojeg prvog sastanka donosi odluku i odobrava postupovna pravila JSC-a čime se određuje: predsjednik, sastav, zadaci i raspored sastanaka.

Stručnjaci (npr. stručnjaci za zaštitu okoliša) mogu također sudjelovati u radu JSC-a radi procjene ispunjavanja specifičnih kriterija.

JSC u pomaže Zajednički tehnički sekretarijat.

7-1-3- Upravna direkcija

Upravna je direkcija odgovorna za upravljanje i provedbu Programa prekogranične suradnje u skladu s načelom zdravog financijskog upravljanja. Upravna je direkcija glavni sugovornik Europske komisije.

The Managing Authority of the Programme shall be established in Italy, in L'Aquila, and it is identified in the following structure:

Responsible Structure:	REGIONE ABRUZZO DIREZIONE AFFARI INTERNAZIONALI
Address:	Piazza Santa Giusta, Palazzo Centi –L'Aquila
E-mail:	cooperazioneaq@regione.abruzzo.it

The «Direzione Affari Internazionali» is functionally independent of the Certifying Authority and Audit Authority. A resolution of the Regional Government grants to the Managing Authority all the corresponding functions specified in the Art. 103 of the IPA Implementing Regulation.

The Managing Authority shall be responsible for:

(a) ensuring that operations are selected for funding in accordance with the criteria applicable to the Programme and that they comply with applicable Community and national rules for the whole of their implementation period;

(b) ensuring that there is a system for recording and storing in computerised form accounting records of each operation under the Programme and that the data on implementation necessary for financial management, monitoring, verifications, audits and evaluation are collected;

(c) verifying the regularity of expenditure. To this end, it shall satisfy itself that the expenditure of each final beneficiary participating in an operation has been validated by the controller referred in Article 108 of the IPA Implementing Regulation;

(d) ensuring that the operations are implemented according to the public procurement provisions referred to in Article 121 of the IPA Implementing Regulation;

(e) ensuring that final beneficiaries and other bodies involved in the implementation of operations maintain either a separate accounting system or an adequate accounting code for all transactions relating to the operation without prejudice to national accounting rules;

(f) ensuring that the evaluations of Programmes are carried out in accordance with Article 109 of the IPA Implementing Regulation;

(g) setting up procedures to ensure that all documents regarding expenditure and audits required to ensure an adequate audit trail are held in accordance with the requirements of Article 134 of the IPA Implementing Regulation;

(h) ensuring that the certifying authority receives all necessary information on the procedures and verifications carried out in relation to expenditure for the purpose of certification;

(i) guiding the work of the Joint Monitoring Committee and providing it with the documents required to permit the quality of the implementation of the Programme to be monitored in the light of its specific goals;

(j) drawing up and, after approval by the Joint Monitoring Committee, submitting to the Commission the annual and final reports on implementation referred to in Article 112 of the IPA Implementing Regulation;

(k) ensuring compliance with the information and publicity requirements laid down in Article 62 of the IPA Implementing Regulation.

The Managing Authority will submit to the Commission a detailed description of the management and control systems adopted in compliance with art. 115 of the IPA Implementing Regulation.

For the implementation of its functions the Managing Authority shall be supported by the Joint Technical Secretariat entrusted through regular public tender.

Upravna direkcija Programa uspostavlja se u Italiji, u L'Aquili, i određuje se u sljedećem sastavu:

Odgovorna struktura:	REGIONE ABRUZZO DIREZIONE AFFARI INTERNAZIONALI
Adresa:	Piazza Santa Giusta, Palazzo Centi – L'Aquila
E-mail:	cooperazioneaq@regione.abruzzo.it

Direzione Affari Internazionali (Uprava za međunarodne poslove) funkcionalno ne ovisi o Certifikacijskom tijelu i Revizorskom tijelu. Odluka regionalne vlade dodjeljuje Upravnom tijelu sve odgovarajuće funkcije navedene u članku 103 IPA- ine Regulative o provedbi.

Upravna direkcija odgovorna je za:

(a) jamstvo da su operacije odabrane za financiranje u skladu s kriterijima primjenjivim na prekogranični program te da su u skladu s primjenjivim nacionalnim propisima i propisima Zajednice za cijelo razdoblje provedbe;

(b) jamstvo da postoji sustav za bilježenje i pohranjivanje knjigovodstvene dokumentacije u računalnom obliku za svaku operaciju obuhvaćenu prekograničnim programom te da su prikupljeni podaci o provedbi, koji su neophodni za upravljanje financijama, za praćenje, provjere, revizije i vrednovanje;

(c) potvrda točnosti troškova. Iz tog razloga, Upravna direkcija provjerava jesu li troškovi svakog krajnjeg korisnika koji je sudjelovao u operaciji ovjereni kod nadzornika, kako je navedeno u članku 108. Provedbene uredbe IPA;

(d) jamstvo da su operacije provedene u skladu s odredbama o javnoj nabavi, navedenima u članku 121. Provedbene uredbe IPA;

(e) jamstvo da krajnji korisnici i druga tijela uključena u provedbu operacija zadržavaju ili zaseban računovodstveni sustav ili odgovarajući računovodstveni kod za sve transakcije vezane uz operacije bez predrasuda prema nacionalnim računovodstvenim propisima;

(f) jamstvo da je ocjenjivanje prekograničnih programa izvršeno u skladu s člankom 109. Provedbene uredbe IPA;

(g) određivanje postupaka kojima se jamči da se svi dokumenti vezani uz troškove i revizije, potrebni radi osiguravanja odgovarajuće evidencije događaja, čuvaju u skladu sa zahtjevima članka 134. Provedbene uredbe IPA;

(h) jamstvo da certifikacijsko tijelo, u svrhu ovjere, dobiva sve nužne informacije o izvršenim postupcima i provjerama vezanim uz troškove;

(i) vođenje rada Zajedničkog odbora za praćenje i njegovo opskrbljivanje dokumentima potrebnim za dozvolu nadzora kakvoće provedbe prekograničnog programa u svjetlu njegovih specifičnih ciljeva;

(j) izradu te, nakon odobrenja Zajedničkog odbora za praćenje, podnošenje Komisiji godišnjeg i zaključnog izvješća o provedbi, navedenog u članku 112. Provedbene uredbe IPA;

(k) jamstvo pridržavanja sa zahtjevima informiranja i promidžbe navedenima u članku 62. Provedbene uredbe IPA.

Upravna će direkcija dostaviti Komisiji detaljan opis upravnih i nadzornih sustava usvojenih u skladu s člankom 115. Provedbene uredbe IPA.

Upravnu direkciju će u provedbi njezinih dužnosti podržati Zajedničko tehničko tajništvo postavljeno na dužnost putem redovitog javnog natječaja.

7-1-4- Joint Technical Secretariat

The Joint Technical Secretariat is set up by the Managing Authority,[24] in agreement with the participating countries of the Programme and represents the main technical-administrative structure supporting the Programme. It assists the Managing Authority, the Joint Monitoring Committee, the Joint Steering Committee, the Certifying Authority and the Audit Authority in the carrying out their tasks.

The Joint Technical Secretariat shall be established in Italy, in L'Aquila at:

Responsible Structure:	REGIONE ABRUZZO
Address:	Piazza Santa Giusta, Palazzo Centi –L'Aquila
Email:	info@adriaticoipa.com

The tasks assigned to the Joint Technical Secretariat are the following:

(a) facilitate relations between stakeholders;

(b) disclosure of information about the Programme;

(c) assistance for the drafting of the call for proposals and their publication;

(d) collection of the project proposals;

(e) organisation of JMC, JSC and other meetings;

(f) verification of the projects formal admissibility;

(g) preliminary appraisal of the project proposals;

(h) it shall support the managing structures of the Programme in their functions;

(i) centrally collecting and processing data on project implementation for monitoring the Programme implementation;

(j) collecting progress reports from lead beneficiaries.

The staff of the Joint Technical Secretariat, which is recruited and guided by the Managing Authority, is selected through public tender procedure and must fulfil the professional requirements requested by the positions as well as the knowledge of the languages used in the countries participating in the Programme.

7-1-5- The Office of the First Level Control

To develop the organization of the First Level Control System in the context of the activity supporting the Management Authority as indicated in the Programme, it is intended to establish the First Level Control Office (FLCO) and Decentralized Offices in the MS/CC/PCC Administrations which checks on all operations or parts of operations implemented in the eligible area.

The FLCO carries out the following tasks: 1) coordination of the activities of the decentralized control offices; 2) guaranteeing uniformity in interpretation and evaluation of expenditure eligibility; 3) providing control of the matching of the Beneficiaries' progress expenditure data, entered into the system by the decentralized offices each according to territorial qualification, and the data entry financial progress of Priority 4; 4) receiving all accounted expenditure certification from beneficiaries, verification of the formal correctness of validated expenditure declarations and preparation of the expenditure declaration to be sent to the Certifying Authority; 5) supervising the monitoring system feed and carrying out the validation and the consolidation of the expenditure data; 6) processing the data and supply financial progress report of the Programme.

[24] Article 102 of the IPA Implementing Regulation

7-1-4- Zajedničko tehničko tajništvo

Zajedničko tehničko tajništvo (JTS) postavlja Upravna Direkcija[24] u dogovoru s državama sudionicama Programa. Zajedničko tehničko tajništvo predstavlja glavnu tehničko-administrativnu strukturu koja podržava Program, te pomaže Upravnoj direkciji, Zajedničkom odboru za praćenje, Upravnom odboru, Certifikacijskom tijelu i Revizorskom tijelu u provedbi njihovih zadataka.

Zajedničko tehničko tajništvo osniva se u Italiji, u L'Aquili, na sljedećoj adresi:

Odgovorna struktura:	REGIONE ABRUZZO
Adresa:	Piazza Santa Giusta, Palazzo Centi – L'Aquila
E-mail:	info@adriaticoipa.com

Zadaci dodijeljeni Zajedničkom tehničkom tajništvu su sljedeći:

(a) olakšavanje odnosa među dionicima;

(b) pružanje informacija o Programu;

(c) pomoć u sastavljanju poziva za prijedloge i njihovo objavljivanje;

(d) prikupljanje prijedloga za projekte;

(e) organizacija sastanaka Zajedničkog odbora za praćenje, Upravnog odbora i ostalih sastanaka;

(f) potvrda službenog prihvaćanja projekata;

(g) podrška upravljačkim strukturama programa u obavljanju njihovih dužnosti;

(h) središnje prikupljanje i obrada podataka o provedbi projekta u svrhu praćenja provedbe programa;

(i) prikupljanje izvještaja o napretku od glavnih korisnika;

Osoblje Zajedničkog tehničkog tajništva, koje je angažirala i vodila Upravna direkcija, je odabrano putem procedure javnog nadmetanja te moraju ispuniti profesionalne zahtjeve koje traži to mjesto kao i poznavanje jezika koji se koriste u državama koje sudjeluju u Programu.

7-1-5- Ured za kontrolu prve razine

Za razvijanje organizacije Sustava za prvu razinu kontrole u kontekstu aktivnosti koje podržava Upravno tijelo kao što je navedeno u Programu potrebno je osnovati Ured za prvu razinu kontrole (FLCO) i Decentralizirane urede u upravama država članicama/državama kandidatima /državama potencijalnim kandidatima, koji će provjeravati sve aktivnosti ili dijelove aktivnosti koje se provode u prihvatljivom području.

Ured provodi sljedeće zadatke: 1) koordinaciju aktivnosti decentraliziranih ureda za kontrolu; 2) jamči jednakost interpretacije i procjene prihvatljivosti troškova; 3) kontrolira usklađenost korisnikovih podataka o rasporedu troškova, upisanih u sustav u decentraliziranim uredima prema teritorijalnoj kvalifikaciji i podataka o upisima rasporeda sredstava za Prioritet 4; 4) primanje svih provjerenih potvrda o troškovima od korisnika, provjere službene točnosti potvrđenih izjava o troškovima i priprema deklaracije o troškovima koja se šalje Tijelu za izdavanje potvrda; 5) nadziranje upisivanja u nadzorni sustav i provođenje potvrđivanja i konsolidacije podataka o troškovima; 6) obrada podataka i sastavljanje izvješća o financijskom napretku Programa.

[24] Članak 102. IPA Provedbene uredbe.

The FLCO is responsible for document verification of all (100%) of operations, for which the Beneficiaries have filled in an Expenditure Declaration, to verify the eligibility of expenses under the following principles:

1) principle of effectiveness: requires verification that the expenditure has actually been incurred by the beneficiaries or their partners for project implementation;

2) principle of legitimacy: requires verification that expenditure is in compliance with EU and national rules;

3) principle of localization of the operation: require that expenditure is incurred for operations made in the eligibility area of the Programme;

4) principle of documentary evidence: requires that expenditure has been documented with receipted invoices or accounting records of equivalent legal validity.

The FLCO may require, in certain cases, additional documents from Beneficiaries.

The procedure regarding first level control must start with the preparation by each single Beneficiary of expenditure accounting regarding the activities under their competence.

To do this, each Beneficiary must conduct an administrative and accounting evaluation of the documentation that supports its Declaration of expenditure and must record these actions in the check list for self-evaluation provided by the person responsible for first level control and which will be transmitted with the declaration.

The FLCO responsible for each country verifies documents for all operations (100%) for which Beneficiaries declare expenditure in order to verify the admissibility. Following verification the FLCO issues an expenditure eligibility certification accounted for each beneficiary or, if necessary, requests further documentation to amplify that already received from the Beneficiaries.

The expenditure certification is sent to: 1) the Beneficiary to which the accounting refers; 2) the First Centralised Level Control Office; 3) the Lead Beneficiary.

Following verification of the documents, the Office of the First Level Control – Decentralized Office carries out in situ verification of stratified sampling of the activities by type of operation and by Beneficiary.

7-1-6- The System of Decentralized Monitoring

The implementation of the Programme requires supporting structures for the MA as well as for the countries/regions.

At the centralised level, the MA is supported by the Joint Technical Secretariat.J and the FLCO.

The assistance is also foreseen on a decentralised and local/regional level to guarantee the respects of the criteria and guidelines presented in the Programme.

The tasks of the TA at the local level includes the assistance to potential applicants as well as the assistance to the public territorial structures participating in the Programme (with particular reference to the activities connected to the monitoring system). This includes all the activities related to the central monitoring system: gathering of data at project level (procedural, financial and physical indicators) for each country/region involved in the Programme.

7-1-7- Certifying Authority

The Certifying Authority is responsible for the correct certification of the expenses incurred for the implementation of the Programme.

The Certifying Authority of the Programme shall be functionally independent of the Managing Authority and the Audit Authority.

Ured je odgovoran za potvrdu dokumentacije svih (100%) aktivnosti za koje su korisnici podnijeli Deklaracije o troškovima radi potvrđivanja prihvatljivosti troškova prema sljedećim načelima:

1) načelo učinkovitosti: zahtijeva potvrdu da su korisnici ili njihovi partneri napravili trošak prilikom provedbe projekta;

2) načelo legitimnosti: zahtijeva potvrdu da je trošak u skladu s pravilima EU-a i nacionalnim pravilima;

3) načelo lokalizacije aktivnosti: zahtijeva da je trošak nastao pri aktivnosti u prihvatljivom području programa;

4) načelo dokumentiranog dokaza: zahtijeva da se trošak dokumentira pomoću primljenih fraktura ili knjigovodstvenih zapisa koji jednako vrijede pred zakonom.

Ured može u određenim slučajevima zahtijevati dodatne dokumente od korisnika.

Postupak vezan uz prvu razinu kontrole mora početi s pripremom svakog Korisnika za knjigovodstvo troškova za aktivnosti koje su u njihovoj nadležnosti.

Da bi se to moglo ostvariti, svaki Korisnik mora provesti administrativnu i knjigovodstvenu procjenu dokumentacije koja prati njegovu Deklaraciju troškova i mora zabilježiti te postupke na popisu za samoprocjenu koji dostavlja osoba nadležna za prvu razinu kontrole i koji se prosljeđuje s deklaracijom.

Ured odgovoran za svaku državu potvrđuje dokumente za sve aktivnosti (100%) za koje korisnici prijavljuju troškove kako bi se potvrdila njihova prihvatljivost. Nakon potvrde Ured izdaje potvrdu o prihvatljivosti troškova za svakog korisnika ili zahtjeva dodatnu dokumentaciju da bi nadopunio dokumentaciju koju je primio od Korisnika.

Potvrda o troškovima se šalje: 1) Korisniku na kojeg se upis odnosi; 2) Prvom centraliziranom uredu za kontrolu; 3) vodećem Korisniku.

Nakon potvrde dokumenata Ured za prvu razinu kontrole - Decentralizirani ured provodi in situ potvrđivanje slojevitog uzorkovanja aktivnosti prema vrsti aktivnosti i Korisniku.

7-1-6- Sustav decentraliziranog nadzora

Provedba programa zahtijeva potporne strukture za Upravna tijela kao i za države/regije.

Na centraliziranoj razini Upravnom tijelu podršku pruža Zajednički tehnički sekretarijat i Ured za prvu razinu kontrole.

Pomoć je predviđena i na decentraliziranoj i lokalnoj/regionalnoj razini radi osiguravanja poštivanja kriterija i smjernica predstavljenih u Programu.

Zadaci tehničke pomoći na lokalnim razinama podrazumijevaju pomoć potencijalnim prijavljivačima kao i pomoć javnim teritorijalnim strukturama koje sudjeluju u Programu (s posebnim osvrtom na aktivnosti povezane s nadzornim sustavom). To obuhvaća aktivnosti povezane sa središnjim nadzornim sustavom: prikupljanje podataka na razini projekta (postupovni, financijski i fizički indikatori) za svaku državu/regiju uključenu u Program.

7-1-7- Certifikacijsko tijelo

Certifikacijsko tijelo odgovorno je za pravilnu certifikaciju izdataka nastalih u provedbi prekograničnog programa.

The Certifying Authority of the Programme shall be established in Italy, in L'Aquila, and it is identified in the following structure:

Responsible Structure:	REGIONE ABRUZZO SERVIZIO AUTORITÀ DI CERTIFICAZIONE
Address:	via Leonardo da Vinci 6, Palazzo Silone – 67100 L'Aquila
E-mail:	servautcert@regione.abruzzo.it

The Certifying Authority, as provided by Art. 104 of IPA Implementing Regulation, is responsible for:

(a) drawing up and submitting to the Commission certified statements of expenditure and applications for payment;

(b) certifying that:

(i) the statement of expenditure is accurate, results from reliable accounting systems and is based on verifiable supporting documents;

(ii) the expenditure declared complies with applicable Community and national rules and has been incurred in respect of operations selected for funding in accordance with the criteria applicable to the Programme and complying with Community and national rules;

(c) ensuring for the purposes of certification that it has received adequate information from the Managing Authority on the procedures and verifications carried out in relation to expenditure included in statements of expenditure;

(d) taking account for certification purposes of the results of all audits carried out by or under the responsibility of the Audit Authority;

(e) maintaining accounting records in computerised form of expenditure declared to the Commission. The managing authorities and the audit authorities shall have access to this information. At the written request of the Commission, the certifying authority shall provide the Commission with this information, within ten working days of receipt of the request or any other agreed period for the purpose of carrying out documentary and on the spot checks;

(f) keeping an account of amounts recoverable and of amounts withdrawn following cancellation of all or part of the contribution for an operation. Amounts recovered shall be repaid to the general budget of the European Union prior to the closure of the Programme by deducting them from the next statement of expenditure

(g) sending the Commission, by 28 February each year, a statement, identifying the following for each priority of the Programme:

(i) the amounts withdrawn from statements of expenditure submitted during the preceding year following cancellation of all or part of the public contribution for an operation;

(ii) the amounts recovered which have been deducted from these statements of expenditure;

(iii) a statement of amounts to be recovered as at 31 December of the preceding year classified by the year in which recovery orders were issued.

The Certifying Authority is the competent body for receiving the payments made by the Commission and making payments to lead beneficiaries.

7-1-8- Audit Authority

The Audit Authority, as defined by Art. 105 of the IPA Implementing Regulation, is responsible for checking the effective functioning of the management and control systems.

Certifikacijsko tijelo programa uspostavlja se u Italiji, u L'Aquili, a utvrđuju se u sljedećem ustroju:

Odgovorno tijelo:	REGIONE ABRUZZO SERVIZIO AUTORITÀ DI CERTIFICAZIONE
Adresa:	via Leonardo da Vinci 6, Palazzo Silone – 67100 L'Aquila
E-pošta:	servautcert@regione.abruzzo.it

Certifikacijsko tijelo, kako je propisano člankom 104. Provedbene uredbe IPA, dužno je:

(a) sastaviti i podnijeti Komisiji potvrđene izjave o izdacima i zahtjeve za plaćanjem;

(b) potvrditi:

(i) da je izjava o izdacima točna, da proizlazi iz pouzdanih računovodstvenih sustava i da se temelji na provjerljivim popratnim dokumentima;

(ii) da su iskazani izdaci u skladu s primjenjivim propisima Zajednice i nacionalnim propisima te da su nastali vezano uz operaciju odabranu za financiranje u skladu s kriterijima primjenjivim na program i u skladu s propisima Zajednice i nacionalnim propisima;

(c) osigurati, u svrhu certifikacije, da je primilo primjerene informacije od Upravne direkcije o postupcima vezanim uz izdatke i likvidaciju izdataka uključenih u izjave o izdacima;

(d) uzeti u obzir, u svrhu certifikacije, rezultate svih revizija koje je izvršilo Revizorsko tijelo ili koje su izvršene na njegovu odgovornost;

(e) čuvati računovodstvene evidencije u računalnom obliku o izdacima iskazanim Komisiji. Upravne direkcije i Revizorska tijela imaju pravo pristupa ovim informacijama. Na pisani zahtjev Komisije, Certifikacijsko tijelo pruža Komisiji te informacije, unutar deset radnih dana od primitka zahtjeva ili unutar bilo kojeg dogovorenog razdoblja, u svrhu provedbe dokumentacijske provjere i provjere na licu mjesta;

(f) voditi evidenciju o naplativim iznosima i iznosima povučenim nakon otkazivanja cjelokupnog ili dijela doprinosa za operaciju. Naplaćeni iznosi uplaćuju se nazad u Opći proračun Europske unije prije zatvaranja prekograničnog programa, na način da ih se odbija od sljedeće izjave o izdacima;

(g) slanje izjava Komisiji do 28. veljače svake godine, koja potvrđuje sljedeće za svaki prioritet Programa:

(i) iznosi povučeni s izjava o izdacima predanim tijekom prethodne godine nakon otkazivanja cjelokupnog ili dijela javnog doprinosa za operaciju;

(ii) naplaćeni iznosi koji su odbijeni od gorenavedenih izjava o izdacima;

(iii) izjava o iznosima koji se naplaćuju do 31. prosinca prethodne godine, razvrstani po godinama u kojima su izdani zahtjevi za naplatu.

Certifikacijsko tijelo nadležno je za primanje isplata od Komisije i uplatu iznosa glavnim korisnicima.

7-1-8- Revizorsko tijelo

Revizorsko tijelo, kako je određeno člankom 105. Provedbene uredbe IPA-e, odgovorno je za kontrolu učinkovitog funkcioniranja upravljačkog i nadzornog sustava.

The Audit Authority of the Programme shall be functionally independent of the Managing Authority and the Certifying Authority.

The Audit Authority of the Programme shall be established in Italy, in L'Aquila, and it is identified in the following structure:

Responsible Structure:	REGIONE ABRUZZO Struttura speciale di supporto «controllo ispettivo-contabile«
Address:	via Leonardo da Vinci 6 – 67100 L'Aquila
E-mail:	servcontisp@regione.abruzzo.it

The Audit Authority of the Programme will make use of an operational structure outsourced and selected through an open call for tender.

The Audit Authority for the Programme shall be assisted by a group of auditors comprising a representative of each country participating in the Programme carrying out the duties provided in Article 105 of the IPA Implementing Regulation. The group of auditors shall be set up within three months of the decision approving Cross-border Cooperation Programme. It shall draw up its own rules of procedure. It shall be chaired by the audit authority for the Cross-border Cooperation Programme

The Audit Authority, as foreseen by Art. 105 of the IPA Implementing Regulation, is responsible for:

(a) Ensuring that audits area carried out to verify the effective functioning of the management and control system of the Cross-border Cooperation Programme;

(b) ensuring that audits are carried out on operations on the basis of an appropriate sample to verify expenditure declared;

(c) by 31 December each year from the year following the adoption of the Programme to the fourth year following the last budgetary commitment:

(i) submitting to the Commission an annual control report setting out the findings of the audits carried out during the previous twelve month period ending on 30 June of the year concerned and reporting any shortcomings found in the systems for the management and control of the Programme. The first report, to be submitted by 31 December of the year following the adoption of the Programme, shall cover the period from 1 January of the year of adoption to 30 June of the year following the adoption of the Programme. The information concerning the audits carried out after 1 July of the fourth year following the last budgetary commitment shall be included in the final control report supporting the closure declaration referred to in point (d) of this paragraph. This report shall be based on the systems audits and audits of operations carried out under points (a) and (b) of this paragraph;

(ii) issuing an opinion, on the basis of the controls and audits that have been carried out under its responsibility, as to whether the management and control system functions effectively, so as to provide a reasonable assurance that statements of expenditure presented to the Commission are correct and as a consequence reasonable assurance that the underlying transactions are legal and regular.

(d) submitting to the Commission at the latest by 31 December of the fifth year following the last budgetary commitment a closure declaration assessing the validity of the application for payment of the final balance and the legality and regularity of the underlying transactions covered by the final statement of expenditure, which shall be supported by a final control report. This closure declaration shall be based on all the audit work carried out by or under the responsibility of the audit authority.

If weaknesses in the management or control systems or the level of irregular expenditure detected do not permit the provision of an unqualified opinion for the annual opinion referred to Art. 105 (1)(c) (ii) of the IPA Implementing Regulation, the Audit Authority

Revizorsko tijelo prekograničnog programa funkcijski je neovisno od Upravne direkcije i Certifikacijskog tijela.

Nadležno tijelo za Program se osniva u Italiju u L'Aquili i ima sljedeću strukturu:

Nadležna struktura:	REGIONE ABRUZZO Struttura speciale di supporto »controllo ispettivo-contabile«
Adresa:	via Leonardo da Vinci 6 – 67100 L'Aquila
e-mail:	servcontisp@regione.abruzzo.it

Revizorsko tijelo za Program koristiti vanjske operativne strukture koje su odabrane slobodnim pozivom na natječaj.

Revizorskom tijelu za prekogranični program pomaže grupa revizora, koja se sastoji od predstavnika svake države koja sudjeluje u prekograničnom programu, a koji vrše zadatke navedene u članku 105. Provedbene uredbe IPA-e. Grupa revizora mora se uspostaviti unutar tri mjeseca od odobrenja Programa prekogranične suradnje. Grupa revizora sama sastavlja vlastiti pravilnik. Njome predsjeda član Revizorskog tijela Programa prekogranične suradnje.

Revizorsko tijelo, kako je propisano člankom 105. Provedbene uredbe IPA-e, odgovorno je:

(a) osigurati da se provode revizije za provjeru učinkovitog funkcioniranja upravljačkog i nadzornog sustava prekograničnog programa;

(b) osigurati da se revizije operacija provode na temelju odgovarajućeg uzorka za provjeru iskazanih izdataka;

(c) do 31. prosinca svake godine, počevši od godine nakon usvajanja prekograničnog programa do četvrte godine nakon zadnje proračunske obveze:

(i) podnijeti Komisiji godišnje izvješće o nadzoru u kojemu su izloženi nalazi revizija vršenih tijekom prethodnog 12-mjesečnog razdoblja sa završetkom 30. lipnja odnosne godine i kojima se izvještava o bilo kakvim nedostacima otkrivenim u upravljačkom i nadzornom sustavu programa. Prvo izvješće, koje se podnosi do 31. prosinca godine nakon usvajanja programa, obuhvaća razdoblje od 1. siječnja godine usvajanja do 30. lipnja godine nakon usvajanja programa. Informacije o revizijama vršenim nakon 1. srpnja četvrte godine nakon zadnje proračunske obveze uključuju se u završno izvješće o nadzoru koje je dio završne deklaracije navedene u točki (d) ovog stavka. Ovo se izvješće temelji na revizijama sustava i revizijama postupaka vršenih pod točkama (a) i (b) ovog stavka;

(ii) izdati mišljenje, na temelju nadzora i revizija provedenih pod njegovom nadležnošću, o učinkovitosti djelovanja upravljačkog i nadzornog sustava, u smislu osiguranja dovoljnog jamstva pravilnosti izjava o izdacima podnesenih Komisiji te, kao posljedica, dovoljnog jamstva da su temeljne transakcije učinjene u skladu sa zakonom i pravilne.

(d) najkasnije do 31. prosinca pete godine nakon zadnje proračunske obveze, Komisiji podnijeti završnu deklaraciju u kojoj se ocjenjuje valjanost zahtjeva za plaćanje završnog stanja te zakonitost i točnost temeljnih transakcija obuhvaćenih završnom izjavom o izdacima, čiji je dio završno izvješće o nadzoru. Završna deklaracija temelji se na svim revizijama koje je izvršilo Revizorsko tijelo ili koje su izvršene pod njegovom odgovornošću.

U slučaju da nedostaci u upravljačkom i nadzornom sustavu ili količina otkrivenih nepravilnih izdataka onemogućavaju davanje pozitivnog mišljenja u godišnjem mišljenju iz 105.(1)(c)(ii) Proved-

shall give the reasons and estimate the scale of the problem and its financial impact.

The audit is carried out each 12 months beginning on July 1st 2008.

The Audit Authority shall ensure that the audit work takes account of internationally accepted audit standards and guarantees that the agents that carry it out are independent and have no conflict of interests.

7-2- PROJECT DEVELOPMENT AND SELECTION

The aim of the Programme is to achieve high quality result orientated projects of strategic character, relevant to the Programme area.

Selection of projects will be the responsibility of the JMC (the JMC will delegate this function to the JSC) assisted by the Joint Technical Secretariat.

The Joint Monitoring Committee may also introduce top-down elements to stimulate generation in order to achieve high level cross-border projects. These elements may include among others:

(a) open call for proposals (targeting all potential applicants, to submit project ideas relevant to Programme priorities);

(b) restricted calls for project proposals:

(i) focusing Programme priorities (developing detailed project descriptions);

(ii) narrowing the target group of potential project partners;

(iii) setting specific eligibility and quality criteria regarding the number and type of partners, activities, etc..

Preparation for restricted calls may be supported by thematic seminars at the level of Programme stakeholders (target groups, experts, Programme management bodies, etc) to define potential fields of strategic cooperation, which might serve as a basis for the calls;

The final approval or rejection of projects is the responsibility of the JMC. The JMC may create sub-committees and involve external experts in the generation and evaluation of projects if necessary.

Detailed procedures on project generation, application and selection of projects will be developed by the Joint Technical Secretariat, approved by the JMC.

7-2-1- Project generation

Assistance and support will be given to beneficiaries developing projects. All beneficiary countries will be responsible for conducting awareness campaigns on available funding for potential beneficiaries.

While generating projects the following must be guaranteed:

(a) all potential applicants and project partners receive the same information wherever they might be located;

(b) assisting the establishment of partnerships by helping to find interested actors, e.g. by means of a database or promotional events;

(c) providing technical assistance to projects (e.g.: in the form of model contracts, etc).

7-2-2- Project selection

Project selection will be the overall responsibility of the JMC. In order to achieve Programme goals, the JMC will search for projects of a genuine cross-border character, reflected in the:

(a) relevance of the topic/theme

(b) concreteness of the envisaged results and impact

bene uredbe IPA-e, Revizorsko tijelo dužno je navesti razloge te procijeniti ozbiljnost problema i njegov financijski učinak.

Revizija se obavlja svakih 12 mjeseci, počevši od 1. srpnja 2008.

Revizorsko tijelo dužno je u svojem revizorskom radu uvažavati međunarodno prihvaćene revizorske norme te jamčiti da su predstavnici koji vrše revizije neovisni i da ne postoji sukob interesa.

7-2- RAZVOJ I ODABIR PROJEKATA

Cilj je programa ostvariti projekte visokog stupnja kakvoće, usmjerene na rezultat, strateškog karaktera i značajne za programsko područje.

Za odabir projekata odgovorno je Zajedničko nadzorno vijeće (Zajedničko nadzorno vijeće dodjeljuje tu funkciju zajedničkom upravljačkom vijeću), kojemu pomaže Zajednički tehnički sekretarijat.

Zajednički odbor za praćenje može također uvesti elemente hijerarhijskog upravljanja u stvaranju projekta, u cilju postizanja prekograničnih projekata visoke razine. Ovi elementi mogu, između ostaloga, uključivati:

(a) otvoreni poziv za dostavljanje prijedloga (kojemu je cilj obuhvatiti sve potencijalne predlagatelje projekata, kako bi predložili projektne ideje značajne za programske prioritete);

(b) ograničeni poziv za prijedloge projekata:

(i) usmjeravanje programskih prioriteta (izrada detaljnih opisa projekata);

(ii) sužavanje ciljne skupine potencijalnih suradnika na projektu;

(iii) određivanje posebnih kriterija prihvatljivosti vezano uz broj i vrstu partnera, aktivnosti, itd.

Priprema za ograničene pozive može imati podršku u obliku tematskih seminara na razini dionika programa (ciljne skupine, stručnjaci, upravljačka tijela programa, itd.), u cilju određivanja polja strateške suradnje, koja mogu poslužiti kao temelj za pozive;

Za završno odobravanje ili odbacivanje projekata odgovoran je Zajednički odbor za praćenje. Zajednički odbor za praćenje može, ako je potrebno, osnovati pododbore i uključiti vanjske stručnjake u izradu i procjenu projekata.

Detaljne postupke za izradu, prijavu i odabir projekata razvija Zajedničko tehničko tajništvo, a odobrava Zajednički odbor za praćenje.

7-2-1- Izrada projekata

Korisnicima se pružaju pomoć i podrška u razvoju projekata. Sve države korisnice odgovorne su za provođenje kampanja za osvještavanje mogućih korisnika o raspoloživom financiranju.

U izradi projekata mora biti zajamčeno sljedeće:

(a) svi mogući predlagatelji projekata i suradnici na projektima moraju primati iste informacije gdje god da se nalaze;

(b) pomoć pri ostvarivanju partnerstava kroz pomoć u pronalaženju zainteresiranih sudionika, npr. pomoću baze podataka ili promidžbenih događaja;

(c) pružanje tehničke pomoći projektima (npr. u obliku modela ugovora, itd).

7-2-2- Odabir projekata

Odabir projekta u cijelosti je odgovornost JMC-a. Kako bi se postigli programski ciljevi, JMC traži da su projekti autentičnog prekograničnog karaktera, što se odražava u:

(a) značajnosti teme/predmeta

(b) konkretnosti predviđenih rezultata i utjecaja

(c) quality of the partnership of the project

(d) cost-benefit efficiency in terms of mobilized resources (financial, human, natural and cultural);

(e) environmental impact of the project.

In the selection process, two different sets of criteria are applied in approving an application. The first consists of eligibility criteria – it gives the minimum requirements that an application has to meet. Projects which do not fulfil the eligibility criteria are excluded. The second set consists of quality criteria – these criteria form the basis for an assessment of the application to rank projects for selection.

Detailed criteria (including eligibility and quality criteria) used in project selection will be developed by the Joint Technical Secretariat and approved by the JMC, and will be communicated to potential applicants in the form of detailed Applicant Manuals.

The Joint Monitoring Committee may restrict the scope of eligible applicants in any given call for proposals taking into account the specific arrangements of the given call.

7-3- IMPLEMENTING SYSTEMS

7-3-1- Monitoring

The Managing Authority and the Joint Monitoring Committee ensure through a monitoring system the supervision of the Programme.

To this end the Managing Authority is responsible[25] for the institution implementation of the computerised system for recording and storage of accounting data of each operation carried out to ensure physical, financial and procedural monitoring of the Programme. Particular attention must be paid to the choice of the output and result indicators to measure the progress and effectiveness in carrying out the priorities.

The structure responsible for monitoring verifies the quality and the completeness of data given by the Lead partners to ensure the correctness, reliability and congruity of the monitored information.

The data obtained from the computerised monitoring system will be made available, in different formats, to the subjects involved in the implementation on the basis of their needs (European Commission, Joint Monitoring Committee, Evaluator, etc).

The Managing Authority will use the financial, physical, and procedural data to process annual reports to forwarded to the European Commission, following the report's approval by the Joint Monitoring Committee.

Data exchange between the European Commission and the MA will be carried out electronically, in accordance with Article 111 «Arrangements for monitoring» of IPA Implementing Regulation.

Annual reports are published on the official site of the Programme.

7-3-2- Evaluation

The evaluation aims to improve the quality, effectiveness and coherence of the Programme, the strategy and implementation, taking into account the specific structural problems of the territory or sector concerned.

Both an *ex-ante* evaluation of the Programme, to optimise fund allocation and improve the quality of the Programme and a Strategic Environmental Assessment (SEA) were carried out contemporaneously with the drawing up of this document.

[25] Art. 103(b) IPA Implementing Regulation.

(c) kakvoći partnerstva unutar projekta

(d) pozitivnom odnosu troškova i koristi u smislu mobiliziranih sredstava (financijskih, ljudskih, prirodnih i kulturalnih)

(e) ekološki utjecaj projekta.

Unutar postupka odabira, koriste se dva različitih skupa kriterija u odobrenju prijave. Prvi se skup sastoji od kriterija prihvatljivosti – njime se određuju minimalni zahtjevi koje prijava mora ispunjavati. Projekti koji ne ispunjavaju kriterije prihvatljivosti isključuju se iz odabira. Drugi se skup sastoji od kriterija kakvoće – ovi su kriteriji temelj za procjenu prijave kako bi se projekti svrstali po kakvoći za odabir.

Detaljne kriterije (uključujući kriterije prihvatljivosti i kakvoće), koje se koristi u odabiru projekata, razvija Zajedničko tehničko tajništvo, a odobrava Zajednički odbor za praćenje. Kriterije se priopćava potencijalnim predlagateljima projekata u obliku iscrpnog Priručnika za predlagatelje projekata.

Zajednički odbor za praćenje može ograničiti opseg prihvatljivih predlagatelja projekata u bilo kojem pojedinom pozivu za dostavljanje ponuda, uzimajući u obzir posebna obilježja određenog poziva.

7-3- SUSTAVI IMPLEMENTACIJE

7-3-1- Praćenje

Upravna direkcija i Zajednički odbor za praćenje putem sustava praćenja osiguravaju nadzor nad programom.

Iz tog je razloga Upravna direkcija odgovorna[25] za institucijsku implementaciju računalnog sustava za bilježenje i skladištenje knjigovodstvenih podataka svake operacije, u cilju osiguranja fizičkog, financijskog i proceduralnog praćenja programa. Osobita se pažnja mora posvetiti izboru izlaznih pokazatelja i pokazatelja rezultata, kojima se mjeri napredak i učinkovitosti u provedbi prioriteta.

Tijelo odgovorno za praćenje provjerava kakvoću i potpunost podataka koje pružaju Vodeći partneri, kako bi se osigurala ispravnost, pouzdanost i sukladnost praćenih informacija.

Podaci dobiveni iz računalnog sustava za praćenje stavljaju se na raspolaganje, u različitim formatima, subjektima uključenim u provedbu na temelju njihovih potreba (Europska komisija, Zajednički odbor za praćenje, Evaluator, itd).

Upravna direkcija koristi financijske, fizičke i proceduralne podatke kod obrade godišnjih izvješća koja se podnose Europskoj komisiji, nakon što ih odobri Zajednički odbora za praćenje.

Razmjena podataka između Europske komisije i MA odvija se elektronički, u skladu sa člankom 111. »Organizacija praćenja« Provedbene uredbe IPA-e.

Godišnja izvješća objavljuje se na službenoj Internet stranici programa.

7-3-2- Vrednovanje

Vrednovanje je usmjereno ka poboljšanju kakvoće, učinkovitosti i koherentnosti programa, njegove strategije i provedbe, uzimajući u obzir strukturalne probleme svojstvene odnosnom području ili sektoru.

U vrijeme sastavljanja ovog dokumenta izvršene su ex ante evaluacija programa, zbog što bolje raspodjele financijskih sredstava i više kakvoće programa, kao i Strateška procjena utjecaja na okoliš (SEA).

[25] Članak 103.(b) IPA Provedbene uredbe.

During the programming period various thematic evaluations aimed at identifying important elements will be made to support decisions on modifying the Programme, particularly when indicators show the Programme is falling short of its targets.

Evaluations are financed by funds allocated for technical assistance and are carried out by experts and organisations – internal to the administration or outsourced –which operate independently from the Managing Authority, the Certifying Authority and the Audit Authority.

The results of the evaluations are submitted to the Joint Monitoring Committee before sending them to the European Commission and are published according to the applicable regulations on access to documents.

7-3-3- Financial flows

The payments, according to Art. 122 of the IPA Implementing Regulation, are made as pre-financings, intermediate payments and final balance. The Commission's acceptance of the description of the management and control system (art. 115 IPA Implementing Regulation) and the compliance assessment report (art. 116 IPA Implementing Regulation) are preconditions for the payment of the pre–financing (art. 128 IPA Implementing Regulation).

Exchange of information concerning financial transactions, projected expenditure and payment requests[26], between the European Commission and the appointed Authority, occur by e-mail.

As established by Art. 128 of the IPA Implementing Regulation, the European Commission provides a single pre-financing amount. The pre-financing amounts to 25% of the contribution of the community fund to the Programme for the first three years.

The appointed Authority will repay to the European Commission the total amount of the pre-financing if any applications for payment are forwarded within a twenty four months term from the date on which the European Commission paid the pre-financing.

Intermediate payments may be made by the European Commission, following receipt of application for payment, an expenditure statement in accordance with the Art. 124 of the IPA Implementing Regulation and the last annual report.

The Certifying Authority organises applications for intermediate payments, affixes a digital signature and sends them to the European Commission.

The Certifying Authority makes payment directly to the Lead Partner. The Lead Partner is responsible for disbursement to each single partner of the project.

The last stage of the financial flow concerns balance allocation. In this stage, the same principles and the same means envisaged for the intermediate payment must be applied in accordance with the conditions established by Art. 133 of the IPA Implementing Regulation.

Matured interest belongs to the beneficiary countries and must be used only for the Programme. The amount of interest is declared to the Commission when the Programme is definitively closed in accordance with Art. 36 of the IPA Implementing Regulation.

7-3-4- Eligibility of expenditure

In accordance with Article 89 of the IPA Implementing Regulation expenditure shall be eligible if it has actually been paid between 1st January 2007 and 31 December of the third year following the last budgetary commitment, for operations or part of operations implemented within Member States, and incurred after the signature of the financing agreement for operations or part of operations implemented within beneficiary countries.

[26] Art. 122 (4) IPA Implementing Regulation

Tijekom programskog razdoblja provode se razna tematska vrednovanja usmjerena na utvrđivanje važnih čimbenika. Ta su vrednovanja podrška odlukama o preinakama programa, osobito u slučaju kada pokazatelji govore da program ne ostvaruje zadane ciljeve.

Vrednovanja se financiraju iz sredstava dodijeljenih za tehničku pomoć, a vrše ih stručnjaci i organizacije – unutar uprave ili vanjski pružatelji usluga, koji funkcioniraju neovisno o Upravnoj direkciji, Certifikacijskom tijelu i Revizorskom tijelu.

Rezultati vrednovanja dostavljaju se Zajedničkom odboru za praćenje prije slanja Europskoj komisiji te se objavljuju u skladu s primjenjivim uredbama o pristupu dokumentima.

7-3-3- Financijski tijekovi

Plaćanja se vrše, u skladu s člankom 122. Provedbene uredbe IPA-e, u obliku predujmova, međuplaćanja i završnih bilanci. Komisijino prihvaćanje opisa sustava za upravljanje i nadziranje (članak 115. IPA Regulative o provedbi) i izvješća o procjeni usklađenosti (članak 116. IPA Regulative o provedbi) su preduvjeti za isplatu predfinanciranja (članak 128. IPA Regulative o provedbi). Kao što je utvrđeno u članku 128. IPA Regulative o provedbi, Europska komisija daje jednokratni iznos predfinanciranja.

Razmjena podataka u vezi s financijskim transakcijama, planiranim izdacima i platnim zahtjevima[26], između Europske komisije i imenovanog Tijela, odvija se elektroničkom poštom.

Kako je određeno člankom 128. Provedbene uredbe IPA-e, Europska komisija vrši jednokratno plaćanje. Predujam iznosi 25% doprinosa fonda Zajednice programu za prve tri godine.

Imenovano Tijelo vraća Europskoj komisiji cjelokupni iznos predujma ako se bilo kakav zahtjev za plaćanjem preda unutar dvadeset četiri mjeseca od datuma kojega je Europska komisija uplatila predujam.

Međuplaćanja može izvršiti Europska komisija, nakon primitka zahtjeva za plaćanjem, izjave o izdacima, u skladu s člankom 124. Provedbene uredbe IPA-e, te zadnjeg godišnjeg izvješća.

Certifikacijsko tijelo organizira zahtjeve za međuplaćanja, dodaje digitalni potpis i šalje ih Europskoj komisiji.

Certifikacijsko tijelo uplaćuje sredstva izravno Vodećem partneru. Vodeći partner odgovoran je za uplate pojedinim partnerima unutar projekta.

Zadnja faza financijskog tijeka tiče se raspodjele bilance. U ovoj se fazi moraju primijeniti ista načela i ista sredstva predviđena za međuplaćanje, u skladu s uvjetima navedenim u članku 133. Provedbene uredbe IPA-e.

Dospjele kamate pripadaju državi korisnici i mora ih se upotrijebiti isključivo za program. Iznos kamata prijavljuje se Komisiji kada je program definitivno završen, u skladu s člankom 36. Provedbene uredbe IPA-e.

7-3-4- Prihvatljivost izdataka

U skladu s člankom 89. Provedbene uredbe IPA-e, izdatak je prihvatljiv ako je u stvarnosti plaćen između 1. siječnja 2007. i 31. prosinca treće godine nakon zadnje proračunske obveze, za operacije ili dio operacija izvršenih unutar države članice, a nastao nakon potpisivanja sporazuma o financiranju za operacije ili dio operacija izvršenih u državi korisnici.

[26] Članak 122. (4) IPA Provedbene uredbe.

Community funding may finance expenditure incurred in implementing operations or parts of operations, up to a limit of 20% of the amount of the community contribution to the Programme, in areas defined under territorial derogation in accordance with Art. 97 of the IPA Implementing Regulation (defined in chapter 1.3 – Table 2).

In accordance with Article 34 (3) and 89 (2) of the IPA Implementing Regulation the following expenditure shall not be eligible:

(a) taxes, including value added taxes;

(b) customs and import duties, or any other charges;

(c) purchase, rent or leasing of land and existing buildings;

(d) fines, financial penalties and expenses of litigation;

(e) operating costs;

(f) second hand equipment;

(g) bank charges, costs of guarantees and similar charges;

(h) conversion costs, charges and exchange losses associated with any of the component specific euro accounts, as well as other purely financial expenses;

(i) contributions in kind.

(j) interest on debt;

(k) the purchase of land for an amount exceeding 10% of the eligible expenditure of the operation concerned.

By way of derogation the following expenditure shall be eligible:

(l) value added taxes, if the following conditions are fulfilled: they are not recoverable by any means, it is established that they are borne by the final beneficiary, and they are clearly identified in the project proposal.

(m) charges for transnational financial transactions;

(n) where the implementation of an operation requires a separate account or accounts to be opened, the bank charges for opening and administering the accounts;

(o) legal consultancy fees, notarial fees, costs of technical or financial experts, and accountancy or audit costs, if they are directly linked to the co-financed operation and are necessary for its preparation or implementation;

(p) the cost of guarantees provided by a bank or other financial institutions, to the extent that the guarantees are required by national or Community legislation;

(q) overheads, provided they are based on real costs attributable to the implementation of the operation concerned. Flat-rates based on average costs may not exceed 25% of those direct costs of an operation that can affect the level of overheads. The calculation shall be properly documented and periodically reviewed.

In addition to the technical assistance the following expenditure paid by public authorities in the preparation or implementation of an operation shall be eligible:

(r) the costs of professional services provided by a public authority other than the final beneficiary in the preparation or implementation of an operation;

(s) the costs of the provision of services relating to the preparation and implementation of an operation provided by a public authority that is itself the final beneficiary and which is executing an operation for its own account without recourse to other outside service providers if they are additional costs and relate either to expenditure actually and directly paid for the co-financed operation.

7-3-5- Financial Control System and Reporting

The management of financial resources assigned to the Programme is conducted in accordance with community and national

Sredstva Zajednice se mogu koristiti za financiranje troškova nastalih u procesu provedbe ili dijelovima procesa do ograničenja od 20% iznosa doprinosa Zajednice Programu u područjima teritorijalnog odstupanja u skladu s člankom 97. IPA Regulative o provedbi (utvrđeno u poglavlju 1.3 – Tablica 2).U skladu sa člankom 34.(3) i 89.(2) Provedbene uredbe IPA-e, sljedeći izdaci nisu prihvatljivi:

(a) porezi, uključujući poreze na dodanu vrijednost;

(b) carinske i uvozne pristojbe ili bilo kakvi drugi izdaci;

(c) kupnja, unajmljivanje ili lizing zemljišta i postojećih zgrada;

(d) globe, novčane kazne i troškovi parničenja;

(e) operativni troškovi;

(f) rabljena oprema;

(g) provizije za bankovne usluge, troškovi jamstava i slični izdaci;

(h) troškovi konverzije, izdaci i tečajni gubici povezani s bilo kojim računom u eurima određene komponente, kao i drugi isključivo financijski izdaci;

(i) doprinosi u naturi;

(j) kamata na dug;

(k) kupnja zemljišta u iznosu većemu od 10% prihvatljivih izdataka odnosne operacije.

Putem odstupanja, prihvatljivi su sljedeći izdaci:

(l) porezi na dodanu vrijednost, ako su ispunjeni sljedeći uvjeti: porezni izdatak ne može se povratiti na bilo koji način, utvrđeno je da ga snosi krajnji korisnik i jasno je identificiran u prijedlogu projekta.

(m) troškovi transnacionalnih financijskih transakcija;

(n) u slučajevima kada izvršenje operacije zahtijeva otvaranje zasebnog računa ili više njih prihvatljivi su izdatak provizije za bankovne usluge za otvaranje i vođenje računa;

(o) naknade za pravne savjete, bilježničke naknade, troškovi tehničkih ili financijskih stručnjaka te troškovi računovodstva ili revizije, pod uvjetom da su izravno povezani sa sufinanciranom operacijom i da su neophodni za njezinu pripremu ili izvršavanje;

(p) troškovi jamstava banke ili druge financijske institucije, u tolikoj mjeri koliko ta jamstva zahtijeva nacionalno ili zakonodavstvo Zajednice;

(q) opći troškovi, pod uvjetom da se temelje na stvarnim troškovima vezanim uz izvršenje odnosne operacije. Jedinstvene stope temeljene na prosječnim troškovima ne smiju premašivati 25% izravnih troškova operacije koji mogu utjecati na razinu općih troškova. Izračun se mora primjereno dokumentirati i periodički preispitati.

Osim tehničke pomoći, sljedeći se izdaci, koje snose tijela javne vlasti u pripremi ili izvršenju operacije, smatraju prihvatljivima:

(r) trošak stručnih usluga koje pruža tijelo javne vlasti osim krajnjeg korisnika u pripremi ili izvršenju operacije;

(s) troškovi usluga, vezanih uz pripremu i izvršenje operacije, koje pruža tijelo javne vlasti, koje je samo krajnji korisnik i koje provodi operaciju za vlastiti račun bez pribjegavanja drugim, vanjskim pružateljima usluga, pod uvjetom da su to dodatni troškovi te da se odnose na stvarne izdatke i izravno se plaćaju za sufinanciranu operaciju.

7-3-5- Sustav financijske kontrole i izvještavanje

Upravljanje financijskim sredstvima dodijeljenih Programu provodi se u skladu s administrativnim i računovodstvenim pra-

administrative and accounting rules and utilising sound financial management criteria.

According to Article 128 of the IPA Implementing Regulation the pre-financing shall amount to 25% of the first three budgetary commitments to the Programme.

The Certifying Authority makes payment directly to the Lead Partner. The Lead Partner is responsible for disbursement to each single partner of the project.

The Beneficiaries Lead partners present in regular periods defined in the subsidy contract the accounts of expenditure on implementing the interventions and related reimbursement request.

The presentation of the reimbursement request is activated by each Lead Partner by sending the reimbursement request to the Managing Authority. The original request is accompanied by all relative documentation in the form of a certified copy of the expenses.

The Managing Authority is responsible for the management and control of the entire Programme. In particular, it shall guarantee the effectiveness of the control system, in accordance with art. 101-105 of the IPA Implementing Regulation.

Before presenting the first payment claim a detailed description of the control and management system will be sent to the Commission, with particular attention to the organization of procedures adopted by the Managing, Certifying and Audit Authority

Further to the information foreseen by the Art. 115(2)(3) of the IPA Implementing Regulation, the description of the management and control system includes the reassurance on access to information procedures for the three Management, Audit and Certifying Authorities (Art. 115 (2)(3) of the IPA Implementing Regulation).

In order to confirm the expenditure, in accordance with art 108 of the IPA Implementing Regulation, each participating country must set up a first level control system that makes it possible to verify that products and services financed are indeed supplied, that declared expenditure actually takes place and that it conforms to national and community regulations, for financed operations. To this end participating countries must appoint persons responsible for the legality and regularity of the expenditure declared by final beneficiaries participating in the operation

When financed products and services refer to the whole operation, verification must be made by the controller of the participating country in which the Lead partner is based. Each participating country must ensure that expenditure is confirmed by the controllers within three months from the date on which the documents are sent by the Lead partner.

The Audit Authority, in accordance with Art. 105 of the IPA Implementing Regulation, verifies, during checks, the effective functioning of the control and management system for the whole implementing period.

The Certifying Authority, in accordance with Art. 104of the IPA Implementing Regulation, contributes to the oversight activity, ensuring the correctness and admissibility of expenditure statements and that they are based on reliable accounting systems. This is done by taking account also of the results of the oversight activity, verification and auditing carried out by the Managing Authority and by the Audit.

Participating countries are responsible for the management and the control of the regularity of financed operations; in particular they must identify and correct irregularities and recover the amounts unduly paid and, if it is the case, late payment penalties. They must notify the European Commission and inform it of relevant national judicial and administrative procedures and the progress of any proceedings resulting from irregularities.[27]

[27] Art. 114 of the IPA Implementing Regulation.

vilima Zajednice i odnosne države te koristeći kriterije razumnog financijskog upravljanja.

Prema članku 128. Provedbene uredbe IPA-e, iznos predujma je 25% prve tri proračunske obveze prema Programu.

Certifikacijsko tijelo isplaćuje iznos izravno Vodećem partneru. Vodeći partner odgovoran je za isplatu svakom pojedinom partneru u projektu.

Vodeći partneri korisnika podnose u redovitim razdobljima definiranim ugovorom o potpori račune izdataka za provedbu intervencija i vezane uz zahtjeve za naknadu.

Podnošenje zahtjeva za naknadom započinje svaki Vodeći partner slanjem zahtijeva za naknadom Upravnoj direkciji. Izvorni zahtjev popraćen je svom povezanom dokumentacijom u obliku ovjerene preslike troškova.

Upravna direkcija odgovorna je za upravljanje i kontrolu cjelokupnog Programa. Posebice se to odnosi na jamčenje učinkovitosti nadzornog sustava, u skladu sa člancima 101.-105. Provedbene uredbe IPA-e.

Prije podnošenja prvog novčana potraživanja, Komisiji se šalje detaljan opis nadzornog i upravljačkog sustava, uz posvećivanje posebne pažnje načinu na koji su organizirani postupci koje koriste Upravljačko, Certifikacijsko i Revizorsko tijelo.

Osim informacija navedenih u članku 115.(2)(3) Provedbene uredbe IPA-e, opis upravljačkog i nadzornog sustava uključuje osiguran pristup informacijama o postupcima tri tijela, Upravljačkom, Certifikacijskom i Revizorskom (članak 115.(2)(3) Provedbene uredbe IPA-e).

U cilju potvrđivanja izdataka, u skladu s člankom 108. Provedbene uredbe IPA-e, svaka država sudionica mora uspostaviti nadzorni sustav prve razine koji omogućava provjeru da su financirani i nabavljeni proizvodi i usluge doista dostavljeni, da su iskazani izdaci stvarni te da su u skladu s nacionalnim i propisima Zajednice vezanim uz financirane operacije. Iz tog razloga, države sudionice moraju imenovati osobe odgovorne za zakonitost i točnost izdataka koje iskazuje krajnji korisnik koji sudjeluje u operaciji.

Kada se financirani proizvodi i usluge odnose na cijelu operaciju, provjeru mora izvršiti nadzornik iz države sudionice u kojoj je sjedište Vodećeg partnera. Svaka država sudionica dužna je osigurati da nadzornik potvrdi izdatke unutar tri mjeseci od datuma kada Vodeći partner pošalje dokumente.

Revizorsko tijelo, u skladu s člankom 105. Provedbene uredbe IPA-e, tijekom revizija provjerava učinkovito funkcioniranje nadzornog i upravljačkog sustava za cijelo provedbeno razdoblje.

Certifikacijsko tijelo, u skladu s člankom 104. Provedbene uredbe IPA-e, pridonosi nadzornoj aktivnosti, osiguravajući ispravnost i prihvatljivost izjava o izdacima te njihovu utemeljenost na pouzdanim računovodstvenim sustavima. Pri tome se uzimaju u obzir i rezultati nadzornih aktivnosti, provjera i revizija koje vrši Upravna direkcija i Revizija.

Države sudionice odgovorne su za upravljanje i kontrolu točnosti financiranih operacija; osobito su dužne identificirati i ispraviti nepravilnosti i osigurati povrat nepropisno plaćenih iznosa te, u tome slučaju, plaćanje kazni za zakasnjelo plaćanje. Dužne su izvijestiti Europsku komisiju i obavijesti je o mjerodavnim nacionalnim sudskim i administrativnim postupcima te tijeku svih postupaka proizašlih iz nepravilnosti.[27]

[27] Članak 114 IPA Provedbene uredbe

The Certifying Authority undertakes to recover any sums unduly paid by requesting them from the Lead Partner. In consideration of existing agreements between project partners, the Lead partner will in turn submit a request to the project partners who committed the irregularities. If the Lead partner fails to recover such sums from the project partner, the participating country, where the project partner is based, will have to repay the Certifying Authority those amounts unduly paid.

7-3-6- Information and Publicity

Participating Countries and Managing Authorities, under art. 103 (k) of the IPA Implementing Regulation, guarantee respect of their obligations in matters of publicity and information and single financed operations. The communication plan, and any major amendments to it, will be drawn up by the Managing Authority and approved by the Joint Monitoring Committee.

Publicity and Communication, in accordance with art. 62 of the IPA Implementing Regulation will be subject to a comprehensive information and publicity strategy aimed at informing and obtaining participation to the widest possible degree of public and private actors, as well as the dissemination of the results. The strategy will use all available channels of communication to disseminate the information.

The general aim of the strategy is to highlight the role of the Community and to ensure that assistance from Funds is transparent by actively disseminating information and furnishing platforms that stimulate exchange of experience in order to raise awareness with the general public.

The specific objectives of the strategy are:

(a) Spreading information about the opportunities created by the Programme and ensuring transparency for groups targeted by the Programme including relevant actors for specific Programme priorities;

(b) Making the general public fully aware of the results and benefits achieved by cross-border projects.

(c) Informing, correctly and punctually, potential beneficiaries of the rules and procedures to guarantee sound project implementation.

Communication should primarily be directed towards potential applicants and beneficiaries to ensure that they are properly and punctually informed about the opportunities to receive funding and about calls for proposals.

The second target group is the general public who, as indirect beneficiaries, should be aware of results and benefits achieved by projects.

The Managing Authority has overall responsibility for communicating with beneficiaries and the public on the basis of an Information and Publicity Plan which includes an indicative budget for implementation to be adopted by the Joint Monitoring Committee on a yearly basis.

The Managing Authority is responsible for drawing up an Information and Publicity Plan for the whole Programme period and on a yearly basis. Also it must be prepared information material for dissemination, created, maintained and updated the Internet homepage, organised information events with partners from the Programme area, be responsive to any request for information, organize a major information campaign publicizing the launch of the Programme and at least one major information activity a year, presenting either the launch of the call for proposals or the achievements of the Programme including, where relevant, major projects, and publicised the list of beneficiaries, the names of the operations approved and the amount of public funding allocated to the operations.

Annual reports and the final report on implementation of the Programme should contain some examples of information and publicity measures for the Programme taken when implementing the communication plan.

Certifikacijsko tijelo obvezuje se naplatiti sve nepropisno plaćene iznose slanjem zahtijeva Vodećem partneru. S obzirom na postojeće sporazume između suradnika na projektu, Vodeći partner zatim predaje zahtjev suradnicima na projektu koji su počinili nepravilnosti. Ako Vodeći partner ne uspije naplatiti takve iznose od suradnika na projektu, država sudionica u kojoj je sjedište suradnika na projektu dužna je vratiti Certifikacijskom tijelu nepropisno plaćene iznose.

7-3-6- Informiranje i promidžba

Države sudionice i Upravne direkcije, u skladu s člankom 103. (k) Provedbene uredbe IPA-e, jamče poštivanje svojih obveza vezano uz promidžbu i informacije te jedinstveno financirane operacije. Plan komunikacije, kao i sve veće izmjene i dopune plana, izrađuje Upravna direkcija i odobrava Zajednički odbor za praćenje.

Promidžba i komunikacije, u skladu s člankom 62. Provedbene uredbe IPA-e, provodit će se sukladno sveobuhvatnoj strategiji informiranja i promidžbe, s ciljem informiranja i osiguravanja sudjelovanja što većeg broja javnih i privatnih sudionika, kao i širenja rezultata. Strategija koristi sve raspoložive kanale komunikacije za širenje informacija.

Opći je cilj strategije naglasiti ulogu Zajednice i osigurati transparentnost pomoći Fondova aktivnim širenjem informacija i pružanjem platformi koje omogućavaju razmjenu iskustava u cilju osvještavanja šire javnosti.

Konkretni ciljevi strategije su sljedeći:

(a) Širenje informacija o prilikama koje Program otvara i osiguravanje transparentnosti za grupe ciljane Programom, uključujući mjerodavne sudionike za određene programske prioritete.

(b) Osvještavanje šire javnosti s ciljem potpune svjesnosti o rezultatima i koristima prekograničnih projekata.

(c) Informiranje, točno i pravovremeno, mogućih korisnika o pravilima i postupcima kako bi se zajamčila valjana provedba projekta.

Komunikacija treba biti usmjerena prvenstveno prema mogućim podnositeljima zahtjeva i korisnicima kako bi se osigurala njihova primjerena i pravovremena obaviještenost o prilikama za primanja potpore i o pozivima za dostavljanje ponuda.

Druga je ciljna skupina šira javnost, koja bi, kao neizravan korisnik, trebala biti svjesna rezultata i koristi postignutih projektima.

Iako Upravna direkcija nosi cjelokupnu odgovornost za komunikaciju s korisnicima i javnošću, u praksi aktivnosti informiranja i promidžbe izvršava Zajedničko tehničko tajništvo na temelju Plana informiranja i promidžbe. Plan uključuje okvirni proračun za provedbu koji izrađuje Zajedničko tehničko tajništvo, a usvaja ga Zajednički odbor za praćenje na razdoblje od godinu dana.

Među zadacima Zajedničkog tehničkog tajništva pomoć je Upravnoj direkciji pri sastavljanju Plana informiranja i promidžbe za cijelo programsko razdoblje i za pojedinu godinu. Također mora pripremiti informativne materijale za širenje, izraditi, održavati i ažurirati Internetsku stranicu, organizirati informacijske događaje s partnerima iz programskog područja, biti pristupačno za sve zahtjeve za informacijama, organizirati glavnu informativnu kampanju za promidžbu pokretanja programa i najmanje jednu veću informacijsku aktivnost na godinu, kojom se predstavlja otvaranje poziva za dostavljanje ponuda ili postignuća programa, uključujući, gdje je prikladno, glavne projekte, kao i objavljivanje popisa korisnika, imena odobrenih operacija i iznos javnog financiranja dodijeljenog operacijama.

Godišnja izvješća i zaključno izvješće o provedbi programa trebaju sadržavati neke primjere mjera informiranja i promidžbe za program, poduzete kod provedbe plana komunikacije.

ANNEX A

FRAMEWORK AGREEMENT BETWEEN THE COMISSION OF THE EUROPEAN COMMUNITIES AND THE GOVERNMENT OF REPUBLIC OF CROATIA, DATED 27 AUGUST 2007

FRAMEWORK AGREEMENT BETWEEN THE GOVERNMENT OF THE REPUBLIC OF CROATIA AND THE COMMISSION OF THE EUROPEAN COMMUNITIES ON THE RULES FOR CO-OPERATION CONCERNING EC-FINANCIAL ASSISTANCE TO THE REPUBLIC OF CROATIA IN THE FRAMEWORK OF THE IMPLEMENTATION OF THE ASSISTANCE UNDER THE INSTRUMENT FOR PRE-ACCESSION ASSISTANCE (IPA) DATED MAY 2009

Annexes:

ANNEX A: Functions and common responsibilities of the structures, authorities and bodies in accordance with Article 8 of the Framework Agreement between the Commission and the Government of the Republic of Croatia of 27 August 2007

ANNEX B: Model Statement of Assurance of the national authorising officer in accordance with Article 17 of the Framework Agreement between the Commission and the Government of the Republic of Croatia of 27 August 2007

ANNEX C: Model Annual Audit Activity Report of the audit authority of the Republic of Croatia in accordance with Article 29(2)(b) of the IPA Implementing Regulation

ANNEX D: Model Annual Audit Opinion of the audit authority of the Republic of Croatia in accordance with Article 29(2)(b) of the IPA Implementing Regulation

ANNEX E: Model Audit Opinion of the audit authority of the Republic of Croatia on the final statement of expenditure for the closure of a programme or parts of a programme in accordance with Article 29(2)(b) of the IPA Implementing Regulation

The Commission of the European Communities, hereinafter referred to as «the Commission», acting for and on behalf of the European Community, hereinafter referred to as «the Community» on the one part, and

the Government of the Republic of Croatia, acting on behalf of the Republic of Croatia, hereinafter referred to as «the Beneficiary«

and together, jointly referred to as «the Contracting Parties«

Whereas

(1) On 1 August 2006, the Council of the European Union adopted Regulation (EC) No 1085/2006 of 17 July 2006[1] establishing an instrument for pre-accession assistance (hereinafter referred to

[1] OJ L 210, 31 July 2006, p. 82

DODATAK B

OKVIRNI SPORAZUM IZMEĐU KOMISIJE EUROPSKIH ZAJEDNICA I VLADE REPUBLIKE HRVATSKE OD 27. KOLOVOZA 2007.

OKVIRNI SPORAZUM IZMEĐU VLADE REPUBLIKE HRVATSKE I KOMISIJE EUROPSKIH ZAJEDNICA O PRAVILIMA ZA SURADNJU U SVEZI FINANCIJSKE POMOĆI EUROPSKOJ ZAJEDNICI REPUBLICI HRVATSKOJ U PROVEDBI POMOĆI U OKVIRU INSTRUMENTA PRETPRISTUPNE POMOĆI (IPA) 27. kolovoza 2007. godine

Dodaci:

DODATAK A: Funkcije i zajedničke odgovornosti struktura, direkcija i tijela u skladu s člankom 8. Okvirnog sporazuma između Komisije i Vlade Republike Hrvatske od 27. kolovoza 2007. godine

DODATAK B: Obrazac Izjave o jamstvu Nacionalnog dužnosnika za ovjeravanje u skladu s člankom 17. Okvirnog sporazuma između Komisije i Vlade Republike Hrvatske od 27. kolovoza 2007. godine

DODATAK C: Obrazac Godišnjeg izvješća o obavljenim revizijama Tijela Republike Hrvatske nadležnog za reviziju u skladu s člankom 29. stavkom 2.(b) Provedbene uredbe o programu IPA

DODATAK D: Obrazac Godišnjeg revizijskog mišljenja Tijela Republike Hrvatske nadležnog za reviziju u skladu s člankom 29. stavkom 2.(b) Provedbene uredbe o programu IPA

DODATAK E: Obrazac Revizijskog mišljenja Tijela Republike Hrvatske nadležnog za reviziju o završnoj izjavi o izdacima za zatvaranje programa ili dijelova programa u skladu s člankom 29. stavkom 2.(b) Provedbene uredbe o programu IPA

Komisija Europskih zajednica, u daljnjem tekstu: »Komisija«, djelujući za i u ime Europske zajednice, u daljnjem tekstu: »Zajednica« s jedne strane, i

Vlada Republike Hrvatske, djelujući za i u ime Republike Hrvatske, u daljnjem tekstu: »Korisnik«

s druge strane,

zajednički nazvane »ugovorne stranke«

Uzimajući u obzir da

(1) Dana 1. kolovoza 2006. godine, Vijeće Europske unije usvojilo je Uredbu (EZ) br. 1085/2006 od 17. srpnja 2006[1]. kojom se uspostavlja Instrument pretpristupne pomoći (dalje u tekstu:

[1] SL 210, 31. srpnja 2006., str. 82

as «IPA Framework Regulation»). With effect from the 1 January 2007, this new instrument constitutes the single legal basis for the provision of financial assistance to candidate countries and potential candidate countries in their efforts to enhance political, economic and institutional reforms with a view to become members of the European Union;

(2) On 12 June 2007, the Commission has adopted the regulation implementing the IPA Framework Regulation, detailing applicable management and control provisions;

(3) The new instrument for pre-accession assistance (IPA) replaces the five previously existing pre-accession instruments: Regulation (EEC) No 3906/1989 on economic aid to certain countries of Central and Eastern Europe, Regulation (EC) No 1267/1999 on the establishment of an instrument for structural policies for pre-accession, Regulation (EC) No 1268/1999 on the support for pre-accession measures for agriculture and rural development, Regulation (EC) No 2666/2000 on assistance for Albania, Bosnia and Herzegovina, Croatia, the Federal Republic of Yugoslavia and the Former Yugoslav Republic of Macedonia, repealing Regulation (EC) No 1628/96 and amending Regulations (EEC) No 3906/89 and (EEC) No 1360/90 and Decisions 97/256/EC and 1999/311/EC and Regulation (EC) No 2500/2001 on the financial assistance to Turkey;

(4) The Beneficiary is eligible under IPA as provided for in the IPA Framework Regulation and in Commission Regulation (EC) No 718/2007 of 12 June 2007[(2)] implementing the IPA Framework Regulation (hereinafter referred to as «IPA Implementing Regulation»);

(5) The Beneficiary figures in Annex I of the IPA Framework Regulation, and should therefore have access to the 5 components established under IPA, i.e. the Transition Assistance and Institution Building Component, the Cross-Border Co-operation Component, the Regional Development Component, the Human Resources Development Component and the Rural Development Component;

(6) It is therefore necessary to set out the rules for co-operation concerning EC financial assistance with the Beneficiary under IPA.

HAVE AGREED AS FOLLOWS:

Section I
GENERAL PROVISIONS

Article 1
INTERPRETATION

(1) Subject to any express provision to the contrary in this Framework Agreement, the terms used in this Agreement shall bear the same meaning as attributed to them in the IPA Framework Regulation and the IPA Implementing Regulation.

(2) Subject to any express provision to the contrary in this Framework Agreement, references to this Agreement are references to such Agreement as amended, supplemented or replaced from time to time.

(3) Any references to Council or Commission Regulations are made to the version of those regulations as indicated. If required, modifications of theses regulations shall be transposed into this Framework Agreement by means of amendments.

(4) Headings in this Agreement have no legal significance and do not affect its interpretation.

[2] OJ L 170, 29 June 2007, p. 1

»Okvirna uredba o programu IPA«). Na snazi od 1. siječnja 2007. godine, ovaj novi instrument predstavlja jedinstvenu pravnu osnovu za pružanje financijske pomoći državama kandidatima i potencijalnim kandidatima u nastojanjima na unapređenju političkih, gospodarskih i institucionalnih reformi na putu do punopravnog članstva u Europskoj uniji.

(2) Dana 12. lipnja 2007., Komisija je usvojila uredbu kojom se provodi Okvirna uredba o programu IPA, koja sadrži detaljne važeće odredbe o upravljanju i kontroli,

(3) Ovaj novi instrument pretpristupne pomoći (IPA) zamjenjuje pet prethodnih instrumenata u pretpristupnom razdoblju: Uredba (EEZ) br. 3906/1989 o ekonomskoj pomoći određenim zemljama u srednjoj i istočnoj Europi, Uredba (EZ) br. 1267/1999 kojom se uspostavlja instrument strukturnih politika za pretpristupno razdoblje, Uredba (EZ) br. 1268/1999 o potpori Zajednice za pretpristupne mjere za poljoprivredu i ruralni razvoj; Uredba (EZ) br. 2666/2000 o pomoći Albaniji, Bosni i Hercegovini, Hrvatskoj, Saveznoj Republici Jugoslaviji i Bivšoj Jugoslavenskoj Republici Makedoniji kojom se ukida Uredba (EZ-a) br. 1628/96 i mijenjaju i dopunjuju Uredbe (EEZ-a) br. 3906/89 i (EEZ-a) br. 1360/90 i Odluke 97/256/EZ i 1999/311/EZ, Uredba (EZ) 2500/201 o financijskoj pomoći Turskoj,

(4) Korisnik ispunjava uvjete u okviru programa IPA kako je određeno u Okvirnoj uredbi o programu IPA i u Uredbi Komisije br. 718/2007 od 12. lipnja 2007.[(2)] kojom se provodi Okvirna uredba o programu IPA (dalje u tekstu »Provedbena uredba o programu IPA«),

(5) Korisnik je naveden u Dodatku I. Okvirne uredbe o programu IPA te bi mu stoga trebalo biti otvoreno pet komponenti uspostavljenih u okviru programa IPA, odnosno, Pomoć u tranziciji i jačanje institucija, Prekogranična suradnja, Regionalni razvoj, Razvoj ljudskih potencijala i Ruralni razvoj,

(6) Stoga je nužno utvrditi pravila za suradnju u svezi financijske pomoći EZ s Korisnikom u okviru instrumenta IPA.

SPORAZUMJELE SU SE KAKO SLIJEDI:

Odjeljak I.
OPĆE ODREDBE

Članak 1.
TUMAČENJE

(1) Ako u ovom Okvirnom sporazumu nema izričite suprotne odredbe, pojmovi koji se koriste u ovom Sporazumu nose isto značenje kao ono koje im je pripisano u Okvirnoj uredbi o programu IPA i Provedbenoj uredbi o programu IPA.

(2) Ako u ovom Okvirnom sporazmu nema izričite suprotne odredbe, pozivanje na ovaj Sporazum predstavlja pozivanje na ovaj sporazum kako je povremeno izmijenjen, dopunjen ili zamijenjen.

(3) Svako pozivanje na uredbe Vijeća ili Komisije odnosi se na onu verziju tih uredbi kako je naznačeno. Ukoliko je potrebno, izmjene tih uredbi prenijet će se u ovaj Okvirni sporazum pomoću izmjena i dopuna.

(4) Naslovi u ovom Sporazumu nemaju pravno značenje i ne utječu na njegovo tumačenje.

[2] SL 170, 29. lipnja 2007., str. 1

Article 2
PARTIAL INVALIDITY AND UNINTENTIONAL GAPS

If a provision of this Agreement is or becomes invalid or if this Agreement contains unintentional gaps, this will not affect the validity of the other provisions of this Agreement. The Contracting Parties will replace any invalid provision by a valid provision which comes as close as possible to the purpose of and intent of the invalid provision. The Contracting Parties will fill any unintentional gap by a provision which best suits the purpose and intent of this Agreement in compliance with the IPA Framework Regulation and the IPA Implementing Regulation.

Article 3
PURPOSE

(1) In order to promote co-operation between the Contracting Parties and to assist the Beneficiary in its progressive alignment with the standards and policies of the European Union, including, where appropriate the acquis communautaire, with a view to membership, the Contracting Parties agree to implement activities in the various fields as specified in the two regulations mentioned above and as applicable to the Beneficiary.

(2) The assistance activities shall be financed and implemented within the legal, administrative and technical framework laid down in this Agreement and as further detailed in Sectoral Agreements and/or Financing Agreements, if any.

(3) The Beneficiary takes all necessary steps in order to ensure the proper execution of all assistance activities and to facilitate the implementation of the related programmes.

Article 4
GENERAL RULES ON FINANCIAL ASSISTANCE

(1) The following principles shall apply to financial assistance by the Community under IPA:

a) Assistance shall respect the principles of coherence, complementarity, co- ordination, partnership and concentration;

b) Assistance shall be coherent with EU policies and shall support alignment to the acquis communautaire;

c) Assistance shall comply with the budgetary principles laid down in Council Regulation (EC, Euratom) No 1605/2002 of 25 June 2002[3] on the Financial Regulation applicable to the general budget of the European Communities (hereinafter referred to as «Financial Regulation») and its Implementing Rules[4];

d) Assistance shall be consistent with the needs identified in the enlargement process and absorption capacities of the Beneficiary. It shall also take account of lessons learned;

e) The ownership of the programming and implementation of assistance by the Beneficiary shall be strongly encouraged and adequate visibility of EU intervention shall be ensured;

f) Operations shall be properly prepared, with clear and verifiable objectives, which are to be achieved within a given period; the results obtained should be assessed through clearly measurable and adequate indicators;

[3] OJ L 248, 16 September 2002, p.1, as amended by Regulation No 1995/2006 of 13 December 2006 (OJ L 390, 30 December 2006, p. 1)

[4] Commission Regulation (EC, Euratom) No 2342/2002 of 23 December 2002 laying down detailed rules for the implementation of Council Regulation (EC, Euratom) No 1605/2002 (OJ L 357, 31.12.2002, p. 1) as last amended by Commission Regulation no 478/2007 of 23 April 2007 (OJ L 111, 28.4.2007)

Članak 2.
DJELOMIČNA NIŠTAVOST I NENAMJERNE PRAZNINE

Ukoliko neka odredba ovog Sporazuma jest ili postane ništava, ili ako ovaj Sporazum sadrži nenamjerne praznine, to neće utjecati na valjanost ostalih odredbi ovog Sporazuma. Ugovorne stranke će zamijeniti ništavu odredbu valjanom odredbom koja će biti što je moguće bliža svrsi namjere ništave odredbe. Ugovorne stranke će popuniti sve nenamjerne praznine odredbom koja najbolje odgovara svrsi i namjeri ovog Sporazuma u skladu s Okvirnom uredbom o programu IPA i Provedbenom uredbom o programu IPA.

Članak 3.
CILJ

(1) U cilju promicanja suradnje između ugovornih stranaka i pomoći Korisniku u postupnom usklađivanju sa standardima i politikama Europske unije, uključujući, gdje je to primjereno, pravnu stečevinu Europske unije, u pogledu članstva, ugovorne stranke ugovaraju provedbu aktivnosti u raznim područjima kako je navedeno u dvije prethodno spomenute uredbe i kako je primjenjivo na Korisnika.

(2) Aktivnosti pomoći financiraju se i provode u okviru pravnog, administrativnog i tehničkog okvira iz ovog Sporazuma te kako je detaljnije navedeno u Sektorskim sporazumima i/ili Sporazumima o financiranju, ako ih bude.

(3) Korisnik poduzima sve potrebne korake kako bi osigurao odgovarajuće izvršavanje svih aktivnosti pomoći i omogućio provedbu povezanih programa.

Članak 4.
OPĆA PRAVILA O FINANCIJSKOJ POMOĆI

(1) Sljedeća načela primjenjuju se na financijsku pomoć Zajednice u okviru programa IPA:

a) Pomoć poštuje načela koherentnosti, komplementarnosti ili dopunjavanja, koordinacije, partnerstva i koncentracije,

b) Pomoć je usklađena s politikama EU i podržava usuglašavanje s pravnom stečevinom,

c) Pomoć poštuje proračunska načela iz Uredbe Vijeća (EZ, Euratom) br. 1605/2002 od 25. lipnja 2002.[3] o Financijskoj uredbi koja se primjenjuje na opći proračun Europskih zajednica (dalje u tekstu: »Financijska uredba«) i njezinim provedbenim Uredbama[4],

d) Pomoć je usklađena s potrebama utvrđenim u procesu proširenja i apsorpcijskim kapacitetima Korisnika. U obzir uzima i naučeno iz prethodnih iskustava,

e) Snažno se potiče preuzimanje odgovornosti Korisnika nad programiranjem i provedbom a osigurava se i odgovarajuća uočljivost intervencije EU,

f) Operacije se uredno pripremaju, s jasnim i provjerljivim ciljevima, koje treba ostvariti u zadanom roku; postignute rezultate potrebno je ocijeniti pomoću jasno mjerljivih i odgovarajućih pokazatelja,

[3] SL 248, 16. rujna 2002., str. 1, prema izmjenama Uredbom br. 1995/2006, 13. prosinca 2006 (SL 390, 30. prosinca 2006., str. 1)

[4] Uredba Komisije (EZ, Euroatom) 2342/2002 od 23. prosinca 2002. kojom se uređuju detaljna pravila provedbe Uredbe Vijeća (EZ, Euroatom) 1605/2002 (SL L 357, 31. 12. 2002, str.1) izmijenjena Uredbom Komisije 478/2007 od 23. travnja 2007 (SL : 111, 28.4.2007.)

g) Any discrimination based on sex, racial or ethnic origin, religion or belief, disability, age or sexual orientation shall be prevented during the various stages of the implementation of assistance;

h) The objectives of pre-accession assistance shall be pursued in the framework of sustainable development and the Community promotion of the goal of protecting and improving the environment.

(2) Assistance for the Beneficiary shall be based on the priorities identified in the existing documents, i.e. the European Partnership, the Accession partnership, the national programme for the adoption of the acquis communautaire, the reports and strategy paper contained in the annual enlargement package of the Commission, the Stabilisation and Association Agreement and the negotiation framework.

(3) All operations receiving assistance under IPA shall in principle require co-financing by the Beneficiary and the Community, unless otherwise agreed upon in a Sectoral Agreement or Financing Agreement.

(4) Where the execution of activities depends on financial commitments from the Beneficiary's own resources or from other sources of funds, the funding of the Community shall become available at such time as the financial commitments of the Beneficiary and/or the other sources of funds themselves become available.

(5) The provision of Community financing under IPA shall be subject to the fulfilment by the Beneficiary's obligations under this Framework Agreement and under Sectoral Agreements and Financing Agreements, if any.

Article 5
IMPLEMENTATION METHODS

(1) For the implementation of assistance under IPA in the Republic of Croatia, decentralised management, whereby the Commission confers the management of certain actions on the Beneficiary, while retaining overall final responsibility for general budget execution in accordance with Article 53c of the Financial Regulation and the relevant provisions of the EC Treaties, shall apply as a rule. Decentralised management shall cover at least tendering, contracting and payments by the national administration of the Beneficiary. Operations shall be implemented in accordance with the provisions laid down in Article 53c of the Financial Regulation and the ones referred to in this article.

(2) However, the Contracting Parties may agree to make use of

a) centralised management as defined in Article 53a of the Financial Regulation under the Transition Assistance and Institution Building Component, in particular for regional and horizontal programmes, and under the Cross-Border Co-operation Component. It may also be used for technical assistance under any of the IPA components. Operations shall be implemented in accordance with the provisions laid down in Articles 53 point (a), 53a and 54 to 57 of the Financial Regulation.

b) joint management as defined in Article 53d of the Financial Regulation for the Transition Assistance and Institution Building Component, in particular for regional and horizontal programmes, and for programmes involving international organisations. Operations shall be implemented in accordance with the provisions laid down in Articles 53 point (c) and 53d of the Financial Regulation.

c) shared management as defined in Article 53b of the Financial Regulation under the Cross-Border Co-operation Component, for cross-border programmes involving Member States of the European Union. Operations shall be implemented in accordance with the provisions laid down in Articles 53 point (b), 53b and Title II of Part two of the Financial Regulation. The following particular provision shall be taken into account in the implementation of cross-border programmes with Member States.

g) Svaka diskriminacija po osnovi spolne, rasne ili nacionalne pripadnosti, vjeroispovijesti ili uvjerenja, invalidnosti, dobi ili spolnoj orijentaciji sprječava se tijekom raznih faza provedbe pomoći,

h) Ciljevi pomoći u pretpristupnom razdoblju provode se u okviru održivog razvoja i promidžbe općeg cilja Zajednice na zaštiti i poboljšanju okoliša.

(2) Pomoć za Korisnika temelji se na prioritetima utvrđenim u postojećim dokumentima, odnosno u Europskom partnerstvu, Pristupnom partnerstvu, nacionalnom programu za usvajanje pravne stečevine, izvješćima i strateškom dokumentu sadržanom u godišnjem paketu dokumenata Europske komisije za proširenje EU, Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju i pregovaračkom okviru.

(3) Sve operacije koje primaju pomoć u okviru programa IPA u načelu zahtijevaju sufinanciranje od strane Korisnika i Zajednice, osim ako nije drukčije dogovoreno u Sektorskom sporazumu ili Sporazumu o financiranju.

(4) Tamo gdje izvršenje aktivnosti ovisi o financijskim obvezama iz Korisnikovih vlastitih sredstava ili drugih izvora financiranja, financiranje Zajednice postaje dostupno u onom trenutku kada financijske obveze Korisnika i/ili drugi izvori financiranja i sami postanu dostupni.

(5) Osiguranje financiranja od strane Zajednice u okviru programa IPA podliježe ispunjenju obveza Korisnika prema ovom Okvirnom sporazumu i prema Sektorskim sporazumima i Sporazumima o financiranju, ako ih bude.

Članak 5.
NAČINI PROVEDBE

(1) Za provedbu pomoći u okviru programa IPA u Republici Hrvatskoj, utvrđeno je decentralizirano upravljanje, čime Komisija prenosi upravljanje određenim mjerama na Korisnika, dok zadržava ukupnu krajnju odgovornost za izvršenje općeg proračuna sukladno članku 53.c Financijske uredbe i povezanih odredbi iz Ugovora o osnivanju EZ, primjenjuje se kao pravilo. Decentralizirano upravljanje mora pokriti najmanje provođenje natječaja, ugovaranje i isplate od strane državne uprave Korisnika. Operacije se provode u skladu s odredbama iz članka 53.c Financijske uredbe i onim navedenim u ovom članku.

(2) No ugovorne stranke mogu se sporazumjeti da će koristiti

a) centralizirano upravljanje kako je određeno u članku 53.a Financijske uredbe u okviru komponente Pomoći u tranziciji i jačanju institucija, posebno za regionalne i horizontalne programe, i u okviru komponente Prekogranične suradnje. Ono također može biti korišteno za tehničku pomoć unutar bilo koje komponente programa IPA Operacije se provode u skladu s odredbama iz članaka 53. točka (a), 53.a i 54. do 57. Financijske uredbe.

b) zajedničko upravljanje kako je utvrđeno u članku 53.d Financijske uredbe za komponentu Pomoći u tranziciji i jačanje institucija, posebno za regionalne i horizontalne programe, i za programe koji uključuju međunarodne organizacije. Operacije se provode u skladu s odredbama iz članaka 53. točka (c) i 53.d Financijske uredbe.

c) podijeljeno upravljanje kako je utvrđeno u članku 53.b Financijske uredbe u okviru komponente Prekogranične suradnje, za prekogranične programe koji uključuju države članice Europske unije. Operacije se provode u skladu s odredbama iz članaka 53. točka (b), 53.b i Glave II. Drugog dijela Financijske uredbe. Sljedeća posebna odredba uzima se u obzir pri provedbi prekograničnih programa s državama članicama.

Where one or more Member States of the European Union and the Beneficiary participating in a cross-border programme are not yet ready for implementation of the whole programme under shared management, the part of the programme concerning the Member State(s) shall be implemented in accordance with Title II (Cross-Border Co-operation Component), Chapter III, Section 2 of the IPA Implementing Regulation (Articles 101 to 138) and the part of the programme concerning the Beneficiary shall be implemented in accordance with Title II, Chapter III, Section 3 of the IPA Implementing Regulation. (Articles 139 to 146 IPA Implementing Regulation, with the exception of Article 142. The provisions concerning the joint monitoring committee of Article 110 shall apply).

(3) If required by the related Financing Decision, the Commission and the Beneficiary shall conclude a Financing Agreement in accordance with Article 8 of the IPA Implementing Regulation on multi-annual or annual programmes. Financing Agreements may be concluded between the Commission and several beneficiary countries under IPA including the Beneficiary for assistance for multi-country programmes and horizontal initiatives.

(4) This Framework Agreement shall apply to all Financing Agreements concluded between the Contracting Parties for the financial assistance under IPA. Where they exist, Sectoral Agreements related to a given component shall apply to all Financing Agreements concluded under that component. Where there is no Financing Agreement, the rules included in this Framework Agreement apply together with Sectoral Agreements, if any.

Section II
MANAGEMENT STRUCTURES AND AUTHORITIES

Article 6
ESTABLISHMENT AND DESIGNATION OF STRUCTURES AND AUTHORITIES FOR DECENTRALISED MANAGEMENT

(1) The following structures and authorities must be designated by the Beneficiary in the event of decentralised management:

a) The competent accrediting officer (CAO);

b) The national IPA co-ordinator (NIPAC);

c) The strategic coordinator for the Regional Development Component and the Human Resources Development Component;

d) The national authorising officer (NAO);

e) The national fund (NF);

f) Operating structures per component or programme to deal with the management and implementation of assistance under the IPA Regulation;

g) The audit authority.

(2) Specific bodies may be established within the overall framework defined by the bodies and authorities described above within or outside the operating structures initially designated. The Beneficiary shall ensure that the final responsibility for the functions of operating structures shall remain with the operating structure initially designated. Such a restructuring shall be formalised in written agreements or governmental acts and shall be subject to accreditation by the national authorising officer and the conferral of management by the Commission.

(3) The Beneficiary shall ensure that appropriate segregation of duties applies to the bodies and authorities mentioned under paragraph 1 and 2 above in accordance with Article 56 of the Financial Regulation. Duties are segregated when different tasks related to a transaction are allocated to different staff, thereby helping to ensure that each separate task has been properly undertaken.

U slučaju kada jedna ili više država članica Europske unije i Korisnik sudjeluju u prekograničnom programu a nisu još spremne za provedbu cijelog programa pod podijeljenim upravljanjem, onaj dio programa koji se odnosi na državu(e) članicu(e) provodi se u skladu s Glavom II. (Komponenta prekogranične suradnje), Poglavljem III., Odjeljkom 2. Provedbene uredbe o programu IPA (članci 101. do 138.), a onaj dio programa koji se odnosi na Korisnika provodi se u skladu s Glavom II., Poglavljem III., Odjeljkom 3. Provedbene uredbe o programu IPA. (članci 139. do 146. Provedbene uredbe o programu IPA, osim članka 142., Primjenjuju se odredbe iz članka 110. koje se odnose na zajednički nadzorni odbor).

(3) Ukoliko to zahtijeva odnosna Odluka o financiranju, Komisija i Korisnik sklapaju Sporazum o financiranju u skladu s člankom 8. Provedbene uredbe o programu IPA o višegodišnjim ili godišnjim programima. Sporazumi o financiranju mogu se sklapati između Komisije i nekoliko država korisnica u okviru programa IPA uključujući Korisnika za pomoć za programe koji se odnose na više država i horizontalne inicijative.

(4) Ovaj Okvirni sporazum primjenjuje se na sve Sporazume o financiranju sklopljene između ugovornih stranaka radi financijske pomoći u okviru programa IPA. Tamo gdje postoje, Sektorski sporazumi u vezi s odnosnom komponentom primjenjuju se na sve Sporazume o financiranju sklopljene u okviru te komponente. Ukoliko Sporazum o financiranju ne postoji, pravila sadržana u ovom Okvirnom sporazumu primjenjuju se zajedno sa Sektorskim sporazumima, ako ih bude.

Odjeljak II.
UPRAVNE STRUKTURE I TIJELA

Članak 6.
USPOSTAVLJANJE I IMENOVANJE STRUKTURA I TIJELA ZA DECENTRALIZIRANO UPRAVLJANJE

(1) Korisnik mora imenovati sljedeće strukture i tijela u slučaju decentraliziranog upravljanja:

a) Dužnosnika nadležnog za akreditaciju (DNA),

b) Nacionalnog koordinatora programa IPA (NIPAK),

c) Strateškog koordinatora za komponentu Regionalnog razvoja i komponentu Razvoja ljudskih potencijala,

d) Nacionalnog dužnosnika za ovjeravanje (NDO),

e) Nacionalni fond (NF),

f) Operativne strukture za svaku komponentu ili program, zadužene za upravljanje i provedbu pomoći u okviru Uredbe o programu IPA,

g) Tijelo nadležno za reviziju.

(2) Posebne direkcije mogu se uspostaviti unutar općeg okvira koji utvrđuju prethodno opisane direkcije i tijela unutar ili izvan operativnih struktura koje su na početku imenovane. Korisnik osigurava da krajnja odgovornost za funkcije operativnih struktura ostane na operativnoj strukturi koja je na početku imenovana. Takvo restrukturiranje postaje formalno u pisanim sporazumima ili aktima Vlade te podliježe akreditaciji od strane nacionalnog dužnosnika za ovjeravanje i prijenosu upravljanja od strane Komisije.

(3) Korisnik mora osigurati da se odgovarajuća podjela dužnosti primjenjuje na direkcije i tijela iz prethodnog stavka 1. i 2. u skladu s člankom 56. Financijske uredbe. Dužnosti se dijele kada se različiti zadaci u vezi s nekom transakcijom dodjeljuju različitom osoblju, što pomaže osiguranju da svaki zasebni zadatak bude pravilno obavljen.

Article 7
ESTABLISHMENT AND DESIGNATION OF STRUCTURES AND AUTHORITIES FOR CENTRALISED OR JOINT MANAGEMENT

(1) In the event of centralised or joint management the national IPA co-ordinator shall act as the representative of the Beneficiary vis-ŕ-vis the Commission. He shall ensure that a close link is maintained between the Commission and the Beneficiary with regard both to the general accession process and to EU pre-accession assistance under IPA.

(2) The national IPA co-ordinator shall also be responsible for co-ordinating the Beneficiary's participation in the relevant cross-border programmes, both with Member States and with other Beneficiary countries, as well as in the trans-national, interregional or sea basins programmes under other Community instruments. He may delegate the tasks relating to this latter responsibility to a cross-border co-operation co-ordinator.

(3) In the case of the Cross-border Co-operation Component, operating structures shall be designated and put in place by the Beneficiary, in accordance with Article 139 of the IPA Implementing Regulation.

Article 8
FUNCTIONS AND COMMON RESPONSIBILITIES OF THE STRUCTURES, AUTHORITIES AND BODIES

(1) The bodies and authorities mentioned in Article 6 above shall be allocated the functions and common responsibilities as set out in ANNEX A to this Framework Agreement.

(2) Component-related specific allocations of functions and responsibilities may be set out in Sectoral Agreements or Financing Agreements. They must not be in contradiction to the basic approach chosen for the allocation of functions and common responsibilities as shown in ANNEX A.

(3) Where under decentralised management specific persons have been given responsibility for an activity in relation to the management, implementation and control of programmes, the Beneficiary shall enable such persons to exercise the duties associated with that responsibility including in cases where, there is no hierarchical link between them and the bodies participating in that activity. The Beneficiary shall, in particular, provide those persons with the authority to establish, through formal working arrangements between them and the bodies concerned:

a) an appropriate system for the exchange of information, including the power to require information and a right of access to documents and staff on the spot, if necessary;

b) the standards to be met;

c) the procedures to be followed.

Section III
ACCREDITATION AND CONFERRAL OF MANAGEMENT POWERS UNDER DECENTRALISED MANAGEMENT

Article 9
COMMON REQUIREMENTS

Management relating to a component, a programme or a measure can only be conferred on the Republic of Croatia, if and when the following requirements are fulfilled:

Članak 7.
USPOSTAVLJANJE I IMENOVANJE STRUKTURA ITIJELA ZA CENTRALIZIRANO ILI ZAJEDNIČKO UPRAVLJANJE

(1) U slučaju centraliziranog ili zajedničkog upravljanja, nacionalni koordinator programa IPA djeluje kao predstavnik Korisnika prema Komisiji. Brine se za održavanje bliske veze između Komisije i Korisnika i u pogledu općeg procesa pristupanja i u pogledu pomoći EU u pretpristupnom razdoblju u okviru programa IPA.

(2) Nacionalni koordinator programa IPA odgovoran je i za koordinaciju sudjelovanja Korisnika u odnosnim prekograničnim programima, kako s državama članicama tako i s drugim državama korisnicama, kao i u transnacionalnim, međuregionalnim ili programima morskih slivova u okviru drugih instrumenata Zajednice. Nacionalni koordinator programa IPA može delegirati zadatke u vezi s ovom potonjom odgovornosti na koordinatora prekogranične suradnje.

(3) U slučaju komponente Prekogranične suradnje, operativne strukture imenuje i uspostavlja Korisnik, u skladu s člankom 139. Provedbene uredbe o programu IPA.

Članak 8.
FUNKCIJE I ZAJEDNIČKE ODGOVORNOSTI STRUKTURA, DIREKCIJA I TIJELA

(1) Direkcijama i tijelima navedenim u prethodnom članku 6. dodjeljuju se funkcije i zajedničke odgovornosti kako je navedeno u DODATKU A ovom Okvirnom sporazumu.

(2) Posebne dodjele funkcija i odgovornosti u vezi s pojedinom komponentom mogu se odrediti u Sektorskim sporazumima ili Sporazumima o financiranju. Ne smiju biti u suprotnosti s osnovnim pristupom odabranim za dodjelu funkcija i zajedničkih odgovornosti kako je prikazano u DODATKU A.

(3) Ukoliko je u okviru decentraliziranog upravljanja određenim osobama dodijeljena odgovornost za neku aktivnost u vezi s upravljanjem, provedbom i kontrolom programa, Korisnik je dužan takvim osobama omogućiti izvršavanje dužnosti povezanih s tom odgovornosti uključujući i u slučajevima u kojima nema hijerarhijske veze između njih i direkcija koje sudjeluju u toj aktivnosti. Korisnik je posebno dužan tim osobama dati ovlast za uspostavljanje, kroz formalne sporazume o ulogama i odgovornostima između njih i odnosnih tijela:

a) odgovarajućeg sustava za razmjenu informacija, uključujući ovlast za traženje informacija i pravo pristupa dokumentaciji i osoblju na lokaciji, ako je potrebno,

b) standarda koje treba ispuniti,

c) postupaka koje treba slijediti.

Odjeljak III.
AKREDITACIJA I PRIJENOS OVLASTI UPRAVLJANJA U OKVIRU DECENTRALIZIRANOG UPRAVLJANJA

Članak 9.
ZAJEDNIČKI ZAHTJEVI

Upravljanje u vezi s nekom komponentom, programom ili mjerom može se prenijeti na Republiku Hrvatsku, samo ako i kada se ispune sljedeći zahtjevi:

a) The Beneficiary meets the conditions set to Article 56 of the Financial Regulation, in particular as regards the management and control systems. The management and control systems set up in the Republic of Croatia shall provide for effective and efficient control in at least the areas set out in the Annex to the IPA Implementing Regulation and as listed under No 1 c) of ANNEX A to this Framework Agreement. The Contracting Parties may define further provisions in Sectoral Agreements or Financing Agreements.

b) The competent accrediting officer has given accreditation to the national authorising officer both

• as the head of the national fund bearing overall responsibility for the financial management of EU funds in the Republic of Croatia and being responsible for the legality and regularity of the underlying transactions;

• with regard to national authorising officer's capacity to fulfil the responsibilities for the effective functioning of management and control systems under IPA.

The accreditation of the national authorising officer shall also cover the national fund as described in Annex A, 5.

c) The national authorising officer has given accreditation to the relevant operating structures.

Article 10

PROCEDURE FOR ACCREDITATION OF THE NATIONAL AUTHORISING OFFICER AND THE NATIONAL FUND BY THE COMPETENT ACCREDITING OFFICER

(1) Accreditation of the national authorising officer in accordance with Article 11 of the IPA Implementing Regulation is subject to his fulfilment of the applicable requirements set out in Article 11 of the said regulation and as further defined in Annex A, 4. This accreditation shall be supported by an audit opinion drawn up by an external auditor functionally independent from all actors in the management and control system. The audit opinion shall be based on examinations conducted according to internationally accepted auditing standards.

(2) The competent accrediting officer shall notify the Commission of the accreditation of the national authorising officer, not later than the notification of the accreditation of the first operating structure. The competent accrediting officer shall provide all relevant supporting information required by the Commission.

(3) The competent accrediting officer shall immediately inform the Commission of any changes concerning the national authorising officer or the national fund. Where a change affects the national authorising officer or the national fund in relation to the applicable requirements as set out in Article 11 of the IPA Implementing Regulation, the competent accrediting officer shall send to the Commission an assessment of the consequences of such a change on the validity of the accreditation. Where such a change is significant, the competent accrediting officer shall also notify the Commission of his decision concerning the accreditation.

Article 11

PROCEDURE FOR ACCREDITATION OF OPERATING STRUCTURES BY THE NATIONAL AUTHORISING OFFICER

(1) Accreditation of an operating structure is subject to its fulfilment of the requirements set out in Article 11 of the IPA Implementing Regulation. This assurance shall be supported by an audit opinion drawn up by an external auditor functionally independent from all actors in the management and control system. The audit opinion shall be based on examinations conducted according to internationally accepted auditing standards.

a) Korisnik ispunjava uvjete iz članka 56.(2) Financijske uredbe, posebno u pogledu sustava upravljanja i kontrole. Sustavi upravljanja i kontrole uspostavljeni u Republici Hrvatskoj osiguravaju djelotvornu i učinkovitu kontrolu najmanje u područjima navedenim u Dodatku Provedbene uredbe o programu IPA te kako je navedeno pod Brojem 1 c) u DODATKU A ovom Okvirnom sporazumu. Ugovorne stranke mogu dogovoriti dodatne uvjete u Sektorskim sporazumima ili Sporazumima o financiranju.

b) Dužnosnik nadležan za akreditaciju dao je akreditaciju nacionalnom dužnosniku za ovjeravanje ujedno

• i kao čelniku nacionalnog fonda koji nosi ukupnu odgovornost za financijsko upravljanje fondovima EU u Republici Hrvatskoj i odgovara za pravovaljanost i ispravnost odnosnih transakcija;

• i u pogledu sposobnosti nacionalnog dužnosnika za ovjeravanje da ispuni odgovornosti radi učinkovitog funkcioniranja sustava upravljanja i kontrole u okviru programa IPA.

Akreditacija nacionalnog dužnosnika za ovjeravanje pokriva i nacionalni fond, kako je opisano u Dodatku A, 5.

c) Nacionalni dužnosnik za ovjeravanje akreditirao je relevantne operativne strukture.

Članak 10.

POSTUPAK ZA AKREDITACIJU NACIONALNOG DUŽNOSNIKA ZA OVJERAVANJE I NACIONALNOG FONDA OD STRANE DUŽNOSNIKA NADLEŽNOG ZA AKREDITACIJU

(1) Akreditacija nacionalnog dužnosnika za ovjeravanje u skladu sa člankom 11. Provedbene uredbe o programu IPA podliježe njegovom ispunjavanju važećih zahtjeva iz članka 11. spomenute uredbe te kako je detaljnije određeno u Dodatku A, 4. Ovu akreditaciju prati revizijsko mišljenje koje sastavlja vanjski revizor funkcionalno neovisan od svih sudionika u sustavu upravljanja i kontrole. Revizijsko mišljenje zasnivat će se na ispitivanjima provedenim u skladu s međunarodno prihvaćenim revizijskim standardima.

(2) Dužnosnik nadležan za akreditaciju dužan je izvijestiti Komisiju o akreditaciji nacionalnog dužnosnika za ovjeravanje, najkasnije do izvijesti o akreditaciji prve operativne strukture. Dužnosnik nadležan za akreditaciju dužan je osigurati sve relevantne popratne podatke na zahtjev Komisije.

(3) Dužnosnik nadležan za akreditaciju dužan je smjesta izvjestiti Komisiju o svim promjenama glede nacionalnog dužnosnika za ovjeravanje ili nacionalnog fonda. U slučaju da promjena utječe na nacionalnog dužnosnika za ovjeravanje ili nacionalni fond u vezi s važećim zahtjevima iz članka 11. Provedbene uredbe o programu IPA, dužnosnik nadležan za akreditaciju Komisiji šalje procjenu o posljedicama takve promjene na valjanost akreditacije. Ukoliko je takva promjena značajna, dužnosnik nadležan za akreditaciju dužan je također izvijestiti Komisiju o svojoj odluci glede akreditacije.

Članak 11.

POSTUPAK ZA AKREDITACIJU OPERATIVNIH STRUKTURA OD STRANE NACIONALNOG DUŽNOSNIKA ZA OVJERAVANJE

(1) Akreditacija operativne strukture podliježe ispunjavanju zahtjeva iz članka 11. Provedbene uredbe o programu IPA. To jamstvo popraćeno je revizijskim mišljenjem koje izrađuje vanjski revizor, funkcionalno neovisan od svih sudionika u sustavu upravljanja i kontrole. Revizijsko mišljenje se temelji na ispitivanjima provedenim u skladu s međunarodno prihvaćenim revizijskim standardima.

(2) The national authorising officer shall notify the Commission of the accreditation of the operating structures and shall provide all relevant supporting information required by the Commission, including a description of the management and control systems.

Article 12
PROCEDURE FOR CONFERRAL OF MANAGEMENT POWERS BY THE COMMISSION

(1) The Commission shall confer management powers on the Beneficiary, only after the bodies and authorities referred to in Article 6 above have been designated and put in place and the conditions laid down in this article are fulfilled.

(2) Before the conferral of management powers, the Commission shall review the accreditations of the national authorising officer and the operating structures as laid down in Articles 10 and 11 above and examine the procedures and structures of any of the bodies or authorities concerned within the Republic of Croatia. This may include on-the-spot verifications by the services of the Commissions or subcontracted to an audit firm.

(3) The Commission may, in its decision to confer management powers, set further conditions, with a view to ensuring that the requirements referred to in Article 11 of the IPA Implementing Regulation are met. These further conditions must be fulfilled within a fixed period determined by the Commission for the conferral of management powers to remain effective.

(4) The Commission Decision on the conferral of management powers shall lay down the list of the ex ante controls, if any, to be performed by the Commission on the tendering of contracts, launch of calls for proposals and the award of contracts and grants. This list may vary with the component or the programme. The ex ante controls shall apply, depending on the component or programme, until the Commission allows for decentralised management without ex ante controls as referred to in Article 16 below.

Article 13
WITHDRAWAL OR SUSPENSION OF THE ACCREDITATION OF THE NATIONAL AUTHORISING OFFICER AND THE NATIONAL FUND

(1) After the conferral of management powers by the Commission, the competent accrediting officer shall be responsible for monitoring the continuing fulfilment of all the requirements for this accreditation to be maintained and shall inform the Commission of any significant change related thereto.

(2) If any of the applicable requirements set out in Article 11 of the IPA Implementing Regulation, are not, or are no longer, fulfilled, the competent accrediting officer shall either suspend or withdraw the accreditation of the national authorising officer, and shall immediately inform the Commission of his decision and of the reasons for his decision. The competent accrediting officer shall assure himself that those requirements are again fulfilled before restoring the accreditation. This assurance shall be supported by an audit opinion as specified in Article 10(1) above.

(3) Where the accreditation of the national authorising officer is withdrawn or suspended by the competent accrediting officer, the following provisions shall apply:

• The Commission shall cease to make transfers of funds to the Beneficiary during the period when the accreditation is not in force;

• During the period when the accreditation is not in force, all the euro accounts or the euro accounts for the components concerned shall be blocked and no payment made by the National Fund from those euros accounts which are blocked shall be considered eligible for Community funding;

(2) Nacionalni dužnosnik za ovjeravanje dužan je izvijestiti Komisiju o akreditaciji operativnih struktura i osigurati sve relevantne popratne podatke na zahtjev Komisije, uključujući opis sustava upravljanja i kontrole.

Članak 12.
POSTUPAK ZA PRIJENOS OVLASTI UPRAVLJANJA OD STRANE KOMISIJE

(1) Komisija prenosi ovlasti za upravljanje na Korisnika nakon imenovanja i uspostavljanja tijela i direkcija iz prethodnog članka 6. i nakon što se ispune uvjeti iz ovoga članka.

(2) Prije prijenosa ovlasti upravljanja, Komisija pregledava akreditacije nacionalnog dužnosnika za ovjeravanje i operativnih struktura kako je navedeno u prethodnim člancima 10. i 11. i provjerava postupke i strukture bilo kojeg od odnosnih tijela ili direkcija u Republici Hrvatskoj. Ovo može uključiti provjere na lokaciji od strane službi Komisije ili pod-ugovaranje nekoj revizorskoj kući.

(3) Komisija može, pri svojoj odluci o prijenosu ovlasti upravljanja, odrediti dodatne uvjete, u pogledu osiguranja ispunjavanja zahtjeva iz članka 11. Provedbene uredbe o programu IPA. Ti dodatni uvjeti moraju se ispuniti unutar utvrđenog roka koji određuje Komisija kako bi prijenos ovlasti upravljanja ostao na snazi.

(4) Odluka Komisije o prijenosu ovlasti upravljanja navodi popis ex ante kontrola, ako ih bude, koje će Komisija provesti o nadmetanju za ugovore, objavljivanju poziva na dostavu prijedloga i dodjeli ugovora i bespovratnih sredstava. Ovaj popis može se razlikovati ovisno o komponenti ili programu. Ex ante kontrole se primjenjuju, ovisno o komponenti ili programu, sve dok Komisija ne dopusti decentralizirano upravljanje bez ex ante kontrola kako je navedeno u donjem članku 16.

Članak 13.
POVLAČENJE ILI ODUZIMANJE AKREDITACIJE NACIONALNOG DUŽNOSNIKA ZA OVJERAVANJE I NACIONALNOG FONDA

(1) Nakon prijenosa ovlasti upravljanja s Komisije, dužnosnik nadležan za akreditaciju odgovoran je za nadzor trajnog ispunjenja svih zahtjeva da bi se ova akreditacija zadržala te je dužan obavijestiti Komisiju o svim značajnim promjenama s njom u vezi.

(2) Ukoliko bilo koji od važećih zahtjeva iz članka 11. Provedbene uredbe o programu IPA nije, ili više nije, ispunjen, dužnosnik nadležan za akreditaciju dužan je ili oduzeti ili povući akreditaciju nacionalnog dužnosnika za ovjeravanje te smjesta izvijestiti. Komisiju o svojoj odluci i razlozima za tu odluku. Dužnosnik nadležan za akreditaciju dužan je osobno se uvjeriti da su ti zahtjevi ponovno ispunjeni prije vraćanja akreditacije. Potvrdu prati revizijsko mišljenje kako je navedeno u prethodnom članku 10. stavku 1.

(3) U slučaju da dužnosnik nadležan za akreditaciju povuče ili oduzme akreditaciju nacionalnog dužnosnika za ovjeravanje, primjenjuju se sljedeće odredbe:

• Komisija prestaje prebacivati sredstva Korisniku za vrijeme razdoblja kada akreditacija nije na snazi;

• Tijekom razdoblja u kojem akreditacija nije na snazi, svi računi u eurima ili računi u eurima za predmetne komponente bit će blokirani, a isplate koje je Nacionalni fond izvršio s tih blokiranih računa u eurima neće se smatrati prihvatljivima za financiranje Zajednice;

• Without prejudice to any other financial corrections, the Commission may make financial corrections as laid down in Article 30 below against the Beneficiary in respect of its past non-compliance with the requirements for the conferral of management powers.

Article 14
WITHDRAWAL OR SUSPENSION OF THE ACCREDITATION OF THE OPERATING STRUCTURES

(1) After the conferral of management powers by the Commission, the national authorising officer shall be responsible for monitoring the continuing fulfilment of all the requirements for this accreditation to be maintained and shall inform the Commission and the competent accrediting officer of any significant change related thereto.

(2) If any of the requirements set out in Article 11 of the IPA Implementing Regulation are not, or are no longer, fulfilled, the national authorising officer shall either suspend or withdraw the accreditation of the operating structure concerned, and shall immediately inform the Commission and the competent accrediting officer of his decision and of the reasons for his decision.

The national authorising officer shall assure himself that those requirements are again fulfilled before restoring the accreditation concerned. This assurance shall be supported by an audit opinion as referred to in Article 11(1) above.

(3) Where the accreditation of an operating structure is withdrawn or suspended by the national authorising officer, the following provisions shall apply.

• The Commission shall make no transfers to the Beneficiary of funds relating to programmes or operations implemented by the operating structure concerned while its accreditation is suspended or withdrawn;

• Without prejudice to any other financial corrections, the Commission may make financial corrections as laid down in Article 30 below against the Beneficiary in respect of its past non-compliance with the requirements and conditions for the conferral of management powers;

• No new legal commitments made by the operating structure concerned shall be considered eligible during the period when the accreditation is not in force;

• The national authorising officer shall be responsible for taking any appropriate safeguard measures regarding payments made or contracts signed by the operating structure concerned.

Article 15
WITHDRAWAL OR SUSPENSION OF CONFERRAL OF MANAGEMENT POWERS

(1) The Commission shall monitor compliance with the requirements set out in Article 11 of the IPA Implementing Regulation.

(2) Irrespective of the decision by the competent accrediting officer to maintain, suspend or withdraw the accreditation of the national authorising officer, or of the decision by the national authorising officer to maintain, suspend or withdraw the accreditation of the operating structure, the Commission may withdraw or suspend the conferral of management powers at any time, in particular in the event that any of the requirements mentioned in Article 11 of the IPA Implementing Regulation are not, or no longer, fulfilled.

(3) Where the conferral of management powers is withdrawn or suspended by the Commission, the following provisions shall apply:

• The Commission shall cease to make transfers of funds to the Beneficiary;

• Without prejudice to any other financial corrections, the Commission may make financial corrections as laid down in Article 30 below against the Beneficiary in respect of its past non-compliance with the requirements for the conferral of management powers.

• Ne dovodeći u pitanje bilo koje druge financijske ispravke, Komisija može provoditi financijske ispravke kako je navedeno u donjem članku 30. protiv Korisnika u vezi s prošlim nepoštivanjem zahtjeva za prijenos ovlasti upravljanja.

Članak 14.
POVLAČENJE ILI ODUZIMANJE AKREDITACIJE OPERATIVNIH STRUKTURA

(1) Nakon prijenosa ovlasti upravljanja s Komisije, nacionalni dužnosnik za ovjeravanje odgovoran je za nadzor trajnog ispunjenja svih zahtjeva da bi se ova akreditacija zadržala te je dužan obavijestiti Komisiju i dužnosnika nadležnog za akreditaciju o svim značajnim promjenama s njom u vezi.

(2) Ukoliko bilo koji od zahtjeva iz članka 11. Provedbene uredbe o programu IPA nije, ili više nije, ispunjen, nacionalni dužnosnik za ovjeravanje dužan je ili oduzeti ili povući akreditaciju odnosne operativne strukture, te smjesta obavijestiti Komisiju i dužnosnika nadležnog za akreditaciju o svojoj odluci i razlozima za tu odluku.

Nacionalni dužnosnik za ovjeravanje dužan je uvjeriti se da su ti zahtjevi ponovno ispunjeni prije vraćanja predmetne akreditacije. Potvrdu pratiti revizijsko mišljenje kako je navedeno u prethodnom članku 11. stavku 1.

(3) U slučaju da nacionalni dužnosnik za ovjeravanje povuče ili oduzme akreditaciju operativne strukture, primjenjuju se sljedeće odredbe:

• Komisija neće Korisniku prebacivati sredstva u vezi s programima ili operacijama koje provode odnosna operativna struktura dok joj je akreditacija oduzeta ili povučena;

• Bez štete za bilo koje druge financijske korekcije, Komisija može provoditi financijske korekcije kako je navedeno u donjem članku 30. protiv Korisnika u vezi s prošlim nepoštivanjem zahtjeva i uvjeta za prijenos ovlasti upravljanja;

• Nove pravne obveze preuzete od strane odnosne operativne strukture ne smatraju se prihvatljivima za vrijeme trajanja razdoblja u kojem akreditacija nije na snazi;

• Nacionalni dužnosnik za ovjeravanje odgovoran je za poduzimanje odgovarajućih zaštitnih mjera u vezi s izvršenim isplatama ili potpisanim ugovorima od strane predmetne operativne strukture.

Članak 15.
POVLAČENJE ILI ODUZIMANJE PRIJENOSA OVLASTI UPRAVLJANJA

(1) Komisija nadzire poštivanje zahtjeva iz članka 11. Provedbene uredbe o programu IPA.

(2) Bez obzira na odluku dužnosnika nadležnog za akreditaciju da zadrži, oduzme ili povuče akreditaciju nacionalnog dužnosnika za ovjeravanje, ili na odluku nacionalnog dužnosnika za ovjeravanje da zadrži, oduzme ili povuče akreditaciju operativne strukture, Komisija može povući ili oduzeti prijenos ovlasti upravljanja u bilo kojem trenutku, posebno u slučaju da neki od zahtjeva spomenutih u članku 11. Provedbene uredbe o programu IPA nisu, ili više nisu, ispunjeni.

(3) U slučaju da Komisija povuče ili oduzme prijenos ovlasti upravljanja, primjenjuju se sljedeće odredbe:

• Komisija prestaje prebacivati sredstva Korisniku;

• Ne dovodeći u pitanje bilo koje druge financijske ispravke, Komisija može provoditi financijske ispravke kako je navedeno u donjem članku 30. protiv Korisnika u vezi s prošlim nepoštivanjem zahtjeva za prijenos ovlasti upravljanja.

The Commission may lay down other consequences of such a suspension or withdrawal in a specific Commission Decision

(4) The Commission Decision may lay down provisions concerning the suspension or withdrawal of the conferral of management powers in relation to specific bodies or authorities.

Article 16
DECENTRALISATION WITHOUT *Ex-ante* CONTROL BY THE COMMISSION

(1) Decentralisation without *ex-ante* control by the Commission shall be the objective for the implementation of all IPA components where assistance is implemented on a decentralised basis in accordance with Article 5 above. The timing for attainment of this objective may vary depending on the IPA Component concerned.

(2) Before dispensing with the *ex-ante* controls laid down in the Commission Decision on conferral of management, the Commission shall satisfy itself of the effective functioning of the management and control system concerned in accordance with the relevant Community and national rules. In particular, the Commission shall monitor the implementation, by the Beneficiary, of the roadmap included in the Financing Agreement, which may refer to a phased waiver of different types of *ex-ante* controls. The Commission shall take due account of the results achieved by the Beneficiary in this context, in particular in the provision of assistance and in the negotiation process.

Article 17
STATEMENT OF ASSURANCE BY THE NATIONAL AUTHORISING OFFICER

(1) The national authorising officer shall make an annual management declaration covering

• his overall responsibility, in his function as head of the national fund, for the financial management of EU funds in the Republic of Croatia and for the legality and regularity of the underlying transactions;

• his responsibility for the effective functioning of management and control systems under IPA.

This management declaration shall take the form of a statement of assurance to be presented to the Commission by 28 February each year with a copy to the competent accrediting officer.

(2) The Statement of Assurance shall be based on the national authorising officer's actual supervision of the management and control system throughout the financial year.

(3) The Statement of Assurance shall be drawn up according to the model attached in ANNEX B to this Framework Agreement.

(4) If the confirmations regarding the effective functioning of the management and control systems and the legality and regularity of underlying transactions required through the Statement of Assurance are not available, the national authorising officer shall inform the Commission, copy to the competent accrediting officer, of the reasons and potential consequences as well as of the actions being taken to remedy the situation and to protect the interests of the Community.

Article 18
ESTABLISHMENT OF REPORTS AND OPINIONS BY THE AUDIT AUTHORITY AND FOLLOW UP BY THE NATIONAL AUTHORISING OFFICER AND THE COMMISSION

(1) Subject to the detailed functions and responsibilities of the audit authority as set out ANNEX A to this Framework Agreement, the audit authority shall in particular establish the following reports and opinions:

Komisija može navesti ostale posljedice takvog oduzimanja ili povlačenja u posebnoj Odluci Komisije.

(4) Odluka Komisije može navesti odredbe glede oduzimanja ili povlačenja prijenosa ovlasti upravljanja u vezi s pojedinim tijelima ili direkcijama.

Članak 16.
DECENTRALIZACIJA BEZ *Ex-ante* KONTROLE KOMISIJE

(1) Decentralizacija bez *ex-ante* kontrole Komisije cilj je provedbe svih komponenti programa IPA gdje se pomoć provodi na decentraliziranoj osnovi u skladu s prethodnim člankom 5. Vrijeme postizanja ovog cilja može se razlikovati ovisno o odnosnoj Komponenti programa IPA.

(2) Prije odustajanja od *ex-ante* kontrola navedenih u Odluci Komisije o prijenosu upravljanja, Komisija je dužna uvjeriti se u djelotvorno funkcioniranje odnosnog sustava upravljanja i kontrole u skladu s relevantnim pravilima Zajednice i nacionalnim pravilima. Komisija posebno nadzire provedbu, od strane Korisnika, plana sadržanog u Sporazumu o financiranju, koji se može odnositi na postupno odricanje od različitih vrsta *ex-ante* kontrola. Komisija će propisno razmotriti rezultate koje Korisnik postiže u ovom kontekstu, posebno u pružanju pomoći i procesu pregovaranja.

Članak 17.
IZJAVA O JAMSTVU NACIONALNOG DUŽNOSNIKA ZA OVJERAVANJE

(1) Nacionalni dužnosnik za ovjeravanje daje godišnju izjavu o upravljanju koja obuhvaća

• njegovu ukupnu odgovornost, u funkciji čelnika nacionalnog fonda, za financijsko upravljanje fondovima EU u Republici Hrvatskoji za pravovaljanost i ispravnost predmetnih transakcija;

• njegovu odgovornost za učinkovito funkcioniranje sustava upravljanja i kontrole u okviru programa IPA.

Ova izjava o upravljanju bit će u obliku izjave o jamstvu koju treba dostaviti Komisiji do 28. veljače svake godine uz primjerak dužnosniku nadležnom za akreditaciju.

(2) Izjava o jamstvu temelji se na stvarnom nadzoru sustava upravljanja i kontrole koji provodi nacionalni dužnosnik za ovjeravanje tijekom financijske godine.

(3) Izjava o jamstvu sastavlja se prema priloženom primjeru u DODATKU B ovom Okvirnom sporazumu.

(4) Ukoliko potvrde glede djelotvornog funkcioniranja sustava upravljanja i kontrole i pravovaljanosti i ispravnosti predmetnih transakcija potrebne kroz Izjavu o jamstvu nisu dostupne, nacionalni dužnosnik za ovjeravanje dužan je izvijestiti Komisiju, uz presliku dužnosniku nadležnom za akreditaciju, o razlozima i mogućim posljedicama kao i o mjerama poduzetim za ispravak situacije i zaštitu interesa Zajednice.

Članak 18.
USPOSTAVLJANJE IZVJEŠĆA I MIŠLJENJA TIJELA NADLEŽNOG ZA REVIZIJU I POSTUPANJE NACIONALNOG DUŽNOSNIKA ZA OVJERAVANJE I KOMISIJE U SKLADU S NJIMA

(1) U skladu s razrađenim funkcijama i odgovornostima tijela nadležnog za reviziju kako je navedeno u DODATKU A ovom Okvirnom sporazumu, tijelo nadležno za reviziju posebno uspostavlja sljedeća izvješća i mišljenja:

a) An annual audit activity report according to the model in ANNEX C to this Framework Agreement;

b) An annual audit opinion on the management and control system according to the model in ANNEX D to this Framework Agreement;

c) An audit opinion on the final statement of expenditure for the closure of a programme or parts of a programme according to the model in ANNEX E to this Framework Agreement.

(2) Following receipt of the annual audit activity report and the annual audit opinion referred to in paragraph 1, the national authorising officer shall:

a) decide whether any improvements to the management and control systems are required, record the decisions in that respect and ensure the timely implementation of those improvements;

b) make any necessary adjustments to the payment applications to the Commission.

(3) The Commission may decide either to take follow-up action itself in response to the reports and opinions, for example by initiating a financial correction procedure, or to require the Beneficiary to take action, while informing the national authorising officer and the competent accrediting officer of its decision.

Section IV
GENERAL RULES FOR COMMUNITY FINANCIAL ASSISTANCE

Article 19.
ELIGIBILITY OF EXPENDITURE

(1) In the event of decentralised management, notwithstanding accreditations by the competent accrediting officer and the national authorising officer, contracts and addenda signed, expenditure incurred and payments made by the national authorities shall not be eligible for funding under IPA prior to the conferral of management by the Commission on the concerned structures and authorities. The end date for the eligibility of expenditure shall be laid down in Financing Agreements, where necessary.

(2) By way of derogation from paragraph 1,

a) technical assistance to support the setting up of management and control systems may be eligible prior to the initial conferral of management, for expenditure incurred after 1 January 2007;

b) expenditure following the launch of calls for proposals or calls for tenders may also be eligible if the call is launched prior to the initial conferral of management, subject to this initial conferral of management being in place within the time limits defined in a reserve clause to be inserted in the operations or calls concerned, and subject to prior approval of the documents concerned by the Commission. The calls for proposal or calls for tender concerned may be cancelled or modified depending on the decision on conferral of management.

(3) Expenditure financed under IPA shall not be the subject of any other financing under the Community budget.

(4) In addition to paragraph 1 to 3 above, more detailed rules on eligibility of expenditure may be set out in Financing Agreements or Sectoral Agreements.

Article 20
PROPERTY OF INTEREST

Any interest earned on any of the component-specific euro accounts remains the property of the Beneficiary. Interest generated by the financing by the Community of a programme shall be posted exclusively

a) Godišnje izvješće o obavljenim revizijama prema obrascu u DODATKU C ovom Okvirnom sporazumu;

b) Godišnje revizijsko mišljenje o sustavu upravljanja i kontrole prema obrascu u DODATKU D ovom Okvirnom sporazumu;

c) Revizijsko mišljenje o završnoj izjavi o izdacima radi zatvaranja programa ili dijelova programa prema obrascu u DODATKU E ovom Okvirnom sporazumu.

(2) Po primitku godišnjeg izvješća o obavljenim revizijama i godišnjeg revizijskog mišljenja iz stavka 1., nacionalni dužnosnik za ovjeravanje:

a) odlučuje jesu li potrebna poboljšanja u sustavima upravljanja i kontrole, bilježi odluke s tim u vezi i osigurava pravovremenu provedbu tih poboljšanja;

b) izvršava sve potrebne prilagodbe zahtjevima za plaćanje prema Komisiji.

(3) Komisija može odlučiti ili sama poduzeti popratne mjere kao odgovor na izvješća i mišljenja, na primjer, pokretanjem postupka financijske korekcije, ili zatražiti od Korisnika da poduzme mjere, i obavijestiti nacionalnog dužnosnika za ovjeravanje i dužnosnika nadležnog za akreditaciju o svojoj odluci.

ODJELJAK IV.
OPĆA PRAVILA ZA FINANCIJSKU POMOĆ ZAJEDNICE

Članak 19.
PRIHVATLJIVOST IZDATAKA

(1) U slučaju decentraliziranog upravljanja, neovisno o akreditacijama od strane dužnosnika nadležnog za akreditaciju i nacionalnog dužnosnika za ovjeravanje, potpisani ugovori i dodaci ugovorima, nastali izdaci i isplate od strane nacionalnih tijela neće biti prihvatljivi za financiranje u okviru programa IPA prije prijenosa upravljanja sa Komisije na odnosne strukture i tijela. Krajnji datum za prihvatljivost izdataka bit će naveden u Sporazumima o financiranju, gdje je to potrebno.

(2) U smislu derogacije iz stavka 1.,

a) tehnička pomoć kao podrška uspostavljanju sustava upravljanja i kontrole može biti prihvatljiva prije početnog prijenosa upravljanja, za izdatke nastale nakon 1. siječnja 2007. godine;

b) izdaci nastali nakon objave poziva na dostavu prijedloga ili poziva na dostavu ponuda mogu također biti prihvatljivi ukoliko je poziv objavljen prije početnog prijenosa upravljanja, pod uvjetom da je ovaj početni prijenos upravljanja uspostavljen u rokovima određenim u klauzuli o zadržavanju koja se unosi u odnosne operacije ili pozive, a podliježe prethodnom prihvaćanju odnosne dokumentacije od strane Komisije. Odnosni pozivi na dostavu prijedloga ili pozivi na dostavu ponuda mogu se otkazati ili mijenjati ovisno o odluci o prijenosu upravljanja.

(3) Izdaci koji se financiraju u okviru programa IPA nisu predmet nijednog drugog financiranja u okviru proračuna Zajednice.

(4) Osim prethodnog stavka 1. do 3., detaljniji propisi o prihvatljivosti izdataka mogu se navesti u Sporazumima o financiranju ili Sektorskim sporazumima.

Članak 20.
VLASNIŠTVO NAD KAMATOM

Kamata zarađena na bilo kojem od računa u eurima koji se odnose na pojedinu komponentu, ostaje u vlasništvu Korisnika. Kamata nastala financiranjem programa od strane Zajednice knjiži

to that programme, being regarded as a resource for the Beneficiary in the form of a national public contribution, and shall be declared to the Commission, at the time of the final closure of the programme.

Article 21
AUDIT TRAIL

The national authorising officer shall ensure that all the relevant information is available to ensure at all times a sufficiently detailed audit trail. This information shall include documentary evidence of the authorisation of payment applications, of the accounting and payment of such applications, and of the treatment of advances, guarantees and debts.

Article 22
AID INTENSITIES AND RATE OF COMMUNITY CONTRIBUTION

(1) The Community contribution shall be calculated in relation to the eligible expenditure, as defined in Part II of the IPA Implementing Regulation for each IPA component.

(2) Financing decisions adopting the annual or multi-annual programmes for each IPA component shall set the maximum indicative amount of the Community contribution and the subsequent maximum rate for each priority axis.

Section V
GENERAL RULES FOR IMPLEMENTATION

Article 23
RULES ON PROCUREMENT

(1) Assistance under all IPA components shall be managed in accordance with the rules for External Aid contained in the Financial Regulation. This shall not apply to assistance implemented under the transitional arrangements of Article 99 IPA Implementing Regulation regarding the Cross-Border Co-operation Component to that part of the programme that is implemented on Member States' territory, unless otherwise decided by the participating Member State.

(2) Results of tender procedures shall be published according to the rules referred to in paragraph 1 above and as further specified in Article 24(3) below.

(3) The rules of participation and origin as laid down in Article 19 of the IPA Framework Regulation shall apply to all contract award procedures under IPA.

(4) All service, supplies and work contracts shall be awarded and implemented in accordance with the procedures and standard documents laid down and published by the Commission for the implementation of external operations, in force at the time of the launch of the procedure in question, unless otherwise provided for in Sectoral or Financing Agreements.

Article 24
PUBLICITY AND VISIBILITY

(4) In the case of centralised and joint management, information on programmes and operations shall be provided by the Commission with the assistance of the national IPA co-ordinator as appropriate. In the case of decentralised management and in all cases for programmes or part of programmes under the cross-border co-operation component not implemented through shared management, the Beneficiary, in particular the national IPA co-ordinator, shall provide information on and publicise programmes and operations. In the case of shared management, the Member States and the Beneficiary shall provide information on and publicise programmes and operations. The information shall be addressed to the citizens and beneficiaries, with the aim of highlighting the role of the Community and ensuring transparency.

se isključivo na taj program, a smatra se kao sredstvo za Korisnika u obliku nacionalnog javnog doprinosa te se prikazuje Komisiji u trenutku završnog zatvaranja programa.

Članak 21.
TIJEK REVIZIJE

Nacionalni dužnosnik za ovjeravanje brine se da sve relevantne informacije budu dostupne kako bi se u svakom trenutku osigurao dovoljno detaljan tijek revizije. Te informacije uključuju dokumentirane dokaze o odobrenju zahtjeva za plaćanje, knjiženju i plaćanju takvih zahtjeva te o obradi predujmova, garancija i dugova.

Članak 22.
INTENZITETI POMOĆI I STOPA DOPRINOSA ZAJEDNICE

(1) Doprinos Zajednice obračunava se u vezi s prihvatljivim izdacima, kako je određeno u II. dijelu Provedbene uredbe o instrumentu IPA za svaku pojedinu komponentu instrumenta IPA.

(2) Odluke o financiranju kojima se usvajaju godišnji ili višegodišnji programi za svaku komponentu programa IPA određuju najviši indikativni iznos doprinosa Zajednice i sukladno s tim najvišu stopu za svaku osovine prioriteta.

ODJELJAK V.
OPĆA PRAVILA ZA PROVEDBU

Članak 23.
PRAVILA O NABAVI

(1) Pomoć u okviru svih komponenti programa IPA vodit će se u skladu s pravilima za vanjsku pomoć sadržanim u Financijskoj uredbi. Ovo ne vrijedi za pomoć koja se provodi prema prijelaznim odredbama članka 99. Provedbene uredbe o programu IPA u vezi s komponentom Prekogranične suradnje u onom dijelu programa koji se provodi na državnom području država članica, osim ako država članica sudionica nije odlučila drukčije.

(2) Rezultati postupaka nadmetanja objavljuju se u skladu s pravilima iz prethodnog stavka 1. te kako je detaljnije navedeno u donjem članku 24. stavku 3.

(3) Pravila za sudjelovanje i podrijetlo kako je navedeno u članku 19. Okvirne uredbe o programu IPA primjenjuju se na sve postupke dodjele ugovora u okviru programa IPA.

(4) Svi ugovori o pružanju usluga, nabavi roba i ustupanju radova dodjeljuju se i provode u skladu s postupcima i standardnom dokumentacijom koju navodi i objavljuje Komisija za provedbu vanjskih operacija, na snazi u trenutku pokretanja predmetnog postupka, osim ako drukčije nije određeno u Sektorskim sporazumima ili Sporazumima o financiranju.

Članak 24.
PROMIDŽBA I PREGLEDNOST

(1) U slučaju centraliziranog i zajedničkog upravljanja, informacije o programima i operacijama osigurava Komisija uz pomoć nacionalnog koordinatora programa IPA, po potrebi. U slučaju decentraliziranog upravljanja i u svim slučajevima za programe ili dijelove programa unutar komponente prekogranične suradnje koji se ne provode kroz podijeljeno upravljanje, Korisnik, posebno nacionalni koordinator programa IPA, osigurava informacije i promidžbu programa i operacija. U slučaju podijeljenog upravljanja, države članice i Korisnik osiguravaju informacije i promidžbu programa i operacija. Informacije se usmjeravaju na građane i korisnike, s ciljem naglašavanja uloge Zajednice i osiguranja transparentnosti.

(5) In the case of decentralised management, the operating structures shall be responsible for organising the publication of the list of the final beneficiaries, the names of the operations and the amount of Community funding allocated to the operations by means of the award of grants in the following way:

a) The publication shall be made according to a standard presentation, in a dedicated and easily accessible place of the Beneficiary's internet site. If such internet publication is impossible, the information shall be published by any other appropriate means, including the national official journal.

b) Publication shall take place during the fist half of the year following the closure of the budget year in respect of which the funds were attributed to the Beneficiary.

c) The Beneficiary shall communicate to the Commission the address of the place of publication. If the information is published otherwise, the Beneficiary shall give the Commission full details of the means used.

d) The operating structures shall ensure that the final beneficiary is informed that acceptance of funding is also an acceptance of their inclusion in this list of beneficiaries published. Any personal data included in this list shall nevertheless be processed in accordance with the requirements of Regulation (EC) No 45/2001 of the European Parliament and the Council of 18 December 2000 on the protection of individuals with regard to the processing of personal data by the Community institutions and bodies and on the free movement of such data[5], and with due observance of the requirements of security.

(4) In the case of decentralised management, the relevant bodies shall prepare a contract award notice, once the contract has been signed, and send it to the Commission for publication. The contract award notice may also be published by the beneficiary in the appropriate national publications.

(5) The Commission and the relevant national, regional or local authorities of the Beneficiary shall agree on a coherent set of activities to make available, and publicise, in the Republic of Croatia information about assistance under IPA. The procedures for implementing such activities shall be specified in the Sectoral or Financing Agreements.

(6) Implementation of the activities referred to in paragraph 4 shall be the responsibility of the final beneficiaries, and might be funded from the amount allocated to the relevant programmes or operations.

Article 25
GRANTING OF FACILITIES FOR THE IMPLEMENTATION OF PROGRAMMES AND EXECUTION OF CONTRACTS

(1) In order to ensure the effective implementation of programmes under IPA, the Beneficiary shall take all necessary measures to ensure:

a) that, in the case of service, supplies or works tender procedures, natural or legal persons eligible to participate in tender procedures pursuant to Article 23 above shall be entitled to temporary installation and residence where the importance of the contract so warrants. This right shall be acquired only after the invitation to tender has been launched and shall be enjoyed by the technical staff needed to carry out studies and other preparatory measures to the drawing up of tenders. This right shall expire one month after the decision of contract award;

b) that personnel taking part in Community financed activities and members of their immediate family are accorded no less favourable benefits, privileges and exemptions than those usually accor-

[5] OJ L 8, 12 January 2001, p. 1

(2) U slučaju decentraliziranog upravljanja, operativne strukture su odgovorne za organiziranje objavljivanja popisa krajnjih korisnika, naziva operacija i iznosa financiranja iz sredstava Zajednice alociranih na operacije dodjelom bespovratnih sredstava na sljedeći način:

a) Promidžba se obavlja prema standardnoj prezentaciji, na za to određenom i lako dostupnom mjestu na internetskim stranicama Korisnika. Ukoliko takva promidžba putem Interneta nije moguća, informacija se objavljuje bilo kojim drugim odgovarajućim sredstvom, uključujući nacionalni službeni list.

b) Promidžba se održava tijekom prvih šest mjeseci u godini nakon zatvaranja proračunske godine prema kojoj su sredstva dodijeljena Korisniku.

c) Korisnik je dužan Komisiji dostaviti adresu mjesta promidžbe. Ukoliko se informacije objavljuju drukčije, Korisnik je dužan Komisiji dostaviti potpune podatke o korištenim sredstvima.

d) Operativne strukture dužne su osigurati da krajnji korisnik bude informiran o tome da prihvaćanje sredstava ujedno predstavlja i prihvaćanje njihovog uključivanja na ovaj objavljeni popis korisnika. Svi osobni podaci sadržani u ovom popisu svejedno se obrađuju u skladu sa zahtjevima Uredbe (EZ) br. 45/2001 Europskoga parlamenta i vijeća od 18. prosinca 2000. o zaštiti osoba pri obradi osobnih podataka u ustanovama i tijelima Zajednice te o slobodnome protoku takvih podataka[5], i uz propisno poštivanje zahtjeva sigurnosti.

(3) U slučaju decentraliziranog upravljanja, nadležna tijela pripremaju obavijest o dodjeli ugovora, nakon potpisivanja ugovora, i šalju ga Komisiji radi objave. Obavijest o dodjeli ugovora može objaviti i korisnik u odgovarajućim nacionalnim publikacijama.

(4) Komisija i nadležna nacionalna, regionalna ili lokalna vlast Korisnika ugovaraju usklađen niz aktivnosti radi dostupnosti i promidžbe u Republici Hrvatskoj informacija o pomoći u okviru programa IPA. Postupci za provedbu takvih aktivnosti navode se u Sektorskim sporazumima i Sporazumima o financiranju.

(5) Provedba aktivnosti iz stavka 4. odgovornost je krajnjih korisnika, a može se financirati iz iznosa alociranog odnosnim programima ili operacijama.

Članak 25.
ODOBRAVANJE OLAKŠICA ZA PROVEDBU PROGRAMA I IZVRŠENJE UGOVORA

(1) U cilju osiguranja učinkovite provedbe programa u okviru programa IPA, Korisnik je dužan poduzeti sve potrebne mjere kako bi osigurao:

a) da, u slučaju postupaka nadmetanja radi pružanja usluga, nabave roba ili ustupanja radova, fizičke ili pravne osobe kvalificirane za sudjelovanje u postupcima nadmetanja u skladu s gornjim člankom 23. imaju pravo na privremeni smještaj i boravak tamo gdje to značaj ugovora opravdava. To se pravo stječe tek nakon što je objavljen poziv na dostavu ponuda, a uživa ga tehničko osoblje potrebno za provedbu istraživanja i drugih mjera koje prethode izradi ponuda. To pravo prestaje mjesec dana nakon odluke o dodjeli ugovora;

b) da se osoblju koje sudjeluje u aktivnostima koje financira Zajednica i članovima njihovih najužih obitelji ne mogu odobriti manje povoljne pogodnosti, povlastice i izuzeća od onih koji se obično

[5] SL L 8, 12. siječnja 2001., str. 1

ded to other international staff employed in the Republic of Croatia, under any other bilateral or multilateral agreement or arrangements for assistance and technical co-operation;

c) that personnel taking part in Community financed activities and members of their immediate family are allowed to enter the Republic of Croatia, to establish themselves in the Republic of Croatia, to work there and to leave the Republic of Croatia, as the nature of the underlying contract so justifies;

d) the granting of all permits necessary for the importation of goods, above all professional equipment, required for the execution of the underlying contract, subject to existing laws, rules and regulations of the Beneficiary;

e) that imports carried out under IPA will be exempted from customs duties, import duties and other fiscal charges;

f) the granting of all permits necessary for the re-export of the above goods, once the underlying contract has been fully executed;

g) the granting of authorisations for the import or acquisition of the foreign currency necessary for the implementation of the underlying contract and the application of national exchange control regulations in a non-discriminatory manner to contractors, regardless of their nationality or place of establishment;

h) the granting of all permits necessary to repatriate funds received in respect of the activity financed under IPA, in accordance with the foreign exchange control regulations in force in the Republic of Croatia.

(2) The Beneficiary shall ensure full co-operation of all relevant authorities. It will also ensure access to state-owned companies and other governmental institutions, which are involved or are necessary in the implementation of a programme or in the execution of the contract.

Article 26
RULES ON TAXES, CUSTOMS DUTIES AND OTHER FISCAL CHARGES

(1) Save where otherwise provided for in a Sectoral Agreement or a Financing Agreement, taxes, customs and import duties or other charges having equivalent effect are not eligible under IPA.

(2) The following detailed provisions shall apply:

a) Customs duties, import duties, taxes or fiscal charges having equivalent effect in the case of the import of goods under a Community financed contract are not eligible under IPA. The imports concerned shall be released from the point of entry into the Republic of Croatia for delivery to the contractor, as required by the provisions of the underlying contract and for immediate use as required for the normal implementation of the contract, without regard to any delays or disputes over the settlement of the above mentioned duties, taxes or charges;

b) Community financed contracts for services, supplies or works carried out by contractors registered in the Republic of Croatia or by external contractors shall not be subject in the Republic of Croatia to value added tax, documentary stamp or registration duties or fiscal charges having equivalent effect, whether such charges exist or are to be instituted. EC contractors registered in the Republic of Croatia shall be exempted from VAT for services rendered, goods supplied and/or works executed by them under EC contracts with the right of the contractors to offset or deduct input VAT paid in connection with the services rendered, the goods supplied and/or the works executed against any VAT collected by them for any of their other transactions. Should EC contractors not be able to make use of this possibility, they shall be entitled to obtain VAT refund for VAT paid in the Republic of Croatia directly from the tax authorities

odobravaju ostalom međunarodnom osoblju zaposlenom u Republici Hrvatskoj, na temelju bilo kojeg drugog dvostranog ili mnogostranog sporazuma ili dogovora za pomoć i tehničku suradnju;

c) da se osoblju koje sudjeluje u aktivnostima koje financira Zajednica i članovima njihovih najužih obitelji dopusti ulazak u Republiku Hrvatsku, njihovo nastanjivanje u Republici Hrvatskoj, rad i odlazak iz Republike Hrvatske, kako to priroda predmetnog ugovora opravdava;

d) izdavanje svih dozvola potrebnih za uvoz roba, prije svega profesionalne opreme, potrebnih za izvođenje predmetnog ugovora, u skladu s postojećim zakonima, pravilima i propisima Korisnika;

e) da će uvoz koji se obavlja u okviru instrumenta IPA biti oslobođen carina, uvoznih pristojbi i drugih fiskalnih troškova;

f) izdavanje svih dozvola potrebnih za ponovni izvoz gore spomenutih roba, nakon što predmetni ugovor bude u potpunosti izvršen;

g) izdavanje odobrenja za uvoz ili kupnju deviza potrebnih za provedbu predmetnog ugovora i primjena nacionalnih propisa o deviznoj kontroli na nediskriminirajući način prema izvođačima, bez obzira na njihovu nacionalnost ili poslovni nastan;

h) izdavanje svih dozvola potrebnih za iznošenje iz zemlje sredstava primljenih u vezi s aktivnosti koja se financira u okviru instrumenta IPA, u skladu s propisima o deviznoj kontroli u Republici Hrvatskoj.

(2) Korisnik je dužan osigurati punu suradnju svih relevantnih tijela. Osigurat će i pristup društvima u državnom vlasništvu i ostalim državnim institucijama, uključenim u ili potrebnim za provedbu programa ili za izvršenje ugovora.

Članak 26.
PRAVILA O POREZIMA, CARINSKIM PRISTOJBAMA I OSTALIM FISKALNIM TROŠKOVIMA

(1) Osim u slučaju kada je drukčije određeno u Sektorskom sporazumu ili Sporazumu o financiranju, porezi, carinske i uvozne pristojbe ili drugi troškovi s jednakim učinkom ne financiraju se iz sredstava programa IPA.

(2) Primjenjuju se sljedeće detaljne odredbe:

a) Carinske pristojbe, uvozne pristojbe, porezi ili fiskalni troškovi s jednakim učinkom u slučaju uvoza roba prema ugovoru koji se financira sredstvima Zajednice ne financiraju se iz sredstava programa IPA. Predmetni uvozi propuštaju se od mjesta ulaska u Republiku Hrvatsku radi isporuke izvođaču, kao što stoji u odredbama odnosnog ugovora i za neposredno korištenje potrebno za normalnu provedbu ugovora, bez obzira na kašnjenja ili sporove zbog rješavanja spomenutih pristojbi, poreza ili troškova;

b) Ugovori o pružanju usluga, nabavi roba ili ustupanju radova koje izvode izvođači registrirani u Republici Hrvatskoj ili vanjski izvođači, koji se financiraju iz sredstava Zajednice, u Republici Hrvatskoj ne podliježu plaćanju poreza na dodanu vrijednost, biljega ili pristojbi za registraciju ili fiskalnih troškova s jednakim učinkom, bilo da takvi troškovi već postoje ili će se tek uvesti. Izvođači iz EZ-a, registrirani u Republici Hrvatskoj, oslobođeni su plaćanja poreza na dodanu vrijednost (PDV-a) za pružene usluge, nabavljene robe i/ili radove koje su izvršili na temelju ugovora s EZ-om uz pravo izvođača na prebijanje ili smanjenje ulaznog PDV-a plaćenog u vezi s pruženim uslugama, nabavljenim robama i/ili izvršenim radovima na sav PDV koji su naplatili za bilo koju drugu svoju transakciju. Ukoliko izvođači iz EZ-a nisu u mogućnosti iskoristiti ovu mogućnost, imaju pravo na povrat PDV-a, plaćenog u Republici Hrvatskoj,

upon submission of a written request accompanied by the necessary documentation required under the national/local law for refund and by a certified copy of the underlying EC contract.

For the purposes of this Framework Agreement, the term «EC contractor» shall be construed as natural and legal persons, rendering services and/or supplying goods and/or executing works and/or executing a grant under an EC contract. The term «EC contractor» shall also cover pre-accession advisors, also known as resident twinning advisors, and experts included in a twinning covenant or contract. The term «EC contract» means any legally binding document through which an activity is financed under IPA and which is signed by the EC or the Beneficiary.

At least the same procedural privileges shall apply to such contractors as applicable to contractors under any other bilateral or multilateral agreement or arrangements for assistance and technical co-operation.

c) Profit and/or income arising from EC contracts shall be taxable in the Republic of Croatia in accordance with the national/local tax system. However, natural and legal persons, including expatriate staff, from the Member States of the European Union or other countries eligible under IPA, executing Community financed contracts shall be exempted from those taxes in the Republic of Croatia.

d) Personal and household effects imported for personal use by natural persons (and members of their immediate families), other than those recruited locally, engaged in carrying out tasks defined in technical co-operation contracts, shall be exempted from customs duties, import duties, taxes and other fiscal charges having equivalent effect, the said personal and household effects being re-exported or disposed of in the state, in accordance with the regulations in force in the Republic of Croatia after termination of the contract.

Article 27
SUPERVISION, CONTROL AND AUDIT BY THE COMMISSION AND THE EUROPEAN COURT OF AUDITORS

(1) All Financing Agreements as well as all resulting programmes and subsequent contracts shall be subject to supervision and financial control by the Commission including the European Anti-Fraud Office (OLAF) and audits by the European Court of Auditors. This includes the right of the Delegation of the Commission in the Republic of Croatia to carry out measures such as *ex-ante* verification of tendering and contracting carried out by the related operating structures, as long as *ex-ante* control has not been waived in accordance with Article 16 above. The duly authorised agents or representatives of the Commission and of OLAF shall have the right to carry out any technical and financial verification that the Commission or OLAF consider necessary to follow the implementation of a programme including visits of sites and premises at which Community financed activities are implemented. The Commission shall give the national authorities concerned advance notice of such missions.

(2) The Beneficiary shall supply all requested information and documents including any computerised data and take all suitable measures to facilitate the work of the persons instructed to carry out audits or inspections.

(3) The Beneficiary shall maintain records and accounts adequate to identify the services, supplies, works and grants financed under the related Financing Agreement in accordance with sound accounting procedures. The Beneficiary shall also ensure that the agents or representatives of the Commission including OLAF have the right to inspect all relevant documentation and accounts pertaining to items financed under the related Financing Agreement and

neposredno od poreznih tijela po podnošenju pismenog zahtjeva uz priloženu potrebnu dokumentaciju koju propisuje nacionalni/lokalni zakon za povrat i ovjerenu presliku predmetnog ugovora s EZ-om.

U svrhu ovog Okvirnog sporazuma, pojam »izvođač iz EZ-a« tumači se kao fizičke i pravne osobe, koje pružaju usluge i/ili nabavljaju robe i/ili izvode radove i/ili izvršavaju potporu na temelju ugovora s EZ-om. Pojam »izvođač iz EZ-a« obuhvaća i savjetnike za pretpristupno razdoblje, poznate i pod nazivom rezidentni savjetnici za twinning, i stručnjake uključene u twinning sporazum ili ugovor. Pojam »ugovor s EZ-om« znači svaki pravno obvezujući dokument putem kojeg se neka aktivnost financira u okviru programa IPA, a koju potpisuje EZ ili Korisnik.

Najmanje iste proceduralne povlastice primjenjuju se na takve izvođače kao što se primjenjuju na izvođače na temelju bilo kojeg drugog dvostranog ili mnogostranog sporazuma ili dogovora o pomoći i tehničkoj suradnji.

c) Dobit i/ili dohodak nastao iz ugovora s EZ-om, oporezuje se u Republici Hrvatskoj u skladu s nacionalnim/lokalnim poreznim sustavom. No fizičke i pravne osobe, uključujući osoblje privremeno nastanjeno izvan svoje zemlje, iz država članica Europske unije ili drugih država prihvatljivih u okviru IPA-e, koje izvršavaju ugovore koji se financiraju sredstvima Zajednice, oslobođene su tih poreza u Republici Hrvatskoj.

d) Osobna imovina i stvari kućanstva uvezeni za osobnu uporabu fizičkih osoba (i članova njihovih najužih obitelji), osim lokalno zaposlenih, koje obavljaju poslove određene u ugovorima o tehničkoj suradnji, oslobođena je plaćanja carinskih pristojbi, uvoznih pristojbi, poreza i drugih fiskalnih troškova s jednakim učinkom, s tim da navedena osobna imovina i stvari kućanstva budu ili ponovno izvezeni ili otuđeni u državi, u skladu s propisima koji su na snazi u Republici Hrvatskoj nakon prestanka ugovora.

Članak 27.
NADZOR, KONTROLA I REVIZIJA KOMISIJE I EUROPSKOG REVIZORSKOG SUDA

(1) Svi sporazumi o financiranju kao i iz njih proizašli programi i ugovori podliježu nadzoru i financijskoj kontroli od strane Komisije uključujući Europski ured za borbu protiv prijevara (European Anti-Fraud Office, OLAF) i revizije Europskog revizorskog suda. To uključuje pravo Delegacije Komisije u Republici Hrvatskoj na provedbu mjera kao što su *ex-ante* provjera natječajnih i ugovornih postupaka koje provode povezane operativne strukture, sve dok se od *ex-ante* kontrole ne odustane u skladu s prethodnim člankom 16. Valjano opunomoćeni zastupnici ili predstavnici Komisije i OLAF-a imaju pravo provoditi sve tehničke i financijske provjere koje Komisija ili OLAF smatraju potrebnima za praćenje provedbe programa uključujući obilaske lokacija i prostorija u kojima se provode aktivnosti financirane iz sredstava Komisije. Komisija o takvim misijama unaprijed izvještava nadležna nacionalna tijela.

(2) Korisnik je dužan dostaviti sve informacije i dokumente koji se od njega zatraže, uključujući sve računalne podatke i poduzeti sve odgovarajuće mjere kako bi olakšao rad osobama koje obavljaju revizije ili inspekcije.

(3) Korisnik je dužan održavati odgovarajuću evidenciju i račune za utvrđivanje usluga, roba, radova i potpora koji se financiraju na temelju povezanog Sporazuma o financiranju u skladu s dobrim računovodstvenim postupcima. Korisnik je također dužan osigurati da zastupnici ili predstavnici Komisije, uključujući OLAF, imaju pravo pregledati svu relevantnu dokumentaciju i račune koji se odnose na stavke koje se financiraju na temelju Sporazuma o financiranju

assist the European Court of Auditors to carry out audits relating to the use of Community funds.

(4) In order to ensure the efficient protection of the financial interests of the Community, the Commission including OLAF may also conduct documentary and on-the-spot checks and inspections in accordance with the procedural provisions of Council Regulation (EC, Euratom) No 2185/1996 of 11 November 1996 [6]. These checks and inspections shall be prepared and conducted in close collaboration with the competent authorities designated by the Beneficiary, which shall be notified in good time of the object, purpose and legal basis of the checks and inspections, so that they can provide all the requisite help. The Beneficiary shall identify a service which will assist at OLAF's request in conducting investigations in accordance with Council Regulation (EC, Euratom) No 2185/1996. If the Beneficiary wishes, the on-the-spot checks and inspections may be carried out jointly with them. Where the participants in Community financed activities resist an on-the-spot check or inspection, the Beneficiary, acting in accordance with national rules, shall give Commission/OLAF inspectors such assistance as they need to allow them to discharge their duty in carrying out an on-the-spot check or inspection.

The Commission/OLAF shall report as soon as possible to the Beneficiary any fact or suspicion relating to an irregularity which has come to its notice in the course of the on-the-spot check or inspection. In any event, the Commission/OLAF shall be required to inform the above-mentioned authority of the result of such checks and inspections.

(5) The controls and audits described above are applicable to all contractors and sub-contractors who have received Community funds including all related information to be found in the documents of the national fund of the Beneficiary concerning the national contribution.

(6) Without prejudice to the responsibilities of the Commission and the European Court of Auditors, the accounts and operations of the National Fund and, where applicable, operating structures may be checked at the discretion of the Commission by the Commission itself or by an external auditor assigned by the Commission.

Article 28
PREVENTION OF IRREGULARITY AND FRAUD, MEASURES AGAINST CORRUPTION

(1) The Beneficiary shall ensure investigation and effective treatment of suspected cases of fraud and irregularities and shall ensure the functioning of a control and reporting mechanism equivalent to that foreseen in the Commission Regulation (EC) No 1828/2006 of 8 December 2006[7]. In the case of suspected fraud or irregularity, the Commission shall be informed without delay.

(2) Furthermore, the Beneficiary shall take any appropriate measure to prevent and counter any active or passive corruption practices at any stage of the procurement procedure or grant award procedure or during the implementation of corresponding contracts.

(3) The Beneficiary, including the personnel responsible for the implementation tasks of the Community financed activities, undertakes to take whatever precautions are necessary to avoid any risk of conflict of interests and shall inform the Commission immediately of any such conflict of interest or any situation likely to give rise to any such conflict.

(4) The following definitions shall apply:

a) *Irregularity* shall mean any infringement of a provision of applicable rules and contracts resulting from an act or an omission by an economic operator which has, or would have, the effect of

[6] OJ L 292, 15 November 1996, p. 2
[7] OJ L 371, 27 December 2006, p. 4

i pomoći Europskom revizorskom sudu da provede revizije vezane uz korištenje sredstava Zajednice.

(4) Radi osiguranja učinkovite zaštite financijskih interesa Zajednice, Komisija uključujući OLAF može također provesti provjere i preglede dokumentacije i na licu mjesta u skladu s proceduralnim odredbama Uredbe Vijeća (EZ, Euratom) BR. 2185/1996 od 11. studenog 1996.[6].Ove provjere i pregledi biti će pripremljene i provedene u bliskoj suradnji s nadležnim tijelima koje odredi Korisnik, on će biti pravodobno obaviješten o predmetu, svrsi i pravnom utemeljenju ovih provjera i pregleda, kako bi oni mogli pružiti svu potrebnu pomoć. Korisnik će utvrditi službu koja će na traženje OLAF-a pomagati u provedbi istraga sukladno Uredbi Vijeća (EZ, Euroatom) br. 2185/1996. Ukoliko Korisnik želi, provjere na licu mjesta i pregledi mogu biti provedeni zajednički. Kada sudionici u aktivnostima koje financira Zajednica odbijaju provjere na licu mjesta ili preglede, Korisnik će, djelujući sukladno nacionalnim pravilima, pružiti Komisiji/inspektorima OLAF-a takvu pomoći kakvu oni trebaju kako bi im se omogućilo da obave svoje obveze u provedbi provjera na licu mjesta ili pregleda.

Komisija/OLAF će izvijestiti Korisnika čim prije je to moguće o svim činjenicama ili sumnjama vezanim uz nepravilnost o kojoj su stekli spoznaju tijekom provjere na licu mjesta ili pregleda. U svakom slučaju, Komisija/OLAF će morati izvijestiti gore spomenutu službu o rezultatima takvih provjera i pregleda.

(5) Prethodno opisane kontrole i revizije primjenjuju se na sve izvođače i podizvođače koji su primili sredstava Zajednice uključujući sve povezane informacije koje se mogu naći u dokumentima nacionalnoga fonda Korisnika u vezi s nacionalnim doprinosom.

(6) Ne dovodeći u pitanje odgovornosti Komisije i Europskog revizorskog suda, računi i operacije Nacionalnog fonda i, tamo gdje je to primjenjivo, operativnih struktura mogu se provjeravati prema vlastitoj odluci Komisije od strane same Komisije ili nekog vanjskog revizora kojeg imenuje Komisija.

Članak 28.
SPRJEČAVANJE NEPRAVILNOSTI I PRIJEVARE, MJERE PROTIV KORUPCIJE

(1) Korisnik je dužan osigurati provođenje istrage i učinkovito postupanje u slučajevima kod kojih postoji sumnja u prijevare i nepravilnosti i osigurati funkcioniranje mehanizma kontrole i izvješćivanja istovjetnog onome predviđenom u Uredbi Komisije (EZ) br. 1828/2006 od 8. prosinca 2006.[7]. Komisija mora bez odgađanja biti izvještena u slučaju da postoji sumnja u prijevaru ili nepravilnost.

(2) Nadalje, Korisnik je dužan poduzeti sve odgovarajuće mjere za sprječavanje i suzbijanje aktivne ili pasivne korupcije u bilo kojoj fazi postupka nabave ili dodjele bespovratne pomoći, kao i tijekom provedbe odgovarajućih ugovora.

(3) Korisnik, uključujući osoblje odgovorno za provedbu aktivnosti koje financira Zajednica, poduzet će sve mjere predostrožnosti koje su neophodne kako bi se izbjegao rizik sukoba interesa te će odmah izvijestiti Komisiju o bilo kakvom sukobu interesa ili situaciji koja bi mogla prouzročiti takav konflikt.

(4) Primjenjuju se sljedeće definicije:

a) *Nepravilnost* označava bilo kakvo kršenje odredbe primjenjivih propisa i ugovora koje proizlazi iz radnje ili propusta gospodar-

[6] OJ L, 15. studenog 1996, str. 2
[7] OJ L 371, 27. studenog 2006., str. 4

prejudicing the general budget of the European Union by charging an unjustified item of expenditure to the general budget.

b) *Fraud* shall mean any intentional act or omission relating to: the use or presentation of false, incorrect or incomplete statements or documents, which has as its effect the misappropriation or wrongful retention of funds from the general budget of the European Communities or budgets managed by, or on behalf of, the European Communities; non disclosure of information in violation of a specific obligation with the same effect; the misapplication of such funds for purposes other than those for which they are originally granted.

c) *Active corruption* is defined as the deliberate action of whosoever promises or gives, directly or through an intermediary, an advantage of any kind whatsoever to an official for himself or for a third party for him to act or to refrain from acting in accordance with his duty or in the exercise of his functions in breach of his official duties in a way which damages or is likely to damage the financial interests of the European Communities.

d) *Passive corruption* is defined as the deliberate action of an official, who, directly or through an intermediary, requests or receives advantages of any kind whatsoever, for himself or a third party, or accepts a promise of such advantage, to act or to refrain from acting in accordance with his duty or in the exercise of his functions in breach of his official duties in a way which damages or is likely to damage the financial interests of the European Communities.

Article 29
RECOVERY OF FUNDS IN CASE OF IRREGULARITY OR FRAUD

(1) Any proven case of irregularity or fraud discovered at any time during the implementation of assistance under IPA or as the result of an audit will lead to the recovery of the funds by the Commission from the Beneficiary.

(2) The national authorising officer shall recover the Community contribution paid to the Beneficiary from those who committed the irregularity, fraud or corruption or benefited from it, in accordance with national recovery procedures. The fact that the national authorising officer does not succeed in recovering all or part of the funds shall not prevent the Commission from recovering the funds from the Beneficiary.

Article 30
FINANCIAL CORRECTIONS

(1) In the case of decentralised management, in order to ensure that the funds are used in accordance with the applicable rules, the Commission shall apply clearance-of-accounts procedures or financial correction mechanisms in accordance with Article 53b(4) and 53c(2) of the Financial Regulation and as detailed in Sectoral Agreements or Financing Agreements.

(2) A financial correction may arise following either:

• identification of a specific irregularity, including fraud;

• identification of a weakness or deficiency in the management and control systems of the Beneficiary;

(3) If the Commission finds that expenditure under the programmes covered by IPA has been incurred in a way that has infringed applicable rules, it shall decide what amounts are to be excluded from Community financing.

(4) The calculation and establishment of any such corrections, as well as the related recoveries, shall be made by the Commission, following the criteria and procedures provided for in Articles 32, 33 and 34 below. Provisions on financial corrections which have been set down in Sectoral Agreements or Financing Agreements shall apply in addition to this Framework Agreement.

skog subjekta, a koje ima, ili može imati, učinak da utječe na opći proračun Europske unije kroz neopravdanu troškovnu stavku.

b) *Prijevara* označava bilo koju namjernu radnju ili propust vezan uz: korištenje ili predstavljanje krivih, netočnih ili nepotpunih izjava ili dokumenata, koje kao učinak ima krivo doznačavanje ili zadržavanje sredstava iz općeg proračuna Europskih zajednica ili proračuna kojima upravljaju Europske zajednice ili netko u njihovo ime; prikrivanje informacija čime se krši određena obveza s istim učinkom; pogrešna primjena takvih sredstava u svrhe različite od onih za koje su prvobitno dodijeljena.

c) *Aktivna korupcija* definira se kao nečija namjerna radnja kojom se službeniku, za njega ili za treću stranu, obećava ili daje, neposredno ili putem posrednika, prednost bilo koje vrste kako bi djelovao ili se suzdržao od djelovanja u skladu sa svojom obvezom, ili obavljao svoje funkcije protivno službenim dužnostima na način koji šteti, ili će vjerojatno štetiti, financijskim interesima Europskih zajednica.

d) *Pasivna korupcija* definira se kao namjerna radnja službenika koji neposredno, ili putem posrednika, traži ili prima bilo kakvu vrstu prednosti, za sebe ili treću stranu, ili prihvaća obećanje takve prednosti, kako bi djelovao ili se suzdržao od djelovanja u skladu sa svojom dužnošću, ili obavljao svoju funkciju protivno službenim dužnostima na način koji šteti, ili će vjerojatno štetiti, financijskim interesima Europskih zajednica.

Članak 29.
POVRAT SREDSTAVA U SLUČAJU NEPRAVILNOSTI ILI PRIJEVARE

(1) Bilo kakva dokazana nepravilnost ili prijevara otkrivena u bilo kojem trenutku tijekom provedbe pomoći u okviru programa IPA ili nakon revizije, dovest će do povrata sredstava Komisiji od strane Korisnika.

(2) Nacionalni dužnosnik za ovjeravanje dužan je vratiti doprinos Zajednice isplaćen Korisniku od onih koji su počinili nepravilnost, prijevaru ili korupciju ili se njome okoristili, u skladu s nacionalnim postupcima povrata. Činjenica da nacionalni dužnosnik za ovjeravanje ne uspije vratiti sve ili dio sredstava ne sprječava Komisiju da sredstva vrati od Korisnika.

Članak 30.
FINANCIJSKE ISPRAVKE

(1) U slučaju decentraliziranog upravljanja, radi osiguranja da se sredstva koriste u skladu s primjenjivim propisima, Komisija primjenjuje postupke obračuna ili mehanizme financijskih ispravki u skladu sa člankom 53.b(4). i 53.c(2). Financijske uredbe te kako je navedeno u Sektorskim sporazumima i Sporazumima o financiranju.

(2) Financijska ispravka se može javiti uslijed:

• utvrđivanja specifične nepravilnosti, uključujući prijevaru;

• utvrđivanja slabosti ili nedostatka u sustavima upravljanja i kontrole Korisnika;

(3) Ukoliko Komisija otkrije da je izdatak u okviru programa koji pokriva program IPA nastao na način kojim se krše primjenjiva pravila, odlučuje koji će iznosi biti isključeni iz financiranja iz sredstava Zajednice.

(4) Obračun i utvrđivanje takvih ispravki, kao i odnosnih povrata, izrađuje Komisija, slijedom kriterija i postupaka iz donjih članaka 32., 33. i 34. Odredbe o financijskim ispravkama koje su navedene u Sektorskim sporazumima ili Sporazumima o financiranju primjenjuju se uz ovaj Okvirni sporazum.

Article 31
FINANCIAL ADJUSTMENTS

In the case of decentralised management the national authorising officer, who bears in the first instance the responsibility for investigating irregularities, shall make the financial adjustments where irregularities or negligence are detected in operations or operational programmes, by cancelling all or part of the Community contribution to the operations or the operational programmes concerned. The national authorising officer shall take into account the nature and gravity of the irregularities and the financial loss to the Community contribution.

Article 32
CRITERIA FOR FINANCIAL CORRECTIONS

(1) The Commission may make financial corrections, by cancelling all or part of the Community contribution to a programme, in the situations referred to in Article 30(2) above.

(2) Where individual cases of irregularity are identified, the Commission shall take into account the systemic nature of the irregularity to determine whether flat-rate corrections, punctual corrections or corrections based on an extrapolation of the findings should be applied. For the Rural Development Component, criteria for financial corrections are set out in Financing Agreements or Sectoral Agreements.

(3) When deciding the amount of a correction, the Commission shall take into account the nature and gravity of the irregularity and/or the extent and financial implications of the weaknesses or the deficiencies found in the management and control system in the programme concerned.

Article 33
PROCEDURE FOR FINANCIAL CORRECTIONS

(1) Before taking a decision on a financial correction, the Commission shall inform the national authorising officer of its provisional conclusions and request his comments within two months.

Where the Commission proposes a financial correction on the basis of extrapolation or at a flat rate, the Beneficiary shall be given the opportunity to establish the actual extent of the irregularity, through an examination of the documentation concerned. In agreement with the Commission, the Beneficiary may limit the scope of this examination to an appropriate proportion or sample of the documentation concerned. Except in duly justified cases, the time allowed for this examination shall not exceed a period of two months after the two-month period referred to in the first subparagraph.

(2) The Commission shall take account of any evidence supplied by the Beneficiary within the time limits mentioned in paragraph 1.

(3) The Commission shall endeavour to take a decision on the financial correction within six months after opening the procedure as set out in paragraph 1.

Article 34
REPAYMENT

(1) Any repayment to the general budget of the European Union shall be effected before the due date indicated in the recovery order drawn up in accordance with Article 72 of the Financial Regulation. The due date shall be the last day of the second month following the issuing of the order.

(2) Any delay in repayment shall give rise to interest on account of late payment, starting on the due date and ending on the date of actual payment. The rate of such interest shall be one-and-a-half percentage points above the rate applied by the European Central Bank in its main refinancing operations on the first working day of the month in which the due date falls.

Članak 31.
FINANCIJSKA USKLAĐIVANJA

U slučaju decentraliziranog upravljanja, nacionalni dužnosnik za ovjeravanje, koji je prvi odgovoran za provođenje istrage o nepravilnostima, provodi financijska usklađenja u slučajevima gdje su otkrivene nepravilnosti ili propusti u operacijama ili operativnim programima, otkazivanjem cjelokupnog ili dijela doprinosa Zajednice predmetnim operacijama ili operativnim programima. Nacionalni dužnosnik za ovjeravanje uzima u obzir vrstu i težinu nepravilnosti i financijski gubitak za doprinos Zajednice.

Članak 32.
KRITERIJI ZA FINANCIJSKE ISPRAVKE

(1) Komisija može izvršiti financijske ispravke, otkazivanjem cjelokupnog ili dijela doprinosa Zajednice programu, u slučajevima iz gornjeg članka 30. stavka 2.

(2) U slučaju utvrđivanja pojedinačnih nepravilnosti, Komisija uzima u obzir sistemsku prirodu nepravilnosti u određivanju treba li primijeniti paušalne ispravke, točne ispravke ili ispravke zasnovane na ekstrapolaciji rezultata. Za komponentu Ruralnog razvoja, kriteriji za financijske ispravke navedeni su u Sporazumu o financiranju ili Sektorskim sporazumima.

(3) Komisija, prilikom odlučivanja o iznosu ispravke, uzima u obzir vrstu i težinu nepravilnosti i/ili opseg financijskih implikacija slabosti ili nedostataka utvrđenih u sustavu upravljanja i kontrole u predmetnom programu.

Članak 33.
POSTUPAK ZA FINANCIJSKE ISPRAVKE

(1) Prije donošenja odluke o financijskoj ispravci, Komisija obavještava nacionalnog dužnosnika za ovjeravanje o svojim privremenim zaključcima i zahtjeva njegove komentare u roku od dva mjeseca.

U slučaju da Komisija predloži financijsku ispravku na osnovi ekstrapolacije ili paušalne stope, Korisniku se daje mogućnost da utvrdi stvarni opseg nepravilnosti provjerom predmetne dokumentacije. U sporazumu s Komisijom, Korisnik može ograničiti opseg ove provjere na odgovarajuću mjeru ili uzorak odnosne dokumentacije. Osim u valjano opravdanim slučajevima, vrijeme dopušteno za ovu provjeru ne smije biti duže od dva mjeseca nakon dvomjesečnog razdoblja iz prve točke.

(2) Komisija je dužna razmotriti sve dokaze koje Korisnik dostavi unutar vremenskih rokova iz stavka 1.

(3) Komisija će nastojati donijeti odluku o financijskoj ispravci u roku od šest mjeseci nakon otvaranja postupka iz stavka 1.

Članak 34.
POVRAT SREDSTAVA

(1) Svaki povrat sredstava u opći proračun Europske unije izvršava se prije datuma dospijeća navedenog u nalogu za povrat sredstava sastavljenom u skladu s člankom 72. Financijske uredbe. Datum dospijeća je zadnji dan drugog mjeseca nakon izdavanja naloga.

(2) Svako kašnjenje s povratom sredstava uzrokuje nastanak kamate zbog kašnjenja s plaćanjem, počevši s datumom dospijeća i zaključno na datum stvarnog plaćanja. Stopa takve kamate je jedan i pol postotnih poena viša od stope koju primjenjuje Europska središnja banka u svojim glavnim operacijama refinanciranja na prvi radni dan u mjesecu u kojem pada datum dospijeća.

Article 35
RE-USE OF COMMUNITY CONTRIBUTION

(1) The resources from the Community contribution cancelled following financial corrections pursuant to Article 30 shall be paid to the Community Budget, including interest thereon.

(2) The contribution cancelled or recovered in accordance with Article 31 above may not be re-used for the operation or operations that were the subject of the recovery or the adjustment, nor, where the recovery or adjustment is made for a systemic irregularity, for existing operations within the whole or part of the priority axis in which the systemic irregularity occurred.

Article 36
MONITORING IN THE CASE OF DECENTRALISED MANAGEMENT, MONITORING COMMITTEES

(1) In the case of decentralised management, the Beneficiary shall, within six months after the entry into force of the first financing agreement, set up an IPA monitoring committee, in agreement with the Commission, to ensure coherence and coordination in the implementation of the IPA components.

(2) The IPA monitoring committee shall be assisted by sectoral monitoring committees set up under the IPA components. They shall be attached to programmes or components. They may include representatives of civil society, where appropriate. More detailed rules may be provided for in Financing Agreements or Sectoral Agreements.

(3) The IPA monitoring committee shall satisfy itself as to the overall effectiveness, quality and coherence of the implementation of all programmes and operations towards meeting the objectives set out in the multi-annual indicative planning documents and the financing agreements.

a) The IPA monitoring committee may make proposals to the Commission, the national IPA co-ordinator and the national authorising officer for any actions to ensure the coherence and coordination between the programmes and operations implemented under the different components, as well as for any cross-component corrective measures needed to ensure the achievement of the global objectives of the assistance provided, and to enhance its overall efficiency. It may also make proposals to the relevant sectoral monitoring committee(s) for decisions on any corrective measures to ensure the achievements of programme objectives and enhance the efficiency of assistance provided under the programmes or IPA component(s) concerned;

b) The IPA monitoring committee shall adopt its internal rules of procedure in compliance with a monitoring committee mandate established by the Commission, and within the institutional, legal and financial framework of the Republic of Croatia;

c) Unless otherwise provided in the monitoring committee mandate set out by the Commission, the following provisions shall apply:

aa) The IPA monitoring committee shall include among its members representatives of the Commission, the national IPA coordinator, the national authorising officer, representatives of the operating structures, and the strategic co-ordinator.

bb) A representative of the Commission and the national IPA coordinator shall co-chair the IPA monitoring committee meetings;

cc) The IPA monitoring committee shall meet at least once a year. Intermediate meetings may also be convened on a thematic basis.

Članak 35.
PONOVNA UPOTREBA DOPRINOSA ZAJEDNICE

(1) Sredstva iz doprinosa Zajednice koja su otkazana slijedom financijskih ispravki sukladno članku 30. uplaćuju se u Proračun Zajednice, uključujući kamatu na njih.

(2) Doprinos koji je otkazan ili vraćen u skladu s gornjim člankom 31. ne može se ponovno uporabiti za operaciju ili operacije koje su bile predmet povrata ili usklađivanja, niti, u slučaju kada je povrat ili usklađivanje provedeno zbog sistemske nepravilnosti, za postojeće operacije unutar cjelokupne ili dijela osovine prioriteta u kojoj je sustavna nepravilnost nastala.

Članak 36.
NADZOR U SLUČAJU DECENTRALIZIRANOG UPRAVLJANJA, NADZORNI ODBORI

(1) U slučaju decentraliziranog upravljanja, Korisnik je dužan, u roku od šest mjeseci nakon stupanja na snagu prvog sporazuma o financiranju, uspostaviti nadzorni odbor za program IPA, u suglasnosti s Komisijom, radi osiguranja usklađenosti i koordinacije u provedbi komponenti programa IPA.

(2) Nadzornom odboru programa IPA pomažu sektorski nadzorni odbori uspostavljeni u okviru komponenti programa IPA. Oni su vezani za programe ili komponente. Mogu uključivati predstavnike civilnoga društva, gdje je to prikladno. Detaljnija pravila mogu se osigurati u Sporazumima o financiranju ili Sektorskim sporazumima.

(3) Nadzorni odbor za program IPA dužan je uvjeriti se u opću djelotvornost, kvalitetu i usklađenost provedbe svih programa i operacija u cilju ostvarivanja ciljeva iz višegodišnjih indikativnih planskih dokumenata i sporazuma o financiranju.

a) Nadzorni odbor za program IPA može Komisiji, nacionalnom koordinatoru programa IPA i nacionalnom dužnosniku za ovjeravanje predlagati mjere za osiguranje usklađenosti i koordinacije između programa i operacija koje se provode u okviru raznih komponenti, kao i sve korektivne mjere u komponentama potrebne za osiguranje ostvarenja općih ciljeva pružene pomoći, i radi povećanja ukupne učinkovitosti. Može i relevantnom sektorskom nadzornom(im) odboru(ima) predlagati odluke o korektivnim mjerama da bi se osiguralo postizanje pojedinačnih ciljeva programa i povećala učinkovitost pomoći pružene u okviru programa ili predmetne(ih) komponente(i) programa IPA,

b) Nadzorni odbor za program IPA usvaja svoj interni poslovnik u skladu s mandatom nadzornog odbora koji utvrđuje Komisija, a unutar institucionalnog, zakonodavnog i financijskog okvira Republike Hrvatske,

c) Osim ako drukčije nije određeno u mandatu nadzornog odbora koji utvrđuje Komisija, primjenjuju se sljedeće odredbe:

aa) Članstvo nadzornog odbora za program IPA uključuje predstavnike Komisije, nacionalnog koordinatora programa IPA, nacionalnog dužnosnika za ovjeravanje, predstavnike operativnih struktura i strateškog koordinatora;

bb) Predstavnik Komisije i nacionalni koordinator programa IPA supredsjedaju na sastancima nadzornog odbora za program IPA;

cc) Nadzorni odbor za program IPA sastaje se najmanje jednom godišnje. Prijelazni sastanci mogu se sazivati na tematskoj osnovi.

Article 37
MONITORING IN THE CASE OF CENTRALISED AND JOINT MANAGEMENT

In the case of centralised and joint management, the Commission may undertake any actions it deems necessary to monitor the programmes concerned. In the case of joint management, these actions may be carried out jointly with the international organisation(s) concerned.

Article 38
ANNUAL AND FINAL REPORTS ON IMPLEMENTATION

(1) The operating structures shall draw up a sectoral annual report and a sectoral final report on the implementation of the programmes for which they are responsible, in compliance with the procedures defined for each IPA component in Part II of the IPA Implementing Regulation.

The sectoral annual reports on implementation shall cover the financial year. The sectoral final reports on implementation shall cover the whole period of implementation and may include the last sectoral annual report.

(2) The reports referred to in paragraph 1 shall be sent to the national IPA co-ordinator, the national authorising officer and to the Commission, after examination by the sectoral monitoring committees.

(3) On the basis of the reports referred to in paragraph 1, the national IPA co-ordinator shall send to the Commission and the national authorising officer, after examination by the IPA monitoring committee, annual and final reports on the implementation of assistance under the IPA Regulation.

(4) The annual report on implementation referred to in paragraph 3, which shall be sent by 31 August each year and for the first time in 2008, shall synthesise the different sectoral annual reports issued under the different components and shall include information about:

a) progress made in implementing Community assistance, in relation to the priorities set up in the multi-annual indicative planning document and the different programmes;

b) financial implementation of Community assistance.

(5) The final report on the implementation as referred to in paragraph 3 shall cover the whole period of implementation and may include the latest annual report mentioned in paragraph 4.

Article 39
CLOSURE OF PROGRAMMES UNDER DECENTRALISED MANAGEMENT

(1) After an application for final payment has been received by the Commission from the Beneficiary, a programme is considered closed as soon as one of the following occurs:

- payment of the final balance due by the Commission;
- issuance of a recovery order by the Commission;
- de-commitment of appropriations by the Commission.

(2) The closure of a programme does not prejudice the right of the Commission to undertake a financial correction at a later stage.

(3) The closure of a programme does not affect the obligations of the Beneficiary to continue to retain related documents.

(4) In addition to paragraph 1 to 3 above, more detailed rules on the closure of programmes may be set out in Financing Agreements or Sectoral Agreements.

Članak 37.
NADZOR U SLUČAJU CENTRALIZIRANOG I ZAJEDNIČKOG UPRAVLJANJA

U slučaju centraliziranog i zajedničkog upravljanja, Komisija može poduzeti sve mjere koje smatra potrebnim za nadzor predmetnih programa. U slučaju zajedničkog upravljanja, te mjere mogu se izvoditi zajednički s odnosnom međunarodnom organizacijom (ili više njih).

Članak 38.
GODIŠNJA I ZAVRŠNA IZVJEŠĆA O PROVEDBI

(1) Operativne strukture sastavljaju sektorsko godišnje izvješće i sektorsko završno izvješće o provedbi programa za koje su odgovorne, u skladu s postupcima određenim za svaku pojedinu komponentu programa IPA u II. dijelu Provedbene uredbe o programu IPA.

Sektorska godišnja izvješća o provedbi pokrivaju financijsku godinu. Sektorska završna izvješća o provedbi pokrivaju cjelokupno razdoblje provedbe, a mogu uključiti i posljednje sektorsko godišnje izvješće.

(2) Izvješća iz stavka 1. šalju se nacionalnom koordinatoru programa IPA, nacionalnom dužnosniku za ovjeravanje i Komisiji, nakon što ih provjere sektorski nadzorni odbori.

(3) Na osnovi izvješća iz stavka 1., nacionalni koordinator programa IPA šalje Komisiji i nacionalnom dužnosniku za ovjeravanje, nakon provjere od strane nadzornog odbora programa IPA, godišnja i završna izvješća o provedbi pomoći u okviru Uredbe o programu IPA.

(4) Godišnje izvješće o provedbi iz stavka 3., koje se šalje do 31. kolovoza svake godine i po prvi put 2008. godine, sažeto prikazuje različita sektorska godišnja izvješća izdana u okviru raznih komponenti te uključuje informacije o:

a) postignutom napretku u provedbi pomoći Zajednice, u odnosu na prioritete utvrđene u višegodišnjem indikativnom planskom dokumentu i različitim programima;

b) financijskoj provedbi pomoći Zajednice.

(5) Završno izvješće o provedbi kako je navedeno u stavku 3. pokriva cjelokupno razdoblje provedbe a može uključiti posljednje godišnje izvješće spomenuto u stavku 4.

Članak 39.
ZATVARANJE PROGRAMA U OKVIRU DECENTRALIZIRANOG UPRAVLJANJA

(1) Nakon što Komisija od Korisnika zaprimi zahtjev za konačnom isplatom, program se smatra zatvorenim čim dođe do jednog od sljedećeg:

- isplate konačnog salda dospjelog od strane Komisije;
- izdavanja naloga za povratom sredstava od strane Komisije;
- oslobađanja od obveze izdvajanja od strane Komisije.

(2) Zatvaranje programa ne dovodi u pitanje pravo Komisije da poduzme financijsku korekciju u kasnijoj fazi.

(3) Zatvaranje programa ne utječe na obveze Korisnika da i dalje zadrži odnosnu dokumentaciju.

(4) Osim gornjeg stavka 1. do 3., detaljnija pravila o zatvaranju programa mogu se utvrditi u Sporazumima o financiranju ili Sektorskim sporazumima.

Article 40
CLOSURE OF PROGRAMMES UNDER CENTRALISED AND JOINT MANAGEMENT

(1) A programme is closed when all the contracts and grants funded by this programme have been closed.

(2) After a final payment application has been received, a contract or grant is considered closed as soon as one of the following occurs:

• payment of the final amount due by the Commission;

• issuance of a recovery order by the Commission following receipt of the final payment application;

• de-commitment of appropriations by the Commission.

(3) The closure of a contract or grant does not prejudice the right of the Commission to undertake a financial correction at a later stage.

(4) In addition to paragraph 1 to 3 above, more detailed rules on the closure of programmes may be set out in Financing Agreements or Sectoral Agreements.

Section VI
FINAL PROVISIONS

Article 41
CONSULTATION

(1) Any question relating to the execution or interpretation of this Framework Agreement shall be the subject of consultation between the Contracting Parties leading, where necessary, to an amendment of this Framework Agreement.

(2) Where there is a failure to carry out an obligation set out in this Framework Agreement which has not been the subject of remedial measures taken in due time, the Commission may suspend the financing of activities under IPA after consultation with the Beneficiary.

(3) The Beneficiary may renounce in whole or in part the implementation of activities under IPA. The Contracting Parties shall set out the details of the said renunciation in an exchange of letters.

Article 42
SETTLEMENT OF DIFFERENCES, ARBITRATION

(1) Differences arising out of the interpretation, operation and implementation of this Framework Agreement, at any and all levels of participation, will be settled amicably through consultation as provided for under Article 41.

(2) In default of amicable settlement, either Contracting Party may refer the matter to arbitration in accordance with the Permanent Court of Arbitration Optional Rules for Arbitration Involving International Organisations and States in force at the date of this Framework Agreement.

(3) The language to be used in the arbitral proceedings shall be English. The appointing authority shall be the Secretary-General of the Permanent Court of Arbitration following a written request submitted by either Contracting Party. The Arbitrator's decision shall be binding on all Parties and there shall be no appeal.

Article 43
DISPUTES WITH THIRD PARTIES

(1) Without prejudice to the jurisdiction of the court designated in a contract as the competent court for disputes arising out of that contract between the parties to it, the European Community shall

Članak 40.
ZATVARANJE PROGRAMA U OKVIRU CENTRALIZIRANOG ILI ZAJEDNIČKOG UPRAVLJANJA

(1) Program je zatvoren kada su svi ugovori i bespovratna pomoć financirana iz ovog programa zatvoreni.

(2) Nakon zaprimanja konačnog zahtjeva za isplatom, ugovor ili bespovratna pomoć smatra se zatvorenim čim dođe do jednog od sljedećeg:

• isplate konačnog iznosa dospjelog od strane Komisije;

• izdavanja naloga za povratom sredstava od strane Komisije po primitku konačnog zahtjeva za isplatom;

• oslobađanja od obveze izdvajanja od strane Komisije.

(3) Zatvaranje ugovora ili bespovratne pomoći ne dovodi u pitanje pravo Komisije da poduzme financijsku korekciju u kasnijoj fazi.

(4) Osim gornjeg stavka 1. do 3., detaljnija pravila o zatvaranju programa mogu se utvrditi u Sporazumima o financiranju ili Sektorskim sporazumima.

DIO VI.
ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 41.
KONZULTACIJE

(1) Sva pitanja koja se odnose za izvršavanje ili tumačenje ovog Okvirnog sporazuma predmet su konzultacija između ugovornih stranaka i mogu dovesti, ako je potrebno, do izmjena i dopuna ovog Okvirnog sporazuma.

(2) Ako se ne izvrši obveza sadržana u ovom Okvirnom sporazumu te ako mjere kako bi se to ispravilo nisu pravodobno poduzete, Komisija može obustaviti financiranje aktivnosti u okviru programa IPA nakon konzultacije s Korisnikom.

(3) Korisnik se može u cjelini ili djelomično odreći provedbe aktivnosti u okviru programa IPA. Ugovorne stranke utvrđuju pojedinosti navedenog odricanja razmjenom pisama.

Članak 42.
RJEŠAVANJE RAZLIKA, ARBITRAŽA

(1) Razlike nastale uslijed tumačenja, upravljanja i provedbe ovog Okvirnog sporazuma, na bilo kojoj i svim razinama sudjelovanja, rješavat će se mirnim putem konzultacijama kako je određeno u članku 41.

(2) U slučaju da se ne uspije riješiti mirnim putem, svaka ugovorna stranka može pitanje podnijeti na arbitražu u skladu s Izbornim pravilima o arbitraži između međunarodnih organizacijama i država pri Stalnom arbitražnom sudištu na snazi na datum potpisivanja ovog Okvirnog sporazuma.

(3) Jezik koji će se koristiti u arbitražnom postupku bit će engleski jezik. Tijelo za imenovanje bit će glavni tajnik Stalnog arbitražnog sudišta na pisani zahtjev koji podnosi neka od ugovornih stranaka. Pravorijek arbitra je obvezujući za sve stranke i bez prava na žalbu.

Članak 43.
SPOROVI S TREĆIM STRANAMA

(1) Bez utjecaja na jurisdikciju suda određenog u ugovoru kao nadležnog suda za sporove nastale iz tog ugovora između stranaka u njemu, Europska komisija uživa na državnom području Republike

enjoy in the territory of the Republic of Croatia immunity from suit and legal process with respect to any dispute between the European Community and/or the Beneficiary and a third party, or between third parties, which directly or indirectly relates to the provision of Community Assistance to the Beneficiary under this Framework Agreement, except in so far as in any particular case the European Community has expressly waived its immunity.

(2) The Beneficiary shall in any legal or administrative proceedings before a court, tribunal or administrative instance in the Republic of Croatia defend this immunity and take a position which takes duly account of the interests of the European Community. Where necessary, the Beneficiary and the European Commission shall proceed with consultations on the position to take.

Article 44
NOTICES

(1) Any communication in connection with this Framework Agreement shall be made in writing and in the English language. Each communication must be signed and must be supplied as an original document or by fax.

(2) Any communication in connection with this Framework Agreement must be sent to the following addresses:

For the Commission:	For the Beneficiary:
European Commission	Central Office for Development
Directorate-General	Strategy and Co-ordination of EU Funds
Enlargement	Radnička cesta 80
1049 Brussels	10 000 Zagreb
BELGIUM	CROATIA
Faks: +32 (2) 295.95.40	Faks: +385 (1) 4569 150

Article 45
ANNEXES

The Annexes shall be deemed an integral part of this Framework Agreement.

Article 46
ENTRY INTO FORCE

This Framework Agreement shall enter into force on the date on which the Contracting Parties inform each other in writing of its approval in accordance with the existing internal legislation or procedure of each of the Parties.

Article 47
AMENDMENT

Any amendment agreed to by the Contracting Parties will be in writing and will form part of this Agreement. Such amendment shall come into effect on the date determined by the Contracting Parties.

Article 48
TERMINATION

(1) This Framework Agreement shall continue to be in force for an indefinite period unless terminated by written notification by one of the Contracting Parties.

(2) On termination of this Framework Agreement, any assistance still in the course of execution shall be carried out to its completion in accordance with this Framework Agreement and any Sectoral Agreement and Financing Agreement.

Hrvatske imunitet od parničnog i drugog zakonskog postupanja u vezi s bilo kojim sporom između Europske zajednice i/ili Korisnika i treće strane, ili između trećih strana, koji se neposredno ili posredno odnosi na pružanje pomoći Zajednice Korisniku prema ovom Okvirnom sporazumu, osim do one mjere do koje se u konkretnom slučaju Europska zajednica izričito odrekla svoga imuniteta.

(2) Korisnik je dužan u bilo kojem sudskom ili upravnom postupku pred sudom, tribunalom ili upravnom instancom u Republici Hrvatskoj braniti taj imunitet i zauzeti stav koji propisno štiti interese Europske komisije. Tamo gdje je to potrebno, Korisnik i Europska komisija pristupit će konzultacijama o stavu koji treba zauzeti.

Članak 44.
OBAVIJESTI

(1) Sve obavijesti u vezi s ovim Okvirnim sporazumom bit će u pisanom obliku i na engleskom jeziku. Svaka komunikacija mora biti potpisana i dostavljena kao izvorni dokument ili putem faksa.

(2) Svaka komunikacija u vezi s ovim Okvirnim sporazumom mora se slati na sljedeće adrese:

Za Komisiju:	Za Korisnika:
Europska Komisija	Središnji državni ured za razvojnu strategiju i koordinaciju fondova EU
Opća uprava za proširenje	Radnička cesta 80
1049 Brussels	10 000 Zagreb
BELGIJA	HRVATSKA
Faks: +32 (2) 295.95.40	Faks: +385 (1) 4569 150

Članak 45.
DODACI

Dodaci se smatraju sastavnim dijelom ovog Okvirnog sporazuma.

Članak 46.
STUPANJE NA SNAGU

Ovaj Okvirni sporazum stupa na snagu na datumkada se ugovorne stranke međusobno izvijeste pisanim putem o njegovom prihvaćanju u skladu s unutarnjim zakonodavstvom svake od stranaka.

Članak 47.
IZMJENE I DOPUNE

Sve izmjene i dopune dogovorene između ugovornih stranaka bit će u pisanom obliku i bit će dio ovog Sporazuma. Takve izmjene i dopune stupaju na snagu na datum koji odrede ugovorne stranke.

Članak 48.
PRESTANAK

(1) Ovaj Okvirni sporazum ostaje na snazi neodređeno vrijeme osim ako ga jedna od ugovornih stranaka na raskine uz pisanu obavijest.

(2) Po prestanku ovog Okvirnog sporazuma, sva pomoć koja je u tijeku izvršenja bit će provedena do svog ispunjenja u skladu s Okvirnim sporazumom i Sektorskim sporazumom i Sporazumom o financiranju.

Article 49.
LANGUAGE

This Framework Agreement is drawn up in two originals in the English language.

Done at Zagreb on 27 August 2007	Done at Zagreb on 27 August 2007
For the Government of the Republic of Croatia	For the Commission
Martina Dalić	**Vincent Degert**
State Secretary and National IPA Co-ordinator	Head of Delegation of the European Commission to the Republic of Croatia
Central Office for Development Strategy and Co-ordination of EU Funds	

ANNEX A

ALLOCATION OF FUNCTIONS AND COMMON RESPONSIBILITIES TO THE STRUCTURES, AUTHORITIES AND BODIES IN ACCORDANCE WITH ARTICLE 8 OF THE FRAMEWORK AGREEMENT BETWEEN THE COMMISSION AND THE BENEFICIARY OF 27 AUGUST 2007

Preliminary remark:

This list shows the main functions and common responsibilities of the structures, authorities and bodies concerned. It is not to be considered exhaustive. It supplements the core part of this Framework Agreement.

1) The Competent Accrediting Officer (CAO):

a) The CAO shall be appointed by the Beneficiary. He shall be a high-ranking official in the government or the state administration of the Republic of Croatia.

b) The CAO shall be responsible for issuing, monitoring and suspending or withdrawing the accreditation of the national authorising officer (NAO) both

• as the head of the national fund bearing overall responsibility for the financial management of EU funds in the Republic of Croatia and being responsible for the legality and regularity of the underlying transactions;

• with regard to the NAO's capacity to fulfil the responsibilities for the effective functioning of management and control systems under IPA.

The accreditation of the NAO shall also cover the national fund (NF).

The CAO shall notify the Commission of the accreditation of the NAO and shall inform the Commission of any changes regarding the accreditation of the NAO. This includes the provision of all relevant supporting information required by the Commission.

c) Prior to accrediting the NAO, the CAO shall satisfy himself that the applicable requirements set out in Article 11 of the IPA Implementing Rules are fulfilled. This includes the verification of the compliance of the management and control system set up by the Beneficiary for effective controls in at least the areas set out in the Annex to the IPA Implementing Regulation (accreditation criteria). This annex provides for the following overall requirements:

Članak 49.
JEZIK

Ovaj Okvirni sporazum je sastavljen u dva izvornika na engleskom jeziku.

Sastavljeno u Zagrebu, dana 27. kolovoza 2007.	Sastavljeno u Zagrebu, dana 27. kolovoza 2007.
Za Vladu Republike Hrvatske	Za Komisiju
Martina Dalić	**Vincent Degert**
Državni tajnik i Nacionalni IPA koordinator Središnji državni ured za razvojnu strategiju i koordinaciju fondova EU	Šef Delegacije Europske komisije u Republici Hrvatskoj

DODATAK A

DODJELA FUNKCIJA I ZAJEDNIČKIH ODGOVORNOSTI STRUKTURAMA, TIJELIMA I DIREKCIJAMA U SKLADU S ČLANKOM 8. OKVIRNOG SPORAZUMA IZMEĐU KOMISIJE I KORISNIKA OD 27. KOLOVOZA 2007.

Preliminarna napomena:

Ovaj popis prikazuje glavne funkcije i zajedničke odgovornosti odnosnih struktura, tijela i direkcija. Popis ne treba smatrati konačnim. Dopunjuje osnovni dio ovog Okvirnog sporazuma.

1) Dužnosnik nadležan za akreditaciju (DNA):

a) Dužnosnika nadležnog za akreditaciju imenuje Korisnik. Dužnosnik nadležan za akreditaciju je visoko pozicionirani dužnosnik u vladi ili državnoj upravi Republike Hrvatske.

b) Dužnosnik nadležan za akreditaciju odgovoran je za izdavanje, nadzor i oduzimanje ili povlačenje akreditacije nacionalnog dužnosnika za ovjeravanje (NDO) ujedno

• kao čelnika nacionalnog fonda koji ima ukupnu odgovornost za financijsko upravljanje sredstvima EU u Republici Hrvatskoj i odgovoran je za pravovaljanost i ispravnost predmetnih transakcija;

• u vezi sa sposobnosti nacionalnog dužnosnika za ovjeravanje da ispuni odgovornosti radi djelotvornog funkcioniranja sustava upravljanja i kontrole u okviru programa IPA.

Akreditacija nacionalnog dužnosnika za ovjeravanje pokriva i nacionalni fond (NF).

Dužnosnik nadležan za akreditaciju dužan je Komisiju izvijestiti o akreditaciji nacionalnog dužnosnika za ovjeravanje kao i izvijestiti Komisiju o svim promjenama u vezi s akreditacijom nacionalnog dužnosnika za ovjeravanje. To uključuje dostavljanje svih relevantnih popratnih informacija na zahtjev Komisije.

c) Prije akreditacije nacionalnog dužnosnika za ovjeravanje, dužnosnik nadležan za akreditaciju dužan je uvjeriti se da su ispunjeni primjenjivi zahtjevi iz članka 11. Provedbenih propisa za program IPA. To uključuje provjeru poštivanja sustava upravljanja i kontrole koje je Korisnik uspostavio radi djelotvornih kontrola najmanje u područjima iz Dodatka Provedbene uredbe o programu IPA (kriteriji za akreditaciju). Ovaj dodatak sadrži sljedeće opće zahtjeve:

• Control environment (establishment and management of the organisation and the staff) comprising ethics and integrity policies, irregularity management and reporting, staff planning, recruitment, training and appraisal including sensitive post management, sensitive functions and conflicts of interest, establishment of legal bases for bodies and individuals, formal establishment of accountability, responsibility, delegated responsibility and any necessary related authority for all tasks and positions throughout the organisation);

• Planning and risk management comprising risk identification, assessment and management, objective setting and allocation of resources against objectives, planning of the implementation process;

• Control activities (implementation of interventions) comprising verification procedures, procedures for supervision by accountable management of tasks delegated to subordinates, including annual statements of assurance from subordinate actors, rules for each type of procurement and calls for proposals, procedures including checklists for each step of procurement and calls for proposals, rules and procedures on publicity, payment procedures, procedures for monitoring the delivery of co-financing, budgetary procedures to ensure the availability of funds, procedures for continuity of operations, accounting procedures, reconciliation procedures, reporting of exceptions, amongst others exceptions to normal procedures approved at appropriate level, unapproved exceptions and control failures whenever identified, security procedures, archiving procedures, segregation of duties and reporting of internal control weaknesses;

• Monitoring activities (supervision of interventions), comprising internal audit with handling of audit reports and recommendations, evaluations;

• Communication (ensuring all actors receive information necessary to fulfil their role) comprising the regular coordination meetings between different bodies to exchange information on all aspects of planning and implementation and the regular reporting at all appropriate levels on efficiency and effectiveness of internal control.

2) The National IPA Coordinator (NIPAC):

a) The NIPAC shall be appointed by the Beneficiary. He shall be a high-ranking official in the government or the state administration of the Beneficiary.

b) He shall ensure the overall coordination of assistance under IPA.

c) The NIPAC shall ensure partnership between the Commission and the Beneficiary and close link between the general accession process and the use of pre-accession assistance under IPA. He shall bear the overall responsibility for

• the coherence and coordination of the programmes provided under IPA;

• the annual programming for the Transition Assistance and Institution Building Component at national level;

• the co-ordination of the participation of the Beneficiary in the relevant cross-border programmes both with Member States and with other Beneficiary countries, as well as the transnational, interregional or sea basins programmes under other Community instruments. The NIPAC may delegate the tasks relating to this co-ordination to a cross-border co-operation co-ordinator.

d) The NIPAC shall draw up and, after examination by the IPA monitoring committee, submit to the Commission the IPA annual and final reports on implementation as defined in Article 38 of this Framework Agreement and in Article 61(3) of the IPA Implementing Regulation. He shall send a copy of these reports to the NAO.

• Kontrolno okruženje (uspostavljanje i upravljanje organizacijom i zaposlenicima) što uključuje načela etike i integriteta, upravljanje i izvješćivanje o nepravilnostima, planiranje broja zaposlenih osoba, zapošljavanje, obuku i ocjenjivanje uključujući upravljanje osjetljivim radnim mjestima, osjetljivim funkcijama i sukobima interesa, uspostavljanje pravnih osnova za tijela i pojedince, formalno uspostavljanje odgovornosti, nadležnosti, delegirane nadležnosti i svih potrebnih povezanih ovlasti za sve zadatke i položaje u cijeloj organizaciji);

• Planiranje i upravljanje rizikom što uključuje utvrđivanje rizika, procjenu i upravljanje, utvrđivanje ciljeva i alokacije resursa prema ciljevima, planiranje procesa provedbe;

• Kontrolne aktivnosti (provedba mjera) što uključuje postupke provjere, postupke za nadzor kroz odgovorno upravljanje poslovima delegiranim na određene, uključujući godišnje izjave o jamstvu od određenih sudionika, pravila za svaku pojedinačnu vrstu nabave i poziva na dostavu prijedloga, procedure uključujući popise provjere za svaki korak nabave i poziva na dostavu prijedloga, pravila i procedure o promidžbi, procedure isplata, procedure za nadzor izvršavanja sufinanciranja, proračunske procedure da bi se osigurala dostupnost sredstava, procedure za kontinuitet operacija, računovodstvene procedure, procedure usuglašavanja, izvješćivanje o izuzecima, između ostalih o izuzecima uobičajenih procedura odobrenih na odgovarajućoj razini, neodobrenim izuzecima i utvrđenim propustima u kontroli, sigurnosne procedure, procedure arhiviranja, razdvajanje dužnosti i izvješćivanje i slabostima interne kontrole;

• Aktivnosti nadzora (nadzor intervencija), što uključuje internu reviziju uz sastavljanje revizijskih izvješća i preporuka, ocjena;

• Komunikacija (osiguranje da svi sudionici dobiju informacije koje su im potrebne za obavljanje njihove uloge) što uključuje redovne koordinacijske sastanke između različitih tijela radi razmjene informacija o svim aspektima planiranja i provedbe i redovito izvješćivanje na svim odgovarajućim razinama o učinkovitosti i djelotvornosti interne kontrole.

2) Nacionalni koordinator programa IPA (NKIPA):

a) Nacionalnog koordinatora programa IPA imenuje Korisnik. Nacionalni koordinator programa IPA je visoko pozicionirani dužnosnik u vladi ili državnoj upravi Korisnika.

b) Nacionalni koordinator programa IPA zadužen je za sveukupnu koordinaciju pomoći u okviru programa IPA.

c) Nacionalni koordinator programa IPA osigurava partnerstvo između Komisije i Korisnika i usku vezu između općeg procesa pridruživanja i korištenja pretpristupne pomoći u okviru programa IPA. Nacionalni koordinator programa IPA ima ukupnu odgovornost za

• usklađivanje i koordinaciju programa u okviru programa IPA;

• godišnje programiranje za komponentu Pomoći u tranziciji i jačanju institucija na nacionalnoj razini;

• koordinaciju sudjelovanja Korisnika u odnosnim programima prekogranične suradnje kako s Državama članicama tako i s drugim državama Korisnicama, kao i u programima transnacionalne, međuregionalne i suradnje u području morskoga sliva u okviru drugih instrumenata Zajednice. Nacionalni koordinator programa IPA može delegirati poslove koji se odnose na ovu koordinaciju na koordinatora programa prekogranične suradnje.

d) Nacionalni koordinator programa IPA sastavlja, a nakon što ih pregleda nadzorni odbor programa IPA, i podnosi Komisiji godišnja i završna izvješća o provedbi programa IPA kako je određeno u članku 40. ovog Okvirnog sporazuma i u članku 61. stavku 3. Provedbene uredbe o programu IPA. Primjerak tih izvješća šalje nacionalnom dužnosniku za ovjeravanje.

3) The Strategic Co-ordinator:

a) A strategic co-ordinator shall be appointed by the Beneficiary to ensure the co-ordination of the Regional Development Component and Human Resources Development Component under the responsibility of the national IPA co-ordinator. The strategic co-ordinator shall be an entity within the state administration of the Beneficiary with no direct involvement in the implementation of components concerned.

b) The strategic co-ordinator shall in particular:

• co-ordinate assistance granted under the Regional Development Component and the Human Resources Development Component;

• draft the strategic coherence framework as defined in Article 154 of the IPA Implementing Regulation;

• ensure co-ordination between sectoral strategies and programmes.

4) The National Authorising Officer (NAO):

The NAO shall be appointed by the Beneficiary. He shall be a high-ranking official in the government or the state administration of the Beneficiary.

The NAO shall fulfil the following functions and assume the following responsibilities:

a) As the head of the national fund, bearing overall responsibility for the financial management of EU funds in the Republic of Croatia and being responsible for the legality and regularity of the underlying transactions. The NAO shall in particular fulfil the following tasks as regards these responsibilities:

• providing assurance about the regularity and legality of underlying transactions;

• drawing up and submitting to the Commission certified statements of expenditure and payment applications; he shall bear overall responsibility for the accuracy of the payment application and for the transfer of funds to the operating structures and/or final beneficiaries;

• verifying the existence and correctness of the co-financing elements;

• ensuring the identification and immediate communication of any irregularity;

• making the financial adjustments required in connection with irregularities detected, in accordance with Article 50 of the IPA Implementing Regulation;

• being the contact point for financial information sent between the Commission and the Beneficiary.

b) being responsible for the effective functioning of management and control systems under IPA. The NAO shall in particular fulfil the following tasks as regards these responsibilities:

• being responsible for issuing, monitoring and suspending or withdrawing the accreditation of the operating structures;

• ensuring the existence and effective functioning of systems of management of assistance under IPA;

• ensuring that the system of internal control concerning the management of funds is effective and efficient;

• reporting on the management and control system;

• ensuring that a proper reporting and information system is functioning;

• following-up the findings of audit reports from the audit authority, in accordance with Article 18 of this Framework Agreement and Article 30(1) of the IPA Implementing Regulation;

• immediately notifying the Commission, with a copy of the notification to the CAO, any significant change concerning the management and control systems.

3) Strateški koordinator:

a) Strateškog koordinatora imenuje Korisnik kako bi osigurao koordinaciju komponente Regionalnog razvoja i komponente Razvoja ljudskih potencijala pod odgovornošću nacionalnog IPA koordinatora. Strateški koordinator je tijelo unutar državne uprave Korisnika stavljeno pod nadležnost nacionalnog koordinatora programa IPA i bez izravnog uključivanja u provedbu predmetnih komponenti.

b) Strateški koordinator posebno:

• koordinira pomoć dodijeljenu u okviru komponente Regionalnog razvoja i komponente Razvoja ljudskih potencijala;

• izrađuje nacrt okvira za usklađivanje strategija kako je navedeno u Članku 154. Provedbene uredbe o programu IPA;

• osigurava koordinaciju između sektorskih strategija i programa.

4) Nacionalni dužnosnik za ovjeravanje (NDO):

Nacionalnog dužnosnika za ovjeravanje imenuje Korisnik. Nacionalni dužnosnik za ovjeravanje je visoko pozicionirani dužnosnik u vladi ili državnoj upravi Korisnika.

Nacionalni dužnosnik za ovjeravanje obavlja sljedeće funkcije i preuzima sljedeće odgovornosti:

a) Kao čelnik nacionalnog fonda, nosi ukupnu odgovornost za financijsko upravljanje fondovima EU u Republici Hrvatskoj i odgovoran je za pravovaljanost i ispravnost predmetnih transakcija. Nacionalni dužnosnik za ovjeravanje posebno obavlja sljedeće poslove u pogledu tih odgovornosti:

• osiguranje pravovaljanosti i ispravnosti predmetnih transakcija;

• sastavljanje i podnošenje potvrđenih izjava o izdacima i zahtjeva za plaćanje Komisiji; nosi ukupnu odgovornost za točnost zahtjeva za plaćanje i za prijenos sredstava na operativne strukture i/ili krajnje korisnike;

• potvrđivanje dostupnosti i valjanosti elemenata za sufinanciranje;

• utvrđivanje i promptno obavještavanje o nepravilnostima;

• financijske ispravke slijedom eventualno uočenih nepravilnosti, u skladu s člankom 50. Provedbene uredbe o programu IPA;

• osoba za kontakt o financijskim informacijama koje se šalju između Komisije i Korisnika.

b) odgovoran je za djelotvorno funkcioniranje sustava upravljanja i kontrole u okviru programa IPA. Nacionalni dužnosnik za ovjeravanje posebno ispunjava sljedeće zadatke u pogledu tih odgovornosti:

• odgovoran je za izdavanje, nadzor i oduzimanje ili povlačenje akreditacije operativnim strukturama;

• osiguranje postojanja i djelotvornog funkcioniranja sustava upravljanja pomoći u okviru programa IPA;

• osiguranje da sustav unutarnje kontrole u pogledu upravljanja sredstvima bude djelotvoran i učinkovit;

• podnošenje izvješća o radu sustava upravljanja i kontrole;

• učinkovit rad sustava izvještavanja i pružanja informacija;

• praćenje ispunjavanja nalaza iz revizorskih izvješća, u skladu sa člankom 18. ovog Okvirnog sporazuma i člankom 30. stavkom 1. Provedbene uredbe o programu IPA;

• bez odgađanja obavještava Komisiju, uz primjerak izvijesti dužnosnika nadležnog za akreditaciju, o bilo kakvim značajnim promjenama u sustavima upravljanja i kontrole.

As corollary to the responsibilities under a) and b) above, the NAO shall establish an Annual Statement of Assurance as defined in Article 17 of this Framework Agreement and following ANNEX B to this Agreement, which shall include:

a) a confirmation of the effective functioning of the management and control systems;

b) a confirmation regarding the legality and regularity of the underlying transactions;

c) information concerning any changes in systems and controls, and elements of supporting accounting information.

If the confirmations regarding the effective functioning of the management and control systems and the legality and regularity of underlying transactions (a) and b) above) are not available, the NAO shall inform the Commission, copy to the CAO, of the reasons and potential consequences as well as of the actions being taken to remedy the situation and to protect the interests of the Community.

5) The National Fund (NF):

a) The NF shall be a body located in a State level Ministry of the Beneficiary and shall have central budgetary competence and act as central treasury entity.

b) The NF shall be in charge of tasks of financial management of assistance under IPA, under the responsibility of the NAO.

c) The NF shall in particular be in charge of organising the bank accounts, requesting funds from the Commission, authorising the transfer of funds from the Commission to the operating structures or to the final beneficiaries and the financial reporting to the Commission.

6) The Operating Structures:

a) An operating structure shall be established for each IPA component or programme to deal with the management and implementation of assistance under IPA. The operating structure shall be a body or a collection of bodies within the administration of the Beneficiary.

b) The operating structure shall be responsible for managing and implementing the IPA programme or programmes concerned in accordance with the principle of sound financial management. For those purposes, the operating structure shall carry a number of functions that include:

• drafting the annual or multi-annual programmes;

• monitoring programme implementation and guiding the work of the sectoral monitoring committee as defined in Article 36(2) of this Framework Agreement and in Article 59 of the IPA Implementing Regulation, notably by providing the documents necessary for monitoring the quality of implementation of the programmes;

• drawing up the sectoral annual and final implementation reports defined in Article 38(1) and (2) of this Framework Agreement and in Article 61(1) of the IPA Implementing Regulation and, after their examination by the sectoral monitoring committee, submitting them to the Commission the NIPAC and the NAO;

• ensuring that operations are selected for funding and approved in accordance with the criteria and mechanisms applicable to the programmes, and that they comply with the relevant Community and national rules;

• setting up procedures to ensure the retention of all documents regarding expenditure and audits required to ensure an adequate audit trail;

• arranging for tendering procedures, grant award procedures, the ensuing contracting, and making payments to, and recovery from, the final Beneficiary;

Kao nužna posljedica odgovornosti pod a) i b) kako je gore navedeno, nacionalni dužnosnik za ovjeravanje uspostavlja Godišnju izjavu o jamstvu kako je utvrđeno u članku 17. ovog Okvirnog sporazuma i sljedećeg DODATKA B ovom Sporazumu, koja uključuje:

a) potvrdu o učinkovitom radu sustava upravljanja i kontrole;

b) potvrdu o pravovaljanosti i ispravnosti odnosnih transakcija;

c) informacije o bilo kakvim promjenama u sustavima i kontrolama, i elementima popratnih računovodstvenih podataka.

Ukoliko potvrde u vezi s učinkovitim radom sustava upravljanja i kontrole i pravovaljanosti i ispravnosti odnosnih transakcija (gornjih a) i b) nisu dostupne, nacionalni dužnosnik za ovjeravanje dužan je izvijestiti Komisiju, uz primjerak dužnosniku nadležnom za akreditaciju, o razlozima i mogućim posljedicama kao i o mjerama koje se poduzimaju za ispravak situacije i zaštitu interesa Zajednice.

5) Nacionalni fond (NF):

a) Nacionalni fond je tijelo smješteno na razini državnog ministarstva Korisnika i nadležno je za središnji proračun te djeluje kao tijelo središnje riznice.

b) Nacionalni fond je zadužen za poslove financijskog upravljanja pomoći u okviru programa IPA, pod nadležnosti nacionalnog dužnosnika za ovjeravanje.

c) Nacionalni fond je posebno zadužen za organiziranje bankovnih računa, podnošenje zahtjeva za isplatom sredstava Komisiji, odobravanje prijenosa sredstava sa Komisije na operativne strukture ili na krajnje korisnike i podnošenje financijskih izvješća Komisiji.

6) Operativne strukture:

a) Po jedna operativna struktura uspostavlja se za svaku komponentu ili program IPA koja će se baviti upravljanjem i provedbom pomoći u okviru programa IPA. Operativna struktura je tijelo ili skupina tijela unutar uprave Korisnika.

b) Operativna struktura je odgovorna za upravljanje i provedbu programa IPA ili predmetnih programa u skladu s načelima dobrog financijskog upravljanja. U tu svrhu, operativna struktura ima nekoliko funkcija koje uključuju:

• pripremu godišnjih i višegodišnjih programa;

• nadzor provedbe programa i vođenje sektorskih nadzornih odbora kako je određeno u članku 36. stavku 2. ovog Okvirnog sporazuma i u članku 59. Provedbene uredbe o programu IPA, odnosno, osiguravanje dokumentacije potrebne za nadzor kvalitete provedbe programa;

• pripremu sektorskih godišnjih i završnih izvješća o provedbi iz članka 38. stavka 1. i 2. ovog Okvirnog sporazuma i članka 61. stavka 1. Provedbene uredbe o programu IPA, te nakon njihove provjere od strane sektorskog nadzornog odbora, podnošenje izvješća Komisiji, nacionalnom koordinatoru programa IPA i nacionalnom dužnosniku za ovjeravanje;

• osiguranje da su aktivnosti koje se financiraju odabrane i odobrene sukladno kriterijima i mehanizmima primjenjivim na te programe te da poštuju relevantna pravila Komisije i nacionalna pravila;

• uspostavljanje postupaka kako bi se osiguralo čuvanje dokumentacije u vezi s izdacima i potrebnim revizijama kako bi se osigurao odgovarajući tijek revizije;

• organizaciju natječajnih postupaka, dodjelu i potpisivanje ugovora, izvršenje plaćanja i povrat sredstava od krajnjeg korisnika;

• ensuring that all bodies involved in the implementation of operations maintain a separate accounting system or a separate accounting codification;

• ensuring that the NF and the NAO receive all necessary information on the procedures and verifications carried out in relation to expenditure;

• setting up, maintaining and updating the reporting and information system;

• carrying out verifications to ensure that the expenditure declared has actually been incurred in accordance with the applicable rules, the products or services have been delivered in accordance with the approval decision, and the payment requests by the final Beneficiary are correct: These verifications shall cover administrative, financial, technical and physical aspects of operations, as appropriate;

• ensuring internal audit of its different constituting bodies;

• ensuring irregularity reporting;

• ensuring compliance with the information and publicity requirements.

c) The heads of the bodies constituting the operating structure shall be clearly designated and shall be responsible for the tasks assigned to their respective bodies, in accordance with Article 8(3) of this Framework Agreement and with Article 11(3) of the IPA Implementing Regulation.

7) The Audit Authority:

a) The audit authority shall be designated by the Beneficiary and shall be functionally independent from all actors in the management and control system and comply with internationally accepted audit standards.

b) The audit authority shall be responsible for the verification of the effective and sound functioning of the management and control systems.

c) The audit authority, under the responsibility of its head, shall in particular fulfil the following functions and assume the following responsibilities:

• During the course of each year, establishing and fulfilling an annual audit work plan which encompasses audits aimed at verifying:

– the effective functioning of the management and control systems;

– the reliability of accounting information provided to the Commission.

The audit work shall include audits of an appropriate sample of operations or transactions, and an examination of procedures.

The annual audit work plan shall be submitted to the NAO and the Commission before the start of the year in question.

• submitting reports and opinions as follows:

– an annual audit activity report following the model in ANNEX C to this Framework Agreement and setting out the resources used by the audit authority, and a summary of any weaknesses found in the management and control system or in transaction findings from the audits carried out in accordance with the annual audit work plan during the previous 12 month period, ending on 30 September of the year concerned. The annual audit activity report shall be addressed to the Commission, the NAO and the CAO by 31 December each year. The first such report shall cover the period 1 January 2007 – 30 November 2007.

– an annual audit opinion following the model set out in ANNEX D to this Framework Agreement as to whether the management and control systems function effectively and conform to the requirements of this Framework Agreement and the IPA Implementing Regulation and/or any other agreements between the Commission and the Beneficiary. This opinion shall be addressed to the

• osiguranje da sva tijela sudionici u provedbi operacija održavaju poseban računovodstveni sustav ili posebnu računovodstvenu kodifikaciju;

• dostavu svih potrebnih informacija o postupcima i provjerama provedenim u vezi s izdacima prema Nacionalnom fondu i nacionalnom dužnosniku za ovjeravanje;

• uspostavu, održavanje i nadogradnju odgovarajućeg sustava izvještavanja i informiranja;

• potvrđivanje da su izdaci pristigli na naplatu učinjeni u skladu s primjenjivim pravilima, da je roba dostavljena i usluge izvršene sukladno relevantnoj odluci, te da su zahtjevi za plaćanje sa strane krajnjeg korisnika ispravni: Te potvrde pokrivaju administrativne, financijske, tehničke i fizičke aspekte operacija, kako je prikladno;

• osiguranje interne revizije svojih različitih sastavnih tijela;

• izvještavanje o nepravilnostima;

• poštivanje zahtjeva vezanih uz informiranje i promidžbu.

c) Čelnici tijela koja čine operativnu strukturu moraju biti jasno imenovani i odgovorni za zadatke koji su dodijeljeni njihovim odnosnim tijelima, u skladu sa člankom 8. stavkom 3. ovog Okvirnog sporazuma i člankom 11. stavkom 3. Provedbene uredbe o programu IPA.

7) Tijelo nadležno za reviziju:

a) Korisnik imenuje tijelo nadležno za reviziju koje je funkcionalno neovisno od svih sudionika u sustavu upravljanja i kontrole i poštuje međunarodno prihvaćane revizijske standarde.

b) Tijelo nadležno za reviziju odgovorno je za potvrđivanje djelotvornog i dobrog rada sustava upravljanja i kontrole.

c) Tijelo nadležno za reviziju, pod nadležnosti svoga čelnika, posebno ispunjava sljedeće funkcije i preuzima sljedeće odgovornosti:

• Tijekom svake godine, uspostavljanje i izvršavanje godišnjeg plana rada revizije koji obuhvaća revizije čiji je cilj potvrđivanje:

– djelotvornog rada sustava upravljanja i kontrole;

– pouzdanosti računovodstvenih podataka koji se dostavljaju Komisiji.

Rad revizije uključuje provođenje revizije na odgovarajućem uzorku operacija ili transakcija i provjeru procedura.

Godišnji plan rada revizije podnosi se nacionalnom dužnosniku za ovjeravanje i Komisiji prije početka predmetne godine.

• podnošenje izvješća i mišljenja kako slijedi:

– godišnje izvješće o obavljenim revizijama prema obrascu u DODATKU C ovom Okvirnom sporazumu i utvrđivanje resursa koje je tijelo nadležno za reviziju koristilo i sažetak svih slabosti otkrivenih u sustavu upravljanja i kontrole ili nalazima revizije transakcija izvršenih u skladu s godišnjim planom rada revizije tijekom prethodnih 12 mjeseci, zaključno na dan 30. rujna odnosne godine. Godišnje izvješće o obavljenim revizijama šalje se Komisiji, nacionalnom dužnosniku za ovjeravanje i dužnosniku nadležnom za akreditaciju do 31. prosinca svake godine. Prvo takvo izvješće pokriva razdoblje od 1. siječnja 2007. do 30. studenog 2007.

– godišnje revizijsko mišljenje prema obrascu u DODATKU D ovom Okvirnom sporazumu o tome rade li sustavi upravljanja i kontrole učinkovito i poštuju li zahtjeve ovog Okvirnog sporazuma i Provedbene uredbe o programu IPA i/ili drugih sporazuma između Komisije i Korisnika. Ovo se mišljenje šalje Komisiji, nacionalnom dužnosniku za ovjeravanje i dužnosniku nadležnom za akreditaciju.

Commission, the NAO and the CAO. It shall cover the same period and have the same deadline as the annual audit activity report.

– an opinion on any final statement of expenditure submitted to the Commission by the NAO, for the closure of any programme or of any part thereof. Where appropriate, the final statement of expenditure may include payment applications in the form of accounts submitted annually. This opinion shall address the validity of the final payment application, the accuracy of the financial information, and, where appropriate, be supported by a final audit activity report. It shall follow the model provided in ANNEX E to this Framework Agreement. It shall be sent to the Commission and to the CAO at the same time as the relevant final statement of expenditure submitted by the NAO, or at least within three months of the submission of that final statement of expenditure.

• Further specific requirements for the annual audit work plan and/or the reports and opinions mentioned under the previous bullet point may be set out in the Sectoral Agreements or Financing Agreements.

• With regard to the methodology for the audit work, reports and audit opinions, the audit authority must comply with international standards on auditing in particular as regards the areas of risk assessment, audit materiality and sampling. That methodology may be complemented by any further guidance and definitions from the Commission, notably in relation to an appropriate general approach to sampling, confidence levels and materiality.

ANNEX B

TO THE FRAMEWORK AGREEMENT BETWEEN THE COMMISSION AND THE GOVERNMENT OF THE REPUBLIC OF CROATIA

STATEMENT OF ASSURANCE[8]
Of the National Authorising Officer of the Republic of Croatia[9]

I, *(name, first name, official title or function),* National Authorising Officer of the Republic of Croatia herewith present to the Commission the [statement of expenditure] [accounts and statement of expenditure] of the Instrument for Pre-accession (IPA) for the Republic of Croatia for the financial year 01/01/20xx to 31/12/20xx.

I declare that I have put in place, and supervised the operation of, a management and internal control system relating to the IPA component [1 to 5] (Annual Management Declaration).

I confirm, based on my own judgment and on the information at my disposal, including, inter alia, the results of the work of the internal audit, that:

• The expenditure declared [and the accounts submitted] to the Commission during the financial year 01/01/20xx to 31/12/20xx give[10] [s], to the best of my knowledge, a true, complete and accurate view of the expenditure and receipts related to the IPA component [1 to 5] for the financial year mentioned above;

• The management and control system has functioned effectively to provide reasonable assurance on the legality and regularity of the underlying transactions including, inter alia, the adherence to the principles of sound financial management;

• The management and control system in operation for component [1 to 5] was not [significantly][11] changed as compared to the

[8] per component

[9] pursuant to Article 27 of the IPA Implementing Regulation

[10] option to be selected for component 5

[11] where appropriate

Pokriva isto razdoblje i ima iste rokove kao i godišnje izvješće o obavljenim revizijama.

– mišljenje o završnoj izjavi o izdacima koje nacionalni dužnosnik za ovjeravanje podnosi Komisiji, za zatvaranje nekog programa ili nekog njegovog dijela. Tamo gdje je to prikladno, završna izjava o izdacima može uključiti zahtjeve za plaćanje u obliku računa koji se podnose na godišnjoj osnovi. Ovo mišljenje bavi se valjanosti završnog zahtjeva za plaćanje, točnosti financijskih informacija i, tamo gdje je to prikladno, popraćeno je završnim izvješćem o obavljenim revizijama. Priprema se prema obrascu u DODATKU E ovom Okvirnom sporazumu. Šalje se Komisiji i dužnosniku nadležnom za akreditaciju u isto vrijeme kad i odnosna završna izjava o izdacima koju podnosi nacionalni dužnosnik za ovjeravanje ili najkasnije u roku od tri mjeseca od podnošenja te završne izjave o izdacima.

• Daljnji posebni zahtjevi za godišnji plan rada revizije i/ili izvješća i mišljenja iz prethodne točke mogu se utvrditi u Sektorskim sporazumima ili Sporazumima o financiranju.

• S obzirom na metodologiju rada revizije, izvješća i revizijska mišljenja, tijelo nadležno za reviziju mora poštivati međunarodne standarde o reviziji, posebno u pogledu područja procjene rizika, revizijske značajnosti i uzorkovanja. Ta se metodologija može upotpuniti daljnjim smjernicama i definicijama Komisije, posebno u vezi s odgovarajućim općim pristupom uzorkovanju, razinama povjerljivosti i značajnosti.

DODATAK B

OKVIRNOM SPORAZUMU IZMEĐU KOMISIJE I VLADE REPUBLIKE HRVATSKE

IZJAVA O JAMSTVU[8]
Nacionalnog dužnosnika za ovjeravanje Republike Hrvatske[9]

Ja, *(prezime, ime, službeni naziv ili funkcija),* nacionalni dužnosnik za ovjeravanje Republike[10] Hrvatske ovim dostavljam Komisiji [izjavu o izdacima] [račune i izjavu o izdacima] Instrumenta za pretpristupnu pomoć (IPA) za Republiku Hrvatsku za financijsku godinu 01. 01. 20xx do 31. 12. 20xx.

Izjavljujem da sam uspostavio i nadzirao rad sustava upravljanja i interne kontrole u vezi s komponentom programa IPA [1 do 5] (Godišnja izjava o upravljanju).

Potvrđujem, na osnovi svoje vlastite prosudbe i na osnovi informacija koje su mi na raspolaganju, uključujući, između ostalog, rezultate rada interne revizije, da:

• Izdaci prikazani [i računi podnijeti] Komisiji tijekom financijske godine 01. 01. 20xx do 31. 12. 20xx daju[e], po mom najboljem znanju, objektivno, potpuno i točno stanje izdataka i primitaka u vezi s komponentom programa IPA [1 do 5] za gore navedenu financijsku godinu,

• Sustav upravljanja i kontrole bio je djelotvoran kako bi osigurao prihvatljivo jamstvo pravovaljanosti i ispravnosti predmetnih transakcija, uključujući, između ostalog, poštivanje načela dobrog financijskog upravljanja,

• Sustav upravljanja i kontrole primijenjen za komponentu [1 do 5] nije se [značajno][11] promijenio u usporedbi s opisom danim

[8] po komponentama

[9] prema članku 27. Provedbene uredbe o programu IPA

[10] mogućnost koja se bira za komponentu 5

[11] gdje je to prikladno

description provided at the moment of submitting the application for conferral of management (taking into account of changes notified to the Commission in previous years);

• All relevant contractual agreements which could have a material effect on the expenditure declared [and the accounts submitted] during the reference period in the event of non-compliance have been complied with. There have been no incidences of non-compliance with Community rules that could have a material effect on the expenditure declared [and the accounts submitted] in the event of non-compliance.

I confirm that, where necessary, I have taken appropriate actions in respect of the reports and opinions from the audit authority issued to date in accordance with Article 29 of the IPA Implementing Rules.

[This assurance is, however, subject to the following reservations <also describe remedial actions>:

• …

• …].

Furthermore, I confirm that I am not aware of any undisclosed matter which could be damaging to the financial interest of the Community.

(Place and date of issue

_____

Signature

Name and official title or function of the National Authorising Officer)

ANNEX C

TO THE FRAMEWORK AGREEMENT BETWEEN THE COMMISSION AND THE GOVERNMENT OF THE REPUBLIC OF CROATIA

ANNUAL AUDIT ACTIVITY REPORT[12] of the Audit Authority of the Republic of Croatia[13]

addressed to

– the European Commission, Directorate–General …

– the Competent Accrediting Officer (CAO) of the Republic of Croatia and

– [copy to][14] the National Authorising Officer (NAO) of the Republic of Croatia

1. INTRODUCTION

- Identify the component/programme of IPA covered by the report
- Indicate the bodies that have been involved in preparing the report, including the Audit Authority itself
- Describe the steps taken for the preparation of the report
- Indicate the scope of the audits (including the expenditure declared to the Commission for the year concerned in respect of the relevant operations)
- Indicate the period which is covered by this annual audit activity report (previous 12 months ending on 30/09/20xx)

2. SUMMARY OF FINDINGS

- Describe the nature and extent of findings arisen from both systems and substantive testing. (Categorise these findings by reference to their level of importance – «major»,» «interme-

[12] per component

[13] pursuant to Article 29(s)(b) of the IPA Implementing Regulation

[14] option to be selected

u trenutku podnošenja zahtjeva za prijenos upravljanja (uzimajući u obzir promjene o kojima je Komisija bila obaviještena prethodnih godina),

• Poštovani su svi relevantni ugovorni odnosi koji bi mogli imati materijalne posljedice na prikazane izdatke [i podnijete račune] tijekom referentnog razdoblja u slučaju nepoštivanja. Nije bilo događaja nepoštivanja pravila Zajednice koji bi mogli imati materijalne posljedice na prikazane izdatke [i podnijete račune] u slučaju nepoštivanja.

Potvrđujem da sam, prema potrebi, poduzeo odgovarajuće mjere u vezi s izvješćima i mišljenjima tijela nadležnog za reviziju, koja su do danas izdana, u skladu s člankom 29. Provedbenih pravila IPA-e.

[Ovo jamstvo ipak podliježe sljedećim rezervacijama <opisati i mjere za ispravak >:

• …

• …].

Nadalje, potvrđujem da nisam upoznat s bilo kojim neobjavljenim pitanjem koje bi moglo štetiti financijskim interesima Zajednice.

(Mjesto i datum izdavanja

_____

Potpis

Ime i službeni naslov ili funkcija nacionalnog dužnosnika za ovjeravanje)

DODATAK C

OKVIRNOM SPORAZUMU IZMEĐU KOMISIJE I VLADE REPUBLIKE HRVATSKE

GODIŠNJE IZVJEŠĆE O OBAVLJENIM REVIZIJAMA[12] Tijela u Republici Hrvatskoj nadležnog za reviziju[13]

dostavlja se

– Europskoj komisiji, Općoj upravi …

– Dužnosniku nadležnom za akreditaciju (DNA) u Republici Hrvatskoj i

– [primjerak][14] Nacionalnom dužnosniku za ovjeravanje (NDO) u Republici Hrvatskoj

1. UVOD

- Utvrditi komponentu/program IPA-e koju izvješće pokriva
- Navesti tijela koja su bila uključena u pripremu izvješća, uključujući i samo Tijelo nadležno za reviziju
- Opisati korake koji su poduzeti za pripremu izvješća
- Navesti opseg obavljenih revizija (uključujući izdatke prikazane Komisiji za odnosnu godinu u vezi s relevantnim operacijama)
- Navesti razdoblje pokriveno ovim godišnjim izvješćem o obavljenim revizijama (prethodnih 12 mjeseci zaključno na dan 30. 9. 20xx.)

2. SAŽETAK NALAZA

- Opisati vrstu i opseg nalaza dobivenih i iz sustava i iz dokaznog ispitivanja. (Te nalaze podijeliti prema razini važnosti – »velika«,»srednja« i »mala«. Popis tih nalaza prikazan je u

[12] po komponentama

[13] prema članku 29. stavku 2(b) Provedbene uredbe o programu IPA

[14] mogućnost koja se bira

diate» and «minor». The list of these findings is shown in the annex to this report). Indicate those errors, which are considered systemic in nature and assess the probability of a possible subsequent qualification linked to the errors. Describe and quantify any irregularities encountered.

3. CHANGES IN MANAGEMENT AND CONTROL SYSTEMS

- Indicate any significant changes in the management and control systems as compared to the description provided for at the moment of submitting the application for conferral of management (decentralised management) and since the last annual audit activity report.
- Confirm whether or not the changes referred to have been communicated by the NAO in accordance with Annex A 4) b) of the Framework Agreement.

4. CHANGES TO THE ANNUAL AUDIT WORK PLAN

- Indicate any changes that have been made to the annual audit work plan or are proposed, giving explanations and reasons.
- Given the changes listed above, describe the audit approach adopted in response. Outline the implications of the changes and deviations, including an indication of the basis for selection of any additional audits in the context of the revised annual audit work plan.

5. SYSTEMS AUDITS

- Indicate the bodies that have carried out systems testing for the purpose of this report, including the Audit Authority itself.
- Attach a summary list of the audits carried out; indicate the materiality and confidence levels applied (%), where appropriate, and the date on which the audit report was forwarded to the Commission.
- Describe the basis for selection of the audits in the context of the annual audit work plan.
- Describe the principal findings and the conclusions drawn from the audit work for the management and control systems, including the adequacy of the audit trail and compliance with Community requirements and policies.
- Indicate any financial impact of findings.
- Provide information on the follow-up of the audit findings and in particular any corrective and preventive measures applied or recommended.

6. AUDITS OF SAMPLE OF OPERATIONS

- Indicate the bodies that have carried out substantive testing for the purpose of this report, including the Audit Authority itself.
- Attach a summary list indicating the number of audits carried out, the materiality and confidence levels applied (%), where appropriate, and the amount of expenditure checked, broken down by components, programme priority axis and/or measure if relevant, distinguishing between risk-based and statistical sampling, where appropriate. Provide the percentage of expenditure checked in relation to total eligible expenditure declared to the Commission (both for the period in question and cumulatively).
- Describe the basis for selection of the operations inspected.
- Describe the principal results of the substantive testing, indicating in particular, the overall rate of financial errors in proportion to the total expenditure audited resulting from the sample.
- Provide information on the follow-up of errors the application of any financial adjustments and/or any remedial action plan.
- Indicate any resulting financial corrections.

7. CO-ORDINATION BETWEEN AUDIT BODIES ANDSUPERVISORY WORK OF THE AUDIT AUTHORITY

- Describe the procedure for co-ordination between different national audit bodies and the audit authority itself (if applicable).

dodatku ovom izvješću). Navesti one pogreške, koje se smatraju sistemskim po svojoj prirodi i procijeniti vjerojatnost moguće daljnje kvalifikacije povezane s tim pogreškama. Opisati i količinski izraziti sve otkrivene nepravilnosti.

3. PROMJENE U SUSTAVIMA UPRAVLJANJA I KONTROLE

- Provjeriti je li opis sustava upravljanja i kontrole i organizacijske strukture u Izjavi o jamstvu nacionalnog dužnosnika za ovjeravanje točan ili nije. Ukoliko nije, navesti sve značajne promjene u sustavima upravljanja i kontrole koje nisu uključene u Izjavi o jamstvu.

4. PROMJENE U GODIŠNJEM PLANU REVIZIJE

- Navesti promjene koje su unijete u godišnjem planu revizije ili su predložene, uz objašnjenja i razloge.
- S obzirom na prethodno navedene promjene, opisati pristup revizije koji je usvojen kao odgovor. Naznačiti implikacije promjena i odstupanja, uključujući i naznaku osnove za odabir dodatnih postupaka revizije u kontekstu revidiranog godišnjeg plana revizije.

5. REVIZIJE SUSTAVA

- Navesti tijela koja su provela ispitivanje sustava u svrhu ovog izvješća, uključujući i samo tijelo zaduženo za reviziju.
- Priložiti sažeti popis obavljenih revizija; navesti primijenjene stupnjeve značajnosti i pouzdanosti (u %), gdje je prikladno, i datum kada je izvješće proslijeđeno Komisiji.
- Opisati osnovu za odabir revizija u kontekstu godišnjeg plana revizija.
- Opisati glavne nalaze i zaključke iz obavljenih revizija za sustave upravljanja i kontrole, uključujući adekvatnost tijeka revizije i poštivanje zahtjeva i politika Zajednice.
- Navesti sve financijske posljedice nalaza.
- Navesti podatke o praćenju nalaza revizije, a posebno o primijenjenim ili preporučenim mjerama ispravljanja i sprječavanja.

6. REVIZIJE UZORKA OPERACIJA

- Navesti tijela koja su provela dokazno ispitivanje u svrhu ovog izvješća, uključujući i samo Tijelo nadležno za reviziju.
- Priložiti sažeti popis s brojem obavljenih revizija, primijenjenih stupnjeva značajnosti i pouzdanosti (u %), gdje je prikladno, i iznos provjerenih izdataka, podijeljenih na komponente, osovine prioriteta programa i/ili mjere ukoliko je relevantno, razlikujući između uzorkovanja na osnovi rizika i statističke metode uzorkovanja, gdje je to prikladno. Navesti postotak provjerenih izdataka u odnosu na ukupne prihvatljive izdatke prijavljene Komisiji (i za predmetno razdoblje i kumulativno).
- Opisati osnovu za odabir provjerenih operacija.
- Opisati glavne rezultate dokaznog ispitivanja, posebno naznačiti ukupnu stopu financijskih pogrešaka u odnosu na ukupne izdatke nad kojima je obavljena revizija a koji su dobiveni iz uzorka.
- Navesti podatke o praćenju pogrešaka, primjeni financijskih ispravaka i/ili planu ispravaka.
- Navesti sve nastale financijske ispravke.

7. SURADNJA IZMEĐU REVIZIJSKIH TIJELA I NADZOR KOJI OBAVLJA TIJELO NADLEŽNO ZA REVIZIJU

- Opisati postupak za koordinaciju između različitih nacionalnih tijela za reviziju i samog tijela nadležnog za reviziju (ako je primjenjivo).

- Describe the procedure for supervision applied by the audit authority to other audit bodies (if applicable).

8. FOLLOW-UP OF PREVIOUS YEARS' AUDIT ACTIVITY

- Provide information, where appropriate, on the follow-up to audit recommendations and results of audits of operations from earlier years.

9. RESOURCES USED BY THE AUDIT AUTHORITY

- Describe the resources used in order to establish this Annual Audit Activity Report

ANNEX: Annual audit work plan for the reference year (*previous 12 months ending on 30/09/20xx*)

[List of findings according to point 2 above]

[List of changes according to point 4 above]

[Summary list according to point 5 above following the model enclosed]

[Summary list according to point 6 above following the model enclosed]

- Opisati postupak za nadzor koji primjenjuje tijelo nadležno za reviziju prema drugim revizijskim tijelima (ako je primjenjivo).

8. PRAĆENJE AKTIVNOSTI REVIZIJE IZ PRETHODNIH GODINA

- Navesti informacije, tamo gdje je prikladno, o praćenju preporuka revizije i rezultata obavljene revizije nad operacijama iz ranijih godina.

9. SREDSTVA KOJE JE KORISTILO TIJELO NADLEŽNO ZA REVIJIJU

- Opisati sredstva korištena u cilju izrade ovog godišnjeg izvješća o obavljenim revizijama

DODATAK: Godišnji plan revizija za referentnu godinu *(prethodnih 12 mjeseci zaključno na dan 30. 9. 20xx.*)

[Popis nalaza iz prethodne točke 2]

[Popis promjena iz prethodne točke 4]

[Sažeti popis iz prethodne točke 5 prema priloženom obrascu]

[Sažeti popis iz prethodne točke 6 prema priloženom obrascu]

[Summary list according to point 5 above] FOR SYSTEMS AUDITS

Date of performance of the systems audit	Programme/system audited	Auditing entity	Expenditure declared in reference year	Total cumulative expenditure declared	Basis of selection of the programme

[Summary list according to point 6 above] FOR DECLARED EXPENDITURE AND SAMPLE AUDITS

Fund	Reference (CCI no)	Programme	Expenditure declared in ref year	Expenditure in ref year audited for the random sample		Amount and percentage (error rate) of irregular expenditure in random sample (3)		Other expenditure audited (4)	Amount of irregular expenditure in other expenditure sample	Total expenditure declared cumulatively	Total expenditure audited cumulatively as a percentage of total expenditure declared cumulatively	Materiality level (%)	Confidence level (%)
				1.	2.	Amount	%	1.					

1. Amount of expenditure audited.
2. Percentage of expenditure audited in relation to expenditure declared to the Commission in the reference year.
3. Where the random sample covers more than one Fund or programme, the information is provided for the whole sample.
4. Expenditure from complementary sample and expenditure for random sample not in reference year.

[Sažeti popis iz prethodne točke 5] ZA REVIZIJE S STAVA

Datum obavljene revizije sustava	Program/sustav na kojem je obavljena revizija	Jedinica koja obavlja reviziju	Prikazani izdaci u referentnoj godini	Ukupni kumulativni prikazani izdaci	Osnova za odabir programa

[Sažeti popis iz prethodne točke 6] ZA PRIKAZANE IZDATKE I UZORKOVANE REVIZIJE

Fond	Referenca (CCI br.)	Program	Izdaci prikazani u ref. godini	Izdaci u ref. godini revidirani radi nasumičnog uzorka		Iznos i postotak (stopa pogreške) neredovitih izdataka u nasumičnom uzorku (3)		Ostali izdaci nad kojima je obavljena revizija (4)	Iznos neredovitih izdataka ostali izdaci iz uzorka	Ukupni izdaci prikazani kumulativno	Ukupni izdaci revidirani kumulativno kao postotak ukupnih izdataka prikazanih kumulativno	Stupanj značajnosti (%)	Stupanj povjerljivosti (%)
				1.	2.	Iznos	%	1.					

1. Visina izdataka nad kojima je obavljena revizija.
2. Postotak izdataka nad kojima je obavljena revizija u odnosu na izdatke prikazane Komisiji u referentnoj godini.
3. U slučaju u kojem nasumični uzorak pokriva više od jednog Fonda ili programa, informacije se daju za cijeli uzorak.
4. Izdaci iz dodatnog uzorka i izdaci iz nasumičnog uzorka koji nisu u referentnoj godini.

ANNEX D

TO THE FRAMEWORK AGREEMENT BETWEEN THE COMMISSION AND THE GOVERNMENT OF THE REPUBLIC OF CROATIA[15]

ANNUAL AUDIT OPINION
of the Audit Authority of the Republic of Croatia[16] on the management and control systems

addressed to

– the European Commission, Directorate-General ……,

– the Competent Accrediting Officer (CAO) of the Republic of Croatia and

– [copy to][17] the National Authorising Officer (NAO) of the Republic of Croatia

Introduction:

I (*name, first name, official title or function*), Head of the Audit Authority of the Republic of Croatia, (*name of Audit Authority designated*), have examined the functioning of the management and control systems for the operations under component [1 to 5] of the Instrument for pre-accession (IPA) during the previous 12-month period ended on (date), as presented in the description sent to the Commission on (date) at the moment of submitting the application for conferral of management (taking into account of changes notified to the Commission in previous years on (date) together with the changes identified in the annual audit activity report accompanying this opinion).

The objective of this examination is to issue an opinion on the conformity of the management and control systems with the Framework Agreement and/or any other agreements between the Commission and the Government of the Republic of Croatia in the framework of IPA and as to whether these management and control systems – designed to contribute to the production of reliable [statements of expenditure] [accounts and statements of expenditure][18] presented to the Commission and therefore to help to ensure, inter alia, the legality and regularity of the transactions underlying those statements – were operated effectively.

Respective responsibilities of the NAO and the auditors:

The NAO is responsible, inter alia, for the preparation and fair presentation of the Statement of Assurance in accordance with Article 25 of the IPA Implementing Regulation (IPA IR). This responsibility includes the expression of a representation as regards the truth, completeness and accuracy of the expenditure declared [and the accounts submitted] to the Commission, as well as whether the effective functioning of the management and control systems under IPA provides reasonable assurance as to the legality and regularity of transactions underlying the Statement.

The NAO should base his/her assessment upon all information at his/her disposal. This includes the work of the internal audit service.

My responsibility in this report – in accordance with Article 29(2)(b) 2nd indent of the IPA IR – is to express an opinion on the effective functioning of the management and control systems established for the operations under the IPA component [1 to 5] during the previous 12-month period ended on (date) in all material respects.

Our audits are organised with this objective in mind (together with the objective of also providing opinions on expenditure decla-

[15] per component

[16] pursuant to Article 29(s)(b) of the IPA Implementing Regulation

[17] option to be selected

[18] option to be selected depending on the component

DODATAK D

OKVIRNOM SPORAZUMU IZMEĐU KOMISIJE I VLADE REPUBLIKE HRVATSKE[15]

GODIŠNJE REVIZIJSKO MIŠLJENJE
Tijela u Republici Hrvatskoj nadležnog za reviziju[16] o sustavima upravljanja i kontrole

dostavlja se

– Europskoj komisiji, Općoj upravi …

– Dužnosniku nadležnom za akreditaciju (DNA) u Republici Hrvatskoj i

– [primjerak][17] Nacionalnom dužnosniku za ovjeravanje (NDO) u Republici Hrvatskoj

Uvod:

Ja (*prezime, ime, službeni naziv ili funkcija*), čelnik Tijela u Republici Hrvatskoj nadležnog za reviziju (*države*), (*naziv imenovanog Tijela nadležnog za reviziju*) ispitao/la sam rad sustava upravljanja i kontrole za operacije u okviru komponente [1 to 5] Instrumenta pretpristupne pomoći (IPA) tijekom prethodnog razdoblja od 12 mjeseci zaključno s (datumom), kako bih izdao/la mišljenje o njihovoj usklađenosti s Okvirnim sporazumom i/ili drugim sporazumima između Komisije i Vlade Republike Hrvatske, u okviru programa IPA i o tome je li se tim sustavima upravljanja i kontrole – namijenjenim da doprinesu dobivanju pouzdanih [izjava o izdacima] [računa i izjava o izdacima][18] dostavljenih Komisiji i da pomognu u osiguranju, između ostalog, pravovaljanosti i ispravnosti transakcija na koje se te izjave odnose – upravljalo na efikasan način.

Odnosne odgovornosti nacionalnog dužnosnika za ovjeravanje i revizora:

Nacionalni dužnosnik za ovjeravanje odgovoran je, između ostalog, za pripremu i realno prikazivanje Izjave o jamstvu u skladu sa člankom 25. Provedbene uredbe o programu IPA (IPA PU). Ta odgovornost uključuje davanje izjave u pogledu objektivnosti, potpunosti i točnosti prikazanih izdataka [i podnijetih računa][17] Komisiji, kao i o tome da li djelotvoran rad sustava upravljanja i kontrole u okviru programa IPA osigurava prihvatljivo jamstvo u pogledu pravovaljanosti i ispravnosti transakcija na koje se Izjava odnosi.

Nacionalni dužnosnik za ovjeravanje svoju procjenu treba temeljiti na svim informacijama koje su mu/joj na raspolaganju. To uključuje rad službe interne revizije.

Moja odgovornost u ovom izvješću – u skladu s člankom 29. stavkom 2.b) 2. alineja Provedbene uredbe o programu IPA – je izraziti mišljenje o djelotvornom radu sustava točnosti prikazanih izdataka [i podnijetih računa] Komisiji, kao i o tome da li djelotvoran rad sustava upravljanja i kontrole u okviru programa IPA osigurava prihvatljivo jamstvo u pogledu pravovaljanosti i ispravnosti transakcija na koje se Izjava odnosi.

Nacionalni dužnosnik za ovjeravanje svoju procjenu treba temeljiti na svim informacijama koje su mu/joj na raspolaganju. To uključuje rad službe interne revizije.

Moja odgovornost u ovom izvješću – u skladu s člankom 29. stavkom 2.b) 2. alineja Provedbene uredbe o programu IPA – je izraziti mišljenje o djelotvornom radu sustava upravljanja i kontrole uspostavljenih za operacije u okviru komponente programa IPA [1 do 5]

[15] po komponentama

[16] sukladno članku 29. stavku 2.b) Provedbene uredbe o programu IPA

[17] mogućnost koja se bira za komponentu 5

[18] mogućnost koja se bira ovisno o komponenti

red [and annual accounts of Component 5][19] and final statements of claim). We organise an overall audit work plan to fulfil all our responsibilities under Article 29 IPA IR. We did not plan and perform our audits with a view to be able to express an overall opinion on the reliability of the NAO's Statement of Assurance as such. However, we do state our conclusions whether the results of the audit work that we have carried out give rise to any significant doubts in respect of the Statement of Assurance. In particular we have assessed whether our audit findings are consistent with the presence or absence of reservations by the NAO to the Statement of Assurance. We conducted our audits in accordance with international auditing standards. Those standards require, inter alia, that we comply with ethical requirements, and that we plan and perform the audits to obtain reasonable assurance on which to base our opinion.

I believe that the work carried out provides a sound basis for our opinion.

Scope of the examination:

The audit assignments were carried out in accordance with the annual audit work plan in respect of this component during the 12-month period in question and reported in the annual audit activity report covering the period until … (date).

Our system-based audit included an examination, on a test basis, of the design and operation of the management and control systems put in place by the beneficiary to effectively manage those risks which threaten the production of reliable [statements of expenditure] [accounts and statements of expenditure] presented to the Commission.

Indicate any limitations on the scope of the examination:

➢ Explain any limitations

Auditors' Opinion:

[Option 1 – Unqualified opinion

Based on the examination referred to above, it is my opinion that for the period 1 October 20xx until 30 September 20xx+1) the management and control systems established for the component [1 to 5] to contribute to the production of reliable [statements of expenditure] [accounts and statements of expenditure] presented to the Commission and, therefore, to help to ensure, inter alia, the legality and regularity of the transactions underlying those statements, functioned effectively and, concerning its design and operation, complied in all material respects with all applicable requirements of the IPA Framework Agreement and/or any other agreements between the Commission and the Government of the Republic of Croatia in the framework of IPA. Without expressing an opinion on the overall reliability of the Statement of Assurance I conclude that the Statement of Assurance issued by the NAO did not contain any representations that would be materially inconsistent with our audit findings and which would therefore provide any reason to doubt that the Statement of Assurance has been correctly drawn up in accordance with the applicable legislation.

The audits were conducted between DD/MM/20YY and DD/MM/20YY. A report on my findings is delivered at the same date as the date of this opinion.

(Place and date of issue

Signature
Name and official title or function of the Head of the Audit Authority designated)]

[19] option to be selected for component 5

tijekom prethodnog razdoblja od 12 mjeseci zaključno s (datumom) u svakom materijalnom pogledu.

Naše revizije organiziraju se s tim ciljem (kao i s ciljem da se ujedno osiguraju mišljenja o prikazanim izdacima [i godišnji računi komponente 5][19] i završnim izjavama o zahtjevu). Organiziramo opći plan rada revizije radi ispunjenja svih naših odgovornosti prema članku 29. Provedbene uredbe o programu IPA. Naše revizije nismo planirali niti obavljali s ciljem da bismo mogli izraziti opće mišljenje o pouzdanosti Izjave o jamstvu nacionalnog dužnosnika za ovjeravanje kao takve. No ipak navodimo svoje zaključke o tome da li rezultati obavljene revizije koju smo proveli značajno dovode u pitanje Izjavu o jamstvu. Posebno smo procijenili jesu li naši nalazi obavljene revizije u skladu s postojanjem ili izostankom rezervacija od strane nacionalnog dužnosnika za ovjeravanje prema Izjavi o jamstvu. Revizije smo obavili u skladu s međunarodnim revizijskim standardima. Ti standardi zahtijevaju, između ostalog, poštivanje etičkih zahtjeva te da revizije planiramo i obavljamo kako bismo dobili prihvatljivo jamstvo na kojem možemo temeljiti naše mišljenje.

Vjerujem da obavljeni rad osigurava dobru osnovu za naše mišljenje.

Opseg ispitivanja:

Revizijski zadaci obavljeni su u skladu s godišnjim planom revizije u pogledu ove komponente u predmetnom razdoblju od 12 mjeseci i navedeni su u godišnjem izvješću o obavljenim revizijama koje pokriva razdoblje do … (datum).

Naša revizija zasnovana na sustavu uključila je ispitivanje, na osnovi testiranja, strukture i rada sustava upravljanja i kontrole koji je korisnik uveo radi djelotvornog upravljanja onim rizicima koji mogu ugroziti izradu pouzdanih [izjava o izdacima] [računa i izjava o izdacima] dostavljenih Komisiji.

Navesti ograničenja opsega ispitivanja:

➢ Objasniti eventualna ograničenja

Mišljenje revizora:

[1. mogućnost – Bezuvjetno mišljenje

Na osnovi gore spomenutog ispitivanja, moje je mišljenje da su u razdoblju od 1. listopada 20xx. do 30. rujna 20xx.+1) sustavi upravljanja i kontrole uspostavljeni za komponentu [1 do 5] kao doprinos izradi pouzdanih [izjava o izdacima] [računa i izjava o izdacima] dostavljeni Komisiji pa time i da bi pomogli u osiguranju, između ostalog, pravovaljanosti i ispravnosti transakcija na koje se te izjave odnose, djelotvorno funkcionirali a, glede njihove namjene i rada, poštivali su u svakom materijalnom pogledu sve važeće zahtjeve Okvirnog sporazuma o programu IPA i/ili svih drugih sporazuma između Komisije i Vlade Republike Hrvatske u okviru programa IPA. Bez izražavanja mišljenja o općoj pouzdanosti Izjave o jamstvu zaključujem da Izjava o jamstvu koju izdaje nacionalni dužnosnik za ovjeravanje ne sadrži izjave koje bi materijalno bile neusklađene s nalazima revizije i koje bi tako dale osnove za sumnju u ispravnost Izjave o jamstvu u skladu s važećim zakonima.

Revizije su obavljene u razdoblju između d/m/20.. i d/m/20... Izvješće o mojim nalazima dostavlja se s istim datumom kao i ovo mišljenje.

(Mjesto i datum izdavanja

Potpis
Ime i službeni naziv ili funkcija čelnika imenovanog Tijela nadležnog za reviziju)]

[19] mogućnost koja se bira za komponentu 5

[Option 2 – Qualified opinion[20]

Based on the examination referred to above, it is my opinion that for the period 1 October 20xx until 30 September 20xx+1) the management and control systems established for the component [1 to 5] to contribute to the production of reliable [statements of expenditure] [accounts and statements of expenditure] presented to the Commission and, therefore, to help to ensure, inter alia, the legality and regularity of the transactions underlying those statements, functioned effectively and, concerning its design and operation, complied in all material respects with all applicable requirements of the IPA Framework Agreement and/or any other agreements between the Commission and Government of the Republic of Croatia in the framework of IPA except in the following respects:

➢ State and explain the qualifications (whether due to disagreement with the NAO or scope limitation); in particular, indicate the bodies concerned

➢ Indicate whether the qualifications are of a recurring / systemic nature or one-off

As a consequence, [the Republic of Croatia] [the … authority] [any other actor(s)] has failed to comply with the requirements of the IPA Framework Agreement and/or any other agreements between the Commission and the Government of the Republic of Croatia in the framework of IPA.

I estimate the impact of the qualification(s) to be … EUR [%] of the total expenditure declared, corresponding to … EUR [%] of the public contribution. The Community contribution affected is thus….. Without expressing an opinion on the overall reliability of the Statement of Assurance as a whole, I conclude that the Statement of Assurance issued by the NAO contained representation(s) that is / are materially inconsistent with our audit findings and which therefore provide(s) some reason to doubt that the Statement of Assurance has been correctly drawn up in accordance with the applicable legislation in this respect. This/These reservation(s) and inconsistency(ies) is / are: <describe reservation>

The audits were conducted between DD/MM/20YY and DD/MM/20YY. A report on my findings is delivered at the same date as the date of this opinion.

(Place and date of issue

Signature

Name and official title or function of the Head of the Audit Authority designated)]

[Option 3 – Adverse opinion

Based on the examination referred to above, it is my opinion that for the period 1 October 20xx until 30 September 20xx+1) the management and control systems established for the IPA component [1 to 5] to contribute to the production of reliable [statements of expenditure] [accounts and statements of expenditure] presented to the Commission and, therefore, to help to ensure, inter alia, the legality and regularity of the transactions underlying those statements, did not function effectively and, concerning its design and operation, failed to comply, in significant respects, with applicable requirements of the IPA Framework Agreement and/or any other agreements between the Commission and the Government of the Republic of Croatia in the framework of IPA.

This adverse opinion is based on the following observation(s):

➢ Describe the circumstances giving rise to the reservations – together with its significant compliance implications with Community rules – and name in particular the bodies affected, if applicable.

[20] applicable due to either disagreement with the NAO or scope limitation

[2. mogućnost – Uvjetno mišljenje[20]

Na osnovi prethodno spomenutog ispitivanja, moje je mišljenje da su u razdoblju od 1. listopada 20xx. do 30. rujna 20xx.+1) sustavi upravljanja i kontrole uspostavljeni za komponentu [1 do 5] kao doprinos izradi pouzdanih [izjava o izdacima] [računa i izjava o izdacima] dostavljeni Komisiji pa time i da bi pomogli u osiguranju, između ostalog, pravovaljanosti i ispravnosti transakcija na koje se te izjave odnose, djelotvorno funkcionirali a, glede njihove namjene i rada, poštivali su u svakom materijalnom pogledu sve važeće zahtjeve Okvirnog sporazuma o programu IPA i/ili sve druge sporazume između Komisije i (države) u okviru programa IPA, osim u sljedećem:

➢ Iznijeti i objasniti kvalifikacije (bilo zbog neslaganja s nacionalnim dužnosnikom za ovjeravanje ili ograničenja opsega); posebno navesti odnosna tijela

➢ Navesti je li priroda kvalifikacija da se ponavljaju / sistemska ili jednokratna

Zbog toga, [(*država*)] [… tijelo] [i drugi sudionik(ci)] nije poštivao/la zahtjeve Okvirnog sporazuma o programu IPA i/ili druge sporazume između Komisije i Vlade Republike Hrvatske u okviru programa IPA.

Procjenjujem da posljedica kvalifikacija(e) iznosi … EUR [%] od ukupnih prikazanih izdataka, što odgovara … EUR [%] javnog doprinosa. Doprinos Zajednice koji je oštećen tako iznosi ….. Bez izražavanja mišljenja o općoj pouzdanosti Izjave o jamstvu u cjelini, zaključujem da Izjava o jamstvu koju je izdao nacionalni dužnosnik za ovjeravanje sadrži izjavu(e) koja(e) je/su materijalno neusklađena(e) s našim nalazima revizije i koje bi tako dale osnove za sumnju u ispravnost Izjave o jamstvu u skladu s važećim zakonima u vezi s ovim. Ova/ove rezervacija(e) i neusklađenost(i) jest/jesu: <opisati rezervaciju>

Revizije su obavljene u razdoblju između d/m/20.. i d/m/20... Izvješće o mojim nalazima dostavlja se s istim datumom kao i ovo mišljenje.

(Mjesto i datum izdavanja

Potpis

Ime i službeni naziv ili funkcija čelnika imenovanog Tijela nadležnog za reviziju)]

[3. mogućnost – Nepovoljno mišljenje

Na osnovi prethodno spomenutog ispitivanja, moje je mišljenje da u razdoblju od 1. listopada 20xx. do 30. rujna 20xx.+1) sustavi upravljanja i kontrole uspostavljeni za komponentu [1 do 5] kao doprinos izradi pouzdanih [izjava o izdacima] [računa i izjava o izdacima] dostavljeni Komisiji pa time i da bi pomogli u osiguranju, između ostalog, pravovaljanosti i ispravnosti transakcija na koje se te izjave odnose, nisu djelotvorno funkcionirali a, glede njihove namjene i rada, nisu poštivali, u značajnoj mjeri, važeće zahtjeve Okvirnog sporazuma o programu IPA i/ili sve druge sporazume između Komisije i Vlade Republike Hrvatske u okviru programa IPA.

Ovo negativno mišljenje temelji se na sljedećem(im) nalazu (nalazima):

➢ Opisati okolnosti uslijed kojih su nastale rezervacije – kao i značajne posljedice za poštivanje pravila Zajednice – i posebno navesti tijela na koja utječu, ukoliko je primjenjivo.

[20] primjenjuje se bilo zbog njihovog neslaganja s nacionalnim dužnosnikom za ovjeravanje ili ograničenja opsega

Because of the effects of the matters described in the preceding paragraph [Republic of Croatia] [the … authority] [any other actor(s)] has failed to comply with the requirements of the IPA Framework Agreement and/or any other agreements between the Commission and (country) in the framework of IPA.

The audits were conducted between DD/MM/20YY and DD/MM/20YY. A report on my findings is delivered at the same date as the date of this opinion.

(Place and date of issue

Signature
Name and official title or function of the Head of the Audit Authority designated)]

[Option 4 – Disclaimer of opinion

Because of the significance of the matter discussed in the preceding paragraph, I do not express an opinion on the effectiveness of the management and control systems under the IPA component [1 to 5] for the period 1 October 20xx until 30 September 20xx+1 and its conformity with the IPA Framework Agreement and/or any other agreements between the Commission and the Government of the Republic of Croatia in the framework of IPA. Without expressing an opinion on the overall reliability of the Statement of Assurance as a whole, I conclude that the Statement of Assurance issued by the NAO contained representation(s) that is / are materially inconsistent with our audit findings and which therefore provide(s) some reason to doubt that the Statement of Assurance has been correctly drawn up in accordance with the applicable legislation in this respect. This/These reservation(s) and inconsistency(ies) is / are: <describe reservation>

(Place and date of issue

Signature
Name and official title or function of the Head of the Audit Authority designated)]

ANNEX E

TO THE FRAMEWORK AGREEMENT BETWEEN THE COMMISSION AND THE GOVERNMENT OF THE REPUBLIC OF CROATIA[21]

AUDIT OPINION
of the Audit Authority of the Republic of Croatia[22]
on the final statement of expenditure of the [programme with reference: …]
[on the accounts and statement of expenditure of component 5][23]
[part … of the programme with reference: …]
[as supported by the final Audit Activity Report][24]

addressed to

– the European Commission, Directorate-General ……,

– the Competent Accrediting Officer (CAO) of the Republic of Croatia

1. Introduction

I (*name, first name, official title or function*), Head of the Audit Authority of the Republic of Croatia, (*name of Audit Authority designated*), have examined the results of the audit work carried out

[21] per component

[22] pursuant to Article 29(s)(b) of the IPA Implementing Regulation

[23] option to be selected for component 5

[24] where appropriate, in any case not applicable to component 5

Zbog posljedica pitanja opisanih u prethodnom stavku, [Republika Hrvatska] [… tijelo] [i drugi sudionik(ci)] nije poštivao/la zahtjeve Okvirnog sporazuma o programu IPA i/ili drugih sporazuma između Komisije i Vlade Republike Hrvatske u okviru programa IPA.

Revizije su obavljene u razdoblju između d/m/20.. i d/m/20... Izvješće o mojim nalazima dostavlja se s istim datumom kao i ovo mišljenje.

(Mjesto i datum izdavanja

Potpis
Ime i službeni naziv ili funkcija čelnika imenovanog Tijela nadležnog za reviziju)]

[4. mogućnost – Suzdržano mišljenje

S obzirom na značaj predmeta rasprave u prethodnom odlomku, ne izražavam mišljenje o djelotvornosti sustava upravljanja i kontrole u okviru komponente programa IPA [1 do 5] za razdoblje od 1. listopada 20xx. do 30. rujna 20xx.+1 i njegovoj usklađenosti s Okvirnim sporazumom o programu IPA i/ili bilo kojim drugim sporazumima između Komisije i Vlade Republike Hrvatske u okviru programa IPA. Bez izražavanja mišljenja o općoj pouzdanosti Izjave o jamstvu u cjelini, zaključujem da Izjava o jamstvu koju izdaje nacionalni dužnosnik za ovjeravanje sadrži izjavu(e) koju(e) koja(e) jest/jesu materijalno neusklađene s našim nalazima revizije pa stoga daju osnovu(e) za sumnju u ispravnost Izjave o jamstvu u skladu s važećim zakonima u vezi s ovim. Ova/ove rezervacija(e) i neusklađenost(i) jest/jesu: <opisati rezervaciju>

(Mjesto i datum izdavanja

Potpis
Ime i službeni naziv ili funkcija čelnika imenovanog Tijela nadležnog za reviziju)]

DODATAK E

OKVIRNOM SPORAZUMU IZMEĐU KOMISIJE I VLADE REPUBLIKE HRVATSKE[21]

REVIZIJSKO MIŠLJENJE
Tijela u Republici Hrvatskoj nadležnog za reviziju[22]
o završnoj izjavi o izdacima [programa s referencom: …]
[o računima i izjavi o izdacima za komponentu 5][23]
[dio … programa s referencom: …]
[uz podršku završnog Izvješća o obavljenim revizijama][24]

dostavlja se

– Europskoj komisiji, Općoj upravi …

– Dužnosniku nadležnom za akreditaciju (DNA) u Republici Hrvatskoj

1. Uvod

Ja (*prezime, ime, službeni naziv ili funkcija*), čelnik Tijela u Republici Hrvatskoj nadležnog za reviziju, *(naziv imenovanog Tijela nadležnog za reviziju*), ispitao/la sam rezultate revizija obavljenih na progra-

[21] po komponentama

[22] sukladno Članku 29. stavku 2. b) Provedbene uredbe o programu IPA

[23] mogućnost koja se bira za komponentu 5

[24] gdje je odgovarajuće u svakom slučaju nije primjenjivo na komponentu 5

on the programme (indicate programme – title, component, period, reference (CCI) number) by or under the responsibility of the Audit Authority in accordance with the audit work plan [and have carried out additional work as I judged necessary].

2. Respective responsibilities of the National Authorising Officer (NAO) and the auditors

In accordance with Article 25 of the IPA Implementing Regulation (IPA IR) the preparation and fair presentation of the expenditure statements submitted to the Commission, as well as ensuring the legality and regularity of the transactions underlying those statements, rest with the NAO.

[This responsibility includes: designing, implementing and maintaining internal control relevant to the preparation and fair presentation of annual accounts that are free from material misstatement, whether due to fraud or error; selecting and applying appropriate accounting policies; and making accounting estimates that are reasonable in the circumstances].

My responsibility in this report – in accordance with Article 29(2) (b) 3rd indent of the IPA IR – is to express an opinion [on the reliability of the final statement of expenditure] [on the reliability of statement of expenditure and annual accounts] [and the validity of the final payment application] submitted by the NAO. I conducted the audits in accordance with international auditing standards.

Those standards require that I plan and perform the audits in order to obtain reasonable assurance about whether the statement of expenditure [and the annual accounts] [and the payment application for the final balance of the Community contribution to the programme] is [are] free of material misstatement [and the effectiveness of internal control procedures].

We organise an overall audit work plan to fulfil all our responsibilities under Article 29 of the IPA IR. The audits included [examination, on a test basis, of evidence supporting the amounts and disclosures in the final statement of expenditure and the payment application for the final balance of the Community contribution to the programme] [examination, on a test basis, of evidence supporting the information in the annual accounts, an examination of procedures and of an appropriate sample of transactions to obtain audit evidence about the amounts and disclosures in the statement of expenditure and the annual accounts]. [The audits covered compliance of payments with Community rules only as regards the capability of the accredited administrative structures to ensure that such compliance has been checked before payment is made][25].

I believe that my audits provide a reasonable basis for my opinion.

3. Scope of the examination

I have conducted my examination in accordance with Article 29(2) (b) IPA IR.

<The scope of our examination was not designed to form an opinion on the legality and regularity of the transactions underlying the final statement of expenditure submitted to the Commission.>[26] <There were no limitations on the scope of the examination.>[25]

The scope was further limited by the following factors:

(a) …

(b) …

(c) …, etc.

[25] optional for component 5

[26] option to be selected

mu (navesti program – naziv, komponentu,razdoblje, poziv na broj (CCI)) prema ili pod odgovornosti Tijela nadležnog za reviziju u skladu s planom rada revizije [a poduzeo/la sam i dodatne aktivnosti koje sam prema vlastitoj prosudbi smatrao/la potrebnim].

2.Odnosne odgovornosti nacionalnog dužnosnika za ovjeravanje (NDO) i revizora

U skladu sa člankom 25. Provedbene uredbe o programu IPA (IPA PU), priprema i istinito prikazivanje izjava o izdacima koje se podnose Komisiji, kao i osiguranje pravovaljanosti i ispravnosti transakcija na koje se te izjave odnose, u nadležnosti je nacionalnog dužnosnika za ovjeravanje.

[Ta nadležnost uključuje: izradu, provedbu i održavanje interne kontrole koja se odnosi na pripremu i istinito prikazivanje godišnjih računa koji ne sadrže pogrešno prikazivanje, bilo zbog prijevare ili pogreške; odabir i primjenu odgovarajućih računovodstvenih politika; i izradu računovodstvenih procjena koje su realne u zadanim okolnostima].

Moja je odgovornost u ovom izvješću – u skladu sa člankom 29. stavkom 2.b) 3. alineja Provedbene uredbe o programu IPA – izraziti mišljenje [o pouzdanosti završne izjave o izdacima] [o pouzdanosti izjave o izdacima i godišnjih računa] [i o valjanosti završnog zahtjeva za plaćanje] koje podnosi nacionalni dužnosnik za ovjeravanje. Revizije sam obavio/la u skladu s međunarodnim revizijskim standardima.

Ti standardi zahtijevaju da revizije planiram i obavljam kako bih dobio/la realna jamstva o tome je[su] li izjava(e) o izdacima [i godišnji računi] [i zahtjev za plaćanjem za konačni saldo doprinosa Zajednice programu] oslobođeni od pogrešnog prikazivanja [i djelotvornost postupaka interne kontrole]

Organiziramo opći plan rada revizije radi ispunjenja naših odgovornosti prema članku 29. Provedbene uredbe o programu IPA. Revizije su uključile [ispitivanje, na osnovi testiranja, dokaza koji podupiru iznose i informacije objavljene u završnoj izjavi o izdacima i zahtjevu za plaćanjem za konačni saldo doprinosa Zajednice programu] [ispitivanje, na osnovi testiranja, dokaza koji podupiru informacije u godišnjim računima, ispitivanje procedura i odgovarajućeg uzorka transakcija da bi se dobio revizijski dokaz o iznosima i podacima objavljenim u izjavi o izdacima i godišnjim računima].

[Revizije su obuhvatile usklađenost isplata s pravilima Zajednice samo u vezi sa sposobnosti akreditiranih administrativnih struktura da osiguraju provjeru takve usklađenosti prije izvršenja isplate][25].

Vjerujem da moje revizije osiguravaju realnu osnovu za moje mišljenje.

3. Opseg ispitivanja

Ispitivanje sam proveo/la u skladu sa člankom 29. stavkom 2. b) Provedbene uredbe o programu IPA.

<Svrha našeg ispitivanja nije bila kreiranje mišljenja o pravovaljanosti i ispravnosti transakcija na koje se odnosi završna izjava o izdacima koja se podnosi Komisiji.>[26] <Nije bilo ograničenja za opseg ispitivanja.>[25]

Opseg su nadalje ograničavali sljedeći faktori:

(a) …

(b) …

(c) …, itd.

[25] nije obavezno za komponentu 5

[26] mogućnost koja se bira ovisno o komponenti.

(Indicate any limitation on the scope of the examination, for example any systemic problems, weaknesses in the management and control system, lack of supporting documentation, cases under legal proceedings, etc., and estimate the amounts of expenditure and the Community contribution affected. If the Audit Authority does not consider that the limitations have an impact on the final expenditure declared, this should be stated.)

4. Errors and irregularities

[The error rates and cases of irregularity found in the audit work are not such as to preclude an unqualified opinion given the satisfactory way they have been dealt with by the NAO and the trend in the level of their occurrence over time.]

Or

[The rate of errors and irregularities found in the audit work and the way, they have been dealt with by the NAO, are such as to preclude an unqualified opinion. A list of these cases is provided in the final audit activity report together with an indication of their possible systemic character and the scale of the problem.]

5. Auditors' opinion on the final statement of expenditure

[Option 1 – Unqualified opinion

(If there have been no limitations on the scope of the examination, and the error rates and cases of irregularity and the way they have been dealt with by the NAO do not preclude an unqualified opinion)

[Based on the examination referred to above covering the audit work carried out in accordance with Article 29(2)(b) IPA IR [and the additional work I have performed], it is my opinion that the accounts submitted to the Commission for the operations under the IPA component [1 to 5] for the period from (date) to (date) (in particular, the statement of expenditure) are presented fairly, in all material respects <, including those pertaining to the legality and regularity of the underlying transactions>27 [and the internal control procedures have operated satisfactorily].]

Or

[Based on the examination referred to above covering the audit work carried out in accordance with Article 29(2)(b) IPA IR [and the additional work I have performed], it is my opinion that the final statement of expenditure presents fairly, in all material respects – <including those pertaining to the legality and regularity of the underlying transactions>7 – the expenditure paid under the operational programme with reference:… of the IPA component [1 to 5] for the period from (date) to (date), and that the application for payment of the final balance of the Community contribution to this programme is valid.]

My audits were conducted between DD/MM/20YY and DD/MM/20YY.

(Place and date of issue

Signature

Name and official title or function of the Head of the Audit Authority designated)]

[Option 2 – Qualified opinion

(If there have been limitations on the scope of the examination and/or the error rates and cases of irregularity and the way they have been dealt with by the NAO calls for a qualified opinion but do not justify an unfavourable opinion for all the expenditure concerned)

[Based on the examination referred to above covering the audit work carried out in accordance with Article 29(2)(b) IPA IR [and the additional work I have performed], it is my opinion that the accounts submitted to the Commission for the operations under the IPA component [1 to 5]

(Navesti sva ograničenja za opseg ispitivanja, na primjer sve sistemske probleme, slabosti u sustavu upravljanja i kontrole, nedostatak popratne dokumentacije, slučajeve u sudskim postupcima, itd. i procijeniti visine izdataka i doprinos Zajednice na koji to utječe. Ukoliko Tijelo nadležno za reviziju ne smatra da ograničenja utječu na završne prikazane izdatke, i to je potrebno navesti.)

4. Greške i nepravilnosti

[Stope pogrešaka i slučajevi nepravilnosti otkriveni prilikom obavljanja revizije nisu takvi da bi spriječili bezuvjetno mišljenje ukoliko ih nacionalni dužnosnik za ovjeravanje riješi na zadovoljavajući način i s obzirom na kretanje u razini njihovog pojavljivanja tijekom vremena.]

Ili

[Stope pogrešaka i nepravilnosti otkrivene prilikom obavljanja revizije i način na koji ih nacionalni dužnosnik za ovjeravanje rješava, su takve da ne sprječavaju bezuvjetno mišljenje. Popis tih slučajeva nalazi se u završnom izvješću o obavljenim revizijama uz naznaku njihovog eventualnog sistemskog karaktera i raspona problema.]

5. Mišljenje revizora o završnoj izjavi o izdacima

[1. mogućnost – Bezuvjetno mišljenje

(Ukoliko nije bilo ograničenja glede opsega ispitivanja, a stopa pogrešaka i slučajevi nepravilnosti i način na koji ih nacionalni dužnosnik za ovjeravanje rješava ne sprječavaju bezuvjetno mišljenje)

[Na osnovi prethodno spomenutog ispitivanja koje pokriva reviziju obavljenu u skladu sa člankom 29. stavkom 2.(b) Provedbene uredbe o programu IPA [i dodatnog rada koji sam obavio/la], moje je mišljenje da su računi podnijeti Komisiji za operacije u okviru komponente programa IPA [1 do 5] za razdoblje od (datuma) do (datuma) (posebno izjava o izdacima) prikazani istinito, u svakom materijalnom pogledu <, uključujući one koji se odnose na pravovaljanost i ispravnost transakcija na koje se odnose >27 [a procedure interne kontrole su djelovale na zadovoljavajući način].]

Ili

[Na osnovi gore spomenutog ispitivanja koje pokriva reviziju obavljenu u skladu sa člankom 29. stavkom 2. (b) Provedbene uredbe o programu IPA [i dodatnog rada koji sam obavio/la], moje je mišljenje da završna izjava o izdacima prikazuje istinito, u svakom materijalnom pogledu – < uključujući one koji se odnose na pravovaljanost i ispravnost transakcija na koje se odnose >7 – izdatke plaćene u okviru operativnog programa s pozivom na:… komponente u okviru programa IPA [1 do 5] za razdoblje od (datuma) do (datuma), i da je zahtjev za isplatom završnog salda doprinosa Zajednice ovom programu valjan.]

Moje revizije obavljene su između D/M/20.. i D/M/20...

(Mjesto i datum izdavanja

Potpis

Ime i službeni naziv ili funkcija čelnika imenovanog Tijela nadležnog za reviziju)]

[2. mogućnost – Uvjetno mišljenje

(Ukoliko su postojala ograničenja glede opsega ispitivanja i/ili stope pogrešaka i slučajeva nepravilnosti i načina na koji ih nacionalni dužnosnik za ovjeravanje rješava, to zahtjeva uvjetno mišljenje, ali ne opravdava nepovoljno mišljenje za sve predmetne izdatke)

[Na osnovi prethodno spomenutog ispitivanja koje pokriva reviziju obavljenu u skladu sa člankom 29. stavkom 2.(b) Provedbene uredbe o programu IPA [i dodatnog rada koji sam obavio], moje je mišljenje da su računi podnijeti Komisiji za operacije u okviru komponente

for the period from (date) to (date) are presented fairly in all material respects – <including those pertaining to the legality and regularity of the underlying transactions>7 [and the internal control procedures have operated satisfactorily]- except in the following respects:
(a) …
(b) …
(c) …, etc.
(state the qualifications, in particular the bodies concerned, and explain, e.g. whether they are of a recurring / systemic nature or one-off)
I estimate the impact of the qualification(s) to be [EUR] [%]… of the total expenditure declared, [corresponding to [EUR] [%] of the public contribution]. The Community contribution affected is thus ….].
Or
[Based on the examination referred to above covering the audit work carried out in accordance with Article 29(2)(b) IPA IR [and the additional work I have performed], it is my opinion that the final statement of expenditure presents fairly, in all material respects -<including those pertaining to the legality and regularity of the underlying transactions>[27] the expenditure paid under the operational programme with reference:… of the IPA component [1 to 5] for the period from (date) to (date), and that the application for payment of the final balance of the Community contribution to this programme is valid except with regard to the matters referred to at point 3 above and/or to the observations at point 4 regarding the error rates and cases of irregularity and the way they have been dealt with by the NAO.
I estimate the impact of the qualification(s) to be [EUR] [%]… of the total expenditure declared, [corresponding to [EUR] [%] of the public contribution]. The Community contribution affected is thus ….].
My audits were conducted between DD/MM/20YY and DD/MM/20YY.
(Place and date of issue

Signature
Name and official title or function of the Head of the Audit Authority designated)]

[Option 3 – Adverse opinion

(If the nature and extent of the errors and of the cases of irregularities and the way they have been dealt with by the NAO are so pervasive that a qualification is deemed inadequate to disclose the misleading nature of the final statement of expenditure as a whole)
[Based on the examination referred to above covering the audit work carried out in accordance with Article 29(2)(b) IPA IR [and the additional work I have performed], and in particular in view of the nature and extent of the errors and of cases of irregularities and the fact that they have not been dealt with satisfactorily by the NAO as disclosed under point 4, it is my opinion that that the accounts submitted to the Commission for the operations under the IPA component [1 to 5] for the period from (date) to (date) are not presented fairly, in all material respects [and the internal control procedures have not operated satisfactorily].]
OR
[Based on the examination referred to above covering the audit work carried out in accordance with Article 29(2)(b) IPA IR [and the additional work I have performed], it is my opinion that the final statement of expenditure does not present fairly, in all material respects – <including those pertaining to the legality and regularity of the underlying transactions>7 the expenditure paid under the

[27] to be included optionally for components where applicable (see foot-note 6 above)

IPA [1 do 5] za razdoblje od (datuma) do (datuma) prikazani istinito, u svakom materijalnom pogledu – < uključujući one koji se odnose na pravovaljanost i ispravnost transakcija na koje se odnose >[27] [a procedure interne kontrole su djelovale na zadovoljavajući način]- osim u sljedećem:
(a) …
(b) …
(c) …, itd.
(navesti kvalifikacije, posebno tijela na koja se odnose, i objasniti da li se ponavljaju / jesu li sistemski ili jednokratni)
Procjenjujem da posljedica kvalifikacija(e) iznosi … EUR [u %] od ukupnih prikazanih izdataka, [što odgovara … EUR [%] javnog doprinosa]. Doprinos Zajednice koji je oštećen tako iznosi …..]
Ili
[Na osnovi prethodno spomenutog ispitivanja koje pokriva reviziju obavljenu u skladu sa člankom 29. stavkom 2.(b) Provedbene uredbe o programu IPA [i dodatnog rada koji sam obavio/la], moje je mišljenje da završna izjava o izdacima prikazuje istinito, u svakom materijalnom pogledu -< uključujući one koji se odnose na pravovaljanost i ispravnost transakcija na koje se odnose >7 izdatke plaćene u okviru operativnog programa s pozivom na:… komponente programa IPA [1 do 5] za razdoblje od (datuma) do (datuma), i da je zahtjev za isplatom završnog salda doprinosa Zajednice ovom programu valjan osim u pogledu pitanja iz gornje točke 3 i/ili primjedbi iz prethodne točke 4 u pogledu stopa pogrešaka i slučajeva nepravilnosti i načina na koji ih nacionalni dužnosnik za ovjeravanje rješava.
Procjenjujem da posljedica kvalifikacija(e) iznosi … EUR [u %] od ukupnih prikazanih izdataka, [što odgovara … EUR [u %] javnog doprinosa]. Doprinos Zajednice koji je oštećen tako iznosi …..]
Moje revizije obavljene su između D/M/20.. i D/M/20...
(Mjesto i datum izdavanja

Potpis
Ime i službeni naziv ili funkcija čelnika imenovanog Tijela nadležnog za reviziju)]

[3. mogućnost – Nepovoljno mišljenje

(Ukoliko su vrsta i razmjer pogrešaka i slučajeva nepravilnosti i načina na koji ih nacionalni dužnosnik za ovjeravanje rješava tako opsežni da se kvalifikacija ne smatra odgovarajućom za objavljivanje obmanjujuće prirode završne izjave o izdacima u cjelini)
[Na osnovi prethodno spomenutog ispitivanja koje pokriva reviziju obavljenu u skladu sa člankom 29. stavkom 2.(b) Provedbene uredbe o programu IPA [i dodatnog rada koji sam obavio/la], a posebno u pogledu vrste i razmjera pogrešaka i slučajeva nepravilnosti i činjenice da ih nacionalni dužnosnik za ovjeravanje nije riješio na zadovoljavajući način iz prethodne točke 4, moje je mišljenje da računi podnijeti Komisiji za operacije u okviru komponente programa IPA [1 do 5] za razdoblje od (datuma) do (datuma) nisu istinito prikazani, u svakom materijalnom pogledu [a procedure interne kontrole nisu djelovale na zadovoljavajući način].]
ILI
[Na osnovi prethodno spomenutog ispitivanja koje pokriva reviziju obavljenu u skladu sa člankom 29. stavkom 2. (b) Provedbene uredbe o programu IPA [i dodatnog rada koji sam obavio/la], moje je mišljenje da završna izjava o izdacima ne prikazuje na istiniti način, u svakom materijalnom pogledu – < uključujući one koji se odnose na pravovaljanost i ispravnost transakcija na koje se odnose

[27] uključiti po izboru za komponente za koje je to primjenjivo (pogledajte prethodnu fusnotu 6).

operational programme with reference:… of the IPA component [1 to 5] for the period from (date) to (date), and that the application for payment of the final balance of the Community contribution to this programme is not valid.]

My audits were conducted between DD/MM/20YY and DD/MM/20YY.

(Place and date of issue

Signature

Name and official title or function of the Head of the Audit Authority designated)]

[Option 4 – Disclaimer of opinion

(If there have been major limitations on the scope of the examination such that no conclusion can be reached on the reliability of the final statement of expenditure without considerable further work)

[Based on the examination referred to above covering the audit work carried out in accordance with Article 29(2)(b) IPA IR [and the additional work I have performed], and in particular in view of the matters referred to at point 3, I am unable to express an opinion.

(Place and date of issue

Signature

Name and official title or function of the Head of the Audit Authority designated)]

– [copy to: National Authorising Officer (NAO) of the Republic of Croatia]

>7 izdatke plaćene u okviru operativnog programa s pozivom na:… komponentne programa IPA [1 do 5] za razdoblje od (datuma) do (datuma), i da zahtjev za isplatom završnog salda doprinosa Zajednice ovom programu nije valjan.]

Moje revizije obavljene su između D/M/20.. i D/M/20...

(Mjesto i datum izdavanja

Potpis

Ime i službeni naziv ili funkcija čelnika imenovanog Tijela nadležnog za reviziju)]

[4. mogućnost – – Suzdržano mišljenje

(Ukoliko je bilo velikih ograničenja u opsegu ispitivanja, koja su takva da se ne može doći do zaključka o pouzdanosti završne izjave o izdacima bez značajnog nastavka rada)

[Na osnovi prethodno spomenutog ispitivanja koje pokriva reviziju obavljenu u skladu s člankom 29. stavkom 2.(b) Provedbene uredbe o programu IPA [i dodatnog rada koji sam obavio/la], a posebno u pogledu pitanja iz točke 3, nisam u mogućnosti izraziti mišljenje.

(Mjesto i datum izdavanja

Potpis

Ime i službeni naziv ili funkcija čelnika imenovanog Tijela nadležnog za reviziju)]

– [primjerak za: Nacionalni dužnosnik za ovjeravanje (NDO) Republike Hrvatske]6

Članak 3.

Sredstva za financijske obveze koje nastaju za Republiku Hrvatsku na temelju Sporazuma iz članka 1. ovoga Zakona planiraju se i podmiruju u okviru proračunskih sredstava na poziciji središnjeg tijela državne uprave nadležnog za poslove regionalnog razvoja.

Članak 4.

Provedba ovoga Zakona u djelokrugu je središnjeg tijela državne uprave nadležnog za poslove regionalnog razvoja.

Članak 5.

Sporazum iz članka 1. ovoga Zakona stupio je na snagu datumom potpisivanja.

Članak 6.

Ovaj Zakon stupa na snagu osmoga dana od dana objave u »Narodnim novinama«.

Klasa: 441-03/09-01/12

Zagreb, 2. listopada 2009.

HRVATSKI SABOR

Predsjednik
Hrvatskoga sabora
Luka Bebić, v. r.